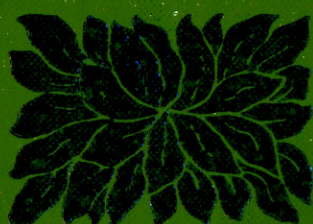
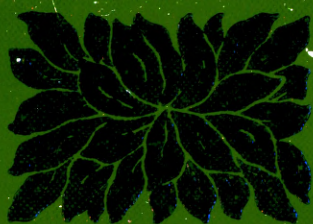

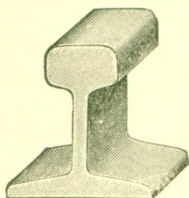
XIV. Rocznik
Hoskuracyjno-
Ekonomiczny
1905

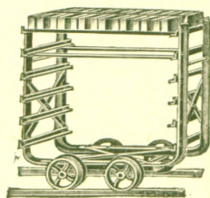
ORENSTEIN i KOPPEL

Lwów, pasaż Mikolascha

TELEFON NR. 594.

FABRYKI KOLEJEK
WĄSKOTOROWYCH
i LOKOMOTYW

Praga, Wiedeń, Budapeszt

dostarczają i urządzają

koleje polne, lasowe, oraz ko-
lejki do celów przemysłowych,
dla ruchu ręcznego, konnego i parowego.

Koleje linowe

- „ elektryczne
- „ przenośne
- „ drugorzędne
- „ dojazdowe

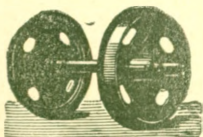
Lokomotywy parowe

- „ elektryczne
- Wagoniki elektryczne
- Bagiery parowe
- Bagiery ręczne

Wynajmują koleje kompletnie urządzone

Części składowe zawsze na składzie.

we Lwowie, ulica Gródecka l. 127.

Cenniki
Kosztorysy
i rysunki
bezpłatnie.

PIERWSZY GALICYJSKI

DOM DLA ZIEMIAN

WE LWOWIE.

BIURO: ul. Jagiellońska 1. 15. — MAGAZYN NA-
SION: Dworzec kolejowy. — MAGAZYN MASZYN:
dawny browar Penziasa, ul. Grodecka i Piotra Skargi 2.

REPREZENTACYE:

CZERNIOWCE: Tempelgasse 1. Magazyn: ulica Głó-
wna 17. — KRAKÓW: ul. Szewska 2. — RZESZÓW:
ulica Lwowska. — STANISŁAWÓW: ulica Halicka. —
KOŁOMYJA.

Telegramy: ZIEMIANIN, LWÓW.

Rachunek żyrowy w Pocz. Kasie Oszczędn. Nr. 813 158. — Rachunek
żyrowy w Banku Austro-Węgierskim.

I. Nasiona:

- a) rolne, c) kwiatowe,
b) warzywne, d) leśne.

- g) Aspinwall Manufacturing Co,
Jackson U. S. A. (Sadzowniki
i kopaczki do ziemniaków).

II. Maszyny:

Wyłączne zastępstwo na Galicyę:

- a) E. Kühne, Moson
b) Karol W. Jurany, Wiedeń,
zastępca Svenska Centrifug
Aktie Bolaget
c) Gnom Oberursel Tow. Akc.
d) Tow. Akc. Nicholson
e) Mc. Cormick Harvesting Ma-
chine Co Chicago.

Wyłączne zastępstwo na Austro-Węgry,
Rosyę i Rumunię:

- h) Chamberlin Mfg. Co., Olean
N. Y. (korcownik).

III. Nawozy:

- a) Mączki kostne i mineralne
b) Własna fabryka mączki z krwi

IV. Komisy:

Wyłączne zastępstwo na Austro-Węgry:

- f) Lake & Elliot, Braintree,
(maszyny do szycia mat).

- a) Zlecenia zbożowe
b) Tworzenie zakładów rolni-
czo-przemysłowych.

V. Ubezpieczenie od gradu i ognia.

Dom dla Ziemiań przyjmuje ubezpieczenia dla Towarzystwa Wzajemnych
Ubezpieczeń w Krakowie.

REIM i SPÓŁKA

KRAKÓW

Rynek I. 37, linia A.-B.

polecają:

Perfumy, mydła, pudry oraz inne artykuły toaletowe, z pierwszorzędnych fabryk angielskich, francuskich i krajowych.

Kalosze rosyjskie prawdziwe.

Plaszcze gumowe. Podeszwy wkładkowe do bucików. Spluwaczki higieniczne. Wyroby techniczne i chirurgiczne. Płachty nieprzemakalne. Laptarki stajenne i ręczne. Oliwy do maszyn.

Przybory do malowania, pozłacania i rysowania.

Cenniki na żądanie darmo i opłatnie.

Józef Bezdek

tapicer i dekorator

Łwów, ul. Krakowska I. 8

wykonuje

wszelkie roboty tapicerskie

jako to:

Tapetowanie pokoi, tapicerowanie mebli stylowych, przerabianie gruntownie starych materacy, zakładanie firanek, dywanów, gobelin, makat, stórków drelichowych samochodów (Automat) etc.

Ceny bardzo przystępne.

Fabryka wyrobów wełnianych w Kętach, założona 1867 r.

firmy

» P. & G. Zajączek i Bankosz »

poleca:

SUKNA, SIERACZKI

Najmodniejsze kamgarny i korty

wyrobu własnego oraz

oryginalne angielskie.

Składy:

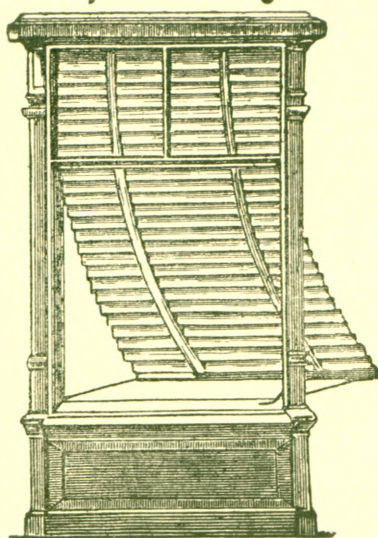
we Lwowie, ul. Teatralna I. 3.
w Krakowie, Rynek 44, linia A.-B.
dla sprzedaży hurtowej i drobiazgowej.

KOCE, DERKI,

PILCE DYWANOWE

FLANELE WSTĄPIONE

WEŁNĘ do watowania i wszelkie PODSZEWKI.

NOWOŚCI
tapet i dekoracyi
(OBICIA ŚCIAN)

oraz

FABRYKA
stór i żaluzyi

DO OKIEN

wszelkich najnowszych
== systemów ==

poleca

W. ADAMSKI

dawniej **JÜRGENS**

Lwów, ulica Sobieskiego l. 4.

Utrzymuje na składzie:

Linoleum
Chodniki kokosowe
„ wełniane
Parawany patyczkowe
Ściany ruchome

Rogóże do wycierania
Maty japońskie
Ceraty na meble
„ na stoły
itp. itp.

Tapetowanie uskutecznia się w miejscu i na prowincyi
z robotą.

Wzory tapet wysyła się oplatnie. — Ilustrowane cenniki gratis.

Rok założenia 1849

• □ •

DRUKARNIA „CZASU“

W KRAKOWIE

ulica św. Tomasza liczba 32

i ulica św. Marka liczba 35

☞☞☞ Nr. telefonu 322 ☞☞☞

Odznaczona Dyplomem honorowym na ostatniej Wystawie krajowej
we Lwowie w r. 1894 ☞ poleca się łaskawym względom Szan.
Publiczności.

Spółka kredytowa budowniczych

stow. zarej. z ogr. poręką — we Lwowie, ul. Trzeciego Maja l. 7

dostawia swoim członkom: wszelkie **materiały budowlane** w najlepszej jakości i po cenach najumiarkowańszych jako to: cegę wszelkich gatunków, kamień ciosowy, wyroby ze sztucznego kamienia, **wyroby z gliny**: płytki posadzkowe, rury drenowe, rury glazurowane, najlżejszą dachówkę, **cement** najlepszej jakości **Portland** wapno białe, wapno hydrauliczne krajowe, wapno hydrauliczne z Kufstein, rury betonowe, płyty izolacyjne asfaltowe, płyty korkowe, płyty słomiane, materiał budulcowy, **wyroby z żelaza**, jak: trawersy walcowane i nitowane, drzewiczki kominowe szczelnie przystające podług najnowszego patentu, wentylatory w różnych wymiarach patentowane.

Zawiadamiamy P. T. interesowanych, że tylko w Spółce kredytowej budowniczych można nabyć do pieców kaflowych lub kamyczkowych „**Powielacza ciepła**“ Gasselsedera & Niemczyka; — przez zastosowanie tego powielacza ciepła do pieców nowobudujących się lub do istniejących, uzyskuje się znaczną oszczędność na opale, a prócz innych korzyści także jeszcze i tę dogodność, że pokój może być w 15 minutach ogrzany.

Dyrekcya.

A. PRZYSZLAK

Zakład artystyczny

dla lito- chromo- i autografii

we Lwowie, ulica Lindego l. 4

poleca się do wykonywania

DRUKÓW ARTYSTYCZNYCH

przy zastosowaniu najnowszych wynalazków na polu litografii.

~~~~~ Bilety wizytowe 1 zł. 50 ct. ~~~~~

Zaproszenia ślubne i wszelkie inne roboty wykonywa się starannie, szybko i za umiarkowaną cenę.

CAŁY ROK OTWARTY!

Nr. telefonu 678.

PROSPEKT

Adres dla depesz:
Sanatorium Solecki Lwów.

Domu Zdrowia

DR. SOLECKIEGO KAZIMIERZA

we Lwowie, przy ulicy Ottona Hausnera pod liczbą 11.

1. Do Zakładu przyjmuje się osoby cierpiące celem leczenia wszelkiego rodzaju chorób z wyjątkiem zakaźnych i umysłowych.
2. Zakład przyjmuje również panie na czas porodu.
3. Chorzy umieszczeni w Zakładzie mają mieszkanie, całkowite utrzymanie i staranną ciągłą opiekę lekarza zakładowego, mieszkającego stale w Zakładzie. — Wybór zaś lekarza ordynującego pozostawia się woli chorego, który wynagradza go stosownie do poprzedniej z nim umowy za pośrednictwem kierownika Zakładu.
4. Pokoje dla chorych odpowiadają wszelkim wymogom higieny, a sale operacyjne urządzone są według najnowszych zasad aseptyki.
5. Każdy pokój służy na pomieszczenie jednego tylko chorego. Na żądanie chorego może zajmować i więcej pokoi.
6. Pomieszczenie i pożywienie osób zdrowych, do rodziny, towarzystwa lub posługi osoby chorej należących, nastąpić może za osobnem porozumieniem i wynagrodzeniem.
7. W pożywieniu chorych przestrzega się odpowiednią dyetę, stosownie do każdorazowego ich stanu zdrowia.
Za zasadę przyjmuje się: Śniadanie I. między godz. 7 a 9, śniadanie II. między godz. 10 a 11, obiad między godz. 1 a 2, podwieczorek między godz. 4 a 5 a kolacja między godz. 7 a 8.
8. Na usługi chorych Zakład posiada osobną wprawną służbę, której obowiązkiem jest ściśle wykonywanie zleceń lekarza i utrzymywanie pokoi i ubioru chorych w należytym porządku. Służbie nie wolno upominać się o osobne wynagrodzenie. W razie żądania ciągłego czuwania przy chorym, Zakład zastrzega sobie osobne wynagrodzenie.
9. Odwiedzanie chorych dozwolone jest — o ile na to pozwala stan chorego — od godz. 10-tej rano do 6-tej wieczór; wyjątkowo zaś za wiedzą lekarza Zakładu i po za temi godzinami.
10. Koszta utrzymania chorego wynoszą w I. kl. od 8 K. dziennie wyżej, stosownie do zajętego mieszkania i wymagań chorego; w II. kl. 6 K. dziennie. Dzień zajęty liczy się za cały dzień. Koszta te pokrywają: opiekę lekarza Zakładu, leki, kąpiele, o ile nie są mineralne, pomieszczenie, pożywienie, opał, światło, posługę i pościel. Nie wlicza się w to: honoraryów lekarzy ordynujących, kosztów przygotowań do operacji, opatrunków i asysty przy operacji, wód mineralnych, jakoteż osobno żądanych napoi i potraw.
11. Należytość opłaca się za dni 10 z góry, a po upływie tego czasu na dalsze dni 10. Gdyby chory krócej w Zakładzie pozostawał, zwraca się mu kwotę resztującą, przyczem jednak należytość za dni 3 bezwarunkowo zapłaconą być musi.
12. Za przedmioty z urządzenia, pościeli i bielizny, uszkodzone z winy chorego, Zakład zastrzega sobie odszkodowanie.

Dr. Solecki Kazimierz, właśc. i kierow. Domu Zdrowia.

LWÓW — UL. HAUSNERA L. 11.

Nr. TELEFONU 678.

Nie jedźmy za granicę, gdzie nas wyszukują.
Leczmy się u swoich. Pozostańmy w kraju, gdzie mamy
w każdej gałęzi wiedzy lekarskiej znakomite, w niczem
zagranicznym nie ustępujące siły, gdzie mamy cały
rok otwarty

Dom Zdrowia

Dra Solecckiego Kazimierza

który przyjmuje chorych, ciąglej troskliwej opieki lekarza potrzebujących, na stały pobyt celem leczenia wszelkich chorób z wyjątkiem zakaźnych i umysłowych.

Sale operacyjne zaopatrzone w najnowsze przyrządy i instrumenta, odpowiadają wszelkim wymogom anti- i aseptyki.

Pokoje pod względem urządzeń, dla wygody i zdrowia chorych potrzebnych, przewyższają zagraniczne.

Kuchnia we własnym zarządzie. **Wikt** smaczny, zdrowy, higieniczny.

CZYSTOŚĆ WZOROWA.

Geny przystępne, w porównaniu z zagranicą minimalne.

Dla chorych w Zakładzie umieszczonych
Kąpiele z wyjątkiem mineralnych — **Biblioteka** —
Dzienniki — **Fortepian** — **Telefon** — **bezpłatnie.**

Szczegółowy prospekt na stronie odwrotnej.

LWÓW — UL. HAUSNERA L. 11.

Nr. TELEFONU 678.

OTWARTY CAŁY ROK!

CAŁY ROK OTWARTY!

ALBERT SZKOWRON

HANDEL TOWARÓW KOLONIALNYCH, WIN,
OWOCÓW POŁUDNIOWYCH I DELIKATESÓW

WE LWOWIE, PLAC MARYACKI L. 7

TOWARY W NAJLEPSZYCH JAKOŚCIACH. — CENY NAJNIŻSZE

HOTEL EUROPEJSKI

we Lwowie, poleca się łaskawym względom podróżującej P. T. Publiczności.

Usługa staranna. — Ceny umiarkowane.

Albert Szkowron, właściciel. —

Powarzystwo wzajemnych ubezpieczeń Urzędników prywatnych

istniejące od r. 1867

zawiera ubezpieczenia pensyjne, a w szczególności ubezpiecza renty na nieudolność do pracy, renty na starość, pensje wdowie i pensje sierocie, oraz ryczałty pogrzebowe (100 do do 500 k.) pod bardzo dogodnymi warunkami.

Informacji i prospektów udziela Wydział centralny Towarzystwa we Lwowie przy pl. Wacława Dąbrowskiego l. 5, (ulica Cicha l. 1 — własny gmach).

Piotr Mikolasch i Sp.

we Lwowie (Pasaż Mikolascha)

**Skład farb, lakierów, pokostów, artykułów
technicznych i gospodarczych**

utrzymuje na składzie i poleca najlepszej jakości:

Wszelkiego rodzaju **Farby suche**, pokostowe i laki-
rowe, **Lakiery**, **Pokosty**, **Werniksy**, **Pendzle i Szczotki**,
Węże gumowe i parczane dla gorzelni i browarów,
Pakunki gumowe, asbestowe, łojowe do maszyn, **Oliwy**
i **Smary do maszyn** krajowe i angielskie, **Pasy skó-
rzane do maszyn** najlepszej jakości, **Carbolineum** naj-
lepszy środek przeciw grzybowi, **Wszelkie środki de-
sinfekcyjne**.

Próbki i najtańsze oferty przesyłamy
na żądanie franco.

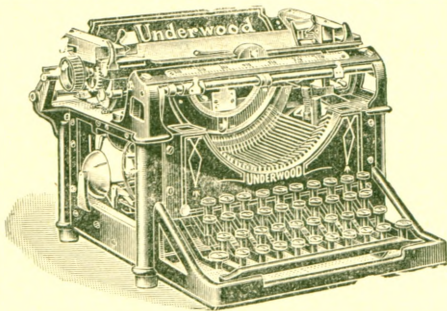
Nadto utrzymujemy na składzie w wielkim wyborze:

Perfumy, Mydła, Artykuły toaletowe

wyrobu krajowego, francuskie i angielskie.

Wodę kolońską własnego wyrobu identyczną z „**Maria
Farina**“ a tańszą o 50%.

Cały flakon kor. 1.80, pół flakonu kor. 1.—, ćwierć
flakonu kor. —.60.

Telefon Nr. . . .

B. Bureczak i Sp.

Lwów, Kopernika 8

Zastępstwo dla Galicji i Bukowiny

maszyn do pisania

„Underwood“. Pierwsza marka świata z pismem widocznym otrzymała na wystawie świat. w St. Louis 1904 największą nagrodę. (Grand Prix).

Biuro pisania i powielania, nauka, aparaty do powielania, papier, przybory do wszystkich maszyn, reperacje maszyn.

Maszyny do rachowania odznaczone dyplomami honorowymi na wystawach w Paryżu, Londynie, „**Thomasa**“, Amsterdamie i Brukseli.

Jarzyny świeże i suszone

O W O C E

konfitury, kompoty, marmolady, soki

konserwy, grzyby, susze

Wina owocowe **Jabłecznik** **Nasiona**

sprzedaje i wysyła na prowincję

urządza parki, ogrody i sady, przyjmuje stałą kontrolę tychże; **przesadza** rośliny i kwiaty, **dostarcza** ogrodników, **pośredniczy** w kupnie i sprzedaży wszelkich artykułów ogrodniczych

Biuro Ogrodnicze

Lwów, Hetmańska 8 (Hotel Victoria).

Nr. telefonu 157, 179, 14.

ZAKŁAD GAZOWY MIEJSKI

WE LWOWIE

poleca

najtańszy i najlepszy **KOKS** do kuchen, pieców
materiał opałowy i celów kowalskich

Przy odbiorze najmniej 150 klg. koksu naraz, dostawa do mieszkań Pp. odbiorców uskutecznia się bezpłatnie.

MAŻ POGAZOWĄ (TER)

wypróbowany środek do ochrony drzewnych materiałów
budowlanych przeciw gniciu.

AMONIAK (SALMIAKGEIST)

o ciężarze gatunkowym 0.910, bezbarwny, technicznie
czysty.

== Cennik wysła się na żądanie odwrotną pocztą. ==

ZAKŁAD GAZOWY

utrzymuje na składzie: piece pokojowe, kąpielowe i kuchenki do ogrzewania gazem, który dla celów technicznych i opału po cenie 18 hal. za 1 m³ — jest dostarczany.

Dostarcza :

palników i przyborów do oświetlania światłem żarowem systemu Auera.

(Wyłączne zastępstwo austr. Tow. żarowego Auera).

Handel założony w roku 1789.

JEDYNY NAJSTARSZY
 HANDEL HERBATY, KAWY
 FABRYKA ŚWIEC WOSKOWYCH
FRYDERYKA SCHUBUTHA i S^{P.}
 W ŁWOWIE

Prosimy żądać:

„Herbaty z Chińczykiem“.

Najlepsze gatunki — Aromatyczne — Znakomite w smaku

KAWY

Woreczki Netto 4 ³ / ₄ kilo 1 ¹ / ₂ kilo		Woreczki Netto 4 ³ / ₄ kilo 1 ¹ / ₂ kilo	
Gwatemala Nr. 6	K. 11:40 K. 1: 0	Ceylon najprzedn. Nr. 1	K. 21:28 K. 2:24
Gwatemala Nr. 5	14:25 „ 1:50	perłowa	2: 2 „ 2:16
Ceylon dobra Nr. 5	19:— „ 2:—	Złota Java	20:51 „ 2:16
gruba Nr. 3	19:76 „ 2:08	Mocca arabska	20:52 „ 2:16
przednia Nr. 2	20:52 „ 2:16		

Własnego wyrobu najpiękniejsza, i najlepsza, nagrodzona medalami zaślugi

Masa kauczukowa do zapuszczania podłóg
 w pięciu odcieniach.

Nr. 0 bezbarwna, Nr. 1 jasno-żółta, Nr. 2 jasionowa, Nr. 3 orzechowa,
 Nr. 4 machoniowa. — Pudełko wystarczające na duży pokój 2 kor.

poleca

Herbaty chińskie czarne

aromatyczne, silnie naciągające

1/2 kilo kor.

Congo Nr. 0	3:20
Congo Nr. 1	3:80
Souchong Nr. 2	4:60
Souchong, zbioru majowego	6:—
Kaysow, najprzedniejsza	8:—

Znakomite okruchy herbat

poł kilo K. 3:—, 3:60 i 4:60.

UWAGA: Z powodu naśladowania opakowań naszych herbat, zarejestrowaliśmy „**Markę ochronną**“ i takowe tylko z tym znakiem sprzedajemy. Wszystkie gatunki herbat pakujemy po 1/2, 1/4 i 1/8 kilo.

Przy wysyłkach na prowincję opakowania nie liczymy.

Długoletnia praktyka za granicą, gdzie pracowałem w najpierwszorzędnějších firmach, dała mi sposobność poznać najlepsze i najtańsze źródła, dlatego też

. . . . ceny najniższe. . . .

Na każdy sezon najświeższe nowości w największym wyborze, które osobiście zakupuję kilka razy w roku za granicą:

□ w Wiedniu, Paryżu etc. □

NOWO OTWORZONY

Magazyn specjalnych nowości galanteryjnych

pod firmą

Stanisław Tkacz

we Lwowie, ul. Hetmańska 10 (Bank zaliczkowy)

□ □ poleca wyroby brązowe, skórzane, z drzewa, artykuły do podróży i polowania, parasolki, laski, perfumery etc. □ □

Zamówienia z prowincyi załatwiam odwrotną pocztą.

Największy wybór stosownych podarunków

Na Gwiazdkę i Nowy Rok!

Podarunki ślubne i inne okolicznościowe podarunki.

DOM OGRODNICZY
BRACI DROBNERÓW

Lwów, ulica Akademicka 1. 14.

Zakład ogrodniczy i szkółki drzew ul. Sichowska 8.

Hurtowna i detaliczna sprzedaż owoców, jarzyn i wszelkich przrobów owocowych, jak: win owocowych, marmolady, konfitur, konserw itp. Zakładanie parków i ogrodów, oraz stała pielęgnacja tychże. Kontrola i kierownictwo ogrodów. Biuro zgłoszeń posad ogrodniczych.

„JANUS“

Najstarszy Zakład wzaj. ubezpieczeń na życie w Austro-Węgrzech

WIEDEŃ I. — „JANUSHOF“.

Pilia dla Galicyi we Lwowie, ul. Teatralna 1.

(ZAKŁAD ISTNIEJE OD ROKU 1839).

Majątek Zakładu 29 $\frac{1}{2}$ milionów koron. — Cel: ubezpieczenie na życie ludzkie. **Tanie** premie, **korzystne** warunki ubezpieczenia. Nie opłaca się stempli i należności państwowych. Natychmiastowa wypłata.

„JANUS“ polega na podstawie wzajemności zaczem roczne zyski przypadają członkom. Szczegółowe sprawozdania rachunkowe, statuta, prospekta i taryfy wysyłają na żądanie darmo i oplatnie.

PILJE: we Lwowie, ul. Teatralna 1. 1; w Bernie, Budapeszcie, Czerniowcach, Gracu, Insbruku, Lincu, Magdeburu, Monachium, Pradze, Tryjeście oraz agencye we wszystkich główniejszych miastach.

(Zamknięcie rachunkowe patrz sprawozdanie „Janus“).

RANDEŁ WIN I DELIKATESÓW

MUSIAŁOWICZ & JANIK

we Lwowie, ulica Trzeciego Maja i. 2

(w dawnym gmachu Kasy Oszczędności, naprzeciw Hotelu Imperial)

poleca z komfortem urządzone **pokoje gościnne do śniadań i kolacyi** (osobne gabinety). Doborowe zimne i gorące przekąski przez cały dzień do nocy. Znakomite piwo pilzneńskie oraz wielki wybór win krajowych i zagranicznych. Majonesy, auspiki, galantyny, pasztety itd.

XIV. ROCZNIK
ASEKURACYJNO-
EKONOMICZNY

NA ROK

1905

WYDAWCA

BOLESŁAW LEWICKI

LWÓW

GŁÓWNY SKŁAD W KSIĘGARNI POLSKIEJ B. POŁONIECKIEGO
1905.

G. 21520

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ I.

Kalendarjum
Terminarz odnowienia ubezpieczenia
Terminarz podań do ubezpieczenia
Terminarz na wszystkie dni w roku

CZĘŚĆ II.

	Str.
Zamknięcie rachunkowe Tow. Wzaj. Ubezpieczeń w Krakowie	49
Zarząd Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie	56
Towarzystwo Wzajemnego Kredytu w Krakowie	71
Agencye i subagencye Tow. Wzaj. Ubezpieczeń w Krakowie	73
Wykaz lekarzy Tow. Wzaj. Ubezpieczeń w Krakowie	87
Banki krajowe	93
Galicyski akcyjny Bank hipoteczny	102
Akcyjny Bank Związkowy dla stow. zarobk. i gospod. we Lwowie	106
Zarząd galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie	109
Galicyskie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie	111
Bank Zaliczkowy	112
Bank Rolniczy	116
Wiedeński Bank Związkowy	118
Fonciere, Peszteński Zakład Ubezpieczeń	119
Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń „Dniester“	122
„Janus“ Zakład wzajemnych ubezpieczeń na życie we Wiedniu	125
Assicurazioni Generali w Tryeście	126
Riunione Adriatica di Sicurta w Tryjeście	129
Towarz. ubezpieczeń „Austryacki Feniks“	131

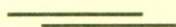
	Str.
Galicyjska Kasa Zaliczkowa we Lwowie	132
Pierwszy Galicyjski Dom dla Ziemian	133
Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń urzędników prywatnych	134
Spis koncesyonowanych budowniczych lwowskich	138
Adwokaci we Lwowie	139
Notaryusze we Lwowie	141
Adwokaci w Krakowie	142
Notaryusz w Krakowie	143

CZĘŚĆ III.

Gustaw Romer jako dyrektor-referent Tow. wz. ubez. w Krakowie	147
Leon Paszkowski	177
Lot człowieka o własnej jego sile	182
Pożarnictwo, jego historyczny rozwój, organizacya i uposażenie straży ogniowych w naszym kraju	218
Kronika asekuracyjno-ekonomiczna	238

CZĘŚĆ IV.

Ogłoszenia	247

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalendarz żydowy	Dni roku	Słońca		Księżycy	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie				w.	z.	wsch.	zach.
1.	Ew. św. Łuk. r. 2. O obrzezaniu Chrystusa Pana.		51. Mat. 1. Knyha Rožd. Iisusa.	Długość dnia 8 godz. 12 m., przybyło dnia 9 m., zmierzch trwa 40 m.					
N	1 Nowy Rok O. P. J.	19 N. pr. Rožd. W.	Mieczysław	24	1 365	759	409	r 297	w 118
P	2 Makarego p.	20 Ilnatyja	Strzeżysław	25	2 364	759	410	419	155
W	3 Genowefy	21 Jułyanny m.	Włastymila	26	3 363	759	411	516	237
Ś	4 Tytusa b.	22 Anastazyi m.	Dobromir	27	4 362	759	412	629	326
C	5 Telesfora b. ☉	23 10 Muczenn.	Włastybór	28	5 361	758	413	715	420
P	6 Trzech Króli	24 Jewhenyi †	Bojomir	29	6 360	758	415	803	520
S	7 Walentego b.	25 Rožd. Chrysta	Świętosław	1	7 359	757	416	842	621
2.	Ew. św. Łuk. r. 2. O Jezusie w 12 latach.		52. Łuk. 17. O rožd. Iisusa Chrysta.	Długość dnia 8 godz. 24 m., przybyło dnia 21 m., zmierzch trwa 39 m.					
N	8 1. po 3 Kr. Sewer.	26 Sobor Per. Boh.	Mścisław	2	8 358	757	417	917	723
P	9 Marcyanny	27 Stefana Mucz.	Władymira	3	9 357	756	418	946	827
W	10 Pawła	28 2000 Mucz.	Dobrosław	4	10 356	755	419	1012	928
Ś	11 Higiniusza	29 SS. Mładęń.	Krzesimir	5	11 355	755	420	1036	1030
C	12 Honoraty p.	30 Anysyi m.	Czesława	6	12 354	755	422	1100	1132
P	13 Hilarego b. ☽	31 Melanyi m.	Bogomir	7	13 353	754	423	1124	—
S	14 Feliksa z Noli	1 Henwar 1905	Radomost	8	14 352	753	425	1150	r 1234
3.	Ew. św. Jana r. 2. O godach w Kanie Galilej.		1. Mark. 1. Joan prepowidajet wodpust.	Długość dnia 8 g. 39 m., przybyło dnia 36 m., zmierzch trwa 38 m.					
N	15 2 po 3 Kr. Im. Jez.	2 N. pr. B. Sylw.	Domosław	9	15 351	752	426	w 1216	135
P	16 Marcelego I. p.	3 Majačyja Pr.	Włodzim.	10	16 350	751	428	1247	240
W	17 Antoniego p.	4 Sobor 70 Apost.	Rościsław	11	17 349	750	429	124	342
Ś	18 Prysiki P.	5 Fteopempta	Jaropelk	12	18 348	749	430	207	445
C	19 Ferdynanda	6 Bohoj. Hospod.	Ratymir	13	19 347	748	432	300	545
P	20 Fabiana i Seb.	7 Sobor ś. Joan.	Sebastyan	14	2 346	747	434	401	641
S	21 Agnieszki p. ☽	8 Hryhorya Pr.	Jarosława	15	21 345	746	435	511	730
4.	Ew. św. Mat. r. 8. O uzdrowieniu trędowatego.		2. Mat. 4. Josyf opuszczajet Nazaret.	Długość dnia 8 g. 57 m., przybyło dnia 54 m., zmierzch trwa 37 m.					
N	22 3 po 3 Kr. Winc.	9 Ipo Boh. Hryh.	Wityslaw	16	22 344	745	436	624	812
P	23 Zaślub. N.M.P.	10 Fteodozja Pr.	Wróciślawa	17	23 343	744	438	743	847
W	24 Tymoteusza	11 Poljiewkta	Chwalibóg	18	24 342	743	440	900	922
Ś	25 Naw. ś. Pawła	12 Tatianny m.	Miłosz	19	25 341	742	442	1017	952
C	26 Polikarpa b.	13 Ermyła i Str.	Skarbimir	20	26 340	741	443	1133	1022
P	27 Jana Chryzost.	14 SS. Otec w S.	Przybysław	21	27 339	740	445	—	1053
S	28 Karola W. ☾	15 Pawła Ftew.	Radomir	22	28 338	739	446	r 1247	1123
5.	Ew. św. Mat. r. 8. O łódce Chrystusa.		3. Łuk. 18. O Mytary i farysej.	Długość dnia 9 godz. 17 m., przybyło dnia 1 godz. 14 m., zmierzch trwa 36 m.					
N	29 4 po 3 Kr. Franc.	16 2 O M. i F. Petra	Zdzisław	23	29 337	738	448	200	w 1200
P	30 Martyny p.	17 Antonya Weł.	Dobrogniew	24	30 336	737	450	307	1237
V	31 Piotra N.	18 Aftanazyja	Spitogniew	25	31 335	736	449	411	121

Kalendarz żydowski. 7 stycznia 1 Schebat 5665.

Słońce znajduje się w najmniejszej odległości od ziemi dnia 1-go o g. 7-ej rano, dnia 20-go o godz. 8-ej wieczorem wstępuje w znak Wodnika.

Księżycy. Nów d. 5, 7 g 53 m. wiecior, pierwsza kwadra d. 13, 9 g. 46 m. wiecior, pełnia d. 21, 8 g. 10 m. rano, ostatnia kwadra d. 28, 1 g. 56 m. w nocy. Dnia 12 g. 3 rano apogium, d. 23 g. 8 wieciorom perigeum.

Jasne planety. Merkury w ciągu stycznia oddala się coraz bardziej na zachod względem

słońca i największą odległość osiąga d. 22; widzialny jest w drugiej połowie miesiąca nad ranem na wschodnim niebie. — Wenus w gwiazdozbiornie Barana jest gwiazdą wieczorną, zachodzi z początku miesiąca o 8-ej wieciorom, w końcu miesiąca o 9-ej wieciorom. — Mars w Pannie wschodzi około g. 2-ej rano, świeci do wschodu słońca. — Jowisz w Rybach widzialny po zachodzie słońca, zachodzi o północy. — Saturn w Koziorożcu widzialny z wieczora do 8-ej, później zachodzi.

Kawiarnia Wiedeńska
znakomita kawa

STYCZEŃ

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Restauracya
Wina & Delikatesy

L. J. Stadtmüllera

Lwów
Hotel Francuski

STYCZEŃ

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23		31	
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	kalend. żydów	Dni roku	Słońca		Księżycyca	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie				w.	z.	wsch.	zach.
S	1 Ignacego b.	19 Makarya	Żegota	26	32 334	735	452	r 508	w 213
C	2 N. P. M. Gromn.	20 Ewfymija W.	Miłoslawa	27	33 333	733	454	558	309
P	3 Błażeja b.	21 Maksyma	Błażej	28	34 332	731	456	640	410
S	4 Weroniki P.	22 Tymofteja Ap.	Witosława	29	35 331	729	457	716	511
6.	Ew. św. Mat. r. 9. 0 wskrzesie. córki księca.	Łuk. 15. 4. 0 obłudno syni.	Długość dnia 9 g. 42 m., przybyło dnia 1 g. 39 m., zmierzech trwa 36 m.						
N	5 5 po 3 Kr. Agaty	23 N. 3. 0 obf. syni.	Dobrochna	30	36 330	728	459	748	614
P	6 Doroty P.	24 Xenyi prep.	Bohdana	1	37 329	726	500	815	716
W	7 Romualda	25 Hryhorya	Sulisław bł.	2	38 328	725	503	841	818
S	8 Jana z Malty	26 Ksenofonta	Gniewomir	3	39 327	723	505	905	920
C	9 Apolonii p. m.	27 Joana Chryz.	Gorysław	4	40 326	721	506	929	1021
P	10 Scholastyki p.	28 Jefrema	Tomila bł.	5	41 325	720	508	951	1122
S	11 Lucyasya b.	29 Ihnatyja mucz.	Świętochna	6	42 324	719	510	1018	—
7.	Ew. św. Mat. r. 13. Król. Boż. jest pod. ziar.	Łuk. 17. Isus isci- ta- jet desit prokaz.	Długość dnia 10 g. 5 m., przybyło dnia 2 g. 2 m., zmierzech trwa 35 m.						
N	12 6 po 3 Kr. Eul. 3	30 N. 4. Trech Sw.	Radzyn ś.	7	43 323	717	511	1046	r 1224
P	13 Katarzyny R.	31 Kyra i Joana	Jordan ś.	8	44 322	715	513	1119	125
W	14 Walentego	1 Fewr Tryfona	Niemir	9	45 321	713	514	1158	227
S	15 Faustyna m.	2 Strit. Hospod.	Szczęsław	10	46 320	711	516	w 1244	328
C	16 Julianny p	3 Sym. i Anny	Milada bł.	11	47 319	710	518	140	424
P	17 Konstancyi	4 Isydora	Świętorad	12	48 318	708	520	245	516
S	18 Flawiana b.	5 Ahafty m.	Wieloslawa	13	49 317	706	521	358	600
8.	Ew. św. Mat. r. 20. O ro- botnikach w winnicy.	Łuk. 19. 0 Zakhei.	Długość dnia 10 g. 29 m., przybyło dnia 2 g. 26 m., zmierzech trwa 35 m.						
N	19 Starozap. K. 3	6 N. 5. Wukoła	Czeislawa	14	50 316	704	522	515	642
P	20 Nicefora m. F.	7 Partaftenija	Ludomił	15	51 315	703	524	634	717
W	21 Eleonory	8 Fteodara S.	Osława	16	52 314	701	526	753	750
S	22 Piotra Kat.	9 Nykyfora	Wróciślawa	17	53 313	699	528	913	821
C	23 Romany p.	10 Charłampya	Przedziśł.	18	54 312	697	529	1032	851
P	24 Macieja ap.	11 Włosyja mucz.	Bogusz	19	55 311	695	531	1147	924
S	25 Anastazyi p.	12 Meletya Ar.	Sławobój	20	56 310	693	533	—	950
9.	Ew. św. Łuk. r. 8. 0 na- sieniu i wielorakiej roli.	Łuk. 13. Isus isci- ta- jet w sabat.	Długość dnia 10 g. 54 m., przybyło dnia 2 g. 51 m., zmierzech trwa 35 m.						
N	26 Mięsop. Wikt 3	13 N. 6. Martyn.	Mirosław	21	57 309	651	534	r 1258	1038
P	27 Aleksandra b.	14 Awksentyja	Wiarosław	22	58 308	649	536	204	1120
W	28 Romana op.	15 Onysyma	Chwalibóg	23	59 307	647	538	304	w 1210

Kalendarz żydowski. 6 lutego 1 Adar. 19 lutego Mały Purim

Słońce wstępuje w znak Ryb dnia 19-go o godz. 9-ej rano.

Księżyc. Nów d. 4, 12 g. 42 m. po południu, pierwsza kwadra d. 12, 5 g. 56 m. po południu, pełnia d. 12, 8 g. 28 m. wieczorem, ostatnia kwadra d. 26, 11 g. 39 m. rano. Dnia 8, 10 g. wieczorem apogeum, d. 21, 1 g. w nocy perigeum. Dnia 19 częściowe zaćmienie księżycy, widzialne we Lwowie.

Jasne planety. Merkury w Strzelcu wi-

dzialny jest tylko w początku miesiąca nad ranem. — Wenus w Byku jest gwiazdą wieczorną, oddala się coraz bardziej na wschód od słońca i największej odległości dosięga d. 14, zachodzi dopiero po 9 g. — Mars w Pannie wschodzi przed g. 2 po północy, widzialny do rana. — Jowisz w Rybach zachodzi około g. 11 wieczorem, widzialny zaraz po zachodzie słońca. — Saturn d. 12 znajduje się w połączeniu ze słońcem, przez cały miesiąc jest niewidzialny.

Kawiarnia Wiedeńska
znakomita kawa

LUTY

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Lwów
Hotel Francuski

Restauracya
L. I. Stadtmillera

LUTY

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21			
22			
23			
24			

Dzien	Święta		Kalendarz słowiański	Kalendarz żydow.	Dni roku	Stońca		Księżycyca	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie				w.	z.	wsch.	zach.
S C P S	1 Albina b. 2 Symplicyusza 3 Kuneundy 4 Kazimierza	16 Pamfilyja m. 17 Fteodora M. 18 Lwa pap. 19 Archyppa ap.	Budziszław Radosław Sławomila Kazimierz	24 25 26 27	60 306 61 305 62 304 63 303	645 539 643 541 641 543 638 544	r 356 440 517 551	w 103 202 303 405	
10.	Ew. św. Łuk. r. 18. O uzdrowieniu ślepego.	8. Mat. 25. O strasznom sudi.	Długość dnia 11 g. 21 m., przybyło dnia 3 g. 18 m., zmierzch trwa 34 m.						
N P W S C P S	5 Zapust. Fryder. 6 Kolety p. ☉ 7 Tomasza z Ak. 8 Popielec † J. B. 9 Franciszki p. 10 40 Męczennik. 11 Konstantyna	20 N. Miasop. Lecn. 21 Tymofeja 22 SS. Mucz. w E. 23 Polykarpa m. 24 Obr. hł. s. Joan. 25 Tarasia arch. 26 Porfiryra arch.	Pakosław Woisław Bogowit Milogost Mścisława Bożesław Ludosława	28 29 30 1 2 3 4	64 302 65 301 66 300 67 299 68 298 69 297 70 296	636 546 633 547 632 549 630 551 628 553 626 555 624 556	618 645 708 731 755 821 848	567 609 710 811 912 1014 1115	
11.	Ew. św. Mat. r. 4. O czarcie kuszącym J.	9. O posti i myłostyni.	Długość dnia 11 g. 47 m., przybyło dnia 3 g. 44 m., zmierzch trwa 34 m.						
N P W S C P S	12 I. P. Wstęp. G. 13 Rozyny i Rod. 14 Matyldy p. ☽ 15 Such. Longin. † 16 Lubina męcz. 17 Gertrudy p. † 18 Edwarda kr. †	27 N. Syrop. Prok. 28 Wasylja 1 Mart. Jewd. 2 Fteodota m. 3 Ewotropia m. 4 Haraśma pr. 5 Konona m.	Swatosz Niecisław Bożena Długomir Ojeosław Zbigniew Boguchwał	5 6 7 8 9 10 11	71 295 72 294 73 293 74 292 75 291 76 290 77 289	622 557 620 559 618 601 615 602 613 603 611 605 609 607	918 955 1036 1126 1224 132 244	— r 1215 115 211 304 351 433	
12.	Ew. św. Mat. r. 17. O przemienieniu Pań.	10. Joan 1. O Naftanaily.	Długość dnia 12 g. 13 m., przybyło dnia 4 g. 10 m., zmierzch trwa 33 m.						
N P W S C P S	19 2.P. Sucha Józef. 20 Eufemii 21 Benedykta ☽ 22 Oktawiana 23 Wiktora m. 24 Gabryela arch. 25 Zwiast. N. P. M.	6 N. I. Postu 42 M 7 Wasylja m. 8 Fteofylakta 9 SS. 40 Mucz. 10 Kondrata m. 11 Sofronya pr. 12 Fteofana	Bohdan Polemir Lubomira Godysław Zbisław Lubomira Więczyśław	12 13 14 15 16 17 18	78 288 79 287 80 286 81 285 82 284 83 283 84 282	607 609 604 610 602 611 600 613 598 615 596 616 594 617	403 523 645 807 926 1042 1152	510 546 618 640 721 755 833	
13.	Ew. św. Łuk. r. 11. O wyrzuceniu dyabli.	11. Mark. 2. O rozslabniennom w Kafarn.	Długość dnia 12 g. 37 m., przybyło dnia 4 g. 34 m., zmierzch trwa 34 m.						
N P W S C P	26 3 P. Głucha E. 27 Ruperta ☽ 28 Sykstusa pap. 29 Cyryla dyak. 30 Kwiryna m. 31 Balbiny panny	13 N. 2. Postu N. 14 Wenedykta 15 Ahapia m. 16 Sawyna p. 17 Aleksa m. 18 Kiryła arch.	Świętobój Bohdar bł. Krzesław Czcmisław Szukosław Dobromira	19 20 21 22 23 24	85 281 86 280 87 279 88 278 89 277 90 276	552 619 550 620 548 621 546 623 544 625 542 626	— r 1257 152 240 319 352	916 1005 1058 1156 1256 157	

Kalendarz żydowski: 8 marca 1 Veadar, 20 marca (13 Veadar) Post Estery, 21 marca (14 Veadar) Purim, 22 marca (15 Veadar) Szuszan Purim.

Stońce wstępuje w znak Barana d. 21. 9 g. rano. Jest to chwila równonocy wiosennej, która jest początkiem wiosny. Dnia 6-go pierścienioxe zaćmienie stońca, w Europie niewidzialne.

Księżyc. Nów d. 6 6 g. 55 m. rano, pierwsza kwadra d. 14 19 g. 35 m. rano, pełnia d. 21, 6 g. 31 m. rano, ostatnia kwadra d. 27 11 g. 11 m. wieczorem. Dnia 8 9 g. rano apogeum, d. 21 1 g. po południu perigeum.

Jasne planety. Merkury w Wodniku znajduje się d. 9 w połączeniu ze stońcem i prze-

chodzi na wschodnią stronę stońca, w końcu miesiąca widzialny krótko po zachodzie stońca na zachodnim niebie. — Wenus w Baranie świeci wspaniale po zachodzie stońca, stając się coraz jaśniejszą i największego blasku dosięga d. 24, zachodzi po godz. 9. — Mars w gwiazdozbiore Wagi wschodzi zaraz po północy i świeci jasno do samego rana. — Jowisz w Rybach widzialny przez godzinę po zachodzie stońca. — Saturn w marcu niewidzialny skutkiem bliższego sąsiedztwa stońca i znacznego zboczenia południowego.

Należy odnowić ubezpieczenie, które się kończy:

W folwarku	Budynków	Ruchomości	Inwentarzy	Krestencyi	Wółów opas.	Spirytusu		Od nie-szczęśliw. wypadków	Na życie
	d n i a								

Podano do ubezpieczenia w Agencji: .....

Dnia	Ilość	Przedmiot	Cena pojedyncza		Wartość ogólna	Złożono zadatek		Otrzymano Nr. policy	Zapłacono należność			
			K.	h.		K.	h.		dnia	K.	h.	gotówki lub weksl.

MARZEC

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Restauracya
Wina * Delikatesy

L. J. Stadtmüllera

Lwów
Hotel Francuski

MARZEC

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23		31	
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalendarz żydow.	Dni roku	Słońca		Księżycy	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie				w.	z.	wsch.	zach.
S	1 Hugona bisk.	19 Chrysanfta	Zbigniew	25	91 275	540	628	r 422	w 300
14.	Ew. św. Jana r. 6. O nakarm. 5,00 ludzi.	12. Mark. 8. O hrade- niny po Chrysti.	Długość dnia 13 g. 0 m., przybyło dnia 5 g. 0 m., zmierzch trwa 34 m.						
N	2 4 P. Sroćoj. F.	20 N. 3. Postu P. O.	Ludomir	26	92 274	537	629	449	400
P	3 7 boleści N.M.P.	21 Jakowa	Władysław	27	93 273	535	631	513	503
W	4 Izydora	22 Wasyliya	Mnożyśław	28	94 272	533	633	537	604
Ś	5 Wincentego ☺	23 Nykona pr.	Bożywój	29	95 271	531	634	600	706
C	6 Celestyna Wil.	24 Zachary	Świętobór	1	96 270	529	635	625	807
P	7 Hermana w.	25 Błahow. Bohor.	Przesław	2	97 269	527	637	651	909
S	8 Dyonizego b.	26 Sobor Hawr.	Radosław	3	98 268	525	638	720	1010
15.	Ew. św. Jana r. 8. O żyd. chcą. ukam. J.	13. Mark 9. O isci- leniu nimoho.	Długość dnia 13 g. 28 m., przybyło dnia 5 g. 25 m., zmierzch trwa 35 m.						
N	9 5 P. Czarna M.	27 N. 4. Postu M.	Dobrosława	4	99 267	523	640	754	1100
P	10 Ezechiela pr.	28 Haryona	Goryśław	5	100 266	521	642	832	—
W	11 Leona Wielk.	29 Marka	Jaromir	6	101 265	519	643	919	r 1205
Ś	12 Juliusza pap. ☺	30 Arystarcha	Lubosław	7	102 264	517	645	1012	1258
C	13 Waleryana m.	31 Ipatya episk.	Przemysław	8	103 263	514	646	1114	146
P	14 Anastazyi	1 April. Mar.	Mysłimir	9	104 262	512	648	w 1233	228
S	15 Ludwiny	2 Tyta	Wacław	10	105 261	510	649	136	306
16.	Ew. św. Mat. r. 21. O wj. dździe J. do Jeroz.	14. Mark 10. O synach Zewedowych.	Długość dnia 13 g. 54 m., przybyło dnia 5 g. 51 m., zmierzch trwa 36 m.						
N	16 6 P. Palmowa L.	3 N. 5. Postu N.	Nosisław	11	106 260	508	651	251	339
P	17 Rudolfa	4 Josyfa	Krasisław	12	107 259	506	652	412	412
W	18 Apoloniusza	5 Fteodula M.	Gościsław	13	108 258	504	654	533	443
Ś	19 Emmy wd. ☺	6 Ewtychia	Włodzim.	14	109 257	502	656	655	514
C	20 <i>Wiecz. Pańsk.</i>	7 Hrehorya	Czesław	15	110 256	500	657	817	548
P	21 <i>Wielki piątek</i>	8 Irydiona ap.	Drogomił	16	111 255	498	659	932	625
S	22 <i>Wielk. sobota</i>	9 Jewpsychia	Strzeżymir	17	112 254	496	700	1042	707
17.	Ew. św. Marka r. 16. O zmartwychwst. J.	15. Joan 12. O hradeni Isusa wo Jerusał.	Długość dnia 14 g. 18 m., przybyło dnia 6 g. 15 m., zmierzch trwa 37 m.						
N	23 <i>Wielkanoc</i>	10 N. 6 Postu T.	Wojeiech ś.	18	113 253	494	702	1143	753
P	24 <i>Pon. Wielkan.</i>	11 Antypy m.	Jerzy św.	19	114 252	492	703	—	847
W	25 Marka Ew.	12 Wasyliya m.	Jarosław	20	115 251	490	705	r 1236	944
Ś	26 Kleta i Mar. ☺	13 Artemona ep.	Spitymir	21	116 250	488	706	119	1046
C	27 Peregryna w.	14 Czetwer weł.	Bogufal	22	117 249	486	708	156	1148
P	28 Witalisa m.	15 <i>Piatok weł.</i>	Żywisław	23	118 248	484	710	227	w 1251
S	29 Piotra m.	16 <i>Subota weł.</i>	Bogosław	24	119 247	483	712	253	153
18.	Ew. św. Jana r. 20. O ukaz. się Jez. uczn.	16. Joan 1. O bożestwi Isusa.	Długość dnia 14 g. 42 m., przybyło dnia 6 g. 39 m., zmierzch trwa 38 m.						
N	30 1 po W. Biała	17 <i>Woskr. Hosnod.</i>	Chwalisł.	25	120 246	441	713	319	255

Kalendarz żydowski: 6 kwietnia 1 Nisan, 20 do 27 kwietnia **Wielkanoc**, 20, 21, 26, 27 kwietnia święta uroczyste.

Słońce wstępuje w znak Byka dnia 20-go o g. 9-ej wieczorem.

Księżyc. Nów d. 5 1 g. 0 m. po północy, pierwsza kwadra d. 12 11 g. 17 m. wieczorem, pełnia d. 19 3 g. 14 m. po południu, ostatnia kwadra d. 26 12 g. 50 m. po południu. Dnia 4 g. 11 rano apogeum, d. 18 11 g. wieczorem perigeum.

Jasne planety. Merkury w Baranie widzialny z początku miesiąca po zachodzie słońca,

d. 23 znajduje się w połączeniu dolnym i przechodzi na zachód od słońca. — Wenus w gwiazdozbiorze Byka widzialna z wieczora coraz bardziej zbliża się do słońca i d. 27 znajduje się w dolnym połączeniu, przechodząc na stronę zachodnią słońca. — Mars w Wadze wschodzi około g. 10 i świeci całą noc, zachodzi dopiero o g. 7 rano. — Jowisz w gwiazdozbiorze Barana w kwintu niewidzialny. — Saturn w Wodniku niewidzialny.

Należy odnowić ubezpieczenie, które się kończy:

W folwarku	Budynków	Ruchomości	Inwentarzy	Krestencyi	Wołów opas.	Spirytusu		Od nieszczęśliw. wypadków	Na życie
	d n i a								

Podano do ubezpieczenia w Agencji: .....

Dnia	Ilość	Przedmiot	Cena pojedyncza		Wartość ogólna	Złożono zادةk		Otrzymano Nr. policy	Zapłacono należitość			
			K.	h.		K.	h.		dnia	K.	h.	gotówki lub weksl.

KWIECIEŃ

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Lwów
Hotel Francuski

L. J. Stadtmüllera

Restauracya
Wina * Delikatesy

KWIECIEŃ

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23			
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalendarz żywow.	Dni roku	Słońca		Księżycy	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie				w.	z.	wsch.	zach.
P	1 Filipa i Jakóba	18 Poned. Woskr.	Lubomir	26	121 245	439	714	343	356
W	2 Zygmunta k.	19 Wtorek Woskr.	Witymir	27	122 244	437	716	405	458
Ś	3 Zn św. Krzyż.	20 Fteodora	Świętosław	28	123 243	436	718	428	600
C	4 Floryana m. ☉	21 Januaria m.	Więńczysł.	29	124 242	434	719	455	701
P	5 Piusa V. pap.	22 Fteodora Syk.	Chocisław	30	125 241	432	720	522	803
S	6 Jana w oleju	23 Heorhya m.	Gościwit bl.	1	126 240	431	722	553	904
19.	Ew. św. Jana r. 10. O Chryst. dobrym past.	17. Joan 20. O niewirno Ftomi.	Długość dnia 15 g. 4 m., przybyło dnia 7 g. 1 m., zmierzch trwa 39 m.						
N	7 2 po Wielk. Dom.	24 1 Antyp. Sawwy	Ludomiła	2	127 239	429	723	632	1003
P	8 Stanisława b.	25 Marka Jew.	Stanisław	3	128 238	427	725	716	1056
W	9 Grzegorza	26 Wasylija m.	Bożerad bl.	4	129 237	425	726	808	1146
Ś	10 Izydora	27 Symeona	Cierpimir	5	130 236	424	728	905	—
C	11 Beatryksy	28 Jasona ar.	Ludowit	6	131 235	422	729	1010	1228
P	12 Pankracego ☾	29 Dewiad m.	Wszemił	7	132 234	420	730	1110	107
S	13 Serwacego	30 Jakowa pr.	Cichosław	8	133 233	419	732	1234	140
20.	Ew. św. Jana r. 16. O odejściu Chr. do ojca.	18. Mark. 16. O myronosnyciach.	Długość dnia 15 g. 24 m., przybyło dnia 7 g. 21 m., zmierzch trwa 40 m.						
N	14 3 po Wielk. B.	1 Maj. 2 Myr. J.	Dobiesław	9	134 232	418	734	149	212
P	15 Zofii i 3 córek	2 Aftanazyja m.	Strzeżysław	10	135 231	416	735	307	242
W	16 Jana Nepom.	3 Tymofteja	Więńczysła.	11	136 230	415	736	427	312
Ś	17 Paschalisa	4 Pełahyi m.	Sławomir	12	137 229	414	738	546	343
C	18 Feliksa Sp. ☿	5 Iryny m.	Wszesław	13	138 228	413	739	705	417
P	19 Piotra Celest.	6 Jowa Mush.	Krzesom.	14	139 227	412	740	819	456
S	20 Bernarda S.	7 Zn. cz. Kresta	Bronimir	15	140 226	411	742	927	540
21.	Ew. św. Jana r. 16. O przyczynie odej. Chr.	19. Joan 5. O rozstąbennom.	Długość dnia 15 g. 40 m., przybyło dnia 7 g. 37 m., zmierzch trwa 41 m.						
N	21 4 po W. Heleny	8 3 Rozstabl. J.	Przesława	16	141 225	410	743	1025	622
P	22 Julii panny	9 Isaji Prep.	Wisława b.	17	142 224	409	744	1115	729
W	23 Dezzyderyusza	10 Symeona ap.	Budziwoj	18	143 223	408	745	1155	830
Ś	24 Joanny wd.	11 Mokija m.	Tomira	19	144 222	407	747	—	934
C	25 Urbana I. p.	12 Jepyfanya ep.	Borysława	20	145 221	406	748	1230	1038
P	26 Filipa Ner. ☾	13 Hryheryi m.	Więcymił	21	146 220	404	749	1258	1142
S	27 Jana pap.	14 Izydora m.	Rusław	22	147 219	403	750	123	1243
22.	E. s. j. r. 10. O skutku prośby w imię J.	20. Joan 4. O Samarytani.	Długość dnia 15 g. 56 m., przybyło dnia 7 g. 53 m., zmierzch trwa 42 m.						
N	28 5 po W. Wilhel.	15 4 Samar. Karp.	Jaromir	23	148 218	402	751	147	145
P	29 Maks. } dni	16 Fteodora	Bogusława	24	149 217	401	752	210	247
W	30 Feliksa } krzyż.	17 Andronyka	Sulimir	25	150 216	400	754	233	349
Ś	31 Petron.	18 Fteodota	Bożesława	26	151 215	399	755	258	452

Kalendarz żydowski: 6 maja 1 Ijar, 23 maja Lag B'omer szkolne święto.

Słońce wstępuje w znak Bliźniąt dnia 21-go g. 4 m. czorem.

Księżycy. Nów d. 4 5 g. 26 m. po południu, pierwsza kwadra d. 12 8 g. 22 m. rano, pełnia d. 18 11 g. 12 m. wieczór, ostatnia kwadra d. 26 4 g. 26 m. rano. Dnia 1 5 g. po południu apogeum, d. 17 7 g. rano perigeum, d. 29 8 g. rano apogeum

Jasne planety. Merkury w Baranie, później w Byku ukazuje się w połowie miesiąca na wschodniem niebie przed wschodem słońca, najdłużej jest widzialny d. 21, t. j. w czasie naj-

wiekszego oddalenia od słońca. — Wenus w Baranie, na początku miesiąca niewidzialna, w drugiej połowie świeci jako gwiazda poranna coraz dłużej. — Mars w dniu 8 maja znajduje się w opozycji ze słońcem, wschodzi równocześnie z zachodem słońca i świeci przez całą noc. W tym miesiącu znajduje się on w najkorzystniejszym położeniu dla obserwacji. — Jowisz w Baranie d. 4 znajduje się w połączeniu ze słońcem, przez cały miesiąc pozostaje niewidzialny. — Saturn w Wodniku wschodzi wkrótce po g. 2 w nocy, widzialny do rana.

Należy odnowić ubezpieczenie, które się kończy:

W folwarku	Budynków	Ruchomości	Inwentarzy	Krestencyi	Woiów opas.	Spirytusu		Od nie-szezęśliw. wypadków	Na życie
	d n i a								

Podano do ubezpieczenia w Agencji: .....

Dnia	Ilość	Przedmiot	Cena pojedyncza		Wartość ogólna	Złożono zadatek		Otrzymano Nr. policy	Zapłacono należność			
			K.	h.		K.	h.		dnia	K.	h.	gotów-ki lub weksl.

MAJ

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Restauracya L. J. Stadtmüllera Lwów
Wina * Delikatesy Hotel Francuski

MAJ

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23		31	
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalendarz żydow.	Dni roku		Słońca		Księżycyca	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie			w.	z.	wsch.	zach.		
C	1 Wniebowstap. P.	19 Patrykia	Świętopelk	27	152	214	358	756	r 325	w 554
P	2 Erazma b.	20 Ftałateja m.	Ratysław	28	153	213	358	757	356	656
S	3 Klotyldy m.	21 Konstancynta	Branmiła	29	154	212	357	757	431	757
23.	Ew. św. Jana. r. 15 i 16. 0 przyjściu pocieszyc.	21.0. Śliporóżennicom.	Długość dnia 16 g. 6 m., przybyło dnia 8 g. 3 m., zmierzch trwa 43 m.							
N	4 6 po W. Kwir.	22 5 Ślipor. Was.	Litomił	1	155	211	357	758	513	852
P	5 Bonifacego	23 Mychaila	Dobromił	2	156	210	356	759	602	944
W	6 Norberta b.	24 Symeona pr.	Cichomir	3	157	209	356	800	658	1031
Ś	7 Roberta b.	25 Obr. hł. ś. Joana	Wisław bł.	4	158	208	355	801	802	1110
C	8 Medarda b.	26 Woznes. Hosp.	Wyszowski	5	159	207	355	802	910	1145
P	9 Felicyana i Pr.	27 Fteraponta	Sławój	6	160	206	355	803	1022	—
S	10 Małgorzaty †	28 Nykty	Bogumił	7	161	205	354	803	1134	r 1216
24.	Ew. św. Jana. r. 14. 0 zesłaniu Ducha św.	22.0. proślawieni I.	Długość dnia 16 g. 12 m., przybyło dnia 8 g. 9 m., zmierzch trwa 44 m.							
N	11 Zielone święta	29 6 SS. Otec. Ft.	Radomił	8	162	204	354	804	w 1250	1245
P	12 Pon. Ziel. Św.	30 Izaakija	Wyszomir	9	163	203	354	804	207	113
W	13 Antoniego z P.	31 Jeremia ap.	Chotymir	10	164	202	354	805	324	142
Ś	14 Such. Bazyl. †	1 Junyj Justyna	Przedzimir	11	165	201	354	806	442	214
C	15 Wita i Modest.	2 Nykyfora m.	Wit św.	12	166	200	354	806	556	249
P	16 Franciszka †	3 Łukylyana m.	Budzimir	13	167	199	354	807	708	330
S	17 Adolfa b. †	4 Sub. zadusz.	Drogomysł	14	168	198	353	807	810	418
25.	Ew. św. Mat. r. 28. 0 władzy Chrystusa.	23.0. Duchu świątym.	Długość dnia 16 g. 15 m., przybyło dnia 8 g. 12 m., zmierzch trwa 45 m.							
N	18 I po Ś. św. Trójcy	5 Sosz. ś. Ducha	Długosław	15	169	197	353	808	904	513
P	19 Gerwazego	6 Pon. S. ś. D.	Borzysław	16	170	196	353	808	951	612
W	20 Sylweryusza	7 Fteodota	Bogna św.	17	171	195	353	808	1028	716
Ś	21 Alojzego Gonz.	8 Fteodora m.	Domysław	18	172	194	354	809	1100	822
C	22 Boże Ciało	9 Kyryla arch.	Broniwój	19	173	193	354	809	1127	927
P	23 Zenona bisk.	10 Tymofteja m.	Wanda	20	174	192	354	809	1152	1031
S	24 Jana Chrzc. ☿	11 Wartołomeja	Janisław	21	175	191	355	809	—	1133
26.	Ew. św. Łuk. r. 14. 0 wezwa. na wieczerzę.	24. Mat. 10. 0 yspow- widaniu Isusa.	Długość dnia 16 godz. 13 m., ubyło dnia 2 m., zmierzch trwa 44 m.							
N	25 2 po Sw. Prosp.	12 I po Sosz. W. SS.	Włastyomił	22	176	190	355	809	r 1216	w 1235
P	26 Jana i Pawła	13 Akiłyny	Rozmysław	23	177	189	355	809	1239	137
W	27 Władysława k.	14 Eijseja pr.	Włatysław	24	178	188	356	809	100	238
Ś	28 Leona II p. †	15 Amosa pr.	Zbroisław	25	179	187	356	809	127	341
C	29 Piotra i Pawła	16 Tychona pr.	Wyszomir	26	180	186	357	809	156	443
P	30 Najśł. Serca J.	17 Manuila m.	Cichosław	27	181	185	357	809	229	545

Kalendarz żydowski: 4 czerwca 1 Siwan, 9 i 10 czerwca **Zielone Święta.**

Słońce wstępuje w znak Raka dnia 22 go o godz. 5 rano. W tej chwili przypada stanowisko letnie słońca, od której rozpoczyna się lato.

Księżyc. Nów d. 3 g. 7 m. 32 rano, pierwsza kwadra d. 10 g. 2 m. 40 po południu, pełnia d. 17 g. 7 m. 27 rano, ostatnia kwadra d. 24 g. 9 m. 21 wieczór. Dnia 14 g. 3 rano perigeum, d. 26 g. 2 rano apogeu.

Jasne planety. Merkury w Byku później w Bliźniętach, na początku miesiąca widziany

krótko przed wschodem słońca, d. 23 znajduje się w połączeniu górnem ze słońcem i przechodzi na zachód od słońca. — Wenus w Baranie, która d. 2 dosięga największego blasku, jako gwiazda poranna świeci przez kilka godzin na wschodnim niebie. — Mars w Wadze po zachodzie słońca znajduje się wysoko na niebie, zachodzi o g. 3 nad ranem. — Jowisz w Baranie widzialny tylko przed wschodem słońca, wschodzi koto 3 godz. rano. — Saturn w Wodniku wschodzi o północy, widzialny całą noc.

Kawiarnia Wiedeńska
znakomita kawa

CZERWIEC

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Lwów
1914

Stad millera

I

Restauracya

CZERWIEC

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23			
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalendarz żydow.	Dni roku		Słońca		Księżycyca		
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie			w.	z.	wsch.	zach.			
S	1 Teobalda op.	18 Leontyna	Bogusław	28	182	184	358	809	307	w 644	
27.	Ew. św. Łuk. r. 15. 0 zgb. owey i groszu.	25. Mat. 4. Petr ide wo ślid Isusa.	Długość dnia 16 godz. 6 m., ubyło dnia 9 m., zmierzch trwa 44 m.								
N	2 3 po Sw.	19 2 po S. TiŃo Chr.	Ojcomił	29	183	183	359	809	355	738	
P	3 Heliodora	20 Meftodyja	Miłosław	30	184	182	400	809	450	829	
W	4 Józefa Kalas.	21 Julyana m.	Welisław	1	185	181	400	808	551	910	
Ś	5 Filomeny p.	22 Jewsewyja ep.	Prokop	2	186	180	401	807	659	948	
C	6 Izazjasza pr.	23 Ahryppyń m.	Izasław	3	187	179	402	807	811	1020	
P	7 Gustawa	24 Rožd. s. Joana	Krasnoroda	4	188	178	403	807	925	1051	
S	8 Elźbity	25 Fewronyi	Chwalimir	5	189	177	404	806	1040	1120	
28.	Ew. św. Łuk. r. 5. 0 obft. połowie ryb.	26. Mat. 6. Nykto ne może dw. hosp. st.	Długość dnia 15 godz. 57 m., ubyło dnia 18 m., zmierzch trwa 43 m.								
N	9 4 po Sw. Jana	26 3 po Sosz. Daw.	Starochta	6	190	176	405	806	1155	1138	
P	10 Amalii p.	27 Samsona pr.	Radziwój	7	191	175	405	805	w 112	—	
W	11 Pelagii m.	28 Kyra i Joana †	Olga św.	8	192	174	406	805	226	1217	
Ś	12 Henryka	29 Petra i Pawła	Tolomir bł.	9	193	173	407	804	340	1249	
C	13 Małgorzaty p.	30 Sobor ś. 12 Ap.	Radomila	10	194	172	408	804	452	128	
P	14 Bonawentury	1 Julyj Kos. i D.	Dobrogost	11	195	171	409	803	557	210	
S	15 Rozesł. Apost.	2 Poł. Rzyz Boh.	Radosław	12	196	170	410	802	654	301	
29.	Ew. św. Mat. r. 5. 0 sprawiedliwości.	27. Mat. 8. 0 sotnicy.	Długość dnia 15 godz. 44 m., ubyło dnia 31 m., zmierzch trwa 43 m.								
N	16 5 po Sw.	3 4 po Sosz. Jak.	Dzierżysł.	13	197	169	411	801	745	359	
P	17 Aleksego	4 Andreja	Dzierżykr.	14	198	168	412	800	823	450	
W	18 Szymona z Lip.	5 Aftanazyja	Unisław	15	199	167	413	799	900	604	
Ś	19 Wincent. à P.	6 Szozna Weł.	Wodzisław	16	200	166	414	798	929	709	
C	20 Czesława i K.	7 Ftomy pr.	Czesław	17	201	167	415	797	956	815	
P	21 Praksedy p.	8 Prokopia m.	Stosł. i D.	18	202	164	417	796	1018	918	
S	22 Maryi Magd.	9 Pankratya	Bolesława	19	203	163	418	795	1041	1021	
30.	Ew. św. Mark. r. 8. 0 nakarm. 4000 ludzi.	28. Mat. 8. 0 dwocz bisnujuszczych.	Długość dnia 15 godz. 27 m., ubyło dnia 48 m., zmierzch trwa 42 m.								
N	23 6 po Sw. Jana	10 5 po Sosz.	Zelisław	20	204	162	419	794	1105	1123	
P	24 Krystyny p. C	11 Jewtymyja	Lubomira	21	205	161	420	792	1130	w 1225	
W	25 Jakóba ap.	12 Prokla m.	Sławosz	22	206	160	422	791	1156	126	
Ś	26 Anny	13 Sobor ś. Hawr.	Miroslawa	23	207	159	423	790	—	229	
C	27 Natalii p.	14 Akylų ap.	Wszebor	24	208	158	424	749	1236	330	
P	28 Innocentego p.	15 Kyraka m.	Świętomir	25	209	157	426	748	103	431	
S	29 Marty panny	16 Aftynohena	Cierpiśl.	26	210	156	427	746	146	527	
31.	Ew. św. Mat. r. 7. 0 falszawych prorok.	29. Mat. 9. 0 rozstabiennom żyłany.	Długość dnia 15 godz. 7 m., ubyło dnia 1 g. 8 m., zmierzch trwa 41 m.								
N	30 7 po Sw Abdon.	17 6 po Sosz. Mart.	Zdobysław	27	211	155	429	745	237	620	
P	31 Ignacego Loj.	18 Jemylwara	Ludomir	28	212	154	430	743	335	706	

Kalendarz żydowski: 4 lipca 1 Tamuz, 20 lipca Zdobyćie świątyni -- post.

Słońce znajduje się w największej odległości od ziemi d. 3 g. 6 po południu, d. 23 g. 3 po południu wstępuje w znak Lwa.

Księżycyca Nów d. 2 g. 7 m. 28 wieczorem, pierwsza kwadra d. 9 g. 7 m. 22 wieczorem, pełnia d. 16 g. 5 m 7 po południu, ostatnia kwadra d. 24 g. 2 m. 44 po południu. Dnia 10 g. 7 rano perigeum, d. 23 g. 8 wieczór apogeum.

Jasne planety. Merkury w gwiazdozbiornie Raka później Lwa ukazuje się po zachodzie

słońca w połowie miesiąca, w końcu miesiąca można go obserwować przez blisko 2 godzin. — Wenus w Byku wschodzi coraz wcześniej i d. 6 osiąga największą zachodnią odległość od słońca; przez cały miesiąc jest gwiazdą poranną. — Mars w Wadze wschodzi o g. 3 po południu, zachodzi o północy, widzialny wieczorem. — Jowisz w Byku wschodzi około g. 1 po północy, widzialny do świtu. — Saturn wschodzi około g. 10, świeci przez całą noc.

Kawiarnia Wiedeńska

znakomita kawa

LIPIEC

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Lwów
Hotel Francuski

L. J. Stadtmüllera

Restauracya
Wina & Delikatesy

LIPIEC

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23		31	
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalend. żyłow	Dni roku	Stońca		Księżyca	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie				w.	z.	wsch.	zach.
W	1 Piotra w ok.	19 Makryny	Bolisław	29	213 153	432 742	443 746	443 746	W 746
S	2 N.M.P. Aniel.	20 Iyi pr.	Świętosł.	1	214 152	433 740	443 740	443 740	W 819
C	3 Zn. św. Szczep.	21 Symeona pr.	Letosław	2	215 151	434 738	443 740	443 740	W 853
P	4 Dominika wyz.	22 Maryi Mahd.	Ostromir	3	216 150	436 737	443 740	443 740	W 923
S	5 N.M.P. Śnieżn.	23 Trofyma	Stanisław	4	217 149	437 735	443 740	443 740	W 953
32	Ew. św. Łuk. r. 16. O niesprawied. szatacz.	Mat. 9. 0 dwóch ślipcach.	Długość dnia 14 godz. 4 m., ubyło dnia 1 g. 29 m., zmierzch trwa 40 m.						
N	6 8 po Sw. Prz. P.	24 7 po Sosz. Chr.	Chlebosław	5	218 148	438 733	443 740	443 740	W 1022
P	7 Kajetana	25 Usp. św. Anny	Olech św.	6	219 147	439 731	443 740	443 740	W 1053
W	8 Cyryaka m.	26 Jeremolaja	Niezamyśl	7	220 146	441 730	443 740	443 740	W 1128
Ś	9 Romana i Sek.	27 Pantalejmona	Borys i Chl.	8	221 145	443 729	443 740	443 740	W 1128
C	10 Wawrzyńca m.	28 Prochora i Nik.	Wawrz.	9	222 144	444 727	443 740	443 740	W 1208
P	11 Zuzanny p.	29 Kałyńka m.	Włodzimira	10	222 143	446 726	443 740	443 740	W 1255
S	12 Klary panny	30 Syły ap.	Sława bł.	11	224 142	447 724	443 740	443 740	W 149
33	Ew. św. Łuk. r. 19. O zburzeniu Jerozolimy.	Mat. 14. O piaty chlibach i dw. ryb.	Długość dnia 14 godz. 23 m., ubyło dnia 1 g. 52 m., zmierzch trwa 39 m.						
N	13 9 po Sw. Hipol.	31 8 po Sosz. Jew.	Rosław	12	225 141	448 722	443 740	443 740	W 247
P	14 Euzebiusza	1 Awh. Pros.ś.K.	Dobrowój	13	226 140	450 720	443 740	443 740	W 351
W	15 Wnieb. N.M.P.	2 Stefana m.	Jaclaw św.	14	227 139	451 718	443 740	443 740	W 455
Ś	16 Rocha	3 Izaakija pr.	Domorad	15	228 138	453 716	443 740	443 740	W 600
C	17 Liberata op.	4 7 Otrok w Efez.	Miron św.	16	229 137	455 715	443 740	443 740	W 704
P	18 Heleny	5 Ewsejchnia m.	Bronisława	17	230 136	456 713	443 740	443 740	W 808
S	19 Benigny	6 Preobr. Hosp.	Bolesław	18	231 135	457 711	443 740	443 740	W 910
34	Ew. św. Mat. r. 18. O faryzeuszach i celniku.	Mat. 14. O małwirstwi Petrowom.	Długość dnia 14 godz., ubyło dnia 2 godz. 15 m., zmierzch trwa 38 m.						
N	20 10 po Sw. Jacka	7 9 po Sosz. Dom.	Sobiesław	19	232 134	459 709	443 740	443 740	W 1013
P	21 Joanny Frem.	8 Jemylyana	Kazimiera	20	233 133	460 707	443 740	443 740	W 1114
W	22 Filiberta op.	9 Mafteja ap.	Radomił	21	234 132	462 705	443 740	443 740	W 1216
Ś	23 Filipa b.	10 Ławrentyja m.	Cichomił	22	235 131	463 703	443 740	443 740	W 116
C	24 Bartłomieja ap.	11 Jęwpla arch.	Cieszmyr	23	236 130	465 701	443 740	443 740	W 216
P	25 Ludwika kr.	12 Fotyja m.	Namysław	24	237 129	466 699	443 740	443 740	W 314
S	26 Zefiryny	13 Maksyma p.	Włastywir	25	238 128	468 697	443 740	443 740	W 407
35	Ew. św. Mark. r. 7. O uzdrowieniu głuchon.	Mat. 17. O bisnuj. sia na nowom mis.	Długość dnia 13 godz. 36 m., ubyło dnia 2 g. 39 m., zmierzch trwa 37 m.						
N	27 11 po Św. Joach.	14 10 po Sosz. M.	Przedziśł.	26	239 127	469 695	443 740	443 740	W 557
P	28 Augustyna	15 Uspen Bohor.	Wyszomir	27	240 126	470 693	443 740	443 740	W 589
W	29 Ścięcie ś. Jana	16 Nerukoł Obr.	Racibor	28	241 125	471 691	443 740	443 740	W 618
Ś	30 Róży z L.	17 Myrona m.	Szczęsny	29	242 124	473 689	443 740	443 740	W 651
C	31 Rajmunda w.	18 Flora i Ławra	Świętosł.	30	243 123	474 687	443 740	443 740	W 723

Kalendarz żydowski: 2 sierpnia 1 Ab, 10 sierpnia Spalenie świątyni — post.

Stońce wstępuje w znak Panny dnia 23-go o g. 11 wieczorem, d. 30 całkowite zaćmienie stońca, widzialne we Lwowie.

Księżyce. Nów d. 1 g. 5 m. 38 rano, pierwsza kwadra d. 7 g. 11 m. 52 wieczór, pełnia d. 15 g. 5 m. 7 rano, ostatnia kwadra d. 23 g. 7 m. 46 rano, nów d. 30 g. 2 m. 49 po południu. Dnia 4 g. 10 wieczorem perigeum, d. 20 g. 3 po południu apogeum. Dnia 15 zaćmienie księżyca, widzialne we Lwowie

Jasne planety. Merkury w gwiazdozbiornie

Lwa widzialny dosyć długo na zachodzie w pierwszej połowie miesiąca, d. 29 dolne połączenie ze stońcem. — Wenus w gwiazdozbiornie Byka wschodzi coraz później, ale przez cały miesiąc zdobi poranne niebo. — Mars w Ważce widzialny tylko w wieczora, zachodzi o g. 10. — Jowisz w Byku wschodzi o północy, świeci jasno przez całą noc. — Saturn w Wodniku d. 23 znajduje się w opozycji ze stońcem, świeci przez całą noc; w tym miesiącu obserwacje tej planety są najdogodniejsze.

Kawiarnia Wiedeńska
znakomita kawa

SIERPIEŃ

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Restauracya
Wina * Delikatesy

L. J. Stadtmüllera

Lwów
Hotel Francuski

SIERPIEŃ

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23		31	
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalend. żydow.	Dni roku	Słońca		Księżyca	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie				w.	z.	wsch.	zach.
P S	1 Idziego opata 2 Justa bisk.	19 Andreja Str. 20 Samuila pr.	Dzierzysław Czcisław.	1 2	244 129 245 131	516 645 518 643	r 724 844	w 753 823	
36.	Ew. św. Łuk. r. 10. O miłosiernym Samaryt.	34. Mat. 18. O dwóch dożynkach.	Długość dnia 13 godz. 10 m., ubyło dnia 3 godz. 5 m., zmierzch trwa 36 m.						
N P W S C S	3 12 po Św. Bron. 4 Rozalii p. 5 Wawrzyńca b 6 Zacharyasza 7 Reginy p. 8 Narodz. N. M. P. 9 Georgoniusza	21 II po Sosz. Ft. 22 Ahaftonika 23 Łuppa m. 24 Ewtychia m. 25 Warfłomeja 26 Adriana m 27 Pymena pr.	Przesława Rościsław Wodzisław Drogowit Domoslawa Radosława Sobiebór	3 4 5 6 7 8 9	246 120 247 119 248 118 249 117 250 116 251 115 252 114	519 640 521 638 522 636 524 634 525 632 527 630 528 628	1002 1119 1232 142 242 335 422	855 929 1008 1052 1145 — 1241	
37.	Ew. św. Łuk. r. 17. O uzdrowieniu 10 tręd.	35. Mat. 10. O Junoszi bohatim.	Długość dnia 12 godz. 45 m., ubyło dnia 3 godz. 50 m., zmierzch trwa 35 m.						
N P W S C P S	10 13 po Św. Im. M. 11 Jacka i Prota 12 Gwidona wyz. 13 Tobiasza 14 Podw. s. krzyż. 15 Nikodema m. 16 Ludmili p.	28 12 po Sosz. Moj. 29 Usił. hl. s J. 30 Aleksandra p. 31 Położ. poj. P. B. 1 Sept. Symeona 2 Mamanta 3 Aftyma	Władybój Iścisław Radzimir Chronisław Ziemomysł Budzimil Sędzisław	10 11 12 13 14 15 16	253 113 254 112 255 111 256 110 257 109 258 108 259 107	530 628 531 623 532 621 534 619 536 617 537 614 539 612	459 533 600 626 649 712 735	142 246 350 454 557 700 802	
38.	Ew. św. Mat. r. 6. O słuzeniu Boga i mam.	36. Mat. 21. O złych diłatel. wo wynohr.	Długość dnia 12 godz. 19 m., ubyło dnia 3 godz. 5 m., zmierzch trwa 34 m.						
N P W S C P S	17 14 po Św. Lamb. 18 Tomasza z Wil. 19 Januariusza 20 Such. Eustach 21 Mateusza 22 Maurycego 23 Tekli panny	4 13 po Sosz. W. 5 Zacharya 6 Wosp. cz. M. 7 Sozanta m. 8 Rożdż. Bohor. 9 Joakima i Ann. 10 Mynodory m.	Drogosł. Dobrowit Krzepimir Myślisław Bożydar Zelimir Bogusława	17 18 19 20 21 22 23	260 106 261 105 262 104 263 103 264 102 265 101 266 100	540 610 541 608 543 606 545 604 546 601 548 599 549 597	801 827 859 934 1017 1116 —	904 1005 1105 1205 103 156 246	
39.	Ew. św. Mat. r. 6. O wskrz. syna wdowy.	37. Mat. 22. O zwa-nych na braki.	Długość dnia 11 godz. 53 m., ubyło dnia 4 godz. 22 m., zmierzch trwa 35 m.						
N P W S C P S	24 15 po Sw. Gerar. 25 Aurelii Bad. 26 Cypryana 27 Kosmy i Dam. 28 Wacława k. 29 Michała Arch. 30 Hieronima w.	11 14 po Sosz. Ft. 12 Awtemona 13 Kornyla sot. 14 Wozn. cz. Krest. 15 Nykyty m. 16 Josafata 17 Sofii mucz.	Tomir Świętopełk Ładysł. bł. Damian Wacław ś. Dadzbóg Imisław	24 25 26 27 28 29 1	267 99 268 98 269 97 270 96 271 95 272 94 273 93	551 555 552 552 554 550 555 548 557 546 558 544 600 542	r 1202 108 220 337 455 617 739	331 410 446 519 556 621 652	

Kalendarz żydowski: 1 września 1 Elul, 30 września 1 Tiszri, Nowy Rok 5666.

Słońce wstepuje w znak Wagi d. 23 g. 7 wieczorem, jednocześnie przechodzi przez równik w punkcie równonocy jesiennej; jest to początek jesieni.

Księżyc. Pierwsza kwadra d. 6 g. 5 m. 45 rano, pełnia d. 13 g. 7 m. 46 wieczór, ostatnia kwadra d. 21 g. 11 m. 50 wieczór, now d. 28 g. 11 m. 35 wieczór. Dnia 1 g. 1 po południu perigeum, d. 17 g. 6 rano apogeum, d. 29 g. 7 wieczór perigeum.

Jasne planety. Merkury w gwiazdozbi-

rze Lwa d. 15 znajduje się najdalej na zachód od słońca, widzialny w połowie miesiąca rano na wschodnim niebie. — Wenus w gwiazdozbi-
rze Raka jest gwiazdą poranną, wschodzi około g. 3. — Mars w Niedźwiadku wschodzi w dzień, zachodzi o g. 9 wieczór, widzialny tylko z trudnością o zmierzchu. — Jowisz w Byku wschodzi zaraz z wieczora, świeci przez całą noc. — Saturn w Wodniku po zachodzie słońca już znajduje się na niebie, widzialny do g. 4 rano, o której zachodzi.

Kawiarnia Wiedeńska
znakomita kawa

WRZESIEŃ

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Lwów
Hotel Francuski

L. J. Stadtmüllera

Restauracya
Wina • Delikatesy

WRZESIEŃ

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23			
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalendarz Żydów	Dni roku	Słońca		Księżycyca	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie				w.	z.	wsch.	zach.
40.	Ew. św. Łuk. r. 14. 0 uzdrow. opuchłego.	30. Mat. 22. 0 myłosti Boha i bliźnych.	Długość dnia 11 ⁹ 28 m., zmierech trwa 35 m.					4 g. 47 m.,	
N	1 16 M. B. Różań	18 15 po Sosz. Ew.	Danuta	2	274	92	601	540	r 858 w 726
P	2 Leodegara	19 Trofyma m.	Stanimir	3	275	91	602	538	1016 804
W	3 Kandyda m.	20 Eustafia	Siemian	4	276	90	604	536	1130 847
Ś	4 Franc. Seraf.	21 Kondrata	Bratysław	5	277	89	605	533	w 1235 939
C	5 Placyda m. ☉	22 Foky m.	Zasław	6	278	88	607	531	133 1035
P	6 Brunona wyzn.	23 Zacz. s. Joana	Bronisław	7	279	87	609	529	221 1134
S	7 Justyny p.	24 Ftekly m.	Rosław	8	280	86	610	527	301 —
41.	Ew. św. Mat. r. 22. 0 mił. Boga i bliźn.	39. Mat. 25. 0 rozdzie- niu talentw.	Długość dnia 11 g. 3 m., zmierech trwa 35 m.					5 g. 12 m.,	
N	8 17 po Sw. Bryg.	25 16 po Sosz. Eufr.	Wojśława	9	281	85	612	525	336 r 1237
P	9 Wincentego K.	26 Ioana Boh.	Dogomost	10	282	84	613	523	404 141
W	10 Franciszka B.	27 Kalystrata m.	Tomil	11	283	83	615	521	429 246
Ś	11 Placydy m.	28 Charytona pr.	Dobromiła	12	284	82	616	519	453 349
C	12 Maksymiliana	29 Kyrjaka pr.	Grzmisław	13	285	81	617	516	517 451
P	13 Edwarda kr. ☉	30 Hrehorya weł.	Ziemisław	14	286	80	619	514	540 553
S	14 Kaliksta pap.	1 Okt. Pokr. P. B.	Dzierzymir	15	287	79	621	512	605 655
42.	Ew. św. Mat. r. 9. 0 uzdrow. paralytyka.	Mat. 15. 0 żepi chananejsk.	Długość dnia 10 g. 37 m., zmierech trwa 36 m.					5 g. 38 m.,	
N	15 18 po S. Pośw. k.	2 17 po Sosz. Kyp.	Długosława	16	288	78	623	510	630 757
P	16 Gawła op.	3 Dyonyssia	Radzisław	17	289	77	624	508	659 859
W	17 Łucyny	4 Jerofeja ep. m.	Zastysława	18	290	76	626	506	732 958
Ś	18 Łukasza ew.	5 Charytyny m.	Bratumił	19	291	75	627	504	811 1057
C	19 Piotra z Alk.	6 Ftomy ap.	Ziemowit	20	292	74	629	502	858 1154
P	20 Felicjana	7 Serhya m.	Budzisława	21	293	73	631	500	951 w 1241
S	21 Urszuli p. m. ☾	8 Pelahy m.	Daromiła	22	294	72	632	498	1052 128
43.	Ew. św. Mat. r. 22. 0 wezwanie na gody.	Łuk. 5. 0 łowtywi ryb.	Długość dnia 10 g. 12 m., zmierech trwa 36 m.					6 g. 3 m.,	
N	22 19 po Sw. Kord.	9 18 po Sosz. Jak.	Przebysł.	23	295	71	634	496	1158 207
P	23 Jana Kapistr.	10 Jewlambia	Włastymir	24	296	70	635	494	— 244
W	24 Rafała arch.	11 Fyłpa ap.	Siemisław	25	297	69	637	493	r 109 315
Ś	25 Kryspyn	12 Prowa m.	Samomysł	26	298	68	639	490	226 346
C	26 Ewarysta pap.	13 Karpa m.	Lutosław	27	299	67	640	489	344 415
P	27 Sabyń m.	14 Nazaryia i Par.	Witomił	28	300	66	642	486	505 445
S	28 Szymona i J. ☉	15 Ewfymia	Władybóg	29	301	65	644	484	628 518
44.	Ew. św. Jana r. 4. 0 chor. synu królews.	Łuk. 6. 0 lubwy wrahow.	Długość dnia 9 g. 48 m., zmierech trwa 37 m.					6 g. 27 m.,	
N	29 20 po Sw. Narc.	16 19 po Sosz. Łon.	Damelit	30	302	64	645	444	750 553
P	30 Klaudyusza	17 Osyi pr.	Przemysł	1	303	63	647	442	908 638
W	31 Wolfg. † Wig.	18 Łuki ew. ap.	Godzimir	2	304	62	649	440	1021 728

Kalendarz żydowski: 1 paźdz. Drugi dzień Nowego Roku, święto; 2 paźdz. Post Gedalja; 9 paźdz. Święto Pojednania; 14—21 paźdz. Kuczki; 14, 15, 21 paźdz. Święta uroczyste; 20 paźdz. Święto palm; 22 paźdz. Radość z Prawa; 30 paźdz. 1 Macheszwan.

Słońce wstępuje w znak Niedźwiadka dnia 24-go g. 4 rano.
Księżyc Pierwsza kwadra d. 5 g. 2 m. 30 po południu, pełnia d. 13 g. 12 m. 38 po południu, ostatnia kwadra d. 21 g. 2 m. 27 po południu, nów d. 28 g. 8 m. 34 rano. Dnia 14 g. 2 po południu apogeum, d. 28 g. 6 rano perigeum.
Jasne planety. Merkury w gwiazdozbio-

rze Panny w tym miesiącu niewidzialny. — Wenus w gwiazdozbiornie Lwa wschodzi około 3½ g. rano i jest widzialny do wschodu słońca. — Mars w Niedźwiadku później w Strzelcu, w tym miesiącu niewidzialny. — Jowisz w Byku wschodzi o g. 8 wieczorem, widzialny przez całą noc. — Saturn w Koziorożcu zachodzi około godz. 1 po północy.

PAŹDZIERNIK

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Lwów

I. Stadtmüller

I

Restauracya

PAŹDZIERNIK

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23		31	
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalendarz żydow.	Dni roku		Słońca		Księżycyca			
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie			w.	z.	wsch.	zach.				
Ś C P S	1	Wszystk. Święt.	19	Joila pr.	Warcisław	3	305	61	651	439	1124	W 823
	2	Dzień zadusz.	20	Artymija m.	Witymir	4	306	60	652	437	1218	924
	3	Huberta b.	21	Iłaryona pr.	Chwalisław	5	307	59	654	435	103	1028
	4	Karola Bor.	22	Awerkyja	Mściwój	6	308	58	656	434	139	1132
45.	Ew. św. Mat. r. 18. O dłużn. i złośł. studze.		43.	Łuk. 7. O woskr. syna wdowy w N.		Długość dnia 9 godz. 25 m., ubyło dnia 9 godz. 50 m., zmierzech trwa 37 m.						
N P W Ś C P S	5	21 po Sw. Elźb.	23	20 po Sosz. Jak.	Sławomir	7	309	57	657	432	209	—
	6	Leonarda	24	Arefty	Wszewład	8	310	56	659	430	236	1237
	7	Herkulana	25	Markyana	Żytomir	9	311	55	700	428	300	141
	8	Koronatów	26	Demetryja m.	Sędziwój	10	312	54	702	427	323	243
	9	Teodora m.	27	Nestora m.	Bogodar	11	313	53	703	425	346	347
	10	Andrzeja z Aw.	28	Terentya m.	Ludomir	12	314	52	705	424	409	449
11	Marcina b.	29	Anastazyi m.	Spitosław	13	315	51	707	423	434	550	
46.	Ew. św. Mat. r. 22. O oddan. monety czyn.		44.	Łuk. 8. o rozsjiani simena.		Długość dnia 9 godz. 3 m., ubyło dnia 7 godz. 12 m., zmierzech trwa 38 m.						
N P W Ś C P S	12	22 po Sw. ☉	30	21 po Sosz. Zen.	Nowosław	14	316	50	708	421	501	652
	13	Eugeniusza	31	Stachya ap.	Wszegrad	15	317	49	710	420	533	752
	14	Serafina wozn.	1	Noj. Kos. i Dam.	Wodzimir	16	318	48	712	418	610	853
	15	Leopolda w.	2	Akindyna	Przybysław	17	319	47	714	417	654	948
	16	Otmara op.	3	Akepsyny m.	Radomir	18	320	46	715	415	744	1040
	17	Salomei pan.	4	Joannyka pr.	Zbisław	19	321	45	717	414	840	1127
18	Otona op.	5	Halaktyona	Stanisł. K.	20	322	44	718	413	945	1208	
47.	Ew. św. Mat. r. 8. O ocz. tręd. i ul. śl. set.		45.	Łuk. 16. o bobatim i Łazari.		Długość dnia 8 g. 44 m., ubyło dnia 7 g. 31 m., zmierzech trwa 35 m.						
N P W Ś C P S	19	23 po Sw. St. K.	6	22 po S. Pawła	Drogomira	21	323	43	720	412	1052	1245
	20	Feliksa de W.	7	Jerona	Sędzimir	22	324	42	722	411	—	116
	21	Ofiar. N. M. P.	8	Sob. ś. Mychaila	Sław	23	325	41	723	410	1205	147
	22	Cecylii p.	9	Onysifora m.	Wszemiła	24	326	40	725	409	119	215
	23	Klemensa p.	10	Erasta ap.	Milywój	25	327	39	726	408	237	244
	24	Jana od Krzyża	11	Myny m.	Dorosław	26	328	38	727	407	357	314
25	Katarzyny p.	12	Joana Mył.	Chwalimira	27	329	37	729	407	518	347	
48.	Ew. św. Mat. r. 24. O okropności spustosza.		46.	Łuk. 8. Isus isha- najat bisow.		Długość dnia 8 g. 29 m., ubyło dnia 7 g. 46 m., zmierzech trwa 39 m.						
N P W Ś C	26	24 po Sw. K. ☉	13	23 po S. Joana	Lechosław	28	330	36	730	406	639	427
	27	Waleryana i W.	14	Fylypa ap.	Tomir	29	331	35	732	405	756	511
	28	Krescentego	15	Hurya i Sams.	Gościsław	30	332	34	733	404	906	605
	29	Saturnina m.	16	Mafteja ap.	Przemysł	1	333	33	734	403	1007	706
	30	Andrzeja m.	17	Hryhoryja N.	Ludosław	2	334	32	736	402	1058	810

Kalendarz żydowski: 29-go listopada 1-go Kislew.

Słońce wstępuje w znak Szczelca d. 23 o g. 1-ej po północy.

Księżyc. Pierwsza kwadra d. 4 g. 3 m. 15 rano, pełnia d. 12 g. 6 m. 47 rano, ostatnia kwadra d. 20 g. 3 m. 10 rano, now d. 26 g. 6 m. 23 po południu. Dnia 10 g. 3 po południu apogeum, d. 25 g. 6 po południu perigeum.

Jasne planety. Merkury w gwiazdozbiore Wagi później w Niedźwiadku przez pierwszą połowę miesiąca niewidzialny, w drugiej połowie świeci krótko po zachodzie słońca, najdłużej d. 26,

gdy odległość jego od słońca jest największą. — Wenus w Pannie tylko w początku miesiąca widzialna krótko przed wschodem słońca. — Mars w Strzelcu później w Koziorożu znajduje się nad poziomem we dnie, dostarczyć go można z trudem zaraz po zachodzie słońca. — Jowisz w Byku w d. 24 znajduje się w opozycji ze słońcem, wschodzi zaraz z wieczora, zachodzi rano, położenie jego w tym miesiącu dla obserwacji najdogodniejsze. — Saturn w Koziorożu widzialny wieczorem, zachodzi o północy.

LISTOPAD

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Lwów
Hotel Francuski

I Stadtmüllera

Restauracya

LISTOPAD

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23			
24			

Dzień	Święta		Kalendarz słowiański	Kalendarz żydow.	Dni roku	Słońca		Księżycy	
	rzymsko-katolickie	grecko-katolickie				w.	z.	wsch.	zach.
P	1 Eligiusza b.	18 Platona m.	Samosława	3 335	31	737	401	1138	916
S	2 Bibianny p.	19 Awdyja	Szulisław	4 336	30	738	401	1213	1024
49.	Ew. św. Łuk. r. 21. O znak na nieb. i ziemi.	47. Łuk. 8. O wskres. doczki Jaira.	Długość dnia 8 godz. 16 m., ubyto dnia 7 godz. 59 m., zmierzch trwa 39 m.						
N	3 1 Adw. Fr. K. ☽	20 24 po Sosz. Hr.	Wiślimir	5 337	29	739	400	1241	1129
P	4 Barbary p.	21 Wowed Bohor.	Lubomiła	6 338	28	740	400	107	—
W	5 Sabby op.	22 Fylymona ap	Spitosława	7 339	27	742	400	129	1233
Ś	6 Mikołaja bisk.	23 Amfłokija ep.	Jarogniew	8 340	26	743	359	151	136
C	7 Ambrożego †	24 Ekateryny m.	Ludomyśl	9 341	25	744	359	213	238
P	8 N. Pocz. N. P. M.	25 Klymenta p.	Boguwoła	10 342	24	745	359	238	340
S	9 Leokadyi	26 Ałyppa pr.	Weszława	11 343	23	746	359	303	442
50.	Ew. św. Mat. r. 11. O posel. Jana do Chryst.	48. Łuk. 10. O wypadk. między rozbiynki.	Długość dnia 8 godz. 9 m., ubyto dnia 8 godz. 6 m., zmierzch trwa 40 m.						
N	10 2 Adw. N. M. P. L.	27 25 po Sosz. Jak.	Radzisława	12 344	22	747	359	334	544
P	11 Damazego p.	28 Stefana m.	Wojmir	13 345	21	749	359	408	645
W	12 Aleksandra ☿	29 Paramona m.	Wolidar	14 346	20	749	359	451	742
Ś	13 Lucy i Otylii	30 Andreja ap.	Władysław	15 347	19	750	359	539	837
C	14 Nikazego	1 Dek. Nauma	Sławiflor	16 348	18	751	358	635	926
P	15 Fortunata	2 Awakuma	Wolimir	17 349	17	752	358	736	1011
S	16 Adelaidy	3 Sofonia pr.	Zdosława	18 350	16	753	359	842	1047
51.	Ew. św. Jana r. 1. O posel. żydów do Jana.	49. Łuk. 12. O bohatim kotnywa mn. zar.	Długość dnia 8 godz. 4 m., ubyto dnia 8 godz. 11 m., zmierzch trwa 41 m.						
N	17 3 Adw. Łazarza	4 26 po Sosz. W.	Żyrośław	19 351	15	754	359	953	1121
P	18 Gracyana	5 Sawwy op.	Wszemir	20 352	14	754	359	1104	1151
W	19 Nemezyusza ☿	6 Nykołaja ep.	Mścigniew	21 353	13	755	359	—	1218
Ś	20 Teofila m.	7 Amwrozya ep.	Bogumiła	22 354	12	756	400	1219	1245
C	21 Tomasza ap.	8 Patapia prep.	Tomisław	23 355	11	756	400	134	113
P	22 Zenona m.	9 Zaczat. Bohor.	Drogomir	24 356	10	757	400	252	144
S	23 Wikt. Wig. †	10 Myny i Erm.	Sławomira	25 357	9	757	401	411	218
52.	Ew. św. Łuk. r. 3. O Janie opow. chrzest.	50. Łuk 13. Isus isciłajet w Sabat.	Długość dnia 8 godz. 6 m., przybyto dnia 3 m., zmierzch trwa 41 m.						
N	24 4 Adw. Ad. i Ew.	11 27 po S. Dan.	Godysława	26 358	8	757	401	528	250
P	25 Narodz. Chr. P.	12 Spirydyona	Grzmisława	27 359	7	758	402	642	348
W	26 Szczepana m. ☿	13 Ewstrachia	Wróciwój	28 360	6	758	403	748	444
Ś	27 Jana Ewang.	14 Ftyrsa m.	Radomyśl	29 361	5	758	404	845	548
C	28 Młodzianków	15 Jelewteryja ep.	Godzisław	30 362	4	758	404	932	655
P	29 Tomasza b.	16 Aheha pror.	Goślaw bł.	1 363	3	759	405	1010	804
S	30 Dawida króla	17 Danyiła pr.	Ludomił	2 364	2	759	406	1042	914
53.	Ew. św. Mat. r. 2. O ucieczce do Egiptu.	51. Łuk. 14. O mnoho zwan. na wczeru.	Długość dnia 8 godz. 7 m., przybyto dnia 4 m., zmierzch trwa 41 m.						
N	31 N. po B. N. Sylw.	18 28 po S. Sewas.	Lassota	3 365	1	759	407	1109	1018

Kalendarz żydowski: 23 grudnia Poświęcenie świątyni, 29 grudnia 1 Tebet.

Słońce wstępuje w znak Koziorożca d. 22 o godz. 2 po południu, jest to chwila stanowiska zimowego i początek zimy.

Księżyc. Pierwsza kwadra d. 3 g. 8 m. 13 wieczorem, pełnia d. 12 g. 1 m. 2 po północy, ostatnia kwadra d. 19 g. 1 m. 45 po południu, nów d. 26 g. 5 m. 40 rano. Dnia 7 g. 11 wieczorem apogeum, d. 23 g. 11 wieczorem perigeum.

Jasne planety. Merkury w gwiazdozbiore Strzelca widzialny w początku miesiąca krótko po zachodzie słońca, d. 15 dolne połączenie ze słońcem. — Wenus w grudniu niewidzialna. — Mars w Koziorożcu później w Wodniku, widzialny tylko z wieczora, zachodzi zaraz po godz. 8-ej. — Jowisz w Baranie wschodzi zaraz po zachodzie słońca, całą noc widzialny. — Saturn w Wodniku widzialny wieczorem, zachodzi przed g. 10.

GRUDZIEŃ

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Restauracya
Wina * Delikatesy

L. J. Stadtmüllera

Lwów
Hotel Francuski

GRUDZIEŃ

17		25	
18		26	
19		27	
20		28	
21		29	
22		30	
23		31	
24			

ZAMKNIĘCIE RACZUNKOWE
TOWARZYSTWA WZAJEMNYCH UBEZPIECZEŃ

W KRAKOWIE

ZA ROK 1903

W DZIAŁE OGNIOWYM GRADOWYM I ŻYCIOWYM.

DZIAŁ UBEZPIECZEŃ

W roku administracyjnym od 1. kwietnia 1903 do 31. grudnia 1903 wydano ważnych polic 418.294 (— 89.847 jak w r. 1902/3) Zabezpieczono wartości na K. 1,307.420.696. Zebrano zaliczki K. 8,481.766 h. 82 (— K. 1,156.312 h. 16 jak w r. 1902/3).

Rozchód.

Rachunek zysków i strat działu ogniowego

		K.	h.
I.	Szkody i koszta likwidacyi wypłacone (mniej zwrot od Towarzystw kontrasekuracyjnych)	4,777.720	10
II.	Koszta administracyi	1,490.889	17
III.	Odpisy i inne wydatki	128.498	11
IV.	Fundusz na szkody nieregulowane (mniej udział Towarzystw kontrasekuracyjnych)	709.658	43
V.	Stan funduszy z końcem r. 1903 (z wyjątkiem funduszu emerytalnego)		
	a) Rezerwa zaliczek na dalsze lata K. 4,190.839 h. 16 mniej kontrasekuracya „ 1,159.325 „ 98	3,031.513	18
	b) Fundusz rezerwowy z d. 31. grudnia 1903 r.	6,370.829	20
	c) „ wyrównawczy	390.525	66
	d) „ specjalny	136.509	34
	e) „ na różnicę kursu	328.313	57
	f) „ na remuneracye	71.360	74
		17,435.818	50

Stan czynny

Rachunek bilansu ogniowego

		K.	h.
1	Zapas gotówki	296.403	59
2	W Bankach i Zakładach na rachunku bieżącym	459.027	64
3	Wartość realności: Kraków, Lwów, Czerniowce, Tarnopol, Rzeszów, Przemyśl	1,714.000	—
4	Papiery wartościowe po kursie z d. 31. grudnia 1903 roku (z kuponem bieżącym)	6,559.260	86
5	Weksle stron ubezpieczonych	172.123	54
6	Efekta kaucyi agentów	530.645	80
7	Towarzystwo kontrasekuracyjne (Salda czynne)	860.741	99
8	Zaległości po Agencyach i Reprezentacyach	1,865.172	51
9	Różni dłużnicy	2,092.930	76
10	Wartość inwentarza po odpisaniu zużycia	109.362	50
11	Niedobór	236.141	19
		14,895.810	38

Kraków, dnia 31. grudnia 1903 roku.

D Y R E K C Y A

Zenon Stonecki

Ignacy Głażewski

Dr. Franciszek Paszkowski

Naczelnik central. biura rachunkowego W. Gablunz.

OD OGNIĄ ROK XLIII.

Fundusz rezerwowy powiększył się o K. 170.929 h. 08 i wynosi K. 6,370.829 h. 20. Niedobór wynoszący K. 236.141 h. 19 pokryty został w myśl postanowień Art. LIII. statutu z funduszu wyrównawczego.

za czas od 1. kwietnia 1903 do 31. grudnia 1903 r.

Przychód.

		K.	h.
I.	Fundusze przeniesione z 1902/3:		
	1. Rezerwa zaliczki po strąceniu kontrasekuracyi	2,848.168	93
	2. Fund. Rezerw. stan 1. kwietnia 1903	6.199.900	12
	3. Fundusz specjalny	105.181	87
	4. Fundusz na różnice kursu	288.365	92
	5. Fundusz wyrównawczy	221.557	95
II.	Fundusz na szkody nieuregulowane przeniesiony z r. 1902/903 mniej kontrasekuracya	741.118	10
III.	Zaliczka zebrana . . . . . K. 8.481.766 h. 82 mniej kontrasekuracya . . . . . 2.345.287 „ 73	6,136,479	09
IV.	Dochód z lokacyi kapitału	197.877	41
V.	Inne dochody	461.027	92
VI.	Niedobór	236.141	19
		17.435.818	50

z dniem 31. grudnia 1903.

Stan bierny.

		K.	h.
1	Fundusz rezerwowy	6,370.829	20
2	Rezerwa zaliczki	3,031.513	18
3	Fundusz na szkody	709.658	43
4	„ wyrównawczy	390.525	66
5	„ emerytalny	1,919.202	61
6	„ specjalny	136.509	34
7	„ na różnicę kursu	328.313	57
8	Fundusze: a) zap. dla wdów po ur. K. 237.384 h. 43 b) Paw. Przedpelskiego „ 24.523 „ 92 c) Białego Krzyża „ 47.465 „ — d) dla straży ogniowych „ 19.207 „ 27 e) dyspozycyjny R. Nad. „ 1.810 „ — f) na zapom. dla agentów „ 400 „ — g) na niep. zw. lat daw. „ 294.962 „ 49 h) oszczędn. w Rückvers. „ 196.415 „ 88 i) na remuneracye „ 71.360 „ 74	893.529	73
9	Towarzystwa kontrasekuracyjne (Salda bierne)	135.617	27
10	Różni wierzyciele	449.465	59
11	Kaucyje agentów	530,645	80
		14,895.810	38

KOMISYA KONTROLUJĄCA:

Włodzimierz Gniewosz.

Mieczysław Urbański.

Michał Garapich.

Maryan Dydziński.

Klemens hr. Dzieduszycki.

DZIAŁ UBEZPIECZEŃ OD

W dziale gradowym wydano w roku 1903 ważnych polic 7.838 (+ 1.095 jak w roku 1902) zabezpieczono wartości na K. 43,618.444 (+ K. 684.757 jak w roku 1902) zebrano zaliczki K. 911.050 h. 32 (— K. 2.380 h. 30 jak w r. 1902).

Rozchód. Rachunek zysków i strat działu gradowego

		K.	h.
I.	Szkody i koszty likwidacji wypłacone mniej zwrot od Towarzystw kontrasekuracyjnych	1,078.412	37
II.	Koszta administracji:		
	a) Prow. agent. (mniej prow. kontrasekur.)	24 209	28
	b) Wydatki administracyjne, bieżące, podatki rządowe, gminne i należności rządowe	41.638	02
III.	Odpisy i inne wydatki	58.565	11
IV.	Stan funduszków z końcem r. 1903 a) Fundusz rezerwowy	2,109.069	87
	b) Fundusz na różnicę kursu	112.956	50
	c) „ specjalny	16.965	23
V.	Rezerwa na szkody nieuregulowane	3.540	37
		3,445.356	75

Stan czynny. Rachunek bilansu gradowego

		K.	h.
1	W Bankach i Zakładach na rachunku bieżącym	24.360	65
2	Papiery wartości. po kursie z d. 31 grudnia 1903 roku z kuponem bieżącym	2,025.698	13
3	Weksle stron ubezpieczonych	91.872	60
4	Salda czynne rków z Towarzystwami kontrasekuracyjnymi	260.596	91
5	Różni dłużnicy	33.106	66
6	Wartość inwentarza po odpisaniu zużycia	794	30
7	Niedobór	397.440	86
		2,833.870	11

Kraków, dnia 31 grudnia 1903 r.

D Y R E K C Y A:

Zenon Słonecki.

Ignacy Głazewski.

Dr. Franciszek Paszkowski.

Naczelnik centralnego biura rachunkowego: W. GABLENZ.

GRADU. ROK XL.

Fundusz rezerwowy gradowy wynosi obecnie nominalnie K. 2,109.069 h. 87 (+ K. 30.463 h. 05 jak w roku 1902) a gdy pożyczka zaciągnięta z tego funduszu na pokrycie niedoboru z roku bieżącego wynosi K. 332.801 h. 49 przeto nieobciążony fundusz rezerw. wynosi K. 1,776.268 h. 38.

od 1 kwietnia 1903 do 31 grudnia 1903.

Przychód.

		K.	h.
I.	Fundusze przeniesione z roku 1902 1903:		
	a) Fundusz rezerwowy stan z d. 1. kwiet. 1903	2,078.606	82
	b) „ na różnicę kursu	96.510	70
	c) „ specjalny	15.765	18
II.	Zaliczka zebrana mniej kontrasekuracja	720.128	32
III.	Dochód z lokacyi kapitału	71.641	84
IV.	Inne dochody	65.263	03
V.	Niedobór	397.440	86
		3,445.356	75

z dniem 31 grudnia 1903.

Stan bierny.

		K.	h.
1	Fundusz rezerwowy	2,109.069	87
2	„ na różnicę kursu papierów wartośc. . . .	112.956	50
3	„ specjalny	16.965	23
4	„ zapasowy	64.639	37
5	Rezerwa na szkody nieuregulowane	3.540	37
6	Salda bierne rabhunków z Tow. kontrasekura- cyjnymi	11.751	98
7	Różni wierzyciele	514.946	79
		2,833.870	11

KOMISYA KONTROLUJĄCA:

Włodzimierz Gniewosz.

Mieczysław Urbański.

Michał Garapich.

Maryan Dydyński.

Klemens hr. Dzieduszycki.

DZIAŁ UBEZPIECZEŃ

W dziale ubezpieczeń na życie z końcem roku 1903 było ważnych polic 33.085 (+ 2.419 jak w roku 1902), którymi zabezpieczono kapitał K. 99,822.500 h. 27 (+ K. 5,180.886 h. 76 jak w roku 1902 i renty K. 277.686 h. 62 (— K. 14.354 h. 20 jak w roku 1902).

Rozchód.

Rachunek zysków i strat

		K.	h.
I	Wyplacone ubezpieczone kapitały i renty . . .	2,261.280	75
II.	Wyплаты za wykupione police mniej udział Towarzystw kontrasekuracyjnych	274.433	65
III.	Wyplacone dywidendy	92.322	19
IV.	Koszta administracji	879.078	29
V.	Odpisane należitości i inne wydatki	151.492	96
VI.	Rezerwa na nieuregulowane szkody	368.134	80
VII.	Stan funduszów z dniem 31 grudnia 1903 r. . .	24,484,456	83
VIII.	Zysk	294.821	96
		28,806.021	43

Stan czynny.

Bilans działu

		K.	h.
1	Zapas gotówki	30.523	09
2	Rozporządzalne należitości w instyt. kredyt. . .	561.173	89
3	Wartość nieruchomości i dóbr ziemskich . . .	335.000	—
4	Papiery wartościowe według kursu z 31 12 1903	6,106.798	11
5	Pożyczki hipoteczne na police, stowarzyszeniom i na zastaw pensyi	17,411.510	21
6	Zaległośc w agenturach, filiach i u Towarz. kontrasekuracyjnych	454.125	77
7	Różni dłużnicy	472.620	02
8	Efakta kaucyjne	14.687	—
9	Weksle w portfelu	67.453	—
		25,453.891	09

Kraków, dnia 1 stycznia 1904 r.

Dyrekcya Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie:

Zenon Słonecki.

Ignacy Głażewski.

Dr. Franciszek Paszkowski.

Naczelnik działu ubezpieczeń na życie:

Naczelnik biura rachunkowego:

Edward Szancer.

A. Szyzkiewicz.

rządowo autor. technik asekuracyjny.

NA ŻYCIE. ROK XXXIV.

Pozostałość w tym dziale wynosi K. 294.821 h. 96, z której przypada K. 108.459 h. 27 na dywidendę dla ubezpieczonych z reszty w kwocie K. 186.362 h. 69 przydzielono K. 58.964 h 39 do funduszu rezerwowego K. 8.399 h. 68 do funduszu specjalnego K. 685 h. 43 do funduszu na amortyzację realności oraz K. 118.313 h. 19 do rezerwy zysków.

działu ubezpieczeń na życie.

Przychód.

		K.	h.
I.	Przeniesienie funduszków z roku 1902	23,383.796	91
II.	Rezerwa na nieuregulowane szkody	264.749	04
III.	Zebrane premie	3,752.763	63
IV.	Dochód od lokacyi kapitałów	1,261.216	96
V.	Inne wpływy	143.494	89
		28,806.021	43

ubezpieczeń na życie.

Stan bierny.

		K.	h.
1	Fundusze rezerwowe	1,868.885	84
2	Fundusz na różnicę kursu	264.400	66
3	Rezerwy i przeniesienia premii	22,271.651	19
4	Rezerwa na nieuregulowane szkody	368.134	80
5	Fundusz na dywidendę	79.519	14
6	Salda Towarzystw retrocesyjnych, różni wierzyciele i kaucye	259.299	77
7	Fundusz emerytalny akwizytorów działu życiow.	47.177	73
8	Czysta pozostałość przeznaczona na:		
	1) dywidendę członkom . . . . . K. 108.459.27		
	2) uposażenie fund. rezerw. . . . . „ 186.362.69	294.821	96
		25,453.891	09

W dowód zgodności z księgami:

CZŁONKOWIE RADY NADZORCZEJ:

Dr. K. Lipowski.

Kazimierz Agopsowicz.

Mieczysław Sędzimir.

Julian Bielański.

ZARZĄD TOWARZYSTWA WZAJEMNYCH UBEZPIECZEŃ W KRAKOWIE.

Prezydyum Towarzystwa

wybrane przez Zgromadzenie ogólne w roku 1899 do roku 1905.

Prezes: **Męciński Józef** w Partyniu, poczta Tarnów,
Wice-Prezes: **Gniewosz Włodzimierz** w Potoku złotym,
poczta Potok złoty.

Delegaci do Zgromadzenia ogólnego.

1. Okręg wyborczy: **Miasto Kraków.**

1. Jawornicki Józef w Krakowie
2. Kwiatkowski Jan „
3. Dr. Lipowski Konstanty „
4. JE. hr. Potocki Andrzej „
5. Sędzimir Mieczysław „
6. Dr. Staniszewski Walenty „

2. Okręg wyborczy: **Miasto Lwów.**

7. Bielański Bolesław we Lwowie
8. Michalski Michał „
9. Dr. Srokowski Teofil „
10. Riedl Edmund „

3. Okręg wyborczy: **W. Ks. Krakowskie.**

11. Dr. Skrzyński Stefan w Karniowicach, p. Zabierzów.
12. J. E. Hr. Wodzicki Antoni w Kościelcu, p. Chrzanów.
13. Skirliński Jan w Kryspinowie, p. Liszki.

4. Okręg wyborczy: **Ks. Bukowińskie.**

14. Abrahamowicz Krzysztof w Czyreszu, p. Czyresz.
15. Wiesiołowski Adolf w Prelipczu, p. Stefanówka.
16. Marin Gustaw w Kalinowcach, p. Szerbowce.

5. Okręg wyborczy: **Ks. Cieszyńskie.**

17. Michejda Franciszek w Nawsiu, p. Nawsie.
18. Dr. Zaleski Józef w Puńcowie, p. Puńców.

6. Okręg wyborczy: **Obwód Bocheński.**

19. Czech Karol w Bierzanowie, p. Bierzanów.
20. Dydyński Maryan w Raciborsku, p. Raciborsko.
21. Włodek Zdzisław w Dąbrowicy, p. Chrostowa.

7. Okręg wyborczy: **Obwód Brzeżański.**

22. Hr. Dzieduszycki Klemens w Martynowie, p. Martynów.
23. Lityński Edmund w Litwinowie, p. Litwinów.
24. Traczewski Kazimierz w Hinowicach, p. Brzeżany.

8. Okręg wyborczy: **Obwód Czortkowski.**

25. Cieński Kazimierz w Uwiśle, p. Chorostków.
26. Cieński Tadeusz w Pieniakach, p. Pieniaki.
27. Noel Adam w Sosolówce, p. Ułaskowce.

9. Okręg wyborczy: **Obwód Jasielski.**

28. Dr. Adamski Roman, w Jaśle.
29. Stawiarski Waleryan w Jedliczu, p. Jedlicze.
30. Trzeciecki Jan w Miejscu piastowem, p. Miejsce piastowe.

10. Okręg wyborczy: **Obwód Kołomyjski.**

- 31. Agopsowicz Kazimierz we Lwowie, p. Lwów.
- 32. Łążyński Stanisław w Załuczu nad Prutem, p. Matyjowce.
- 33. Moysa Stefan w Rudnikach, p. Rudniki.

11. Okręg wyborczy: **Obwód Lwowski.**

- 34. J. E. Abrahamowicz Dawid we Lwowie.
- 35. Baczewski Leopold we Lwowie.
- 36. Breuer Jan we Lwowie.

12. Okręg wyborczy: **Obwód Przemyski.**

- 37. Dr. Krański Władysław we Lwowie.
- 38. Hr. Konarski Henryk w Grochowcach, p. Przemyśl.
- 39. Paszkudzki Mieczysław w Mielnowie, p. Olszany.

13. Okręg wyborczy: **Obwód Rzeszowski.**

- 40. Dydziński Stanisław w Strzyżowie, p. Strzyżów.
- 41. Prek Stefan w Pantalowicach, p. Kańczuga.
- 42. Hr. Tyszkiewicz Janusz w Weryni, p. Kolbuszowa.

14. Okręg wyborczy: **Obwód Samborski.**

- 43. Niedźwiedzki Władysław w Wańkowicach, p. Rudki.
- 44. Jędrzejowicz Karol w Humieńcu, p. Nadyby.
- 45. Rayski Albin w Michałowicach, p. Rudki.

15. Okręg wyborczy: **Obwód Sądecki.**

- 46. Głębocki Władysław w Zbyszycach, p. Zbyszyce.
- 47. Mars Zygmunt w Starejwsi, p. Limanowa.
- 48. Skarszewski Żuk Adam w Przyszowej, p. Limanowa.

16. Obwód wyborczy: **Obwód Sanocki.**

- 49. Urbański Stanisław w Haczowie, p. Haczów.
- 50. Wasilewski Wojciech w Siemuszowej, p. Tyrawa wołoska.
- 51. Żurowski Wiktor w Trzciancu, p. Wojtkowa.

17. Okręg wyborczy: **Obwód Stanisławowski.**

- 52. Brykczyński Stanisław we Lwowie.
- 53. Gniewosz Włodzimierz w Potoku złotym, p. Potok złoty.
- 54. Łukasiewicz Kazimierz w Podłużu, p. Stanisławów.

18. Okręg wyborczy: **Obwód Stryjski.**

- 55. Br. Brunicki Julian w Podhorcach, p. Podhorce ad Stryj.
- 56. Hr. Dzieduszycki Edmund w Izydorówce, p. Żurawno.
- 57. Mierzeński Henryk w Dubowicy, p. Wojniłów.

19. Okręg wyborczy: **Obwód Tarnopolski.**

- 58. Garapich Michał w Cebrowie, p. Jezierna.
- 59. Gromnicki Jan w Łaskowcach, p. Mogielnica.
- 60. Nikorowicz Antym we Lwowie.

20. Okręg wyborczy: **Obwód Tarnowski.**

- 61. Bielański Julian w Straszęcinie, p. Grabiny.
- 62. Męciński Józef w Partyniu, p. Tarnów.
- 63. Hr. Tarnowski Jan w Chorzelowie, p. Chorzelów.

21. Okręg wyborczy: **Obwód Wadowicki.**

- 64. Hr. Bobrowski Stefan w Andrychowie, p. Andrychów.
- 65. Hr. Starzewski Tadeusz w Podgórzu, p. Podgórze.
- 66. Dr. Zduń Jan w Rabie wyżnej, p. Chabówka.

22. Okręg wyborczy: **Obwód Złoczowski.**

- 67. Eder Mirosław w Wicyniu, p. Dunajów.
- 68. Thulie Adam w Rzepniowie, p. Milatyn nowy.
- 69. Wierzchlejski Bolesław w Kabarowcach, p. Zborów.

23. Okręg wyborczy: **Obwód Żółkiewski.**

- 70. Obertyński Zdzisław w Hujczu, p. Kamionka-Lipnik.
- 71. Dr. Raciborski Aleksander w Spasowie, p. Tartaków.
- 72. Starzyński Tadeusz w Derewni, p. Turyńka.

Rada nadzorcza.

Prezes: **Męciński Józef** w Partyniu, p. Tarnów.

Wice-prezes: **Gniewosz Włodzimierz** w Potoku złotym,
p. Potok złoty.

Abrahamowicz Krzysztof w Czyreszu, p. Czyresz.

Agopsowicz Kazimierz we Lwowie.

Bieląński Julian w Straszęcinie, p. Grabiny.

Hr. Bobrowski Stefan w Andrychowcie, p. Andrychów.

Breuer Bertemilian Jan w Suchowoli, p. Zimnawoda koło
Lwowa.

Cieński Tadeusz w Pieniakach, p. Pieniaki.

Dydyński Maryan w Raciborsku, p. Raciborsko.

Hr. Dzieduszycki Klemens w Martynowie, p. Martynów.

Garapich Michał w Cebrowie, p. Jezierna.

Jędrzejowicz Karol w Humieńcu, p. Nadyby.

Dr. Kraiński Władysław we Lwowie.

Dr. Lipowski Konstanty w Krakowie.

Michalski Michał we Lwowie.

Obertyński Zdzisław w Hujczu, p. Kamionka-Lipnik.

Sędzimir Mieczysław w Krakowie.

Urbański Mieczysław w Haczowie, p. Haczów.

J. E. Hr. Wodzicki Antoni w Kościelcu p. Chrzanów.

Komisya rewizyjna.

Dydyński Stanisław w Strzyżowie, p. Strzyżów.

Nikorowicz Antym we Lwowie.

Włodek Zdzisław w Dąbrowicy, p. Chrostowa.

Jawornicki Józef, zastępca w Krakowie.

Kurator Towarzystwa.

Henryk Kieszkowski.

Dyrekcya.

Dyrektor I.: **Słonecki Zenon.**
 " II.: **Głażewski Ignacy.**
 " Referent: **dr. Paszkowski Franciszek.**

Zastępcy.

Zastępca Dyrektora I.: **Dr. Górski Antoni.**
 " " II.: **Dr. Szarski Henryk.**
 " Dyrektora referenta: **Ginwił Piotrowski Edmund.**
 Dyrektor Reprezentacyi we Lwowie: **Malczewski Włodzimierz.**
 Syndyk Towarzystwa: **Dr. Lisowski Władysław, Kraków.**
 " " **Dr. Gorecki Tadeusz.**

Komisarz rządowy.

C. k. Sekretarz Namiestnictwa: **Kowalikowski Władysław.**

Urzędnicy.

Biura Centralne w Krakowie.

Oddział I.: *Biura centralnego:*

Generalny sekretarz: **Szatkowski Henryk.**

Ranga VII.: **Broniewski Henryk.**

" XI.: **Bielecki Mieczysław.**

Oddział II.: *Biura centralnego:*

Referent: **Bocheński Antoni.**

Ranga VIII.: **Bizub Józef.**

Oddział III.: *Biura centralnego:*

Referent: **Bronisław Krause.**

Ranga V.: **Nowak Adolf.**

" VII.: **Ullmann Edmund.**

" XI.: **Aulich Adolf.**

Praktykant egzam.: Wallner Jan.
 „ „ Hoffmann Teodor.
 „ „ Rotter Franciszek.

Oddział IV.: *Biura centralnego*:

Referent: **Gadulski Ludwik**.
 Ranga IX.: Potkański Władysław.
 „ X.: Pająk Tadeusz.
 „ XI.: Zaleski Hieronim.

Oddział V.: *Biura centralnego*:

Kierownik: **Kuźmierz Jan**.
 Zastępca: Demetrykiewicz Mieczysław.
 Ranga X.: Dolkowski Zygmunt.
 „ X.: Bujański Sebastyan.
 Praktykant egzam.: Bośniacki Maryan.
 Manipulantka: Górnisiewiczówna Wanda.

Biuro naftowe:

Ranga X.: Jurewicz Zenon.
 Praktykant egzam.: Witkowski Karol, junior.
 „ „ Kowalski Jan.

Centralny Wydział rachunkowy.

Naczelnik: **Gablentz Wiktor**.
 Zastępca: Ritterschild Włodzimierz.
 Ranga IV.: Mamczyński Józef.
 „ V.: Biskupski Ignacy.
 „ VI.: Szukiewicz Bolesław.
 „ VI.: Filochowski Hipolit.
 „ VII.: Piotrowski Kazimierz.
 „ VII.: Rychwicki Bazyli.
 „ VII.: Wysocki Szczęsny.
 „ VIII.: Wiewiórowski Maryan.
 „ IX.: Drapella Maryan.
 „ IX.: Rauszer Kazimierz.
 „ X.: Sułkowski Wincenty.
 „ XI.: Nowak Edward.

Centralny Wydział szkód.

Naczelnik: **Jordan Jan.**

Zastępca: Rydel Jan.

Ranga V.: Znamirowski Włodzimierz.

„ V.: Wejda Stanisław.

„ VII.: Bieńkowski Witold.

„ VIII.: Pniewski Stanisław.

„ VIII.: Miszkiewicz Władysław.

„ X.: Ożegalski Kazimierz.

„ X.: Nitsch Józef.

„ XI.: Zieliński Jan.

Praktykant egzam.: Grabowski Władysław.

„ „ Kiszakiewicz Emil.

„ „ Chranicki Jan.

Dział ubezpieczeń na życie.

Naczelnik: **Szancer Edward.**

Zastępca: Jaugustyn Franciszek.

Szef biura rachunkowego: Szyszkievicz Andrzej.

Zastępca: Homolacs Edward.

Kierownik biura manipulacyjnego: Krasucki Antoni.

Ranga V.: Ćmiekiewicz Jan.

„ V.: Traczewski Gustaw.

„ VI.: Gąsiorski Władysław.

„ VI.: Stasicki Tadeusz.

„ VI.: Bauman Bolesław.

„ VI.: Morawetz Stanisław.

„ VI.: Skwirczyński Mieczysław.

„ VII.: Rogowski Walery.

„ VII.: Szczerbiński Ludomir.

„ VII.: Bukowski Ignacy.

„ VII.: Stolzman Stefan.

„ VII.: Żuliński Edward.

„ VIII.: Skarbiński Eugeniusz.

„ VIII.: Jarzębecki Józef.

Ranga VIII.: Kalinowski Władysław.

„ VIII.: Lubaszek Kazimierz.

„ IX.: Pollak Karol.

„ IX.: Jurasieński Jozafat.

„ IX.: Ehrenberg Zygmunt.

„ IX.: Elterlein Zdzisław.

„ IX.: Bursa Stanisław.

„ IX.: Rolicki Waleryan.

„ X.: Charłampowicz Roman.

„ X.: Kalina Alfred.

„ X.: Dziedzicki Kazimierz.

„ X.: Zbijewski Wincenty.

„ X.: Darzewski Władysław.

„ X.: Lajfr Leonard.

„ X.: Żuławski Włodzimierz.

„ XI.: Pindelski Roman.

„ XI.: Szymański Włodzimierz.

„ XI.: Ficzek Romuald.

„ XI.: Michalik Jan.

„ XI.: Doleżał Antoni.

„ XI.: Czerwiński Arpad.

Praktykant egzam.: Kostka Karol.

„ „ Bobowski Edward.

„ „ Bydliński Antoni.

„ „ Sztaudynger Izidor.

„ „ Zamorski Mateusz.

„ „ Turowski Feliks.

„ „ Wojciechowski Antoni

„ „ Ferentz Maksymilian.

„ „ Friedberg Juliusz.

„ „ Szeliga Witold.

„ „ Jakesch Eugeniusz.

„ „ Mroczek Jan.

„ „ Lewandowski Stanisław.

„ „ Szkocki Leon.

„ Krawczyk Józef.

„ Lanc Maryan.

Sekcye Towarzystwa.

Sekcya I. w Krakowie.

Kierownik: **Ludwik Haniszewski.**

Zastępca: Waškowski Piotr.

Ranga VI.: Machniewicz Stanisław.

„ VII.: Niżyński Franciszek.

„ VII.: Kwiciński Józef.

„ VIII.: Jarosz Bronisław.

„ VIII.: Pochwalski Józef.

„ IX.: Świdorski Adam.

„ X.: Bażan Mieczysław.

„ X.: Brzechffa Tomasz.

„ X.: Służewski Stanisław.

„ X.: Staško Józef.

„ XI.: Jabłoński Kazimierz.

„ XI.: Konrad Józef.

Praktykant egzam.: Kowanetz Marcin.

„ „ Birkenmayer Ludwik.

„ „ Głąbiński Józef.

„ „ Majerski Aleksander.

„ „ Muehleisen Ludwik.

Sekcya II. w Krakowie.

Kierownik: **Kamiński Czesław.**

Zastępca: Butrymowicz Tadeusz.

Ranga VII.: Gulkowski Jan.

„ VII.: Sapalski Władysław.

„ VIII.: Filipkiewicz Jan.

„ VIII.: Malik Wincenty.

„ VIII.: Żarliński Antoni.

„ VIII.: Plutyński Teofil.

„ VIII.: Cybulski Apolinary.

„ VIII.: Gołkowski Andrzej.

„ VIII.: Bar. Prätorius Richthoffen Bolesław Dr.

„ IX.: Isakowicz Antoni.

„ IX.: Lazarawicz Tadeusz.

- Ranga IX.: Truskolaski Jan.
 „ IX.: Niedźwiedzki Romuald.
 „ IX.: Birtus Jan.
 „ IX.: Sikorski Karol.
 „ XI.: Żaba Jan.
 „ X.: Kempf Zygmunt.
 „ X.: Krokiewicz Stanisław.
 „ X.: Skrzyński Aleksander.
 Praktykant egzam.: Witowski Witold.

Sekcja III. w Rzeszowie.

Kierownik: **Łubiński Stanisław.**

Zastępca: Ziółkowski Mieczysław.

- Ranga VII.: Rutkowski Stefan.
 „ VII.: Faliszewski Władysław.
 „ VII.: Kodrębski Julian.
 „ VII.: Dąbrowski Piotr.
 „ VIII.: Truszkowski Konstanty.
 „ VIII.: Rogawski Jan.
 „ X.: Heinz Witold.
 „ X.: Borkowski August.
 „ XI.: Baczakiewicz Ludwik.
 „ XI.: Kapturek Jan.
 „ XI.: Szpakowski Jan.
 „ XI.: Radzicki Stanisław.

Praktykant egzam.: Midowicz Julian.

- „ „ Małdziński Kazimierz.
 „ „ Witoszyński Jan.
 „ „ Kański Władysław.
 „ „ Ostrowski Adam.
 „ „ Kudrzański Roman.

Sekcja IV. w Przemyślu.

Kierownik: **Łonicki Ludwik.**

Zastępca: Pańkowski Stanisław.

- Ranga VI.: Biłozor Jan.
 „ VII.: Ritterschild Zdzisław.

Ranga	IX.:	Janiczek Leon.
"	IX.:	Juhre Stanisław.
"	X.:	Lesiów Józef.
"	X.:	Ciechomski Konstanty.
"	X.:	Niewiadomski Jerzy.
"	X.:	Bezucha Leopold.
"	XI.:	Toegl Karol.
"	XI.:	Swoboda Kazimierz.
"	XI.:	Wiszniewski Eugeniusz.
"	XI.:	Sudolski Julian.

Praktykant egzam.:	Kmieć Antoni.
"	" Gamski Emil.
"	" Staromiejski Wojciech.
"	" Wohanka Jan.
"	" Papieski Piotr.

Sekcja V. we Lwowie.

Śekretarz II. i kierownik: **Toth Dyonizy.**

Zastępca: Jedliński Ludwik.

Ranga	VI.:	Romański Franciszek.
"	VII.:	Haas Kazimierz.
"	VIII.:	Link Franciszek.
"	VIII.:	Miński Stefan.
"	VIII.:	Biliński Roman.
"	VIII.:	Małuszyński Juliusz.
"	VIII.:	Wencek Julian.
"	VIII.:	Armatys Mieczysław.
"	IX.:	Horodyski Roman.
"	IX.:	Mierzeński Leopold.
"	IX.:	Kuczyński Bronisław.
"	IX.:	Leszczyński Jan.
"	X.:	Gorecki Witold.
"	X.:	Nadwodzki Lucyan.
"	X.:	Kukawski Edward.
"	X.:	Rotarski Stefan.
"	X.:	Moszyński Aleksander.
"	XI.:	Au Aleksander.
"	XI.:	Wilusz Stanisław.

- „ XI.: Tomanek Stanisław.
 „ XI.: Olsz Modest.
 „ XI.: Kielanowski Kazimierz,
 Praktykant egzam.: Strzyżowski Marian.
 „ „ Czajkowski Julian.

Sekcja VI. w Tarnopolu.

Kierownik: **dr. Podlewski Celestyn.**

Zastępca: Arciszewski Władysław.

- Ranga V.: Romaszkan Antoni.
 „ VII.: Korytko Adam.
 „ VIII.: Dworski Marian.
 „ IX.: Majewski Tadeusz.
 „ IX.: Misiński Erazm.
 „ IX.: Tyczyński Stanisław.
 „ X.: Pleuss Edward.
 „ XI.: Zaleski Jan.
 „ XI.: Krzyżanowski Jan.
 „ XI.: Jełowicki Jerzy.
 „ XI.: Statowski Franciszek.
 „ XI.: Kościński Antoni.

Praktykant egzam.: Smoliński Włodzimierz.

- „ „ Borzęcki Stanisław.
 „ „ Gmitrzak Zygmunt.
 „ „ Doerman Antoni.
 „ „ Rożański Czesław.
 „ „ Dzierżanowski Andrzej.
 „ Karpiński Zygmunt.

Sekcja VII. w Stanisławowie.

Kierownik: **Pilecki Mateusz.**

Zastępca: Poschinger Jan.

- Ranga IX.: Kabarowski Stanisław.
 „ IX.: Sochacki Jan.
 „ IX.: Chmielewski Jan.
 „ IX.: Mierczuk Stefan.
 „ X.: Bedliński Lucyan.

Ranga	X.:	Nadwodzki Aleksander.
"	X.:	Prorok Franciszek.
"	X.:	Jeżowski Seweryn.
"	XI.:	Wencek Stanisław.
"	XI.:	Nawojski Mieczysław.
"	XI.:	Serafinowicz Stanisław.
"	XI.:	Fischer Jan.
"	XI.:	Galdęński Zygmunt.

Praktykant egzam.:	Tusch Gustaw.
"	" Kunz Antoni.
"	" Sokulski Justyn.

Reprezentacja w Czerniowcach.

Sekretarz i kierownik Reprez.: **Witkowski Karol**, senior.

Zastępca: Romer Stanisław.

Ranga VIII.:	Faszczewski Tytus.	
"	VIII.:	Kobierzycki Jan.
"	IX.:	Sikorski Stanisław.
"	IX.:	Schilling Gabryel Wilhelm Br.
"	X.:	Kuchciński Władysław.
"	X.:	Hoszowski Erazm.
"	X.:	Pruchniewicz Henryk.
"	X.:	Czajkowski Karol.
"	XI.:	Lukasiewicz Bronisław.

Praktykant egzam.:	Pachulski Leon.
"	" Sośka Anastazy,
"	" Sedlaczek Ernest.
"	" Pilarz Waclaw.
"	" Massalski Stefan.
"	" Niewiadomski Kazimierz.
"	" Lewicki Maryan.
"	Bałucki Stanisław.

Reprezentacja w Bernie.

Sekretarz i kierownik Reprez.: **Schön Maurycy**.

Zastępca: Christen Ludwik.

Ranga IX.:

Tomaschek Rudolf.

Ranga	X.:	Havelka Edmund.
"	X.:	Swoboda Karol.
"	XI.:	Hausner Karol.
"	XI.:	Vetterl Karol.
"	XI.:	Grossov Franciszek.
"	XI.:	Marak Karol.
"	XI.:	Dworzak Eugeniusz.
"	XI.:	Casek Józef.
Praktykant egzam.:		Skrzyński Adolf dr.
"	"	Albrecht Jan.
"		Urbanek Antoni.

Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie.

Bilans za rok 1903.

Stan czynny.

	K.	h.
Weksle eskontowane	6,881.339.64	
Gotówka w kasie	92.930.44	
Fundusz rezerwowy	92.683.63	
Rachunek bieżący	2,939.199.79	
	10,006.153.50	

Stan bierny.

	K.	h.
Udziały członków	2,218.645.06	
Wkładki na książeczki	5,171.975.55	
Weksle reeskontowane	307.150.—	
Procent od weksli po- brany na r. 1904	56.023.42	
Fundusz rezerwowy	92.683.63	
Wkładki na rok bieżący	1,979.945.52	
Rezerwa strat	5.661.12	
Zysk	174.069.20	
	10,006.153.50	

Ogólny obrót kasowy K. 112,947.184 h. 48.

Liczba członków z końcem 1903 r. 1464.

Wkładki na książeczki wynosiły z końcem roku 1903
K. 5,171.975 h. 55.

Prezydyum Towarzystwa.

Prezes: Józef z Kurozwek **Męciński**, poseł na Sejm krajowy
właśc. dóbr.

Wice-prezes: Włodzimierz z Oleksowa **Gniewosz**, poseł do
Rady państwa, właśc. dóbr.

Dyrekcya Towarzystwa.

Dyrektor I.: **Słonecki** Zenon.

Dyrektor II.: **Głazewski** Ignacy.

Dyrektor Referent: Dr. **Paszkowski** Franciszek.

Zastępca Dyrektora I.: Dr. **Górski** Antoni.

Zastępca Dyrektora II.: Dr. **Szarski** Henryk.

Zastępca Dyrektora Ref.: **Piotrowski Ginwił** Edmund.

Dyrektor Reprezent. we Lwowie: **Malczewski** Włodzimierz.

Urzędnicy.

Prokurysta i naczelnik Wydziału w Krakowie: **Kozubowski**
Wincenty.

Prokurysta i naczelnik filii we Lwowie: **Lewicki Bolesław**

Korespondent w Krakowie: Broniowski Teofil.

Likwidator we Lwowie: Klemensiewicz Józef.

Kasyer w Krakowie: Śliwiński Bronisław.

Kasyer we Lwowie: Miński Stefan.

Likwidator w Krakowie: Rząca Tadeusz.

Praktykant egzam. w Krakowie: Romanowski Stanisław.

Praktykant egz. we Lwowie: Pelczarski Józef.

Praktykant egzam. we Lwowie: Fenz Jan.

AGENCYE i SUBAGENCYE

TOWARZYSTWA WZAJEMNYCH UBEZPIECZEŃ

W KRAKOWIE.

Sekeya I.

G A L I C Y A.

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagenty	Nazwisko Subagenta
1. Alwernia	Chrzanów	*Marcinkowski Antoni	
2. Andrychów	Wadowice	*Matlak Ferdynand	
3. Biała	Biała	*Dołkowski Jan	
		1. Bestwina	Kutryba Józef
		2. Kozy	Byrski Tomasz
4. Czernichów	Kraków	Dziama A & Mika J.	
5. Brzeźnica	Wadowice	*Leśniak Wawrzyniec	
6. Chrzanów	Chrzanów	*Janowski Józef	
		1. Jaworzno	Słomiński
7. Jordanów	Myślenice	*Köhler Maryan	
		1. Łętownia	Janiczak Józef
		2. Osielec	Bielas Jan
8. Kalwarya	Wadowice	*Weigel Jan	
9. Kęty	Biała	*Wozniak Walenty	
10. Kraków	Kraków	*Gottlieb Karol	
11. "	"	*Niewiarowski i Spła- wiński	
12. "	"	Wydział ubezp. Dyrek.	
		1. Kraków	Dr. Milkowski
		Wyłącz dla działu życ.	
		1. Krak. Tow. zalicz. urz.	
		2. Loria Szymon	
		3. Réne Plassiard Karol	
		4. Niklasowa Matylda	
		5. Spółka kredytowa	
		6 Tow. Samopom. lek.	
13. Krzeszowice	Chrzanów	*Falkowski Roman	
14. "	"	Administracya dóbr hr. Tenczyńskiego	
15. Liszki	Kraków	*Zieliński Julian	
16. Maków	Myślenice	*Majer Walenty	
17. Milówka	Żywiec	*Jamka Antoni	
18. Mogilany	Podgórze	*Anderle Stanisław	
		1. Świątniki górne	Cholewa Jan
19. Myślenice	Myślenice	*Pomiankowski Józef	
20. Oświęcim	Biała	*Maykowski Jan	
21. Podgórze	Podgórze	*Reczkowska Janina	
		1. Dębni	Petryk Eleonora
		2. Wróblowice	Panuś Stanisław
22. Polanka wielka Biała		*Sobota Jan	

PP. Agenci opatrzeni * (gwiazdkami), akwirują także ubezpieczenia dla działu życiowego.

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencie	Nazwisko Subagenta
23. Przeginia duch.	Kraków	*Ćmikiewiczowa M. K. 1. Kaszów	Ślusarz Wojciech
24. Rabka	Myslenice	*Ciborowski Franc.	
25. Skawina	Wieliczka	*Zamorska Olga	
26. Słemień	Żywiec	Kowalski Jan	
27. Sucha	Żywiec	*Drapella Edward junior	
28. Ujsoły	Żywiec	*Kowicki Błażej	
29. Wadowice	Wadowice	*Szczepański Antoni Usiekniewicz Kazim. wyłącznie dla działu życiowego	
30. Zabłocie	Żywiec	*Prévôt Helena	
31. Zator	Wadowice	*Remer Edward	
32. Zawoja	Myslenice	*Wolski Edward	
33. Żywiec	Żywiec	*Ringer Karol	

Ś L A S K.

34. Bogumin (Oderberg)	Frysztat	Januszewski Ignacy Szmēja Franciszek wyłącznie do działu życiowego	
35. Bystrzyca (Bistritz)	Cieszyn	*Wałach Andrzej	
36. Cierlicko górne (Ober-Tierlitzko)	Cieszyn	*Krygiel Jan	
37. Cieszyn (Teschen)	Cieszyn	*Macura Andrzej 1. Mosty	Wöllersdorfer R.
38. Cisownica (Zeislowitz)	Bielsko	*Ożana Jan	
39. Czechowice (Czechowitz)	Bielsko	*Kłaptocz Józef	
40. Dąbrowa (Dombrau)	Frysztat	*Kretschman Fryderyk	
41. Dziedzice (Dziedzitz)	Bielsko	*Budniak Ludwik Koutnik Adolf wyłą- cznie do działu życ.	
42. Dzięgielów	Cieszyn	*Obracaj Jerzy	
43. Frysztat	Frysztat	*Prymus Paweł	
44. (Freistadt)	Frysztat	*Friedel Franciszek	
45. „	Frysztat	*Firla Stanisław	
46. Golezów (Goleschau)	Bielsko	*Stwiertnia Jan	
47. Hażlach	Cieszyn	Dziadek Andrzej	
48. Hruszów (Hruschau)	Bogumin	*Pohludka Szymon	
49. Jabłonków (Jablunkau)	Cieszyn	*Mamica Paweł	
50. Karwina (Karwin)	Frysztat	*Farny Karol	

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencie	Nazwisko Subagenta
51. Kocobedz (Kocobedz)	Cieszyn	*Pończa Paweł	
52. Kończyce małe	Frysztat	Koczwarą Franciszek	
53. (Klein Kunt- schitz)	Frysztat	*Brahaczek Jan	
54. Kończyce wielkie (Gr. Kuntschitz)	Frysztat	Nohel Henryk	
55. Końska (Końskau)	Cieszyn	*Macura Adam	
56. Kozakowice dolne (Unter Kozako- witz)	Bielsko	*Rymorz Paweł	
57. Ligotka kame- ralna (Cameral Ellgoth)	Cieszyn	*Cichy Adam	
58. Lutynia nie- miecka (Deutsch-Leuthen)	Frysztat	*Lacheta Karol	
59. Lutynia polska (Polnisch-Leu- then)	Frysztat	*Pawlik Karol	
60. Łazy (Łazy)	Frysztat	Przeczek Franciszek	
61. Łyżbice (Łyżbitz)	Cieszyn	*Grycz Jerzy	
62. Mazańcowice (Matzdorf)	Bielsko	*Steffek Jan	
63. Michałkowice (Michalkowitz)	Frysztat	*Kaszpera Jerzy	
64. Międzyrzecze dolne (Nieder- Kurzwald)	Bielsko	*Hess Andrzej	
65. Nawsie (Nawsy)	Cieszyn	*Zientek Jan	
66. Ogrodzona (Ogrodzon)	Cieszyn	*Martinek Jan	
67. Olbrachcice (Olbersdorf)	Frysztat	Michejda Paweł	
68. Odrzychowice (Oldrzychowitz)	Cieszyn	*Cymorek Jerzy	
69. Pierściec (Perstetz)	Bielsko	*Tomanek Jerzy	
70. Pietrwałd (Peterswald)	Bogumin	*Drögsler Franciszek	
71. Poręba	Frysztat	*Halfar Franciszek	
72. Punców (Punzau)	Cieszyn	*Szygut Jan	
73. Rychwałd (Reichwalden)	Frysztat	Dr. Michalik Kazimierz	
74. Skoczów (Skotschau)	Bielsko	*Macura Jerzy	
75. Strumień (Schwarzwasser)	Bielsko	*Łomosik Karol	

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencie	Nazwisko Subagenta
76. Sucha Średnia (Mittel Suchau)	Frysztat	*Rymorz Jan	
77. Szobiszowice (Schöbischowitz)	Cieszyn	*Halfar Alfred	
78. Szumbark (Schumbarg)	Cieszyn	*Klimsza Jan	
79. Trzyniec (Trzynietz)	Cieszyn	*Płoszek Franciszek	
80. Ustron (Ustron)	Bielsko	*Glajcar Jan Nowak Jerzy, dla działu życiowego	
81. Wisła (Weichsel)	Bielsko	*Cienciała Andrzej	
82. Zabłocie (Zablatsch)	Bielsko	*Vaszica Alojzy	
83. Zabrzeg (Zabrzeg)	Bielsko	*Ozaist Jan	
84. Zarzecze (Zarzitsch)	Bielsko	*Przewoźnik Jan	
85. Zebrzydowice (Seibesdorf)	Frysztat	*Damek Jan	

Sekcja II.

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencie	Nazwisko Subagenta
1. Biecz	Gorlice	*Gutkowski Edward	
2. Bobowa	Grybów	*Kopytkiewicz Bronisław	
3. Bochnia	Bochnia	*Nowakowski Józef	
		1. Lipnica murów.	Wojciechowski Jan
		2. Szczurowa	Maslowski Miecz.
		3. Borzęcin	Oświęcimski Teod.
		4. Trzciana	Marszałek Wojciech
4. Brzesko	Brzesko	*Schaitter Juliusz	
		1. Przybyślawice	Woźniak Jakób
		2. Zaborów	Pawlik Piotr
5. Brzostek	Pilzno	*Zahler Wilhelm	
6. Cieklin	Jasło	*ks. Dzierżyński Mikołaj	
7. Ciężkowice	Grybów	*Schiroky Karol	
8. Czarny Dunajec	Nowy Targ	*Kozdraś Franciszek	
9. Dąbrowa	Dąbrowa	*Zakrzewski Ludwik	
		1. Gręboszów	Gorowski Stan.
		2. Wietrzychowice	Trojacki Wład.
10. Dębowiec	Jasło	*Sochacki Tomasz	
11. Dobczyce	Wieliczka	*Pelc Józef Antoni	
12. Gdów	Wieliczka	*Koczanowicz Jan	
		1. Kunice	Permus Wojciech
		2. Łapanów	Siekierski Kazim
		3. Raciechowice	Łysek Franciszek
		4. Wiśniowa	Flaszkiwicz
13. Gorlice	Gorlice	*Tarczyński Feliks	

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencie	Nazwisko Subagenta
12. Gromnik	Tarnów	*Przychocki Aleksander 1. Rzepiennik Strzyżew. Fedorowicz Hip.	
15. Grybów	Grybów	*Zeleski Witold	
16. Jasło	Jasło	*Dembińska Kazimiera	
17. Jodłowa	Pilzno	*Deisenberg Maryan	
18. Kołaczyce	Jasło	Krasiński Roman	
19. Krościenko nad Dunajcem	Nowy Targ	Walter Józef	
20. Krynica	Nowy Sącz	*Dr. Kmietowicz Franc.	
21. Łącko	Nowy Sącz	*Zygadło Józef	
22. Limanowa	Limanowa	*Zubrzycki Waleryan 1. Dobra 2. Zbludza	Wójcik Jakób Franczyk Józef
23. Mszana dolna	Limanowa	*Wacowa Katarzyna	
24. Muszyna	Nowy Sącz	*Pisz Karol	
25. Niepołomice	Bochnia	*Wicherek Zofia	
26. Nowy Sącz	Nowy Sącz	*Szyrajew Michał	
27. Nowy Targ	Nowy Targ	*Lgocki Aleksander	
28. Pilzno	Pilzno	*Jacobi Władysława	
29. Poręba wielka	Limanowa	*Bobrowski Tadeusz	
30. Radłów	Brzesko	*Womaczka Andrzej	
31. Rzegocina	Bochnia	*Kamionka Józef	
32. Stary Sącz	Nowy Sącz	Pawlikowski Aleksander	
33. Szczuцин	Dąbrowa	Dr. Rudnicki Karol Gardulski Piotr wyłącznie dla działu życ.	
34. Szczyrzyc	Wieliczka	Bukała Michał	
35. Tarnów	Tarnów	*Struszkiewiczowa Felic. 1. Grabówka Tarnów 2. Rzuchowa	Klocek Wojciech Frączkiewicz Jan
36. Tuchów	Tarnów	*Przewlocki Franciszek 1. Ryglice	Bohdanowicz Teofil
37. Tymbark	Limanowa	*Piotrowski Tomasz	
38. Źście solne	Gorlice	*Dr. Zakaszewski Witold	
39. Wieliczka	Wieliczka	*Łempicki Seweryn 1. Bierzanów 2. Brzezcie	Jamka Jakób Włodarz Wojciech
40. Wiśnicz	Bochnia	*Brzękowski Jan	
41. Wojnicz	Brzesko	*Kuchciński Wład.	
42. Zakliczyn	Brzesko	*Stoy Wincenty 1. Janowice	Regiec Franciszek
43. Zakopane	Nowy Targ	*Kandler Bronisława	
44. Żabno	Dąbrowa	*Pelczyński Eugeniusz Tow. pożyczk. wyłącznie dla działu życiowego	
45. Żmigród	Jasło	*Puza Karol	

Sekcja III.

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencie	Nazwisko Subagenta
1. Baligród	Lisko	*Faliszewski Stanisław	
2. Baranów	Tarnobrzeg	*Bara Piotr	
3. Błażowa	Rzeszów	*Brzęk Marcin	

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencji	Nazwisko Subagenta
4. Brzozów	Brzozów	*Traczewski Stanialaw 1. Ulucz	Choloniewski W.
5. Bukowsko	Sanok	*Poźniak Adolf	
6. Chmieiów	Tarnobrzeg	*Skowronski Wojciech	
7. Czermin	Mielec	*Olechowski Franciszek	
8. Czudec	Rzeszów	*Pawikowski Rudolf	
9. Dębica	Ropczyce	*Zauderer Henryk	
10. Dukla	Krosno	*Stoiński Zdzisław	
11. Dynów	Brzozów	*Frischmann Franciszek	
12. Dzików	Tarnobrzeg	*Kuryłło Ludwik	
13. Frysztak	Jasło	*Stapf Edward	
14. Głogów	Rzeszów	*Chłodnicki Wincenty	
15. Grębów	Tarnobrzeg	*Rogoziński Karol	
16. Haczów	Brzozów	*Stepek Piotr	
17. Jaśliska	Sanok	*Ochędusko Władysław	
18. Jurowce	Sanok	*Butrymowicz Wincenty	
19. Kańczuga	Łańcut	*Dr. Sawicki Antoni 1. Gać 2. Jawornik polski	Brozbar Wojciech Prasol Kazimierz
20. Kolbuszowa	Kolbuszowa	*Dobrowolski Władysław 1. Wola raniżowska	Rozmus Ignacy
21. Krosno	Krosno	*Łoś hr. August	
22. Leżajsk	Łańcut	*Witkowski Władysław 1. Grodzisko dolne 2. Kuryłówka 3. Königsberg ad Wola zarzycka	Dr. Tryniecki Bol. Pappara Emilia Baran Jan
23. Lisko	Lisko	*Raszowska Stanisława	
24. Lutowiska	Lisko	*Raszowski Wojciech	
25. Łańcut	Łańcut	*Kahane Filip i Żardecki Bolesław	
26. Majdan	Kolbuszowa	*Wurm Władysław	
27. Mielec	Mielec	*Hebda Wiktor 1. Borowa 2. Kawęczyn 3. Rzochów	Batko Jan Kolman Roman Hollender Zym.
28. Mokrzeszów	Tarnobrzeg	*Jala Piotr	
29. Mrowła	Rzeszów	*Siekierzyński Jan	
30. Mrzyglód	Sanok	*Pochmarski Rudolf	
31. Niebylec	Sanok	*Chłodnicki Ludwik	
32. Nisko	Nisko	*Majer Maciej	
33. Przecław	Mielec	*Jaworski Leon	
34. Przeworsk	Łańcut	*Nesterowicz Władysław	
35. Radomyśl nad Sanem	Tarnobrzeg	*Sobolewski Stanisław	
36. Radomyśl koło Dębicy	Mielec	*Strojnowski Jan	
37. Ropczyce	Ropczyce	*Sałach Marya 1. Brzeziny	Śliwa Tomasz
38. Rozwadów	Tarnobrzeg	*Palla Wojciech 1. Wrzawy	Siemek Wincenty
39. Rudnik	Nisko	*Niewolkiewicz Jan	
40. Rymanów	Sanok	Litwiniszynowa Kat.	
41. Rzeszów	Rzeszów	*Czermińska Marya 1. Tyczyn	Borowiec Wawrz.
42. Sanok	Sanok	*Nowosielecki Bronisław	

siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencye	Nazwisko Subagenta
43. Sędziszów	Ropczyce	*Bilaszewscy Antoni i Mikołaj 1. Góra ropczycka	Szpor Bogusław
44. Sokolów koło Rzeszowa	Kolbuszowa	*Chodziński Bolesław	
45. Strzyżów	Rzeszów	*Schmuc Andrzej 1. Lutcza	Cieplik Tadeusz
46. Tarnobrzeg	Tatnobrzeg	*Taszarski Józef 1. Gorzyce 2. Miechocin	Złotek Jan Stala Jan
47. Ulanów	Nisko	*Wroński Jan	
48. Ustrzyki dolne	Lisko	Nycz Apolinary	
49. Wielopole skrzyńskie	Ropczyce	*Milanowa Józefa	
50. Zagórz	Sanok	Smólska Ludwika	
51. Żołyńia	Łańcut	Szpetnar Andrzej	

Sekcyja IV.

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencye	Nazwisko Subagenta
1. Bakończyce	Przemyśl	*Markiewicz Antoni	
2. Bircza	Dobromil	*Dr. Marynowski Józef	
3. Chyrów	Stare miasto	*Popiel Wacław	
4. Cieszanów	Cieszanów	*Kordzik Antoni	
5. Dobromil	Dobromil	*Narzynski Stefan	
6. Drohobycz	Drohobycz	*Jarosz Rajmund	
7. Dubiecko	Przemyśl	*Cetera Jan 1. Krzywca	Schönborn Antoni
8. Hussaków	Mościska	Łysiak Michał 1. Ryszkowa wola 2. Radochońce	Pypeć Andrzej Długosz Wanda
9. Jarosław	Jarosław	*Bielanski Władysław i Madeyski Zdzisław 1. Ryszkowa wola 2. Więzownica	Lewicka Jadwiga Naspiński Stan.
10. Jaworów	Jaworów	*Paar Ferdynand 1. Ronów	Mysio Jan
11. Krakowiec	Jaworów	Myczkowski Józef	
12. Krasne	Jarosław	Gutek Stanisław	
13. Lubaczów	Cieszanów	*Stanic Władysław	
14. Łąka	Sambor	Skoryk Aniela	
15. Medenice	Drohobycz	*Ks. Gawiński Józef	
16. Miżyniec	Przemyśl	*Ks. Pietrzekiewicz Fr.	
17. Mościska	Mościska	*Masiuk Leopold	
18. Narol	Cieszanów	*Reif Antoni	
19. Niżankowice	Przemyśl	*Schwaabe Edward	
20. Oleszyce	Cieszanów	*Zaleska Marya	
21. Podbuż	Drohobycz	Dr. Tworowski Ignacy	
22. Pruchnik	Jarosław	Pietraszek Józef	
23. Przemyśl	Przemyśl	*Bogdański Władysław	
24. Przemyśl	Przemyśl	*Osiński Michał	
25. Radymno	Jarosław	*Haydukiewicz Marya 1. Laszki	Krawczykowa Zuz.

Siedziba Agenayi	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencye	Nazwisko Subagenta
26. Sambor	Sambor	Olszański Władysław (Administrator Agencji *Wysoczański Adam) 1. Ćzukiew 2. Felsztyn 3. Kalinów 4. Kranzberg 5. Rajtarowice	Nadybski Wojciech Szuwart Józef Windisch Marya Mfillerowa Franc. Ruszczycki Leon
27. Sądowa Wi sznia	Mościska	*Szepietowski Józef 1. Szeszorowice	Balabuch Jan
28. Sieniawa	Jarosław	*Gardziel Floryan 1. Jastrzębiec 2. Mołodycz 3. Wolka pelhińska	Mazurek Michał Matusz Stanisław Wrześniowski
29. Stary Sambor	Stare miasto	*Rudnicki Marceli	
30. Turka	Turka	Kleban Błażej	
31. Wielkie Oczy	Jaworów	Śliwiński Filip 1. Kobylnica ruska (Fehlbach)	Ks. Wańkowiec Władysław
32. Wysocko wyżne		Kuźmak Bazyle	

Sekcja V.

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencye	Nazwisko Subagenta
1. Belz	Sokal	*Miłkowski Aleksander 1. Ułhówek	Bulyk Iwan
2. Belzec	Rawa ruska	Lentowicz Franciszek	
3. Gródek	Gródek	*Bobowski Franciszek 1. Dobrostany 2. Wiszenka	Mroczkowski Hen Rothkol Wiktor
4. Janów	Gródek	*Baar Eugeniusz	
5. Jaryczów now.	Lwów	*Gorczał Piotr	
6. Jastrzębice	Lwów	Pirożek Teodor	
7. Kamionka- Bisków	Rawa ruska	Buczma Hryć	
8. Komarno	Rudki	*Borkowski Edmund	
9. Komarno	Rudki	Zarząd dóbr hr. Lancko- rońskiego	
10. Krystynopol	Sokal	*Graff Andrzej 1. Parchacz	Kolbuszewski Sew
11. Kulików	Żółkiew	Kołątaj Włodzimierz	
12. Lubień wielki	Gródek	Kłapa Karol	
13. Lwów	Lwów	*Strusiński J. 1. Lwów	*Teleżyński Alojzy
14. Lwów	Lwów	Chojnacki Henryk	
15. "	"	Chrzanowski Wiktor	
16. "	"	Dobrowolski Józef	
17. "	"	Pow. Tow. Zaliczk.	
18. "	"	*Dr. Mars Tadeusz	

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencye	Nazwisko Subagenta
		Wyłącznie dla działu życiowego:	
		1. Bank zaliczkowy	
		2. Kraj. Tow. zal. urz.	
		3. Towarz. pedagogiczne	
		4. Tow. Wzaj. Ub. Dniestr	
		5. Tow. zal. urząd i służb galic. dróg żelaznych	
		6. Tow. zal. urząd. poczt.	
		7. Schmalc Aleksander	
		8. Kraj. Tow. zal. naucz.	
		9. Tow. oszcz. i kred. urz. i służby c. k. kolei państw.	
		10. Fil. Tow. Wzaj. Kred.	
		11. Gen. repr. I-go austr. powsz. Tow. ub. od wyp.	
19. Magierów	Rawa ruska	*Oleksin Włodzimierz	
20. Mosty wielkie	Żółkiew	*Fedyńska Marya	
21. Niemirów	Rawa ruska	*Dr. Miczulski Antoni	
		1. Horyniec	Setek Alfred
22. Pikulowice	Lwów	*Maryan Malaczyński	
23. Rawa ruska	Rawa ruska	*Górka Władysław	
24. Rudki	Rudki	*Nowosielecki Miecz.	
		1. Horożanna wielka	Kuszyk Wincenty
25. Sokal	Sokal	*Drohojowski Z.	
		1. Byszów	Nadolski Andrzej
		2. Łuczyce	Humeniuk Pawło
		3. Ostrów	Albinowski Winc.
		4. Uhrynów	Opaliński Michał
26. Szczerzec	Lwów	*Bzowski Stefan	
27. Tartaków	Tartaków	Kozłowski Stanisław	
28. Uhnów	Rawa	*Gedroyć Gedeon i Marya Leokadya	
29. Waręż	Sokal	Hanasiewicz Józef	
30. Winniki	Sokal	*Krasuski Gustaw	
31. Żółkiew	Żółkiew	*Gorecki Włodzimierz	
		1. Butyny	Syroiszka Michał
32. Żółtańce	Żółkiew	*Popovits Karol	
		1. Kłodno	Kaczorowski Jan

Sekcja VI.

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencye	Nazwisko Subagenta
1. Borki wielkie	Tarnopol	*Aleksandrowicz W.	
2. Brody	Brody	*Wasilewski Antoni	
		1. Jasionów	Gniewosz Feliks
		2. Leszniów	Kleparczuk Piotr
		3. Pieniaki	Żaraniewicz W.
		4. Toporów	Świdnicka Natalia
3. Brzeżany	Brzeżany	*Wiszniewski Stanisław	
4. Budzanów	Trembowla	*Boratynski Adam	
5. Busk	Kamionka strumil.	*Tokarzewski Józef	
		1. Milatyn nowy	Cybański Elias

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencye	Nazwisko Subagenta
6. Chorostków	Husiatyn	*Jaworska z Brzuszkiewiczów Kazimiera 1. Kluwińce	Kostorowicz Feliks
7. Czortków	Czortków	*Czekoński Stanisław 1. Dawidkowiec 2. Jagielnica	Łopuszański Franc. Koziewicz Szymon
8. Gologóry	Złoczów	*Jeżowski Jan	
9. Grzymalów	Skalał	*Juhre Jan	
10. Htuboczek wiel.	Tarnopol	*Przysiecki Żelislaw	
11. Husiatyn	Husiatyn	*Roskosz Aleksander	
12. Iwanczany	Zbaraż	Korzeniewicz Leon	
13. Jezierna	Złoczów	*Ostaszewski Kajetan	
14. Kamionka str.	Kamionka st.	*Szawłowski Jan	
15. " "	" "	Zarząd dóbr hr. Andrż. Potockiego	
16. Kopyczyńce	Husiatyn	*Karwowski Tadeusz 1. Niżbork nowy 2. Probużna 3. Suchostaw	Krochmalnicki Ant. Nazarewicz Jan Muszyński Wład.
17. Kozłów	Brzeżany	*Błachowski Seweryn	
18. Kozowa	"	*Krzyżanowski Edmund 1. Rosochowacice	Ks. Siatecki Tad.
19. Łopatyn	Brody	*Tychowski Wiktor	
20. Olesko	Złoczów	*Sokalski Jan	
21. Podkamień	Brody	*Wendorff Wiktor	
22. Podwołoczyska	Skalał	*Armatys Kazimierz	
23. Pomorzany	Złoczów	*Kliszc Helena	
24. Radziechów	Kamionka st.	*Mrozowski Franciszek	
25. Skalał	Skalał	*Czarnecki Jan 1. Mikulińce 2. Tarnoruda	Lachmann Marya Srokowski Leonard
26. Szczurowice		*Bernaczek Marya	
27. Tarnopol	Tarnopol	*Wszelaczyński Stefan 1. Tarnopol	Kozubowska Bron.
28. Touste	Skalał	*Łazarewicz Józef 1. Krasne	Aczkiewicz Józef
29. Trembowla	Trembowla	*Paszkowski Jarosław	
30. Założce	Brody	*Malkowski Bronisław	
31. Zbaraż	Zbaraż	*Dzierżanowski Zygmunt 1. Toki	Kolankowski Mich.
32. Zborów	Złoczów	*Raciborsey Wład. & Jan	
33. Złoczów	"	*Jakubowski Karol i *Haładewicz W. 1. Bortków 2. Firlejówka 3. Krasne 4. Ożydów 5. Podhorce 6. Przewłoczna 7. Toporów	Noss Grzegorz Gofryk Aleksander Andruszewski Jan Zajac Filip Soroka Andrzej Iwachów Grzegorz Swidnicka Natalia.

Sekcja VII.

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencji	Nazwisko Subagenta
1. Bóbrka	Bóbrka	*Brzuchowski Teodor 1. Brzozdowce 2. Horodysławice 3. Staresioło	Kordal Romuald Burbel Jan Michałowski Jan
2. Bohorodeczany	Bohorodeczany	*Polluk Michał 1. Łysiec 2. Rosulna	Vogelman Edward Wojciechowski Fel.
3. Bolechów	Dolina	*Bielawski Józef	
4. Bołszowce	Rohatyn	*Mück Feliks 1. Lipica dolna	Kwaśniewski Jul.
5. Buczacz	Buczacz	*Lipski Mieczysław *Oddział Tow. pedagog. wylącz. dla działu żyć. 1. Barysz 2. Petlikowce stare	Schneugert Jan Drozda Izidor
6. Buczacz	Buczacz	Ajdukiewicz Stanisław	
7. Bukaczowce	Rohatyn	*Wallner Leon	
8. Bursztyn	"	*Molik Antonina	
9. Chodorów	Bóbrka	*Buniekiewiczowa Marya	
10. Delatyn	Nadwórna	*Wiernicki Erazm	
11. Demnia wyżna	Stryj	*Zamorski Stanisław	
12. Dolina	Dolina	*Kossakiewicz Wład. 1. Krechowice	Jastrzębski Wład.
13. Gliniany	Przemysłany	*Helm Adolf 1. Zadwórze	Michałowski Tad.
14. Halicz	Stanisławów	*Ormezowski Juliusz 1. Jezupól. 2. Meducha	Śliwa Jan Kanty Sokołowski Korab J.
15. Horozanka	Podhajce	*Bobrowski Apolinary	
16. Jazłowiec	Buczacz	*Borowiec Józef	
17. Kałusz	Kałusz	*Kunaszowski Jan 1. Żurów	Szczerbicki Antoni
18. Knihynicze	Rohatyn	*Zaremba Erazm	
19. Koropiec	Buczacz	*Hözlhuber Wiktor	
20. Kurowice	Przemysłany	*Skrzysowski Maryan	
21. Maryampol	Stanisławów	*Spirydowicz Ignacy	
22. Mikołajów	Żydaczów	*Ziembowicz Aurelia	
23. Monasterzyska	Buczacz	*Hessel Bernard	
24. Nadwórna	Nadwórna	*Skurewicz Józef 1. Mikuliczyn	Borysiewicz Melan.
25. Ottynia	Tlumacz	*Wendorff Zygmunt	
26. Perehińsko	Dolina	*Romańczukiewicz Leon	
27. Podhajce	Podhajce	*Zbyszewski Andrzej i Ra- szowska Kazimiera 1. Bieniawa 2. Zawalów 3. Złotniki	Szpułak Piotr Freund Izaak Małecki Wład.
28. Podszumlańce	Rohatyn	*Jaworska Narya	
29. Potok złoty	Buczacz	*Dr. Bobek Jan	
30. Przemysłany	Przemysłany	Nawrocka Michalina	
31. Rohatyn	Rohatyn	*Fischer Józef	
32. Rozdół	Żydaczów	*Chotyński Ludwik	
33. Roźniatów	Dolina	*Skalka Zenon	

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencye	Nazwisko Subagenta
34. Skole	Stryj	*Ks. Marcinków Wł.	
35. Solotwina	Bohorodzany	Gucfa Franciszek	
36. Stanisławów	Stanisławów	*Bronikowski Stan. 1. Łysiec 2. Tyśmieniczany	Kozłowski Wład. Bobiński Franc.
37. Stryj	Stryj	*Hr. Dzieduszycki S. (administratorka Łazowska Jadwiga) 1. Korczyn 2. Machliniec 3. Ruda 4. Podhorce 5. Synowódzko nizne	Turzański Antoni Köstler Jerzy Kucharz Adam Moreau Adolf Bobanyecz Ignacy
38. Strzeliska nowe	Bóbrka	*Janowski Antoni	
39. Synowódzko wyżne	Stryj	*Iluk Grzegorz	
40. Tłumacz	Tłumacz	*Jasiński Kazimierz	
41. Tyśmienica	Tłumacz	*Czałczyński Antoni	
42. Unterwalden	Przemysłany	Ruppenthal Fryderyk	
43. Uście zielone	Buczacz	*Niedzielski Andrzej	
44. Weldzisz	Dolina	*Capowicz Jan	
45. Wojniłów	Kałuż	*Barzykowski Bronisław	
46. Żurawno	Żydaczów	*Zamazal Franciszek	
47. Żydaczów	Żydaczów	*Szczurkowski Jan	

Sekcja VIII.

GALICJA.

Siedziba Agencji	Powiat	Nazwisko Agenta i Subagencye	Nazwisko Subagenta
1. Borszczów	Borszczów	Niemczewski Jan Tow. Wzaj. Pomocy Nauczycieli i Zabłocki Henryk wyłącznie dla działu życiow. 1. Borszczów 2. Głębocezek 3. Karolówka 4. Łanowce 5. Łosiaz	Gottesmann Sams. Wesoly Józef Geldbard Nusyn Rogowski Stan. Jawny Grzegorz
2. Czernelica	Horodenka	*Dr. Karabiński Edmund	
3. Gwoździec	Kołomyja	*Godlewski Waleryan	
4. Horodenka	Horodenka	*Preyer Franciszek	
5. Jezierzany	Jezierzany	*Kraiński Antoni	
6. Kołomyja	Kołomyja	*Jasiński Albert i Stefania	
7. Kossów	Kossów	*Bursa Stanisław	
8. Kutry	Kossów	*Bielecki Piotr	
9. Mielnica	Borszczów	*Tychowski Piotr	
10. Obertyn	Horodenka	*Jastrzębski Witold	
11. Peczeniżyn	Kołomyja	*Wajda Zofia	
12. Skała	Borszczów	*Piotrowski Henryk	
13. Sniatyn	Sniatyn	*Łukasiewicz Maryan	

14. Tluste	Zaleszczyki	*Arbesbauer Henryk 1. Swidowa	Wojtkowski Karol
15. Zablotów	Śniatyn	*Starzecki Józef 1. Rożnów	Führer Jan
16. Zaleszczyki	Zaleszczyki	*Kodrebska Józefa 1. Bilcze złote	Głowacki Michał

B U K O W I N A

17. Bossańcze	Suczawa	*Dunin Walery	
18. Czerniowce	Czerniowce	Generalna Agencya *Langenhan Fryderyk c. k. Radca i Prezyd. Izby handl.-przem. w Czerniowcach	
19. "	"	Dyrekcya fund. relig. grecko-orientaln.	
20. "	"	*Wydział ubezp.	
21. "	"	*Böhm Jan Kuzmany Al. wyłącznie dla działu życiowego	
22. Czudyn	Storożyniec	*Schmid Jan	
23. Dorna-Kandreny	Kimpolung	*Awram Tytus	
24. Dornawatra	Kimpolung	*Enderl Wanda	
25. Gurahumora	Gurahumora	*Macek Waclaw	
26. Hlinica	Storożyniec	Przyborowska Klement.	
27. Illischestie	Gurahumora	Van de Castel Antonina	
28. Kaczyka	"	*Wędrychowski Fryder.	
29. Kimpolung	Kimpolung	*Cocorean Wiktor	
30. Kocmań	Kocmań	Kosiński Józef	
31. Radowce	Radowce	*Ustyanowicz Mikołaj	
32. Russmoldawica	Kimpolung	*Korabiewski Hipolit	
33. Seletyn	Radowce	*Skraba Kornel	
34. Seret	Seret	*Zettel Filip	
35. Solka	Gurahumora	*Niemców Onufry	
36. Stanowce	Storożyniec	*Ross Jan	
37. Storożyniec	"	Soniewicki Andrzej	
38. Straża	Radowce	*Reyl Karol	
39. Suczawa	Suczawa	*Stephanowicz Pawel 1. Izkany	Krezmer Adolf
40. Tereblestie niem.	"	*Manz Jakób	
41. Wama	Kimpolung	*Herzan Antoni	
42. Waszkowce	Wyżnica	*Baloscheskul Dem.	
43. Wyżnica	Wyżnica	*Br. Kapri Antoni	
44. Zastawna	Kocmań	*Osadca Teodor.	

Z e s t a w i e n i e .

Sekcyja	I.	liczy	agencyj	85	subagencyj	11
"	II.	"	"	45	"	21
"	III.	"	"	51	"	17
"	IV.	"	"	32	"	17
"	V.	"	"	32	"	13
"	VI.	"	"	33	"	24
"	VII.	"	"	47	"	24
"	VIII.	"	"	44	"	9
				<u>369</u>	<u>136</u>	
Razem agencyj				369	subagencyj	136

z czego przypada

na Galicyę i W. Ks. Krakowskie	agencyj	289	subagencyj	134
" Bukowinę	"	28	"	1
" Szląsk	"	52	"	1
		<u>369</u>	<u>136</u>	
Razem agencyj		369	subagencyj	136

Wykaz

Lekarzy Towarzystwa Wzajemnych ubezpieczeń w K r a k o w i e.

Miejscowość	Nazwisko lekarza	Miejscowość	Nazwisko lekarza
Alwernia	Bednarski Józef	Bóbrka	Borysiewicz Wikt.
Andrychów	Zborowski Józef	Brody	Strumieński Adam
	Wróblewski Winc.		Sołtysik Stanisław
Baligród	Robel Wiktor		Friedberg Józef
Baranów	Meller Jakób	Brzesko	Bernadzikowski S.
Belz	Frostig Henryk		Bernacki Franc.
	Siewierski Piotr	Brzeżany	Zauderer Albert
Biała	Bogdanik Józef		Uranowicz Tad.
	Nycz Wincenty		Teitelbaum Melech.
	Sroczyński Juliusz		Kowenicki Adam
	Łodygowski Jan	Brzostek	Potok Hieronim
Biały kamień	Malsburg Henryk	Brzozów	Lic Henryk
Białobóznica	Stoklasa Józef		Niziołek Paweł
Biecz	Katyński Ludwik	Buczawice	Miodoński Fr.
Bielsko	Taub Maurycy	Buczacz	Hirschler Miecz.
(Szląsk)	Grossmann		Bienenwald Jakób
	Steinitz Gustaw		Krzyżanowski Ed.
Bircza	Marynowski Józef		Mogilnicki Wł.
Błażowa	Sieniewicz Michał	Budzanów	Gluckmann Feliks
Bobowa	Zarzycki Emanuel	Bukaczowce	Porycki Bronisl.
Bochnia	Górski Czesław	Bukowsko	Kibitz Leon
	Nodzyński Bol.		Silbermann Aron
	Oświęcimski (kolej)	Bursztyn	Mach Andrzej
	Sobieszczański L.		Perlmutter Adolf
Bohorod- czany	Ferensiewicz M.	Busk	Zaorski Bronisław
Bolechów	Podluski Mikołaj	Chodorów	Bober Jan
Bołszowce	Halarewicz Bazyli	Chorostków	Auerhahn Wilhelm
Bogurain		Chrzanów	Woynarowski Kaz.
(Szląsk)	Knapezyk Andrzej	Chyrów	Meżyk Jan
Borszczów	Mosler Maksym.		Frucht Markus
	Soniewicki Teodor	Cieszanów	Piotrowski Ed.
Borynia	Jüngst Waclaw	Cieszyn (Sz.)	Strauss Henryk
Borysław	Kappelner Maks		Czermak Jan
Bóbrka	Gabryszewski Tad.		Szwarc Samuel
	Czerwiński Kaz.	Ciężkowice	Mańkowski Kaz.

Miejscowość	Nazwisko lekarza	Miejscowość	Nazwisko lekarza
Cisna	Markiewicz Jan	Grodzisko	Tryniecki Bol.
Czarny Dun.	Grodecki Fr.	Gródek	Balicki Stan.
Czernichów	Malinowski Gust.	Grybów	Jakubowski Adam
Czerniowce (Bukowina)	Mitkiewicz Eugen. Kobryński Eugen. Röhmer August Rudnik Maurycy Strzelecki Ludwik Luttinger Ludwik Karabiński Edm.	Grzymalów	Kurzyniec Woj. Kozierowski Eug. Wojtkowski Jan Drozdowski Włod. Sereth Izidor Sumorok Konst.
Czernelica (Bukowina)	Wągrowski Karol	Gwoździec	Mandybur Eug.
Czortków	Stöckel Adolf Bubeniczek Fr. Zaremba Antoni Bogdański Bron. Harasowski Aleksy Bętkowski Z. Mężki Tadeusz Pollatschek Teufel	Gurahumora (Bukowina)	Schäffer Alfred
Dąbrowa		Halicz	Zins Klemens
Delatyn		Horodenka	Milewski Tadeusz Palester Henryk Pohorecki Wład. Dobrowolski Adam Sikora Józef
Dębica		Husiatyn	Czarnota Fr.
Dobczyce		Husaków	Lutyński Ludwik
Dobromil		Jabłonków (Szląsk)	Bryliński Józef
Dolina		Jagielnica	Schamed Izidor
Drohobycz		Janów	Meisels Zygmunt Trzaskowski Jul. Turzański Grzeg. Mach Sebastian
Dorna Watra (Bukowina)		Jarosław	Budzynowski Tad. Misky Edward
Drohowyże		Jaryczów n.	Białkowski Wład.
Dubiecko		Jasienica	Hicner Aleksander
Dukla		Jaślika	Meth Szymon
Dunajów		Jasło	Szczepański Włod. Macudziński Wal. Kadyj Józef
Dynów		Jaworze (Szląsk)	Czop Zygmunt
Dzików star.		Jaworów	Golebiowski Karol
Dziedzice (Szląsk)		Jaworzno	Orski Jan
Frysztak		Jazłowiec	Damski Wacław
Frysztat (Sz.)		Jezierzany	Neymand Emil
Gliniany		Jordanów	Baczyński (tymcz.) Altmann Zygm.
Głogów		Kalwarya	Służewski Kaz.
Gologóry		Kałusz	Nikliborz Jan Wurst Adolf Kurowiec Jan
Gorlice		Kamionka Strumiłowa	Gawlikowski St. Jaciów Teodor Stupnicki Wład.
Grębów		Kańczuga	Sawicki Antoni
		Karólówka	Feuerstein Łazarz
		Karwina Sz.	Olszak W.
		Kęty	Dziewoński Wład.
			Dworzański Karol

Miejscowość	Nazwisko lekarza	Miejscowość	Nazwisko lekarza
Kimpolung (Bukowina)	Wolf Adolf	Lubaczów	Połochajło Jan
Kocman	Lupu Teofil	Konera Stanisław	
(Bukowina)	Tittinger Herman	Bauer Henryk	
Kolbuszowa	Wojewódka Leon	Lundenburg (Morawa)	
Kolaczyce	Ciepielowski Kaz.	Lutowiska	Dulemba Aleksan.
	Gałuszka Józef	Lutynia	Seidl Waclaw
	Tokarski Feliks	niem. Szl.	
Kołomyja	Piaskiewicz Wład.	Lwów	Merunowicz Jozef
	Jaworski Bol.		Obtułowicz Ferd.
	Hulles Jakób		Berezowski Kazim.
	Łuniewski Stef.		Krobicki Tadeusz
	Maresz Bolesław		Mikołajski Szczep.
Komarno	Jakliński Leon		Ozarkiewicz Eug.
Kopyczyńce	Wilson Ryszard		Strojnowski Edw.
	Rosenbaum Ulryk		Sieradzki Włodz.
	Safian Łukasz		Selcer Józef
Korczynna	Przysłupski Jakób		Dekański St. (kol.)
Koropiec	Mossoczy Stan.		Silberstein Sam.
Kosmacz	Zatłokał Rudolf		Szymański H.
Kossów	Tarnawski Apol.		Zabłocki St.
	Janikiewicz Stan.		Zgórski K.
	Baraniecki Rom.	Łańcut	Fleszar J.
Kozłów	Długosz Zygmunt		Witkowski Edw.
Kozowa	Barban Chaim	Łąka ad	Dreifach Jakób
Krakowiec	Sędzimir Czesław	Sambor	Domański Eman.
Kraków	Jaugustyn St.	Łapanów	Gasiorek Fr.
	Junger Jakób	Łazy (Szl.)	Kunicki Ryszard
	Jordan Henryk	Magierów	Jaciow Mikołaj
	Komorowski Bol.	Majdan	Szostkiewicz St
	Krzyształowicz F.	Maków	Uchacz Błażej
	Pareński St.	Maryampol	Zalewski Kazimierz
	Krokiewicz St.	Medenice	Friedländer Emil
	Czerny Schwarzen- berg Edward	Medyka	Rubinstein Norb.
	Zoll Józef	Mielec	Kaczurba St.
Krosno	Kropaczek Wilhelm		Frank Apolinary
	Słączka Fr.		Godłowski Aleksy
	Jasiński Adam	Mielnica	Kraus Adam
	Kocay Aleksander		Bilwin Witold
Krościenko	Hammerschlag R.	Mikołajów	Krzyształowicz A.
Krukienice	Kosz Kornel	Mikuliczyn	Gluszkiewicz Włod.
Krynica	Kmietowicz Fr.	Mikulińce	Brudziński Lud.
Krystynopol	Lichtgarn E.		Rosenmann Ozyasz
Krzyszowice	Dura Jan	Milówka	Koller Bolesław
Kulików	Finkel Herman	Mrzyglód	Nieć Julian
Kuty	Skomorowski Jan	Monasterzys.	Tylko Józef
Leżajsk	Ilowiecki Mateusz	Mosty wiel.	Koerner Edward
Limanowa	Gnoiński Michał		Olejnik Michał
Lipnica dol.	Gwozdecki Teofil		Newestiuk Jakób
" murow.	Schmidt Adam	Mościska	Lebedowicz Emil
Liszki	Staniszewski Jul.		Polański Stan.
Lisko	Karpiński St.	Mszana dol.	Czapliński Wład.
	Porajewski Jan	Muszyna	Dziembowski J.
			Łukasiewicz Wal.

Miejscowość	Nazwisko lekarza	Miejscowość	Nazwisko lekarza
Myślenice	Łodziński Wiktor	Przemysłany	Hyżycki Cyryl
Nadwórna	Schmidt Filip	Przeworsk	Markiewicz
Narajów	Last Herman	Rabka	Końcewicz Jan
Narol	Cieszewski Wład.	Radłów	Smyczyński Ign.
Niemirów	Schenker Adolf	Radomyśl	Lang Otokar
Niepołomice	Sochacki Leon	koło D.	Knauer Wilhelm
Nisko	Miezuński Antoni	Radomyśl	Lorentski Jędrzej
Nizankowice	Majewski Tadeusz	nad S.	Stanowski Zyg.
Niżniów	Löwe Alojzy	Radowce	Ofner Karol
Nowe sioło	Lawrowski Wład.	(Bukowina)	Poras Herman
Nowy Sącz	Ruczka Stanisław	Radymno	Götzlinger Leop.
	Laskiewicz Alfred	Radziechów	Schmeidler Leon
	Drozdowski Włodz.	Rawa ruska	Malik Józef
	Filewicz Jan	Rohatyn	Prębendowski St.
	Kijas Tadeusz		Dadlez Julian
	Olszewski Bron.		Stokłosiński Fr.
	Siedlecki Jan		Dorożyński Jakób
Nowy Targ	Zieliński Edward		Terlecki Antoni
	Bednarski Jan		Szostkiewicz Karol
	Schein Herman		Żukotyński Hen.
Nowosielica	Schecht Izak	Ropczyce	Michowicz Bron.
(Bukowina)		Rozdół	Rawski Tadeusz
Obertyn	Bujalski Maryan	Rozwadów	Hochstim Adolf
Olesko	Pollaschek Fryder.		Dumaire Wład.
Oleszyce	Mildner Józef		Berwid Bolesław
Oświęcim	Szlang Maurycy		Hernich Franc.
	Hanakowski Wł.		Tyszkowski Leon
Otynia	Słosarczyk Antoni		Śnieżek Ludwik
Peczeniżyn	Pertak Maryan		Górski Stanisław
Perehińsko	Vincenz Aleksand.		Michalik Kazim.
Pilzno	Sekanina Jan	Rybotyce	
	Mydlarski Wład.	Rychwałd	
	Biesiadzki Antoni	(Szląsk)	
Piwniczna	Łukasiewicz Wal.	Rymanów	Bielecki Ignacy
Pobereże	Wnęgowicz	Rzeszów	Bujniewicz Jakób
Podbuż	Tworowski Ign.		Zagórski Adam
Podgórze	Piórko Adam		Danielski Jan
	Dembowski M.		Kraus Herman
Podhajce	Choróbski Stan.	Sadogóra	Runes Izydor
	Krzyżanowski Kal.	(Bukowina)	
	Mossor Kazimierz	Sambor	Ciuk Aleksander
Podkamień	Ustrzycki Julian		Chrzęszczewski W.
Podwołocz.	Świderski Brunon	Sanok	Krynicki Józef
Pomorzany	Mażanek Ignacy		Jabłoński Jacek
	Łopatyiński Jaros.	Sądowa W.	Rokossowski Woj.
Poronin	Beaurain Karol	Sasów	Doryk Roman
Potok złoty	Bobek Jan	Schodnica	Dwernicki Stan.
Probużna	Brandman Herm.	Seret (Buk.)	Geber M.
Przemysł	Pordes Majer		Klocek Stanisław
	Madeyski Józef	Sędziszów	Trzeński Piotr
	Udziela Maryan	Sieniawa	Jastrzębski Waler.
	Smolarski Zygm.	Siersza	Gorka Józef
Przemysłany	Barbag Herman	Skala	Seidner Abraham

Miejscowość	Nazwisko lekarza	Miejscowość	Nazwisko lekarza
Skala	Gotfried Maurycy	Szczerzec	Trześniowski Eug.
Skalat	Lubowiecki Jul.	Szczucin	Rudnicki Karol
	Mieses Izidor	Szczurowa	Grzybczyk Stan.
Skawina	Nawrat Stanisław	Tarnobrzeg	Momidłowski Wal.
Skoczów	Pogrzebacz Jan		Orzechowski Leon
Szląsk		Tarnopol	Fritsch Julian
Skole	Michalski Wiktor		Eckhart Józef
	Eichel Eustachy		Świstun Anastazy
Śniatyn	Werner Karol		Kowenicki Waler.
	Ciszka Edmund		Stobiecki Zdzisław
Sokal	Łuszczkiewicz Józ.		Witoszyński Włod.
	Głowiński Winc.	Tarnów	Eberson Maurycy
Sokolów koło	Bukowski Marian		Walczyński Józef
Rzeszowa	Woś Michał		Dzikowski Zygm.
Solka (Buk.)	Beilich Edward		Skowroński Włod.
	Weinberg Herman		Pilzner Herman
Solotwina	Seller Józef		Ozimek Stanisław
	Rosenberg Oskar	Tartaków	Kamiński Jan
	Żurakowski Rom.	Tłumacz	Litwinowicz Orest
Stanisławów	Wnękowicz Stan.		Howurka Antoni
	Drzewicki Stefan	Tłuste	Jäger Izaak
	Dawidowicz Emil	Touste	Ausobsy Józef
	Janowicz Włodz.	Topolnica	Kędziński Wład.
	Goldhaber Jakób	Toporów	Rawski Adam
	Langbank Bron.	(koło M.)	
Starasól	Salzmann Joachim	Toporów	Belzowski Michał
Stary Samb.	Gawelkiewicz Leop.	(koło B.)	
Stary Sącz	Okuniewski Atan.	Trembowla	Olpiński Julian
Storożyniec	Seinfeld Dawid		Deutsch Zygmunt
(Bukowina)	Pick Ludwik	Trzebinia	Skórkowski Wacł.
Strumień			Dobrzyński Kaz.
(Szląsk)			Hlavatsch Paweł
Strusów	Mrazek Bronisław	Trzyniec	Hnatyszak Anan.
Stryj	Peczenik Leon	(Szląsk)	Kalisz Alfred
	Kiczales Józef	Tuchów	Starachowicz Jan
	Serkowski Bolesł.		Reich Szymon
	Lippel Jakób	Turka	Zadurowicz Emil
	Czarnecki Julian		Solecki Jan
	Sołtysik Miecz.	Tyczyn	Blumenblatt Leon
	Antoniewicz Włod.	Tyśmienica	Ożarówski Stan.
Strzyżów	Patryn Józef	Uhnów	Arzet J.
	Kurasiewicz Józef	Ujanowice	Reik Jakób
	Gawlik Jan	Ulanów	Passek Roman
Sucha	Brunstein Wölgf.	Ustroń (Sz.)	Lenartowicz Rom.
Suczawa	Papp Kazimierz	Ustrzyki d.	Jaremkiewicz M.
(Bukowina)	Kraemer Jakób		Glikman Feliks
	Stefanowicz Leon	Uście ziel.	Hendrychowski T.
	Sperber Benj.	Uściczko	Bukowski August
Sułkowice	Maszewski Stan.	Wadowice	Żędzianowski Stan.
Świrz	Trelski Mikołaj		Opydo Franciszek
Śynowódzko	Rapadort Ozyasz	Wareż	Maciejowicz Stef.
Świątniki g.	Dika Hubert	Weldzisz	Krzyształowicz A.
Szczakowa	Schneck Karol	Węgier. G.	Nowak Władysław
Szczerzec	Acker Salomon		

Miejscowość	Nazwisko lekarza	Miejscowość	Nazwisko lekarza
Wieliczka	Kownacki Józef Podobiński Ant. Steiner Stanisław	Zborów Zebrzydowice Złoczów	Skórski Maryan Nikliborz Jan Paulo Aleksander Zaleski Eustachy Cogheu Antoni Jarosz Władysław Linsker Juliusz Bendel Samuel Mazanek Ignacy Szajnowski Wład. Wysocki Aleksy Przybyszewski W.
Wielkie Oczy	Blech Bernard		Brill Edward
Winniki	Stanowski Karol		Opieński Jan
Wielopole skrzyńskie	Kolasiński Alfons		Drzymalik Sylw. Muszkiet Karol Wyrzykowski K. Gozdecki Józef Roth Salomon Grabscheid D. Seidler Antoni Ildziński Wiktor Bąkowski Teofil Blumenfeld Jakób Siatecki Kazimierz
Wiśniowczyk	Sobelson Franc.		
Wojnicz	Łowczowski W.		
Wojniłów	Jastrzębski Julian		
Wyżnica (Bukowina)	Kostiner K. Flinker Arnold	Żabno	
Zabłotów	Lic Feliks	Żmigród	
Zagórz	Galant Józef	Żółkiew	
Zakliczyn	Kluczycki Zbign.		
Zakopane	Majewicz Edmund Chwistek Bron. Janiszewski Tom.	Żurawno	
Zaleszczyki	Sołowski Jan Dolnicki Cyryl	Żydaczów	
Założce	Landesberg Maur.	Żywiec	
Zarszyn	Jodłowski Jan		
Zator	Tarchalski Józef Grzybowski Stefan		
Zbaraż	Fuchs Leon Baczyński Eust.	Żabie	

BANKI KRAJOWE.

BANK KRAJOWY

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Komisarz bankowy: Tadeusz Pilat, zastępca Marszałka krajowego; Zastępcy: Michał Glidźuk, członek Wydziału krajowego, Dr. Józef Ekielski, radca Wydziału krajowego.

Rada nadzorcza: Hipolit Bochdan (prezes), August Gorayski (wiceprezes), J. E. Dawid Abrahamowicz, Dr. Jan Stefan Fedak, Stanisław Jędrzejowicz, Kazimierz Laskowski, Dr. Franciszek Paszkowski, Karol hr. Scipio, Karol Schayer; Zastępcy: Adolf br. Brunicki, Dr. August Łoziński, Stefan Moysa-Rosochacki, Jan Schulz.

Dyrekcya: Prezes Dyrekcyi: Radca Dworu Kazimierz Laskowski; Dyrektorowie: Radca Rządu, Dr. Alfred Zgórski, Dr. Wacław Domaszewski.

Prokurzyści: Michał Majewski, Władysław Silkiewicz, Dr. Aleksander Małaczyński, Józef Padewski, Mieczysław Sędzimir, Ludwik Stachiewicz, Dr. Jan hr. Drohojowski, Waleryan Erlacher, Stefan Kossak.

Firme: w polskim, ruskim, niemieckim i francuskim języku protokołowaną podpisuje dwóch dyrektorów lub jeden dyrektor i prokurzysta.

Zastępstwa: Biała, Biecz, Bóbrka, Bochnia, Bohorodczany, Borszczów, Brody, Brzesko, Brzeżany, Buczacz, Chrzanów, Czortków, Dąbrowa, Dębica, Dobromil, Dolina, Drohobycz, Dukla, Dynów, Gliniany, Grybów, Horodenka, Husiatyn, Jarosław, Jasło, Jaworów, Kałusz, Kamionka strumiłowa, Kołomyja, Krosno, Kutry, Lwów (po-

wiat), Łańcut, Limanowa, Lisko, Lubaczów, Maków, Mielec, Mościska, Myślenice, Nowy Sącz, Nowy Targ, Oświęcim, Podhajce, Przemyśl, Przemyślany, Radziechów, Rawa ruska, Rohatyn, Ropczyce, Rudki, Rudnik, Rzeszów, Sanok, Śniatyn, Sokal, Stanisławów, Stryj, Tarnobrzeg, Tarnopol, Tarnów, Tłumacz, Trembowla, Turka, Wadowice, Wieliczka, Zaleszczyki, Zbaraż, Złoczów, Żółkiew i Żydaczów. Dalsze zastępstwa są w organizacji tak, że z czasem ustanowi Bank dla poszczególnych 74 powiatów swe pomocnicze i wykonawcze organa. Zastępstwo spełniają dobrze akredytowane instytucje miejscowe, jak powiatowe, zaliczkowe i kredytowe Towarzystwa lub Kasy oszczędności i przy każdym urzęduje komisarz bankowy i jego zastępca. Zastępstwa stoją pod nadzorem Reprezentacji powiatowej.

Bank krajowy składa się z czterech oddziałów: hipotecznego, komunalnego, kolejowego i bankowego.

A. Oddział hipoteczny uprawia interes pożyczkowy, hipoteczny, wydaje listy zastawne w 5-ciu seryach (I. do V.) w sztukach po 100, 200, 1.000, 5.000, 10.000 K., opatrzonych dwoma półrocznymi, każdego roku dnia 30. czerwca i 31. grudnia płatnymi kuponami, przedstawiającymi 4 proc. odsetek, płatnymi w dwóch równych ratach z dołu. Od roku 1893 do końca 1900 zawiesił Bank zupełnie wydawanie pożyczek w 4½ proc. listach zastawnych, a podjął je na nowo w połowie 1901.

Za wypłatę odsetek i kapitału poręcza posiadaczom listów zastawnych w pierwszym rzędzie Bank swemi wierzytelnościami hipotecznymi i innym majątkiem, następnie galicyjski fundusz krajowy po myśli postanowienia Wysokiego Sejmu z dnia 21 października 1881 (§. 25 statutów).

Kupony zadawniają się po upływie lat trzech, wylosowane listy zastawne po upływie lat trzydziestu (§. 32 statutów).

Listy zastawne Banku krajowego mogą być użyte jako kapitały zakładowe i fundacyjne instytucyj, stojących pod nadzorem publicznym, niemniej jako kapitały pupilarne, fideikomisowe i depozytowe, wreszcie po kursie giełdowym jako kaucyje służbowe i umowne (§. 35 statutów).

Kurs listów zastawnych z końcem r. 1903 4½ proc. 102½ do 103½, 4 proc. 99 do 99·90. Miejsca płatności dla zapadłych kuponów i wylosowanych sztuk: we Lwowie kasa Banku krajowego,

we Wiedniu c. k. uprzyw. austriacki Bank dla krajów koronnych, Union-Bank, Towarzystwo akcyjne „Merkur“, Allg. Verkehrsbank i Niederösterr. Escomptegeellschaft; w Bernie, Beneszowie, Budziejowicach, Iglawie, Osieku n. E., Ostrawie morawskiej, Pardubicach, Pilźnie czeskim, Taborze, Wiednu i Pradze, Živnostenska Banka pro Cechy a Moravu; w Bernie, Bielsku, Jabłońcu, Jägerndorf, Lincu, Ołomuńcu, Opawie, Reichenbergu, Rumburgu, Zatecu i w Pradze „Böhmische Union-Bank“; w Tryeście filia „Union-Bank“, w Insbruku u firmy bankowej Payr et Sonvico; Lublanie i Celowcu w Laibacher Credit-Bank; prócz tego we filii Banku w Krakowie i wszystkich zastępstwach Banku w Galicyi.

Pożyczki na dobra ziemskie udziela się na przeciąg czasu najdłuższego 57 lat, zresztą na lat 44, 39, 34^{1/2}, 29, 22, 18, 15 i 13; na domy na lat 39, 35^{1/2}, 29, 22, 18, 15 i 13 zwrotne w półrocznych każdego roku dnia 30. czerwca i 31. grudnia z góry płatnych ratach. Pożyczki na grunta włościańskie udziela się na lat 24, 21, 17^{1/2}, 14^{1/2} i 13 zwrotne w ratach półrocznych o różnych terminach według wskazówek Wydziałów powiatowych.

Pożyczki te bywają bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem instytucyj miejscowych udzielane. Pożyczki udzielane na podstawie osobnego oszacowania, wymagają zezwolenia Rady nadzorczej jeżeli przy dobrach ziemskich kwotę 100.000 k., zaś przy domach kwotę 50.000 k. przekraczają (§ 7 statutów).

W myśl ustawy z 21 czerwc a1882 (Dz. p. p. Nr. 8) jest Bank uprawnionym żądać egzekucyi politycznej, celem ściągnięcia zapadłych odsetek i rat półrocznych.

W bieżącym roku wprowadzono dział pożyczek hipotecznych, skombinowanych z ubezpieczeniem życiowem. Pożyczki te korzystają z najdłuższych okresów umorzenia a hipoteka niemi obciążona pozostaje spadkobiercom w razie śmierci dłużnika wolną od długu.

B. Oddział komunalny wydaje obligi komunalne na podstawie i do wysokości pożyczek udzielanych gminom i powiatom, tudzież towarzystwom zaliczkowym utworzonym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Dz. u. p. Nr. 70 i kasom oszczędności gminnym i powiatowym; wszystkim tym instytucyom za poręką gmin lub powiatów przyjętą zgodnie z ustawą (§ 31 statutu), wreszcie utworzonym na podstawie ustawy państwowej z 30 maja 1869 Dz. u. p. Nr. 93, spółkom wodnym, a to w myśl

zmienionego uchwałą sejmową z 5 maja 1900 statutu bankowego. Od r. 1895 wydaje Bank krajowy 4^{1/2} prc. obligacye komunalne III. emisji w sztukach po K. 200, 1000, 5000 i 10000, a zaś od 1889 r. 4 prc. obligacye komunalne IV. emisji w takichże samych sztukach jak emisya III.

Emisya I. 5 prc. komunalnych obligacyj została w r. 1889 zamknięta, zaś emisya II. w ciągu roku 1900 w obieg puszczoną. Do ściągnięcia obligacyj komunalnych I. emisji ustanowiony jest termin 30 czerwca 1909 roku jako termin nieprzekraczalny. Emisya III. 4^{1/2} prc. obligacyj komunalnych została w drugiej połowie r. 1895, zaś emisya IV. 4 prc. obligacyj komunalnych w połowie r. 1899 w obieg puszczoną.

Obligacye komunalne są opatrzone półrocznymi na dniu 1-go kwietnia i 1-go października każdego roku płatnymi kuponami. Za wypłatę procentów i kapitału poręcza Bank posiadaczom obligacyj komunalnych, przedewszystkiem szczegółowo dla tych obligacyj utworzonym funduszem rezerwowym, następnie swoimi aktywami, a o ileby te fundusze na pokrycie zobowiązań płynących z tej emisji nie wystarczyły, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju w myśl postanowień Sejmu z 21 października 1884 i z 21 października 1899 r. (§ 3 B. al. 3 i § 37 al. c. statutu).

Obligacye komunalne i kolejowe Banku krajowego mogą być użyte jako kapitały zakładowe i fundacyjne instytucyj stojących pod nadzorem publicznym, niemniej jako kapitały pupilarne, fideikomisowe, depozytowe, wreszcie po kursie dziennym jako kaucyje służbowe.

Pożyczki komunalne mogą być udzielane tylko za uchwałą Rady nadzorczej, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a zatwierdzoną przez Wydział krajowy.

Kupony i obligacye komunalne zadawniają się podobnie jak kupony i listy zastawne krajowe w 3 względnie 30 latach.

Kurs obligacyj komunalnych z końcem roku 1903: 5 prc. 102.50—103.50, 4^{1/2} prc. 101.75—102.75, a 4 prc. 99—100.—.

C. Oddział kolejowy utworzony został w Banku na mocy uchwały Sejmu z dnia 17 maja 1883. Celem tego oddziału jest udzielanie pożyczek w obligacyach kolejowych państwu, krajowi tudzież prywatnym przedsiębiorstwom na budowę kolei żelaznych w kraju.

Ustawa państwowa z dnia 31 grudnia 1894 Dz. p. p. Nr. 10 z r. 1895, nadająca obligacyom kolejowym Banku charakter papierów o bezpieczeństwie pupilarnem, dała Bankowi podstawę do emisji swoich obligacyj kolejowych. W r. 1903 wypłacił Bank 2 nowe pożyczki kolejowe: Kor. 2,266.000 kolei Przeworsk-Bachórz i Kor. 924.000 kolei Piła-Jaworzno.

Kurs obligacyj kolejowych z końcem r. 1903: 99—100.—.

D. Oddział bankowy obejmuje następujące interesa:

a) nabywanie wierzytelności i ściąganie tychże na własny i obcy rachunek, umawianie się z dłużnikami i wierzycielami o ich spłatę w ratach;

b) kupno i sprzedaż własnych listów zastawnych, obligacyj komunalnych i obligacyj kolejowych;

c) eskontowanie wylosowanych własnych listów zastawnych, obligacyj komunalnych oraz kuponów od tych listów i obligacyj;

d) udzielanie zaliczek na własne listy zastawne, obligacje komunalne, urzędownie na giełdzie notowane listy zastawne innych w kraju istniejących zakładów hipotecznych, na obligacje krajowe i w ogóle na papiery wartościowe, w których kapitały pupilarne lokowane być mogą;

e) eskontowanie weksli w szczególności, weksli przedkładanych przez kasy oszczędności, powiatowe i gminne kasy pożyczkowe, stowarzyszenia zaliczkowe i inne oparte na ustawie z 9 kwietnia 1873. Dz. u. p. Nr. 70, jak również przez koła kredytowe, tudzież reeskontowanie weksli;

f) udzielanie pożyczek na skrypta notaryalne: 1) gminom i powiatom, kasom pożyczkowym gminnym i powiatowym, stowarzyszeniom zaliczkowym (jak pod e), 2) osobom prywatnym za hipotecznem ubezpieczeniem;

g) udzielanie pożyczek na płody rolnicze, górnicze i przemysłowe na podstawie listów składowych (warrantów) wystawionych przez zarządy składów publicznych, oraz udzielanie pożyczek na zastawy;

h) przyjmowanie gotówki na wkładki oszczędności, asygnaty kasowe i na rachunek bieżący. Przy wkładkach oszczędności najmniejsza wkładka może wynosić 10 koron. Wkładki z odsetkami do wysokości szesnastu milionów koron posiadają gwarancję funduszu krajowego. Asygnaty nie mogą na mniejsze od 200 koron

kwoty opiewać, a suma wydanych asygnat nie może przekroczyć kwoty 4,000.000 koron;

i) przyjmowanie depozytów;

k) prowadzenie towarowego interesu komisowego;

l) pośredniczenie w zakładaniu i prowadzeniu przedsiębiorstw rolniczych, przemysłowych i handlowych, oraz udzielanie im pożyczek;

m) udzielanie pożyczek na przedsiębiorstwa melioracyjne, ułatwianie na drodze kredytu tworzeniu się spółek melioracyjnych, a względnie wykonywanie robót melioracyjnych na rachunek osób trzecich.

Bank krajowy wyposażony z funduszków krajowych kapitałem zakładowym w kwocie jednego miliona złr., podlega zwierzchnictwu Wydziału krajowego, któremu Dyrekcyja Banku z końcem każdego roku przedstawia zamknięcie rachunkowe, bilans i inwentarz opatrzone sprawozdaniem Rady nadzorczej dla udzielenia absolutorium, celem przedłożenia onychże na najbliższej sesji sejmowej.

Nadwyżka dochodów obliczona w myśl postanowień prawa handlowego obracaną będzie zgodnie z § 72 stat.; *a)* w $\frac{1}{10}$ na pomnożenie zakładowego majątku Banku, dopóki ten majątek nie osiągnie wysokości 4,400.000 kor.; *b)* w $\frac{3}{10}$ na utworzenie funduszu rezerwowego; *c)* w $\frac{2}{10}$ na utworzenie specjalnej rezerwy dla listów zastawnych; *d)* w $\frac{1}{10}$ na utworzenie specjalnej rezerwy dla obligacyj komunalnych II., III. i następnych emisyj.

Skoro kapitał zakładowy Banku dojdzie do wyżej wspomnianej kwoty 4,400.000 kor., nadwyżka coroczna przychodów w powyższej wysokości kapitału zakładowego, oddaną będzie do dyspozycji Sejmowi krajowemu.

Rok obrotowy 1903. W ciągu roku 1903 umieścił Bank 15,916.700 swoich emisyj z zyskiem 337.042.91.

W roku 1903 wpłynęło 1556 podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę 27,989.000 koron, wydano promes 1290 na kwotę 17,094.000 koron, wypłacono 1145 pożyczek w kwocie 11,123.100 kor., co łącznie z pożyczkami w poprzednich latach wypłaconemi czyni 13.725 pożyczek w ogólnej sumie 157,278.900 koron.

W oddziale komunalnym udzielił Bank w 1903 r. 21 pożyczek

czek w obligacjach komunalnych w ogólnej sumie 2,559.400 kor., co łącznie z pożyczkami w poprzednich latach wypłaconemi czyni 523 pożyczek w ogólnej sumie 24,635.600.

Całkowity obrót z wszystkich operacyj Banku w roku 1903 wynosi sumę koron 1.571,689.499.38. Obrót kasowy wynosił kor. 289,013.709.17. Eskontowano 43029 weksli na sumę 61,149.877.52 koron. Czysty zysk w r. 1903 wynosił koron 379.459.30. Obecny majątek Banku w kapitale zakładowym i rezerwach wynosi koron 7,466.169.73, stracając zaś kwotę koron 22.062 będącą własnością dłużników komunalnych, wynosi zwiększenie majątku Banku ponad pierwotną, dwumilionową dotację krajową kwotę 5,444.107.73, uzbieraną przez Bank w ciągu dwudziestu lat jego istnienia.

URZĘDNIICY:

Naczelnny Buchalter: Michał Majewski.

Wicedyrektorowie: Dr. A. Małaczyński, J. Padewski i M. Sędzimir.

Kozakiewicz L., zast. buchalt.
Stachiewicz Ludwik, nac. likw.
hipot. i prokurzysta.

Dr. Drohojowski hr. Jan, se-
kretarz Dyrekcyi i Rady i pro-
kurzysta.

Erlacher Walery, naczelnik li-
kwidatury i prokurzysta.

Kossak Stefan, naczelnik likwi-
datury i prokurzysta.

Nartowski Antoni, kasyer Za-
kładu głównego.

Loziński Roman, starszy refe-
rent hipot.

Krzyszkowski Ign., starszy ref.
hipot.

Świeżawski Stefan, starszy ref.
hipot.

Pieńczykowski Stanisław, sal-
dokontysta.

Hamerski Mar., starszy likw.
Armółowicz Jan, starszy likw.
i prokurzysta filii.

Wojciechowski Jul., ref. szac.
Kövess Aleksander, starszy re-
wident.

Hanke Artur, saldokontysta.

Rump Fryderyk, starszy likw.

Królikowski Alojzy, star. likw.

Narajewski Włodzimierz, ref.
hipoteczny.

Dr. Rużycki Julian, sekr. Banku.

Reiner Juliusz, starszy koresp.

Dzikowski Maryan, st. eksped.

Gajewski Marcelli, likwidator.

Trzeciński Emil, likwidator.

Wilusz Tadeusz, referent hip.

Grollé Józef, korespondent.

Krug Emil, korespondent.

Wolski Jan, saldokontysta.

Jaszek Czesław, likwidator.	Sawczak Juliusz, adj. II. kl.
Poźniak Zygmunt, likwidator.	Mieszkowski Witold „
Dr. Szpor Łucyan, sekretarz oddziału hipot.	Haniszewski Jan, ekspedyent.
Pizar Wł., referent hipot.	Woroszyński Konst. Wł., asyst.
Wisłocki Włodz., likwidator.	Sawczyński Włodzimierz „
Osberger Stanisław, rewident.	Bazal Antoni „
Kocowski Teofil, likwidator.	Krzyżanowski Franciszek „
Burczak Antoni, ref. hip.	Drzewicki Józef „
Brandys Józef, adj. I. kl.	Minnicki Władysław „
Borkowski Kazimierz, adj. I. kl.	Łazica Stanisław „
Łaszowski Jan „	Dr. Agopsowicz Kaz. „
Jaroszyński Stanisław, sekre- tarcz oddziału bank.	Murczyński Władysław „
Rakowski Tadeusz, adj. I. kl.	Czapelski Hilary „
Jankowski Antoni „	Friedlein Stefan „
Freidenberg Władysław „	Mally Kamil „
Jenik Władysław „	Malczyński Bol., „
Kielbusiewicz Kazimierz „	Chodorowski Kazimierz „
Wiewiórski T., kasyer Fili.	Jamrógiewicz Zygmunt „
Kretschmer Józef adj. I. kl.	Skórczewski Stanisław „
Bastgen Bruno „	Makowski Józef „
Sobek Józef, archiwista „	Harnwolf Artur „
Sadowski Leon, adj. II. kl.	Romaszkan Artur „
Woycikiewicz Kazimierz „	Hiolski Kazimierz „
Gonet Franciszek „	Szotarski Ignacy „
Rieger Stefan „	Bizański Władysław „
Brodacki Wł., lustrator stow.	Klimowicz Jan praktykant
Dr. Szenk Miecz., adj. II. kl.	Szymała Zygmunt „
Ropicki Leon, „	Nowakowski Jan „
Kotowicz Teodor, „	Bielecki Stanisław „
Czyżewski Jan, „	Skalski Witold „
Drągowski Zygmunt „	Bialikiewicz Józef „
Łukasiewicz Klemes „	Ruckgaber Maryan „
Pompa Edward „	Walczak Mieczysław „
	Pawlikowski Adam „

Bilans Banku krajowego z dnia 31-go grudnia 1903 r.

Stan czynny.

Stan bierny.

	K.	h.	K.	h.
Kasa	1,300,022	64	Kapitał zakładowy łącznie z przy-	
Efektą funduszu rezerwowego . . .	1,570,000	—	padającym zyskiem za rok 1903	3,845,642
Efektą funduszu emerytalnego . . .	371,463	59	Rezerwy	3,630,526
Efektą własne, eskontowane i w kom.	1,796,915	15	Fundusz emerytalny	371,463
Pożyczki emisyjne w listach zastaw-			Emisyje Banku	134,480,800
wnych, obl. kom. i kolejowych	134,859,929	03	Wylosowane efekta własnych emisyj	2,308,600
Weksle i warranty	19,159,545	26	Kupony w obiegu	719,746
Zaliczki na zastaw efektów	141,376	36	Obce kapitały	33,887,957
Rachunek bieżący, pokryty efektami	2,468,897	—	Lokacje Zastępstw	1,573,073
Dłużnicy w rachunku bieżącym . . .	19,120,290	08	Żywo obligo	—
Realności z licytacji nabyte	7,894	59	Różne rachunki	77,169
Udziały w Towarz. handlowych, przemysłowych i innych	663,445	—	Procenta przenośne	1,130,116
Ruchomości	22,646	29		
Różne rachunki	532,671	17		
	182,015,096	16		182,015,096

C. k. uprz.

Galicyjski akc. Bank hipoteczny

we Lwowie.

C. k. uprz. gal. akcyjny Bank hipoteczny został otwarty 15 lipca 1867 r. na mocy statutów zatwierdzonych przez Najjaśn. Pana dnia 12 stycznia 1867 r.

Kapitał zakładowy wynosi 16,800.000 K., i podzielony jest na 42.000 akcji po 400 kor. pełno wpłaconych.

Bilans sporządzony z dniem 31 grudnia 1903 r. wykazuje 1,442.724 kor. 51 hal. czystego zysku.

Zakład działa także przez filie w Krakowie, w Czerniowcach i Tarnopolu, oraz przez Ekspozytury w Stanisławowie, Podwoleńskich i Nowosielicy.

Galicyjski akcyjny Bank hipoteczny zajmuje się udzieleniem pożyczek hipotecznych w $4\frac{1}{2}\%$ i w 4% listach hipotecznych, nabywaniem wierzytelności hipotecznych, tudzież wszelkimi interesami bankowymi, wekslarskimi, zaliczkowymi, niemniej wydawaniem asygnacyj kasowych i udzielaniem zaliczek na produkty gospodarskie.

Działalność jego rozciąga się na cały obszar Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, na Księstwo Śląskie i Bukowińskie, oraz Margrabstwo Morawskie. Ma prawo zakładać filie i ustanawiać agencye w innych miastach krajów, na które się rozciąga jego działalność, a oprócz tego agencję we Wiedniu.

Z Bankiem hipotecznym połączona jest Kasa zaliczkowa, która za poręczeniem lub na zastaw udziela pożyczek od 10 do 2.000 kor. za spłatą kapitału w ratach tygodniowych, miesięcznych i kwartalnych.

Każdy 4^{1/2}/₀ list hipoteczny musi być wylosowany w przeciągu 50 lat, zaś każdy 4⁰/₀ list hipoteczny w ciągu 60 lat od daty wystawienia.

Kupony 4⁰/₀ i 4^{1/2}/₀ listów hipotecznych, płatne są dnia 1-go maja i 1-go listopada każdego roku.

Kupony listów hipotecznych wolne są od podatku rentowego.

Kupony listów hipotecznych w przeciągu 6 lat po terminie do wypłaty nie prezentowane, ulegają przedawnieniu.

Rada nadzorcza: Prezydent: Adam hr. Gołuchowski.

Wiceprezydent: Tchorznicki Kazimierz.

Komisarz rządowy: Jerzy Piwocki, Radca Dworu.

Zastępca kom. rząd.: Klusik-Orzechowski Tadeusz, starszy radca skarbu.

Członkowie Rady nadzorczej: Chamiec Jaksa Antoni, Natan Löwenstein dr. pr., Józef Męciński, Stanisław hr. Mycielski dr. pr., wł. d., Rybicki Alojzy dr. pr., Skrzyński Seweryn, Stadnicki Tomasz hr., Till Ernest dr. pr.

Dyrekcya: Bolesław Bielański, Fruchtman Jakób dr. pr.

Zastępca dyrektora: Sekler Wilhelm.

Sekretarz Banku: Lewakowski Aleksander Rad. ces., prok.

Sekretarz dyrekcji: Feldstein Herman.

Prokurzyści: Hauswald Edmund nac. buchalt., dr. Maryan Boziewicz oddz. hipoteczny, Miłaszewski Jan kasyer główny. Weissman Maksymilian nac. kantoru wymiany, Hoppen Herman nac. oddz. depoz., Mendrochowicz Wiktor nac. likw. hipot., Czesław Mravincsiac nac. Kasy zaliczkowej.

A) Oddział hipoteczny:

a) *Biuro hipoteczne. Referenci:* Dr. Maryan Boziewicz prokurzysta, Rutkowski Wojciech, Rudyński Jan, dr. Mester Szymon, adjunkt Zarzycki Jan, asyst. Kowarz Maryan, asyst. Steczkowski Władysław.

b) *Likwidatura hipoteczna:* naczelnik: Mendrochowicz Wiktor prokur., likwid.: Lipiński Roman, kasyer: Baczewski Arnold, ad-

junkci: Teppa Michał, asystenci: Karp Arnold, Brandeis Otton, Bibelman Mateusz, Kriss Benjamin, Löwenthal Benedykt.

c) *Protokół*: asystent: Moldauer Henryk.

B) *Oddział handlowy*:

a) *Kasa główna*: Miłaszewski Jan, kasyer prokurzysty.

b) *Kantor wymiany*: naczelnik: Weissman Maksym, prokur. kasyerzy: Mościsker Simel, Kirscher Gustaw, korespondent: Feiles Karol dr. pr., asystenci: Wittemberski Bolesław, Gabel Józef.

c) *Kasa depozytów*: naczeln.: Hoppen Herman prokurzysta, kasyer: Wohlfeld Maurycy, asyst.: Schiller de Schildenfeld Maksymilian.

d) *Likwidatura weksli i asygnat kasowych*: naczeln.: Sekler Wilhelm zast. dyr., adjunkci: Schumer Ludwik, Max Rudolf, Suesser Henryk, asyst.: Frankfurter Karol.

e) *Korespondencya*: naczeln.: Mokrzycki Wit., adjunkt Kurzer Gustaw, asyst.: Adler Henryk.

f) *Rewizya*: naczeln.: Mehrer Aron, rewident: Stroynowski Alfred, asystenci: Rubinstein Maurycy, Mehrer Emanuel, Max Rudolf, Sand Samuel.

g) *Buchalterya*: Hauswald Edmund naczelnik prok., saldokontyści: Ryszard Stanisław, Simon Rudolf, adjunkt: Barasch Edward, asystent: Wielopolski Konrad hr.

h) *Likwidatura kuponów*: likwidator: Karlsbad Izidor, asystent: Melbechowski Mieczysław.

i) *Kasa zaliczkowa*: Mravincics Czesław prokur. [naczelnik, kasyer: Orzechowski Feliks, skarbnik: Kolischer Herman, asystenci: Schrenzel Fryderyk, Kozłowski Roman, Weiss Ignacy.

k) *Ekspedyt*: Glixelli Juliusz ekspedytor.

Filia w Krakowie. *Cenzorowie*: Jawornicki Józef, Kaufman Józef dr. praw, Schütz Adolf wł. d., Tilles Samuel dr. pr., Jakubowski Jan dr. pr. adw.

Dyrygent: Winiarz Jan, Rad. ces.

Współfirm.: Dołżycki Karol.

Urzednicy: Theobald Teodor br., buch. prokur., Czapelski Kazimierz kasyer prokur., dr. Kolischer Karol prokur., kasyer kant. wym.: Kaufman Bernard, adjunkt: Reisler Herman, asystenci: Pudek Jan, Salamon Adolf, Ripper Wilhelm, Metallman Henryk, Kirch-

mayer Piotr, Wróbel Teofil, Adler Leopold, Feldstein Józef, praktykant: Glaser Józef, Karpiński Stanisław.

Filia w Czerniowcach. *Cenzorowie:* Langenhan Fryderyk prez. izby handl., dr. Fryderyk Kleinwächter prof. wszechnicy, Kehlmann Szymon dr. adw. kr., Kiesler Henryk dr. pr. adw. kraj.

Dyrygent: Burstin Stanisław.

Współfirm.: Kindler Jakób.

Urzednicy w Czerniowcach: kasyer: Braun Gabryel, Bodenstein Gustaw, prokurzyści. Likwidator: Mittelman Salamon, Adjunkci: Różycki Stanisław, Birnberg Filip, Schaff Robert. Asystenci: Mann Dawid, Schulman Henryk, Berger Szymon, Rosenzweig Mayer, Frenkl Paweł, Melzer Zygmunt, Beer Jakób, Seidmann Mendel.

Urzednicy w Ekspozyturze w Nowosielicy: Rappaport Leon, Długacz Józef, Rell Mateusz.

Filia w Tarnopolu. *Cenzorowie:* Pohorecki Stanisław dr. pr. adw., Maniewski Maryan wł. d., Horowitz Jakób dr. pr., adw.

Dyrygent: Frenkl Leon.

Współfirm.: Paygert Kornel dr.

Urzednicy: Brandeis Henryk buch., Parnas Jakób kasyer, prokurzyści. Magazynier: Rieger Kazimierz. Adjunkci: Markheim Jakób, Severin Eugeniusz, Horowitz Adolf. Asystenci: Wittner Henryk, Gabryel Karol, Tapkowski Michał, Zucker Feliks, Wortman Wilhelm, Wiener Bertold, Brühl Wilhelm.

Urzednicy w Ekspozyturze w Podwołoczyskach: Adjunkt: Meister Ignacy. Asystent: Góra Romuald.

Ekspozytura w Stanisławowie. *Urzednicy:* Patraszewski Wacław, kierownik. Adjunkci: Lamm Joachim, Bobelak Stanisław, Rauch Bernard, Perlmutter Herman. Asystent: Kahane Emil. Praktykant: Ebner Jakób, Hofmann Józef.

AKCYJNY BANK ZWIĄZKOWY

dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Statut akcyj. Banku związkowego został na mocy reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 3 maja 1898 r. do L. 13.055. intymowanego przez c. k. Namiestnictwo we Lwowie, reskrytem z d. 21 marca 1901 do L. 16.365 zatwierdzony z tem, że kapitał akcyjny wynosić ma milion koron w 2500 akcyach po 400 koron, że następnie wolno będzie Zarządowi Banku kapitał ten podwoić tylko na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia akcyonaryuszów, a przy dalszem podniesieniu aż do 10 milionów, także za przyzwoleniem rządu.

W subskrypcyi akcyi wzięły udział same Stowarzyszenia w kwocie 598.000 K. a osoby prywatne w kwocie 402.000 K.

Wynik czynności, rozpoczętych w pierwszych dniach czerwca 1902 r. przedstawia się po 19-tu miesiącach z dniem 31 grudnia 1903 r. w cyfrze ogólnego obrotu kasowego 28,499.322 K. 92 h.

Na obrót składają się uwidocznione w zestawieniu bilansowym cyfry.

Zarząd Banku i urzędnicy po wyborach I. Walnego Zgromadzenia dnia 16 kwietnia 1904.

Rada zawiadowcza: Prezes: Hr. Skrzyński Adam.

I. zastępca prezesa: Sękowski Stefan.

II. zastępca prezesa: Terenkoczy Władysław.

Członkowie: Biechoński Wojciech, Epler Edward Karol, Fila-siewicz Hilary, Kusiba Eugeniusz, Ks. Lubomirski Andrzej, Łaski

Kazimierz, Malczewski Włodzimierz, Ramułt Baldwin Ludwik, Żardecki Bolesław.

Komisarz rządowy: Pierożyński Konstanty.

Dyrekcya: Biechoński Wojciech, Szczepański Piotr i Ulmer Narcyz.

Prokurzyści: Ramułt Baldwin Ludwik, Brzeziński Stefan.

Komitet kontrolujący: Epler Karol Edward, Łaski Kazimierz, Ramułt Baldwin Ludwik.

Wydział rewizyjny: Horoszkiewicz Stanisław, Łaszcz Tomasz Ostaszewski Stanisław.

Urzednicy: Buhalter: Garczyński Franciszek, saldo-kontysta: Czermiński Feliks, kasyer: Brzeziński Stefan, korespondent: Kastner Jan Konstanty, likwidatorka: Żolczyńska Helena, praktykanci: Kanider Witold, Zauderer Stanisław.

Syndyk: Dr. Dulęba Władysław.

Zastępcy syndyka: Dr. Czeszer Jan.

Bilans z dnia 31 grudnia 1903.

	Kor.		bal.			Kor.		bal.	
Kasa — Gotówka	72,181		92		Kapitał akcyjny	1,000,000		—	
Koszta założenia	26,071		98		Wierzytiele	405,386		35	
Inwentarz	3,640		48		Reeskont weksli	451,069		43	
Dłużnicy	288,065		81		Odsetki naprzód pobrane	11,494		79	
Pożyczki skryptowe	42,340		—		Zysk	50,911		69	
Własne efekta	4,493		92						
Koszta prawne i protest.	160		36						
Weksle	1,480,195		51						
Odsetki naprzód zapłacone	1,692		33						
	1,918,842		26			1,918,842		26	

ZARZĄD
Galiczyjskiej Kasy Oszczędności

we Lwowie.

Wydział.

Przewodniczący: Stanisław Niezabitowski.

Zastępca przewodniczącego: Dr. Józef Pająk.

Członkowie.

Dr. Władysław Abraham, Ignacy Drexler, dr. Jarosław Kułaczkowski, dr. Adolf Lilien, Eugeniusz Pierożyński, Jan Schulz, Karol Sklepiński, dr. Zygmunt Skowroński, dr. Edward Stroynowski.

Dyrekcya.

Dyrektorowie: Antym Nikorowicz, dr. Jan Kanty Steczkowski.

Zastępca dyrektora: Dr. Edward Stroynowski.

Komisarz rządowy: Jan Adam Czeżowski, radca c. k. Namiestnictwa.

Zastępca Komisarza rządowego: Stanisław Zimny, radca c. k. Namiestnictwa.

Syndyk: Dr. Paweł Dąbrowski, adwokat krajowy.

Urzędnicy.

Naczelnny buchalter: Karol Czauderna.

Kasyer: Wiktor Osiadacz.

Likwidator: Leopold Wilimowski.

Sekretarz: Adam Bartkowski.

Rewidenci I kl.: Eugeniusz Grużewski, Jan Pazirski i Zygmunt Szulakiewicz.

Referent hipoteczny: Filibert Czaykowski.

Rewidenci II kl.: Jan Górski, Franciszek Żmudziński i Walery Struszkiewicz.

Adjunkci I kl.: Jan Czabański, Henryk Grabiński, Piotr Tuśtanowski i Wincenty Zieniewski.

Adjunkci II kl.: Walery Kaszyński, Emil Müller, Antoni Królikowski i Juliusz Starkel.

Asystenci I kl.: Kazimierz Peplowski, Emil Sarnicki, Stefan Bobowski, Edward Kienzler i Michał Przestrzelski.

Asystenci II kl.: Józef Piórkiewicz, Feliks Merunowicz, Stanisław Czernicki i Antoni Liske.

Asystenci III kl.: Józef Czarnecki, Witold Linhard i Józef Jägerman.

Praktykanci:

Bolesław Żołyński, Leon Zagórski, Jan Kokurewicz, Jan Antoni Prochenko, Aleksander Kaner, Stanisław Oleński, Ignacy Puzdrowski, Maryan Władysław Götz i Konstanty Lekczyński.

GALICYJSKIE TOWARZYSTWO KREDYTOWE ZIEMSKIE

we Lwowie, ulica Karola Ludwika l. 1.

Galicyjskie Towarzystwo kredytowe ziemskie założone w roku 1841, trudni się udzielaniem pożyczek w listach zastawnych na większą własność zapisaną w urzędach hipotecznych przy sądach kolegialnych w Galicyi, Bukowinie i W. Księstwie Krakowskiem.

Przeprowadziwszy w r. 1890 ogólną konwersyę 5 prc. listów zastawnych na $4\frac{1}{2}$ prc., a w r. 1893 konwersyę wszystkich $4\frac{1}{2}$ prc. listów zastawnych na 4 prc., wydaje obecnie tylko te ostatnie, opiewające na walutę koronową z okresem 56-letnim.

Pożyczki w tych listach zaciągane, mogą być umarżane w 41 lub 56 latach a w pierwszym razie półroczna rata procentowa i amortyzacyjna wynosi razem $2\frac{1}{2}$ prc., w drugim zaś razie $2\frac{1}{4}$ prc. Wszystkie w obiegu będące $4\frac{1}{2}$ prc. listy zastawne, zostały wypowiedziane — i w dniu 31. grudnia 1893 dalsze ich oprocentowanie ustało.

Należytości za wygotowanie listów zastawnych 8945 Kor. Prowizye zwłoki z powodu uchybienia terminu rat 258.549 Kor. Ogółem przychód w r. 1903 754.739 Kor. Wydatki na zarząd 395.166. Czysta przewyżka 198.801 Kor.

Stan majątku z końcem roku 1903 5,448.213 K.

Rada nadzorcza: Prezes: Brykczyński Stanisław.

Członkowie: Skrochowski Feliks. Drugie miejsce opróżnione.
Zastępcy: Younga Zgdziszaw, Dydyński Aleksander i Ober-tyński Adam.

Dyrekcya: Prezes: **dr. Kraiński Władysław.**

Zastępca prezesa: Gniewosz Stanisław.

Dyrektorowie: Rozwadowski Franciszek, Żaba Stanisław i Vivien Jan.

Syndyk: Dr. Skalkowski Tadeusz.

Zastępca syndyka: Dr. August Łoziński i dr. Włodzimierz Mochnacki.

Sekretarz: Mazanowski Aleksander.

Naczelnik rachunkowości i Kasy: Biliński Edmund, c. k. radca rządu.

Kontrolor: Borkowski Oktaw.

Likwidator: Obertyński Juliusz.

Kasyer: Deryng Władysław.

Oficyałowie I klasy: Stoiński Stanisław, dr. Wiktor Artur i Reindl Włodzimierz.

Oficyałowie II klasy: Lang Justyn, Kluczenko Mikołaj, Smutny Jan Waclaw.

Adjunkci I klasy: Sadowski Stefan, Chaberski Kazimierz, Girtler-Kleeborn Ernest, Olszewski Leon.

Adjunkci II klasy: Parylewicz Michał, Klimke Józef, Hubel Jan, Podoski Junosza Aleksander.

Asystenci I klasy: Hołyński Maryan, Wojtowicz Julian, Dimmel Maryan, Jełowicki Szczęsny.

Asystenci II klasy: Niesiołowski Franciszek, Kruszewski Walenty, Rudnicki Zdzisław, Lachowski Stanisław, Gorylewicz Stanisław (extra statum), Stobiecki Józef (extra statum).

Protokolista: Grzywiński Jan.

Praktykanci: Podlacki Gustaw, Prokopowicz Bronisław, Kretschmer Emanuel, Łuczkiwicz Tadeusz, Theodorowicz Leon, Tucki Mieczysław, Teodorowicz Witold, Jaruntowski Władysław.

Urzednicy manipulacyjni: Miśniakiewicz Włodzimierz, Wal-
lek Alojzy, Kulczycki Edward, Borkowski Teodor, Wereszczak Józef.

BANK ZALICZKOWY WE LWOWIE

PRZY ULICY HETMAŃSKIEJ L. 10.

(Gmach własny).

ZARZĄD

i urzędnicy Banku Zaliczkowego Lwowie.

Prezes Rady nadzorczej: Dr. Skalkowski Tadeusz.

Zastępca prezesa: Dr. Ekielski Józef.

Sekretarz: Dr. Górecki Tadeusz.

Zastępca sekretarza: Dr. Roiński Emil.

Członkowie: Chołoniewski Stanisław, Epler Karol Edward, Gieszkowski Zygmunt, Dr. Gostkowski Roman, Krzen Edmund, dr. Lewakowski Maryan, dr. Merunowicz Józef, Mravincsics Czesław, Niemczynowski Stanisław, Piwocki Jerzy, Riedl Jan, Ross Juliusz, dr. Sawczyński Henryk, Sosnowski Józef, Tomicki Józef, Towarnicki Władysław, Widt Seweryn.

Komisya kontrolujaca: Ross Juliusz, Mravincsics Czesław, dr. Lewakowski Maryan.

Komisya rewizyjna: Bal Stanisław, Lewicki Bolesław, Majewski Michał.

Dyrekcya: Dr. Czyżewicz Adam, Terenkoczy Władysław,
Ruszczyński Gwidon.

Zastępcy dyrektorów: Dr. Mochnacki Włodzimierz, Szkowron
Albert, Gilatowski Karol.

Syndyk: Dr. Kuczkiewicz Jan.

Urzędnicy.

Buchalter: Gilatowski Karol.

Likwidator: Żmudzki Waclaw.

Rewident: Zarzycki Adam.

Adjunkci: Schmidt Józef, Bieniecki Kazimierz, Zagórski
Bolesław.

Asystent: Hilki Adolf.

Praktykanci: Czaykowski Józef, Maćkiewicz Maryan.

Bilans Banku zaliczkowego we Lwowie za rok 1903.

Stan czynny	Koron	hal.	Stan bierny	Koron	hal.
Pożyczki na weksle	2,706.129	68	Udziały członków	448.687	50
„ „ skrypty i w rachunku	888.417	07	Fundusz rezerwowy	170.979	54
Lokacya funduszu rezerwowego . .	140.603	42	Różne fundusze własne	126.305	07
Gmach własny	400.000	—	Wkładki oszczędności	2,618.080	26
Odsetki na rok nast. wypł.	3.079	73	Zobowiązania własne	593.547	—
Realności nabyte	67.743	91	Gmach własny	186.699	14
Koszta urządzenia i ruchomości . .	3.348	96	Odsetki na rok nast. pobr.	30.231	66
„ administracyi	3.160	—	Realności nabyte	27.915	—
Zaliczki procesowe i notaryalne . .	4.180	83	Zaliczki procesowe i notaryalne . .	956	20
Gotówka	66.879	52	Zysk z roku 1903	80.141	75
	4,283.543	12		4,283.543	12

BANK ROLNICZY

we Lwowie.

Stowarzyszenie zarejestrowane o poręce ograniczonej.

Rok założenia 1881.

Rada Nadzorcza uzupełniona w dniu 30 kwietnia 1904.

Prezes: Emil hr. Potocki.

Wiceprezes: Jan Lubicz Seferowicz.

Członkowie: Augustynowicz Bolesław, dr. Balko Władysław, Bank hipoteczny Lwów, dr. Dąbrowski Paweł, Henzel Seweryn, Horodyński Zbigniew, Porceri Ksawery, Schellenberg Artur, Śmiałowski Bolesław, Szczerbicki Franciszek Ksawery, Dr. Szyłyłowicz Ignacy, Tustanowski Władysław.

Dyrekcya: Ksawery Porceri, Seweryn Henzel.

Prokurzysta: Maryan Mielński.

Urzednicy: Kazimierz Mierzejewski, Józef Rynczarski, Henryk Małecki, Karol Goldstaub, Paweł Kozłowski, Józef Zawirski, Stanisław Majewski, Jarosław Borek.

Celem Stowarzyszenia jest:

a) pośredniczenie przy zakupie i sprzedaży produktów rolnych i leśnych, jakoteż produktów przemysłu rolniczego i leśnego, niemniej zakupno i sprzedaż takichże produktów, tak na obcy jak i na własny rachunek;

b) pośredniczenie w zakupie i sprzedaży dóbr nieruchomości, parcelacyi takowych, jakoteż przy zawieraniu umów dzierżawnych, konwersyi pożyczek hipotecznych i t. p.;

c) pośredniczenie w zakupie maszyn, narzędzi gospodarskich, nawozów sztucznych i t. d.;

d) pośredniczenie i współdziałanie przy wszelkich czynnościach i przy tworzeniu Spółek i Towarzystw dla podniesienia kultury (melioracyjnych), jak n. p. drenowanie i t. p.;

e) pośredniczenie w uzyskaniu kredytu dla podatków konsumcyjnych;

f) udzielanie zaliczek na produkta Towarzystwu do komisowej sprzedaży oddane, jakoteż kredytów na podkład produktów, papierów wartościowych i zapisów hipotecznych, o ile stoją w związku z komisowym handlem produktów;

g) przyjmowanie pieniędzy za oprocentowaniem na rachunek bieżący.

I. Przychody i rozchody kasy.

Przychód wynosił wogóle w r. 1903	K.	3,220.891·76
Rozchód	"	3,178.621·15
Ogólny obrót kasowy	.	<u>6,399.512·91</u>
Pozostało gotówki z 31 grudn. 1903	K.	42.270·61

II. Bilans o stanie majątku z roku.

Zestawiony bilans po dzień 31 grudnia 1903 r.	
zamknięty tak w stanie czynnym jak w stanie biernym	. K. 734.243·14
wykazuje ogólny stan majątku stowarzyszenia.	

III. Rachunek strat i zysków.

Według szczegółowego wyciągu z tego rachunku	
wynosiły przychody	. K. 89.366·01
Wydatki zaś na koszt administracji, amortyzacye i odpisanie wątpliwych należności	. K. <u>76.553·90</u>
Nadwyżka w r. 1903	K. 12.812·11

Wiedeński Bank związkowy.

Filia we Lwowie.

Tadeusz Sławikowski, dyrektor.

Eugeniusz Singer, zastępca dyrektora.

Maurycy Goldstern, prokurdyta i naczelnik oddziału bankowego.

Alfred Szancer, prokurdyta i naczelnik kantoru wymiany.

Maks Steiner, naczelnik buchhalteryi.

FONCIÈRE

Peszteński Zakład Ubezpieczeń

(założony w r. 1864).

Główna siedziba w Budapeszcie, Sas-utcza 10.
Pełnowpłacony kapitał akcyjny: Koron 3,000.000.
Fundusze rezerwowe: Koron 19,891.365.
Dochody roczne z premii: około Koron 11,302.000.
Ogólny fundusz gwarancyjny: około Koron 36,058.000.

Dyrekcya.

Hugo de Kilény, radca minist., prezes węg. Tow. żeglugi „Adria“, etc. prezes; Engel de Cserkut M., wł. dóbr; Guttentag Gustaw, właściciel dóbr; Hoffmann S., szef firmy „S. i F. Hoffman“; Sarbó de Szepesvárljai, prezes Rady nadz. węg. banku hipotecznego; Simó Ludwik de, nadkurator siedmiogrodzkiego ew. ref. okręgu kościelnego, poseł do Rady państwa; Strasser Alfred, wł. dóbr; Dr. Juliusz Keppich, adwokat, członek rady dyrekcji banku węgiersk.

Dyrektorowie referenci: Ribàri Maurycy i Sarbó de Szepesvárljai Leon P.

Sekretarze generalni i prokurzyści: Tauszig Hugo i Temesváry Emeryk.

Rada nadzorcza: Prezes, Reich Ludwik. Członkowie: Auer Robert, Doctor Juliusz, Dr. Marquet Louis de, N. Friedmann.

Cel: Ubezpieczenie od ognia, na życie ludzkie we wszystkich kombinacjach, od szkód wynikłych z transportów towarów i walorów, od nieszczęśliwych wypadków, od strat czystego dochodu skutkiem ubytku czynszu w zgorzałych domach czynszowych, od szkód skutkiem stłuczenia szyb lustrowych i od szkód skutkiem kradzieży z włamaniem.

Generalna Agencya we Lwowie, protokołowana dla Galicyi i Bukowiny w Sądzie handlowym we Lwowie.

Biura: przy ulicy Akademickiej l. 28.

Sekretarz generalny i pełnomocnik dla Galicyi i Bukowiny: Tenner Juliusz.

Zastępca szefa: Kranzdorf J.

Referent działu ogniowego: Geist Maurycy.

„ „ *życiowego*: Mełr Adolf.

„ „ *kradzieży z włamaniem*: vacat.

„ „ *wypadkowego*: Halberstam Maks.

Buchalter I.: Deutsch Armin.

Buchalter II.: Barszak Jakób.

Kasyer: Braun Szymon.

8 urzędników, 4 praktykantów, 2 woźnych.

Filia w Czerniowcach (dla Bukowiny) przy ul. Pańskiej 10a.

Sekretarze: Atlas Gustaw i Wender Maksymilian.

5 urzędników, 1 woźny.

Bilans za r. 1903 wykazuje następujące szczegóły:

a) **Dział życiowy**: Stan ubezpieczeń z końcem grudnia 1903 wynosił 20.650 polic z kapitałem ubez. kor. 69,911.762 i rentą kor. 20.874. Dochody z premii: kor. 2,757.632.75; dochody z odsetek: kor. 695,694.63; na police płatne i wykupna wydano kor. 1,474.927.39; rezerwa premijna podniosła się na kor. 17,609.945.32; ubezpieczonym na wypadek śmierci z rocznym rozdziałem zysku przypadła dywidenda 48⁴/₅ prc. rocznej premii. Czysty zysk za rok 1903 wynosił kor. 160,249.46.

b) **Dział ogniowy** (włącznie z działem od kradzieży z włamaniem i ubez. szkła): Dochody z premii w gotówce: koron 6,217.920.39; premia kontrasekuracyjna: koron 2,816.498.75; szkody na własnym rachunku: koron 2,011.693.10; skrypta pre-

mijne płatne w latach następnych: kor. 19,357.257·70; rezerwa premijna netto: kor. 1,360.570.

e) **Dział gradowy:** Dochody z premii: kor. 346.558·45; premia kontrasekuracyjna: kor. 226.648·48; szkody na własnym rachunku kor. 49.657·41.

d) **Dział wypadkowy:** Dochody z premii: kor. 522.656.16; premia kontrasekuracyjna: kor. 55.973·66; szkody na własnym rachunku: kor. 248.911·84. Rezerwa premijna: kor. 189.690 (własny rachunek); Skrypta premijne płatne w latach następnych: kor. 2,669.173·29.

e) **Dział transportowy:** Dochody z premii: kor. 1,256.799·66; premia kontrasekuracyjna: kor. 590·426·50; szkody na własnym rachunku: kor. 558.178·29; Rezerwa premijna: kor. 66.800— (własny rachunek).

Nadwyżka za rok 1903 wynosiła kor. 212.322·29; **Dywidenda** dla akcyonaryusza 6 prc.

Fundusze gwarancyjne Zakładu ulokowane były z dniem 31 grudnia 1903, jak następuje:

1. Pałace Zakładu w Budapeszcie i w Wiedniu	kor. 3,098.439·28
2. Pożyczki hipoteczne	„ 217.115·—
3. Pożyczki na własne police życiowe	„ 2,683·950·—
4. Papiery wartościowe	„ 10,812.379·65
5. Gotówka w kasie, weksle etc.	„ 3,177.440 59
6. Debitorzy po odciążeniu kredytorów	„ 4,786.340·32

Razem kor. 24,755.659·84

Dochody z premij w roku 1903 . . . . . 11,301.567·41

Ogółem kor. 36,057.227·25

Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń „Dnister“

(założone w roku 1892).

Rada Nadzorcza w roku 1903: prezydent honorowy Jego Ekscelencyja Andrej graf Szeptyckyj, metropolita Galicyi, prezydent radca Hryhoryj Kuźma, zastępca prezydenta ks. mitrat Lew Turkiewycz, członkowie: ks. dr. Iwan Grobelskyj, Josyf Huryk, Antin Dolnyckyj, dr. Mychał Korol, dr. Teofil Kormosz, dr. Kost' Lewyckyj, ks. Iwan Nehrebeckyj, dr. Ewhen Olesnyckyj, Josyf Onyszkewycz, ks. Miron Podołyński, Longin Rożankowskyj, dr. Damian Sawczak, Tyt Rewakowycz, Teodor Stachewycz, dr. Stefan Fedak i Wołodymyr Szuchewycz.

Dyrekcya: dr. Damian Sawczak, dr. Stefan Fedak; dyrektor kierujący dr. Jarosław Kułaczkowski.

Urzednicy: sekretarz Izidor Brytan, kasyer Iwan Baczyński, likwidator Mychajło Nestorowycz, adjunkci I. kl. Ilko Jaremkiewycz, Andrij Kijak, Kłym. Wolański, adjunkci III. kl. Osyp Kuźmycz, Nestor Jaworowskyj, Iwan Dnistrjański, Mychajło Iwaneć, asystenci I. kl. Ilko Pak, II. kl. Omelan Sawickyj, Kłym Żmur, Łazar Pankiw, Wołodymyr Kryżanowskyj, Wasyl Czuma, Josyf Kurdydyk, III. kl. Bronysław Gulewycz, Jarosław Nyżankowskyj, Josyf Maksymowycz, Iwan Ustyanowycz, Teofil Nowickyj, Zynowij Suszko, Iwan Ałksewycz, Denys Kuczyka, Josyf Kuczma i Iwan Spolitakiewycz, kancelista Jakiw Pawluk.

Wyciąg ze sprawozdania.

W XI. roku t. j. od 1 stycznia do 31 grudnia 1903 wydało Towarzystwo „Dnister“ 142.780 ważnych polic na 141,415.228 K. ubezpieczonej wartości z premią 1,310.557 K. 17 h. Ubezpieczenia te pochodziły z 3.544 gmin położonych w 64 powiatach Galicyi i 8 powiatach Bukowiny. Wszystkie przychody (z premii, procentów od kapitałów i t. d.) wynosiły 1.690.386 K.

Towarzystwo miało 1.755 szkód po 756 pożarach, suma wszystkich szkód wynosiła 974.410 K. 38 h. t. j. 75 prc. sumy premii.

Za 12 lat wypłaciło Towarzystwo „Dnister“ 7.820 szkód na sumę 4,161.668 K.

Fundusz rezerwowy powiększył się o 95.468 K. i wynosi 552.398 K. 37 h., rezerwę premii powiększono o 32.855 K. na 303.000 K. (45 prc. netto), specjalna rezerwa wynosi 9.000 K., fundusz emerytalny powiększono o 27.326 K. na 98.082 K. 70 h., fundusz na różnicę kursu wynosi 39.606 K. 05 h.

Wszystkie fundusze ulokowane w papierach wartościowych z bezpieczeństwem pupilarnem. Suma wszystkich papierów wartościowych 1,012.200 K. nominalnej wartości. Wszystkie aktywa Towarzystwa wynoszą 1.239,204 K. Nadwyżka dochodu w r. 1903 wynosiła 83.819 K., którą rozdzielono w myśl statutu w następujący sposób: do funduszu rezerwowego 16 764 K., na zwroty dla członków w wysokości 5 prc. od zapłaconej premii 65.525 K., do specjalnego funduszu dla zwrotów przydzielono 1.530 K. Zwroty członkom wynosiły w ostatnich latach 4 latach 284,857 K. Na publiczne cele dobroczynne udzielono dotychczas 25.880 K.

Strażom ogniowym i gminom na przyrządy pożarnicze udzielono zapomogi i nagrody za ratunek 17.248 K.

Wszystkich jest ubezpieczonych w Towarzystwie „Dnister“ 220.150 budynków; między nimi 2.398 cerkwi i 1.449 probostw.

Towarzystwo wzajemnego kredytu „Dnister“, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką, założone w roku 1895 dla członków Towarzystwa ubezpieczeń „Dnister“ przyjmuje (od swoich członków i trzecich osób) władki oszczędnościowe na 4 prc.

Pożyczki udziela Towarzystwo wyłącznie członkom, głównie wieśniakom, właścicielom realności wolnych od ciężarów; do wy-

sokości 500 K. bez intabulacyi za poręką 2 innych właścicieli realności, nad 500 K. tylko za intabulacją. Udział członka wynosi 50 K. a wpisowe 2 K. Liczba członków wynosi 2.831, którzy deklarowali 2.963 udziałów na sumę 148.150 K. a wpłacili na to 109.835 K. 78 h., t. j. 74 proc. deklarowanej sumy. Fundusz rezerwowy wynosi z końcem 1903 r. 16.354 K. 37 h., rezerwa specjalna 1.361 K. 47 h. cały fundusz własny razem z udziałami wynosi 131.154 K. 22 h.

Wkładki na 1.559 książeczkach oszczęd. wynosiły 1.444,589 K. W roku 1903 wpłynęło 1.080 zgłoszeń o pożyczki, z czego przyznano 746 pożyczek; wszystkich pożyczek jest 2.605 na sumę 1,330.822 K., tego 1,172.330 K. zainstabulowane są na pierwszym miejscu w sposób pupilarny; w przeciągu 8 lat udzieliło Towarzystwo 4.647 pożyczek na sumę 2,863.567 K.; procent od pożyczek wynosi 5 proc. a i 1 proc. na koszt administracyi.

Z czystego zysku 12.085 K. 06 h. przeznaczono: 3.000 K. do funduszu rezerwowego, 5.735 K. 60 h. na dywidendę od udziałów dla członków po 6 proc., 2.000 K. na dobroczynne cele publiczne a resztę 1.349 K. 46 h. do przeniesienia na rok następny.

W przeciągu roku rozdała Rada nadzorcza 3.545 K. bursom, szkolnym pomocom i innym Towarzystwom dla szkolnej młodzieży.

„JANUS” Zakład wzajemnych ubezpieczeń na życie we Wiedniu.

Rok założenia 1839. — Najstarsza asekuracja życiowa w Austro-Węgrzech.

Stan czynny.

Wyciąg z bilansu za rok 1903.

Stan czynny.		Wyciąg z bilansu za rok 1903.		Stan bierny.	
	K.	h.		K.	h.
1	Stan kasy	52.107 30	1	Rezerwa zysków kapitału	1,741.584 23
2	Należyt. w kred. inst. i kas. oszczędn.	219.020 38	2	Fundusz na różnicę kursu	37.385 18
3	Realności	2.034.893 70	3	Rezerwa premii	25,052.554 67
4	Papiery wartościowe, po kursie z d. 31/12	1.170.481 66	4	„ na przeniesienie premii	664.841 13
5	Hipoteczne pożyczki	22,729.578 15	5	„ na nieuregulowane straty	270.740 19
6	Pożyczki na papiery wartościowe	84.026 12	6	Fundusz na dywidendę ubezpieczeń	637.072 72
7	„ na własne police	2,338.479 56	7	„ na zabezpieczenie urzędników	658.772 15
8	„ Towarzystwom	136.488 66	8	Saldo kredytatorów	109.526 49
9	Dłużnicy hipoteczni	*) 139.461 55	9	Rozmaici wierzyciele	173.275 60
10	Aktywne salda z kontrasek. Towarz.	169.085 08	10	Kaucye	380.594 71
11	Należitości filij i agencji	243.238 34	11	Nadwyżka	163.142 02
12	Rozmaici dłużnicy	163.721 48			
13	Inwentarz	29.312 40			
14	Kaucye	380.594 71			
		<u>29,889.489 09</u>			<u>29,889.489 09</u>

*) Na to splecono do 15 marca 1904 kwotę kor. 94.931-29.

Obecny ubezpieczony kapitał k. 108,000,000. W czasie 64-letniego istnienia Zakładu wypłacono wskutek zapadłości k. 54,000,000 kapitału.

Majątek zakładu k. 29,500,000, z tego rezerwa premii około k. 26,000,000.

Filia „Janusz” dla Galicji we Lwowie ul. Teatralna l. 1.

Naczelnik filii: p. Antoni Schmid, zastępca naczelnika: p. Marek Weber, szef akwizycyjny: Demeter Więckowski.

Jeneralna reprezentacja w Krakowie (pod zarządem filii we Lwowie).

C. k. uprz.

ASSICURAZIONI GENERALI

w Tryeście (1831—1903).

Na walnem zgromadzeniu, odbytem w Tryeście na dniu 18 marca 1904 r. odczytano sprawozdanie z czynności Towarzystwa w 72-gim roku swego istnienia. Sprawozdanie to wykazuje następujące dane:

I. *W dziale ogniowym i transportowym z końcem r. 1903:*

pobór w premiach osiągnął kwotę . . .	K.	24,997.862·30
Jako premie reasekuracyjne wypłacono . . .	„	11,276.378·48
Czysty przychód w premiach wynosił zatem	K.	13,721.483·82
Jako rezerwę premiovą zatrzymano kwotę . . .	„	8,854.845·54

Tytułem szkód ogniowych wypłacono w roku bilansowym Kor. 11,867.176·90. Kwity premiove płatne w następnych latach wynoszą K. 86,523.237.41.

II. *W dziale życiowym* okazuje się i w ubiegłym roku pokaźny przyrost. Wpłynęło 15481 wniosków na ogólną kwotę K. 110,697.518·97 i wystawiono 13171 polic na kwotę 94,018.233·96.

Stan ubezpieczeń życiowych wynosił z końcem r. 1903 K. 656,787.581·31 kapitału i K. 1,030.227·81 renty. Rezerwy premiove w tymże dziale wzrosły o K. 14,002.386.03 i wynosiły z końcem roku K. 174,192.235·16.

Fundusze gwarancyjne Towarzystwa wynosiły z końcem roku 1903 K. 227,329.923·25, a mianowicie:

1) kapitał zakładowy	K.	10,500.000·—
2) rezerwy zysków	„	23,505.036·95
3) rezerwy szkód	„	3,196.045·04
4) rezerwy premiowe w bilansie A. (działy elementarne)	„	8,854.845·54
5) rezerwy premiowe w bilansie B. (dział życiowy)	„	174,192.235·16
6) kasa pensyjna urzędników	„	3,797.498·90
7) fundusz dla ubezpieczeń z udziałem w zysku	„	3,284.261·66
razem	K.	227,329.923·25

Powyższe fundusze gwarancyjne ulokowane są, jak niżej:

1) immobilia i hipoteki	K.	35,297.680·66
2) zaliczki na police życiowe	„	19,464.641·25
3) „ „ złożone papiery wartościowe	„	723.807·13
4) papiery wartościowe	„	157,833.474·11
5) weksle w portfellu	„	1,008.628·72
6) gwarantowane skrypta dłużne akcyonaryuszy	„	7,350.000·—
7) gotówka i dłużnicy po strąceniu wierzycieli	„	5,651.691·38
razem	K.	227,329.923·25

Rezerwa na możliwe dyferencje kursu papierów wartościowych wynosi K. 16,778.952·01 fundusz pensyjny urzędników w liczbie 942 wynosi z końcem r. 1903 K. 3,797.498·90.

Ogólny zysk w roku bilansowym wynosił K. 3,398.834·93 a po strąceniu kwoty K. 817.979·86 dla ubezpieczeń z udziałem w zysku pozostał czysty zysk w kwocie K. 2,580.855·07.

Rada nadzorcza na podstawie sprawozdania komisji cenzorów i rewizorów proponowała rozdział zysku jak niżej, co też walne zgromadzenie uchwaliło, a mianowicie:

1) na statucie przewidziane pobory Reprezentacyi Towarzystwa	K.	251.142·83
2) do rezerwy nieruchomości	„	211.904·08
3) do rezerwy wyrównawczej zmniejszonego dochodu w odsetkach	„	211.904·08
Do przeniesienia	K.	674.950·99

	Z przeniesienia	.	K.	674.950·99
4)	na dywidendy dla akcyonaryuszy	.	„	1,904.000·—
5)	do przeniesienia na nowy rachunek	.	„	1.904·08
			K.	2,580.855·07

a dywidenda od jednej akcji wynosi Fr. 400.

Dyrekcya Towarzystwa w Tryeście:

Besso Marco, Bozza Dr. Camillo, Costi Jan. d. J. H., Da Zara Giuseppe, Fano Giacomo. Levi Dr. Giacomo, Papadopoli hrabia Nicolo, Romanin-Jacur Emanuele, Vivante Fortunato de Villabella.

Jeneralny sekretarz w Tryeście: Richetti Edmondo de Terralba, kawaler Orderu żelaznej korony III. kl. etc.

Zastępca jeneralnego sekretarza: Luzzati Gioberti.

Jeneralna ajencya dla Galicyi i Bukowiny we Lwowie przy ul. Słowackiego l. 6. Roberto Liebman naczelnik, Marcell Herman i Jakób Mehrer, prokurzyści.

C. k. uprz. Riunione Adriatica di Sicurtà w Tryjeście.

Dnia 28-go kwietnia odbyło się walne zgromadzenie, na którym przedłożono sprawozdanie dyrekcyi i zamknięcia rachunkowe za rok 1903 (65 istnienia towarzystwa).

W *oddziale życiowym* weszły wnioski na ubezpieczony kapitał w kwocie 51,634.879 K. i wystawiono police na ubezpieczony kapitał w kwocie 45,523.303 K. Stan ubezpieczenia wynosił 31-go grudnia 1903 r. okrągłą sumę 276 milionów koron kapitału i koron 717.290 ubezpieczonej rocznej renty; czysty wzrost wobec roku ubiegłego wynosi 20,958.564 K. kapitału ubezpieczonego. Premie pobrano 11,720.578 K. i wypłacono za ubezpieczenia na wypadek śmierci i na wypadek dożycia włącznie z rentami koron 5,210,589. Posiłkowa rezerwa premijna dla zniżenia stopy procentowej, została o 200.000 K. podwyższoną i wynosi obecnie 1,700.000 K. Rezerwy premijne i przeniesienia premijne działu życiowego wynoszą 74,097.382 i wykazują wobec zeszłego roku zwyżkę 5,958.215 K.

W *oddziale ogniowym* wynosi dochód premijny 20,869.390 K. wobec 19,316.631 K. roku ubiegłego.

Dochód premijny za *ubezpieczenia transportowe* wynosił 1,507.651 koron i za *ubezpieczenia od kradzieży z włamaniem* 222.753 K. Na cele reasekuracyjne w wymienionych ostatnich trzech działach wydano kwotę 10,150.442 K., za szkody wypłacono 15,171.335 K., czyli po potrąceniu reasekuracyi 7,058.258 K. Rezerwy premijne w tych trzech działach wynoszą 13,201.575 K., względnie po potrąceniu reasekuracyi 7,264.776 K.

Pozostałą z dniem 31 grudnia zwyżkę w kwocie 549.437 K., a pozostałą skutkiem podniesienia kursu, przekazano rezerwie dla chwiejności kursu. Dyspozycyjną rezerwę bilansu podwyższono o kwotę 200.000 K. i wynosi ona obecnie 1,400.000. Na wniosek dyrekcji uchwaliło walne zgromadzenie przekazać nowo utworzonej kasie pensyjnej nadzwyczajny dodatek w kwocie 250.000 K. Dywidendę wypłacono w kwocie 180 koron od akcji, jak w roku ubiegłym.

Rozmaite rezerwy wynoszą z dniem 31 go grudnia 1903 r. zwyż 89 milionów koron, a mianowicie wynoszą: rezerwy premijne (po strąceniu reasekuracji) 75,689.676 K., posiłkowa rezerwa premijna dla zniżenia stopy procentowej 1,700.000 K. rezerwy zysku 7.431.341 K. i rezerwy dla zmian kursu 4,250.017 K.

Generalna agencja we Lwowie, plac św. Ducha l. 3, przyjmuje pod przystępnymi warunkami ubezpieczenia od ognia, kradzieży z włamaniem i na życie, jakoteż ubezpieczenia od gradobicia na rachunek „Meridionale“ i ubezpieczenia od wypadków na rachunek „Międzynarodowego Towarzystwa akcyjnego ubezpieczenia od wypadków“.

C. k. uprz.

Towarz. Ubezpieczeń „Austryacki Feniks“.

Reprezentacja generalna we Lwowie :

Naczelnik Reprezentacyi: Adolf Löffel.

Sekretarze: dr. Norbert Šobel i Józef Woliński.

Zastępca sekretarza: Franciszek Marek.

Likwidatorzy: Ksawery Arbesbauer i Franciszek Harabus.

Kasyer: Maurycy Horsitzer.

Buchalter: M. Brand. 24 urzędników przy Reprezentacyi.

Galicyjska Kasa zaliczkowa we Lwowie

Stow. zarej. z ogr. poręką.

Przewodniczący Rady Nadzorczej: Aleksander Getritz.

Zastępca: Dr. Władysław Stesłowicz.

Dyrekcya: Dr. Ernest Adam, Dr. Maksymilian Liptay, Ernest
Leon Lilien.

Zastępca: Włodzimierz Tępa.

Urzednicy: Włodzimierz Tępa j. w., Kazimierz Wajda, Władysław Starkiewicz, Władysław Wierzbicki.

PIERWSZY GALICYJSKI DOM DLA ZIEMIANY

Rok założenia 1897.

Centralne biuro: Lwów, ul. Jagiellońska 15. Magazyny: Grodecka 1. 37.

Reprezentacje: w Krakowie, ul. Szewska 2 (mag. św. Filipa 9); w Czerniowcach, ul. Pocztowa, w Gmachu giełdy (magazyn ul. Pańska 17); w Stanisławowie, ul. Halicka 60 (magazyn Szpitalna 8); w Rzeszowie ul. Lwowska; w Kołomyi ul. Beisera 6 (magazyn Mníchówki 10).

Kupno i sprzedaż nasion, zbóż i nawozów sztucznych, zastępstwo fabryk maszyn rolniczych (E. Kühne, Moson; Mc. Cormick Harvesting Machine Co., Chicago; Plano Harvester Machine Co., Chicago; Ruston Proctor & Co. Ltd., Lincoln; Motorenfabrik Oberursel A. G.; Svenska Centrifug Aktie Bolaget, Sztokholm itd.).

Szef firmy: Ernest Leon Lilien.

Kierownik biura: Adam Starza Kamiński.

Korespondencya: Dr. Maryan Chołowiecki, H. Weiss.

Kasa: Henryk Raszkes.

Buchalterya: St. Czernicki, J. Wang.

Ekspedyt: J. Guth.

Monterzy: szefmonter Ig. Weinberg; Jakób Jachnowski, Jan Lisicki, Wolfram Ramzes, Edward Rothlaender, Floryan Tkaczyk, Zygmunt Tromel.

Woźni: Michał Mischyszyn, Orfin Teluk, Józef Marcinek.

Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń urzędników prywatnych.

Towarzystwo to z instytucji zapomogowej, jaką było przez 37 lat, przeobraziło się na instytucję asekuracyjną na podstawie nowego statutu z r. 1904, zatwierdzonego przez ministerstwo spraw wewnętrznych.

Celem Towarzystwa, opierającego się na zasadzie wzajemności, jest ochrona i popieranie wszelkich interesów urzędników prywatnych, a do osiągnięcia tego celu służy:

1. ubezpieczanie członków i ich rodzin w kasie pensyjnej, kasie chorych, na wypadek braku posady itp. Na razie ustanowiono w towarzystwie tylko kasę pensyjną;

2. udzielanie członkom i ich rodzinom pomocy doraźnej;

3. tworzenie dla członków i ich rodzin instytucji dobroczynnych, jako to: burs, fundacyj stypendyjnych i posagowych, biur pośrednictwa posad i t. p.;

4. staranie się przez petycje i podania do władz i ciał ustawodawczych, oraz przez inne prawnie dozwolone środki o ochronę i obronę wszelkich innych materialnych, społecznych i moralnych interesów urzędników prywatnych.

Członkiem rzeczywistym Towarzystwa, ubezpieczonym lub nieubezpieczonym, może być każdy urzędnik prywatny bez różnicy płci i bez względu na to, czy pozostaje w służbie prywatnej, czy też pracuje samoistnie lub w tak zwanych zawodach wolnych, oraz bez różnicy religii i wyznania. Członkowie nieubezpieczeni popierają ogólne cele Towarzystwa

składką roczną 4 k. i mogą korzystać tylko z zakładów dobroczynnych Towarzystwa, zaś członkowie ubezpieczeni przynależą do jednego z działów ubezpieczeń Towarzystwa.

W kasie pensyjnej Towarzystwa ubezpiecza się renty na nieudolność do pracy (czyli renty inwalidy), renty na starość, renty wdowie i pensye sieroce — wszystko jako jedno ubezpieczenie pensyjne za jedną opłatą, a to według następujących norm.

Członek ubezpiecza dla siebie i swej rodziny zaopatrzenie w jednostkach po 100 K. renty na starość. Takich jednostek czyli udziałów wolno sobie ubezpieczyć większą ilość aż do wysokości całej płacy służbowej z wszelkimi dodatkami, a względnie (u osób samoistnie zarobkujących) najwyżej 40.

Renta inwalidy wynosi po 5 latach należenia do kasy pensyjnej 35 proc. ubezpieczonych udziałów, czyli 35 kor. za każdy udział — i wzrasta za każdy rok następny o 1 proc. czyli 1 kor. od udziału. Po 35 latach należenia każdy ubezpieczony ma bezwarunkowo prawo do renty na starość w wysokości 65 proc. ubezpieczonych udziałów (t. j. 65 kor. za każdy udział), jeżeli zaś nie korzysta dobrowolnie z tego prawa, wówczas zwiększa się ta renta rocznie o 10 proc., czyli o 7 kor. od udziału i płatną jest następnie po 40 latach należenia bezwarunkowo w wysokości 100 proc., czyli w pełnych ubezpieczonych udziałach. Także po ukończeniu 65 lat życia bez względu na liczbę lat należenia ma prawo każdy ubezpieczony członek bezwarunkowo do renty na starość w wysokości renty inwalidy, jakaby mu się w tej chwili należała stosownie do lat należenia.

Renta wdowia wyniesi połowę renty męża, pensya sieroca dla sierót przy matce wynosi (bez względu na liczbę lat należenia ojca do kasy pens.) 8 kor. dla jednego dziecka, 12 k. dla dwojga, a 16 kor. dla trojga dzieci, zaś dla sierót zupełnych jest o połowę wyższa.

Składka (premia) roczna za wszystkie powyższe świadczenia (renty dla członka oraz pensye dla wdowy i sierót) wynosi 19 kor. za każdy ubezpieczony udział.

Jeżeli składka była opłacana najmniej przez 3 lata, to w razie wystąpienia członka ubezpieczonego z Towarzystwa, musi być na żądanie zwrócona w $\frac{3}{4}$ częściach bez odsetków.

Członków ubezpieczonych przyjmuje Towarzystwo do 50 roku

życia bez żadnych zastrzeżeń i bez lekarskiego świadectwa dobrego stanu zdrowia.

Członkom ubezpieczonym, wstępującym do Towarzystwa lub podwyższającym ilość udziałów w wieku 40—50 lat, wolno według bardzo tanio obliczonej taryfy zakupić sobie ubiegłe lata należenia wstecz, aż do liczby 10, a odnośną należność rozkłada nawet Towarzystwo na życzenie ubezpieczonego na raty do uiszczenia w ciągu 2 lat. Jest to postanowienie bardzo korzystne dla ubezpieczających się w wieku od 40 lat wyżej, gdyż za jednorazową bardzo przystępną zapłatą zyskać mogą odrazu pewną liczbę lat należenia do Towarzystwa i prawo do znacznie wyższej renty.

Oto ta taryfa:

Wiek przy wstąpieniu	Lata zakupione — wpłaty kapitałowe za 1 udział w koronach									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
40	4-80	9-50	14-30	19-10	23-90	28-70	33-40	38-30	43-10	47-80
41	4-90	9-70	14-60	19-60	24-40	29-30	34-10	39—	43-90	48-70
42	5—	9-90	14-90	19-90	24-80	29-80	34-70	39-70	44-80	49-70
43	5-10	10-10	15-20	20-20	25-30	30-40	35-40	40-50	45-60	50-60
44	5-20	10-30	15-50	20-60	25-70	30-80	36—	41-20	46-30	51-50
45	5-20	10-40	15-60	20-90	26-10	31-40	36-50	41-80	47—	52-30
46	5-30	10-60	15-90	21-10	26-50	31-70	37—	42-40	47-60	52-90
47	5-30	10-70	16—	21-40	26-80	32-10	37-40	42-80	48-10	53-40
48	5-40	10-80	16-20	21-60	27—	32-20	37-70	43-10	48-50	54—
49	5-40	10-80	16-30	21-80	27-20	32-60	38-10	43-50	49—	54-40
50	5-50	11—	16-40	22—	27-40	32-80	38-40	43-80	49-30	54-80

Oprócz powyższego ubezpieczenia pensyjnego musi każdy ubezpieczony członek zgłosić przynajmniej 100 k. jako ubezpieczony ryczałt pogrzebowy, a może zgłosić także wyższy ryczałt pogrzebowy aż do wysokości 500 kor. Składka (premia) na to ubezpieczenie wynosi w wieku ubezpieczonego do 29 lat kor. 2-30, w wieku 30—39 lat kor. 3-10, zaś w wieku 40—50 lat kor. 4-40 rocznie za każde 100 kor. ryczałtu.

Dokonana reforma Towarzystwa tego, w którym przybyła społeczeństwu naszemu nowa własna instytucja asekuracyjna, oparta na wzajemności, ma bardzo doniosłe znaczenie dla naszego kraju, gdyż daje możliwość zupełnie pewnego ubezpieczenia pod niezwykle przystępnymi i korzystnymi warunkami pensyi dla urzę-

dników prywatnych wszelkich kategorii, jak urzędników gospodarskich, handlowych, fabrycznych, naftowych i t. d., oraz zawodów wolnych, jak lekarzy, weterynarzy, aptekarzy, inżynierów, architektów, budowniczych, dziennikarzy, adwokatów, notaryuszy itd., ale daje ona także sposobność ubezpieczenia pensyjnego swych urzędników różlicznym instytucjom, jak radom powiatowym, bankom, towarzystwom zaliczkowym i t. p., które albo zbyt są słabe do stworzenia własnego funduszu pensyjnego, albo chcą uniknąć kłopotów i finansowej gwarancji.

Spis koncesyonowanych budowniczych lwowskich.

- Bajan Felicyan, ul. Łąckiego 7
Bałaban Jakób, gmach Skarbka
Bauer Bronisław, pl. Bema 4
Bodaszewski Łuk., Kampiana 6
Boguchwalski August, Rzeźbiarska 5
Boublik Karol, Mickiewicza 11
Breiter Waclaw, Sykstuska 50
Brzeziński Kazimierz, Dwernickiego 20
Cybulski Julian, Gołębia 7
Cybulski Ludwik, Ossolińskich 4
Cadek Józef, Brajerowska 14
Doliński Jan, Dwernickiego 20
Fechter Michał, Miłkowskiego 7
Godowski Władysław, Klono-
wicza 6
Goebel Robert, Króla Jana III
l. 20
Hołejko Michał, Zamarstynow-
ska 11
Janowski Kajetan, Rynek 3
Kamienobrodzki Alfred, Koper-
nika 48
Karasiński Jan, Kr. Leszczyń-
skiego 15
Kędziński Zyg., Zielona 6
Korajski Jakób, Łazarza 4
Kowalczuk Michał, Żulińskiego 9
Kroch Salamon, Podlewskiego 3
Kuhn Adolf, A. Małeckiego 6
Kunicki Antoni, Pohulanka 8
Lewiński Jan, pl. Kapitulny 7
Łuszczkiewicz Napoleon, św. Zo-
fi 20
Müller Ign., Kochanowskiego 27
Mostowski Tadeusz, Rynek 3
Podhorodecki Włodzimierz, So-
bieskiego 4
Pszorn Zygmunt, Akademicka
l. 28
Rawski Wincenty, Krzyżowa
l. 41
Riemer Salamon, Jagiellońska 17
Salwer Henryk, Tkacka 10
Scheller Jakób, Krasickich 7
Schleyen Artur, Pasaż Haus-
mana 5
Schulz Jan, Żółkiewska 50
Silberstein Maurycy, Podlew-
skiego 3
Śliwiński Hipolit, Kadecka 6
Świba Wilhelm, Króla Leszczyń-
skiego 11 d.
Veltze Ludwik, Chorążczyzna 48
Weiss Adolf, pl. Dąbrowskiego 1
Winiarz Ignacy, Brzuchowice 5
Wesołowski Eugeniusz, Rynek 3
Zacharyewicz Alfred, ulica Issa-
kowicza
Zagórski Albin, Zielona 1 a
Żychowicz Edmund, Marka 2

Adwokaci we Lwowie.

- Allerhand Mojżesz, Sykstuska 24
Ambes Maurycy, Jagiellońska 15
Aschkenaze Tobiasz, Kopernika
l. 21
Ballaban Wincenty, Kraszew-
skiego 3
Bieliński Stanisław, Trzeciego
Maja 2
Bilik Mikołaj, Trzeciego Maja 21
Bliziński Kazimierz, Jagielloń-
ska 17
Błażejowski Bron., Wałowa 31
Bodek Maksymilian, Łukasień-
skiego 4
Borysiewicz Adam Tadeusz, Sło-
wackiego 16
Brauner Józef, Jagiellońska 6
Brendel Aron, Jagiellońska 24
Buber Rafał, Kościuszki 4
Bund Salamon (jun.), Sykstu-
ska 33
Bund Salamon (sen.), Mickie-
wicza 22
Buresz Alfred, Kościuszki 20
Byk Emil, Jagiellońska 11
Chiger Mojżesz, Kopernika 10
Czarnik Kazim., Sobieskiego 4
Czemeryński Ignacy Karol, Ha-
licka 20
Czerny Karol, pl. Bernardyń-
ski 10
Czeszer Józef, Teatralna 7
Czeszer Leon, pl. Maryacki 9
Dąbrowski Paweł, Słowackie-
go 10
Deiches Adolf, Kazimierzowska
l. 28
Deryng Stan., Jagiellońska 7
Diamant Jakób, Halicka 1
Dobiecki Stanisław, pl. Bernar-
dyński 12
Dobrzański Jan, Krzywa 12
Dulęba Wład., pl. Maryacki 9
Dwernicki Tadeusz, Słowackie-
go 8
Dziędzielewicz Antoni, Jagiel-
lońska 8
Dziedzic Wojciech, Kościuszki
l. 20
Fedak Stefan Jan, Sykstuska 48
Feiles Izyd., Trzeciego Maja 13
Feld Izak, pl. Kapitulny 3
Finkler Marek, Karola Ludwi-
ka 5
Fischer Aron, Słowackiego 18
Flaeschner Szym., Kołataja 10
Flecker Ozyasz, Kazimierzow-
ska 37
Frenkel Stefan, Akademicka 12
Fried Max, Jagiellońska 11 a
Gabel Hersch, Sykstuska 36
Godlewski Włodz., Teatralna 3

- Goldfarb Leon, Jagiellońska 12
 Gorecki Tad., Akademicka 26
 Gorecki Wład., Akademicka 26
 Gottlieb Henryk, Jagiellońska 11
 Grek Michał, Hetmańska 22
 Gross Henryk, Jagiellońska 6
 Gruder Leon, Kopernika 14
 Grünberg Natan, Jagiellońska 11
 Grünstein Zygmunt, Skarbkowska 7
 Hahn Stanisław, Szopena 8
 Herzig Józef, Trzeciego Maja 17
 Hescheles Dawid, pl. Smolki 1
 Holzer Wilhelm, Trzeciego Maja 10
 Horowitz Jakób, Sykstuska 37
 Horowitz Samuel, Trzeciego Maja 10
 Horwath Adam, Hetmańska 4
 Jabłoński Miecz., Brajerowska 8
 Jasinicki Włodz., Krakowska 17
 Jasiński Franciszek, Wałowa 25
 Jekes Maurycy, Kościuszki 18
 Jekes Leon, Wałowa 4
 Kahane Mojżesz, Kołataja 3
 Kamiński Edmund, Akademicka 16
 Kamiński Marek Karol, Akademicka 16
 Kasperek Jan, Bielowskiego 5
 Klarfeld Henryk, Sykstuska 25
 Klarfeld Leon, Sykstuska 24
 Kohane Adolf, Sykstuska 31
 Korytko St., Czarneckiego 10
 Kosiński A., Kraszewskiego 3
 Kraus Alojzy, pl. św. Ducha 3
 Kraus Maksymilian, Sykstuska 1, 28
 Kroch Ozyasz Emanuel, Jagiellońska 2
 Krosiński Włodzimierz, Kraszewskiego 1
 Krygowski Kaz., Sobieskiego 3
 Kuczkiwicz Jan, pl. Bernardyński 11
 Kulikowski Wiktor, Trzeciego Maja 5
 Kwiatkowski Ferd., Pańska 3
 Kwolewski Jędrzej Ed., Podlewskiego 9
 Lang Ignacy, Kopernika 6
 Landau Jonasz, Kaźmierzowska 13
 Landes Abr., Krakowska 14
 Leser Salamon, Sykstuska 34
 Leystyna Naftali. Karola Ludwika 29
 Lewicki Kons., Korniaktów 1
 Lieberman Arnold. Podlewskiego 5
 Lilien Edw., Trzeciego Maja 5
 Lilienfeld Zygmunt, Sykstuska 40
 Liptay Maksymilian, Kościuszki 10
 Lisiewicz Aleks., Akademicka 19
 Lisiewicz Zyg., Akademicka 19
 Löwenstein Natan, Trzeciego Maja 13
 Łękowski Marcei, Brajerowska 1, 20
 Łoziński August, Pańska 2
 Łysiak Aleksander Tym., Skarbkowska 2
 Majer Aleks., pl. Maryacki 8
 Majewski Wład., Kopernika 12
 Małachowski Godzimir, Kościuszki 20
 Marjański Aleks., pl. Maryacki 9
 Max Henryk, Sykstuska 52
 Menkes Adolf, Kościuszki 2
 Michalewski Bronisław, pl. Maryacki 10
 Mikuliński Karol, Kraszewskiego 9
 Mileński Salamon Zyg., Hetmańska 12
 Mochnacki Wł., Jagiellońska 8
 Morawiecki Józef, pasaż Mikolascha

- Morgenroth Schame, Kollataja 1
 Nussbrecher Chaim, Kościuszki 1
 Obmiński St., Akademicka 17
 Olbert Karol, Kościuszki 5
 Ostaszewski Bron., Teatralna 7
 Pająk Józef, Kraszewskiego 13
 Paneth Marceli, pasaż Hausma-
 na 6
 Paneth Seweryn, Sykstuska 27
 Parnas Józef, Czarneckiego 2
 Parnes Emil, Hetmańska 22
 Pawecki Leon, Skarbkowska 19
 Ploder August, Szopena 5
 Pohl Samuel, Sykstuska 19
 Pomianowski Aleks., Ratusz
 Presser Izak, Kar. Ludwika 29
 Raabe Jakób, Sykstuska 16
 Rares Adolf, Skarbkowska 7
 Reis Albert, Klem. Tańskiej 1
 Reiter Eisig, Jagiellońska 9
 Roiński Emil, Teatralna 1
 Rosengarten Jüdel, pasaż Haus-
 mana 6
 Rosmarin Abraham, pl. Smolki 3
 Roth Maurycy, Kopernika 9
 Rothstein Izrael, Jagiellońska 4
 Schaff Szymon, Hetmańska 22
 Schier Aleks., Kopernika 28
 Schleicher Peisek, Jagielloń-
 ska 11
 Schorr Arnold, Sykstuska 2
 Schrenzel Mojżesz, Karola Lu-
 dwika 31
 Segal Adolf, Karola Ludwika 29
 Skałkowski Tadeusz, Karola Lu-
 dwika 1
 Skowroński Zygmunt, Rynek 3
 Sokal Klemens, Kościuszki 4
 Sokal Maks, Kazimierzowska 26
 Sokal Rubin, Sykstuska 8
 Sumper-Solański Edward, Pie-
 karska 12
 Sołowij Tadeusz, Mickiewicza 3
 Sołowij Wład., Mickiewicza 3
 Srokowski Teofil, Kręta 3
 Stand Ozyasz, Jagiellońska 16
 Steinberger Jakób Henryk, Ki-
 lińskiego 1
 Szafranski Włod., Sobieskiego 9
 Szeliga Mieczysław, Kopernika 4
 Szuchiewicz Mik., Kopernika 16
 Tenner Bernard, Kościuszki 10
 Till Artur, Pańska 4
 Till Ernest, Pańska 4
 Tyger Celestyn, Kościuszki 7
 Ungar Wiktor, pl. Maryacki 10
 Vogel Aleks., Kraszewskiego 3
 Waldman Saul, Niecała 6
 Wasser Ozyasz, 3-go Maja 17
 Wein Ignacy, Sykstuska 22
 Weinberg Salamon, Sykstuska 12
 Weisstein Michał, Kościuszki 5
 Werfeld Dawid, Sykstuska 26
 Westreich Józef, Kościuszki 5
 Witkowski Kazimierz, Trzecie-
 go Maja 21
 Wittlin B., Sykstuska 11
 Woynarowski Feliks, Kalcza 9a
 Wróblewski J., Kopernika 22
 Zaderecki M., pl. Smolki 3
 Zajać Teodozy, Krzywa 12
 Zbyszewski Stan., Sykstuska 25
 Zion Leon, Sykstuska 17
 Zion Łazarz 3-go Maja 10
 Zipper Gerszon, Kościuszki 22
 Zoref Filip, Kościuszki 10.

Notaryusze we Lwowie.

- Krókowski Wikt., Hetmańska 10
 Kukawski Leopold, Teatralna 7
 Kwaśnicki Samuel, Zyblikiewi-
 cza 20
 Kuryłowicz Eug., Jagiellońska 2
 Onyszkiewicz Józef, Teatralna 6
 Nartowski Bron., Trybunalska 1
 Zawadzki Wład., pl. Maryacki 7

Adwokaci w Krakowie.

Ader Leon
Bader Leib
Bardel Franciszek
Bednarski Tadeusz
Benis Artur
Berman Henryk
Bobilewicz Adam
Bogusz Adam
Brummer Herman
Caro Leopold
Chmielarczyk Władysław
Csesznak Feliks
Dadlez Wilhelm
Dalet Józef
Deiches Izidor
Doboszyński Adam
Eibenschütz Zygmunt
Eichenbaum Saul
Federowicz Tadeusz
Fischer Edmund
Fischler Adolf
Fischlowitz Izrael
Flach Karol
Frühling Rudolf
Garfein Salamon
Geldwerth Löbel
Gertler Julian
Gleitzman Józef
Gluziński Tadeusz
Goldfinger Albert
Gross Adolf

Guńkiewicz Bronisław
Heski Bernard
Himmelblau Abraham
Horowitz Leon
Horowitz Maurycy
Ichheiser Michał
Isenberg Ozyasz
Jakubowski Faustyn
Jakubowski Jan
Jakubowski Roman
Judkiewicz Henryk
Kaden Gustaw
Kirchmayer Stefan
Klein Zygmunt
Kołodziejczyk Jan
Kolor Stanisław Jan
Kosch Teodor
Koy Michał
Krieger Herman
Krygowski Stanisław
Kwieciński Tadeusz
Lachs Saul
Landau Pinkas
Landau Izaak
Landau Saul Rafał
Landy Ludwik
Langrod Bernard
Laub Dawid
Laufbahn Abraham
Lax Aleksander Józef
Lewandowski Karol

Br. Lewartowski Adam
 Lewicki Włodzimierz
 Liebling Abraham
 Lisowski Władysław
 Ławrowski Roman
 Łepkowski Karol
 Łoziński Czesław
 Marek Zygmunt
 Markiewicz Władysław
 Meisels Abraham
 Merz Ludwik
 Mikiewicz Michał
 Mussil Franciszek
 Münz Michał
 Nichthausser Abraham
 Oberländer Schloma
 Olearski Bronisław
 Pawłowicz Klemens
 Paszkowski Franciszek
 Peiper Julian
 Piotrowski Zygmunt
 Pisiewicz Zygmunt
 Przeworski Jakób
 Rabinowicz Wolf
 Reifer Leon
 Reiner Edmund
 Ripp Mojżesz Leib
 Rothwein Leon

Rosenblatt Józef
 Rowiński Stanisław
 Schmidt Wolf
 Scholem Salamon
 Schönberg Maurycy
 Schornstein Henryk
 Schwarz Emil
 Seinfeld Herman
 Skąpski Józef
 Służewski Łucyan
 Smolarski Kazimierz
 Springer Jakób
 Steinberg Józef
 Sternbach Edward
 Sulimir Roman
 Szalay Ludwik
 Tilles Abraham
 Tilles Samuel
 Tomik Stanisław
 Unger Samuel
 Vorzimmer Dawid
 Wechsler Maurycy
 Wilkosz Ferdynand
 Wilkosz Władysław
 Winkler Samuel
 Wojciechowski Franciszek
 Zeitner Abraham

Notaryusze w Krakowie.

Brzeski Wiktor
 Klemensiewicz Edmund

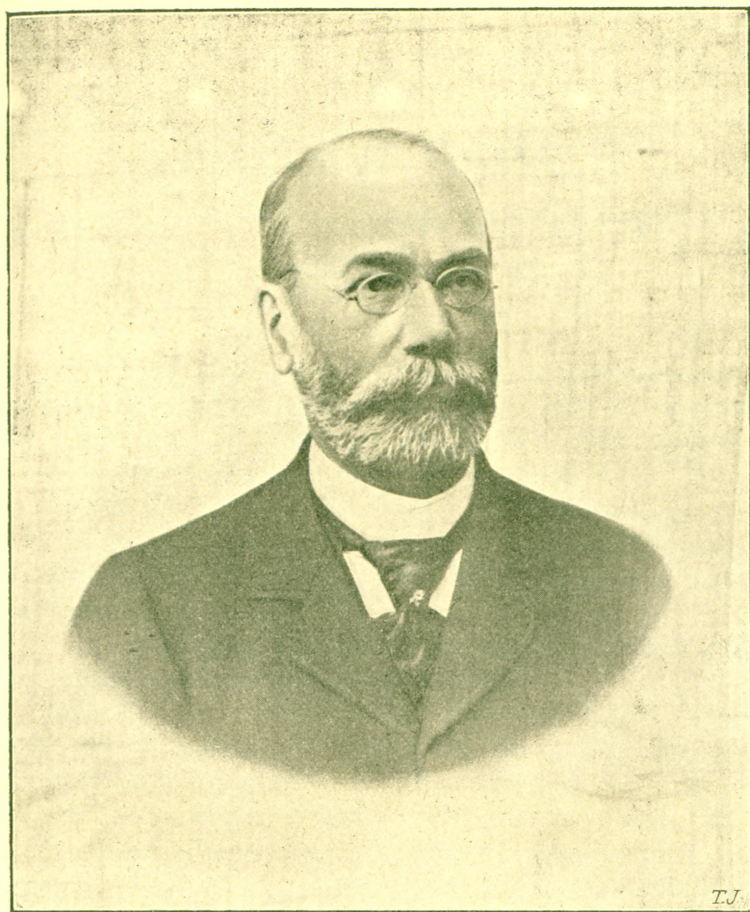
Niemczewski Franciszek
 Adamski Waclaw

CZEŚĆ LITERACKA.

GUSTAW ROMER

GUSTAW ROMER

jako dyrektor-referent Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń
w **Krakowie.**

Dr. Gustaw Romer mianowany został dyrektorem-referentem Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w kwietniu 1897 r., urzędowanie objął w lecie tegoż roku, umarł w grudniu 1903 roku, pełnił przeto obowiązki dyrektora-referenta przez przeszło 6 lat.

Działalność G. Romera na różnych polach publicznej pracy, zasady i zasługi jego podnoszono niejednokrotnie. Skreślił je między innymi świetnym piórem Eksc. hr. Stanisław Tarnowski w „Przeglądzie Polskiem“.

Uważamy sobie za obowiązek powtórzyć tu w całości tę nader trafną i sprawiedliwą charakterystykę zmarłego :

„Rozum jasny, pewny, szybki w objęciu, trzeźwy w sądzie, „a ćwiczony i kształcony staranniej, ściślej, niż się u nas zwykle zdarza; dużo nauki i upodobanie w umysłowych zajęciach, zamiłowanie „wykształcenia, w sobie i drugich; wielka zdolność pracy, i chęć do „pracy, wstręt do bezczynności; świadomość swojej wartości, a brak „wszelkiej zarozumiałości; wyrozumiałość dla cudzego zdania, nawet „dla cudzego błędu, ale nigdy tego pobłażania, tej giętkości, która „z cudzem zdaniem wchodzi w kompromis, albo przymyka oczy na „złe, jakie widzi; żadnego sztywnego uporu w swoim zdaniu, ale „wielka i zupełna wierność przekonania; żywość myśli i uczuć, ale „miara i spokój w słowie; względem przeciwników czy nieprzyjaciół politycznych żadnej nienawiści, żadnej namiętności, ale zawsze „otwartość, śmiałość, stanowczość w mówieniu i robieniu tego, co miał „za dobre — to były własności, rysy charakterystyczne Gustawa Ro-

„mera w życiu publicznem. Dodajmy do nich wielką dobroć i szlachetność serca, takt i delikatność w obejściu, a nadewszystko to, co „zawsze w każdym najważniejsze i najpotrzebniejsze, prawość i pełność charakteru, która nie zna i nie znosi różnicy między myślą „a słowem, słowem a postępowaniem — a złoży się z tego wielka „suma doskonałych przymiotów. Żaden człowiek nie może być zupełnie „doskonałym, ale kto te przymioty ma, ten musi być i będzie zawsze „bardzo dobrym, w każdym powołaniu czy zawodzie, jaki mu przypadne lub jaki sobie wybierze,

„Takim był ś. p. Gustaw Romer, gdziekolwiek był, cokolwiek „począł i robił, od młodości do śmierci. Dlatego strata jego tak bolesna; dlatego nie jest ona rodzinną tylko, ale krajową. Kto miał „sposobność widzieć go przez długie lata w życiu publicznem, kto uważał, „jaki on zajmował znaczne miejsce i jak je zajmował, czy w Sejmie, „czy w innych krajowych sprawach i przejściach, ten musi przyznać, „że był i rozumny, i zdolny, i dzielny, i stateczny, a przez to wszystko „przydatny i potrzebny, jak rzadko.

„Miał wrodzoną bystrość i zdolność, nie zamkniętą szczerlnie w je- „dnym zakresie czy polu, ale dającą się użyć do różnego działania, „a w każdym skuteczną. Miał oprócz niej to, co bystrości i zdolności „nadaje wartość praktyczną, miał uczucie i zamiłowanie obowiązku, „które nigdy nie zasypia, nic nie zaniedbuje i do wrodzonych zdolności „dodaje to, co już człowiek sam wyrobić w sobie musi, dobry użytek „zdolności przez dobre pojęcie celu, a ciągłość i wytrwałość w wy- „konywaniu. Nad tem wszystkim dopiero, co na świat przyniósł i co „sam z siebie wydobył, stało to, co zdolnościom, przymiotom, i pra- „com nadawalo wzniosły a jednolity kierunek: miłość ojczyzny, jasna „świadomość jej położenia i świadome, rzetelne oddanie się na „jej służbę.

„Był zaś w tej jego służbie, w jego pojęciu siebie samego „i swego życia budujący przymiot i ujmujący wdzięk prostoty. Goto- „wość, dobra rada zawsze, niezmordowana praca często, zdawały się „płynąć same z siebie, nie kosztować go nic; miał je za rzecz natu- „ralną, o której myśleć i mówić nie warto. A jak jego rada była „dobra, jak jego rozum był roztropny i praktyczny, jak jego zdanie „było oświecone i oświecające, to wiemy my wszyscy, którzyśmy go „widzieli w Sejmie; a poza Sejmem był taki sam, w każdej sprawie „i każdym zakresie działania.

„Częste są u nas inteligencye, piękne, rozległe, bystre, ćwiczone — a nieplodne czy z natury jakiejś chorobliwej, czy z braku „woli, czy wreszcie z lenistwa lub wygodnictwa. Człowiek do wszystkiego zdolny a do niczego nieprzydatny, jest na nieszczęście wcale „nie rzadkim typem. „Romer był właśnie do wszystkiego przydatnym. „Porzucił zawód naukowy, profesorski, do którego był doskonale usposobiony, zapewne z jakich rodzinnych powodów i względów; ale bez „poprzedniego przygotowania okazał się doskonałym w rozlicznych „zajęciach i obowiązkach ziemianina, w swoich własnych sprawach, „w sprawach powiatowych, w interesach i stosunkach ludności wiejskiej. W Sejmie żadna ważniejsza narada w żadnej trudniejszej „sprawie nie obeszła się bez niego — czy to była sprawa natury „politycznej, czy ekonomicznej, czy społecznej. Ztąd to gorące „w Sejmie a kilka razy powtarzane życzenie, żeby on objął jedno „z miejsc w Wydziale Krajowym. Namyślał się, miał może nawet „ochotę; nie przyjął, bo nie mógł pogodzić tego obowiązku z obowiązkami ojca rodziny. Ale jak wyobrażaliśmy go sobie doskonałym członkiem Wydziału, tak samo można było postawić go na czele „jakiej innej instytucji, jakiego banku lub krajowego przedsiębiorstwa, „a wszędzie byłby umiał i działać i prowadzić, wszystkiemu byłby „dał radę.

„Na takim też stanowisku skończył. Towarzystwo Wzajemnych „Ubezpieczeń stało się instytucją potężną, wiele obejmującą, wielce „odpowiedzialną; im dłużej trwa, im więcej się rozszerza zakres jego „czynności, tem większą trudność w prowadzeniu jego spraw. Nieszczęście, przez jakie przeszło, nie przyniosło mu znacznej straty pieniężnej, ale ostrzegło, że zaraza nieuczciwości pieniężnej i tam się „może dostać, i tam naruszyć dobrą sławę, a może i sam być instytucji. Przekonanie, zaufanie stowarzyszonych mówiło, że głowa „i prawość, czynność i czujność Romera, będzie ubezpieczeniem i utwierdzeniem instytucji, jej powagi, jej siły, jej świetnego, pieniężnego moralnego stanu. Romer objął miejsce dyrektora-referenta. To był jego „ostatni zawód i obowiązek. Czy prawda co się czasem słyszy, że „nadmierną pracą przyspieszył sobie koniec? Ten koniec nagły byłby zawsze przedwczesnym i nieodżałowanym — tembardziej kiedy człowiek był nie młody już, ale w pełni sił i zdawał się przeznaczonym „do długiego a tak potrzebnego i pożytecznego życia.

„Po długim koleżeństwie w niezachwianej wspólności przeko-

„nań i zasad ,po długim doświadczeniu przymiotów jego umysłu i jego duszy, mamy sobie za powinność oświadczyć, że był on jednym „z tych ludzi między nami, których najbardziej należało szanować „i cenić, na których najbardziej można było liczyć i na nich polegać“.

W szkicu niniejszym ograniczymy się do przedstawienia dziejów sześćoletniego okresu dyrektorstwa G. Romera i zasług, jakie dla Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń położył.

Urzędowanie objął Romer z rąk pierwszego dyrektora-referenta instytucji, a obecnego jej kuratora Henryka Kieszkowskiego, który obowiązki swe pełnił od założenia Towarzystwa. Zdolnościom dyrektora H. Kieszkowskiego, jego energii, niezmordowanej pracy i nieposzlakowanej uczciwości w znacznej części zawdzięczyć należy, że Towarzystwo z małych początków, wśród najtrudniejszych częstokroć okoliczności, wzmogło się i rozrosło w największą instytucję finansową w kraju, w jedną z największych instytucji asekuracyjnych w całym państwie. W chwili ustąpienia kuratora H. Kieszkowskiego ze stanowiska dyrektora-referenta, Towarzystwo posiadało już ogromne zasoby i rozwijało się dalej z roku na rok. Niestety — w ostatnich latach urzędowania, w czasie, gdy Towarzystwo rozwinięło się już było w potężną instytucję i coraz szybszym postępowało krokiem w dalszym rozwoju, gdy coraz trudniejszym się stawało objęcie całości i doglądnienie szczegółów, dopilnowanie ruchu wszystkich kółek i kółeczek tej olbrzymiej maszyny, śmierć zabrała H. Kieszkowskiemu kilku najdzielniejszych i najwierniejszych współpracowników, jak Mrazka, długoletniego głównego sekretarza i Geislera, naczelnika rachunkowości Towarzystwa, a równocześnie siły jego wiekiem i długoletnią pracą stargane, słabnąć poczęły. Osłabła wskutek tego kontrola, a następstwem tego było kilka defraudacyj w działach ogniowym i gradowym jak K...go i R...go, które świadczyły o pewnym rozprężeniu wewnętrznym.

Wkrótce po objęciu urzędowania przez Gustawa Romera, bo już w październiku 1897 r., wychodzi na jaw głośna defraudacja Cz. K...go w dziale życiowym, oraz defraudacja T. L...go w dziale ogniowym. Okazało się nadto niebawem, że zachodzi konieczna potrzeba zredukowania niektórych pozycji bilansowych jak np. war-

tości dóbr podhajeckich i przeprowadzenia w tym celu znacznych odpisów.

Sytuacja Towarzystwa była wprost groźną, a zadanie nowego dyrektora-referenta niezmiernie trudne.

Zaniepokojenie ogarnęło cały kraj. Przesadne wieści o ponie- sionych przez Towarzystwo stratach, rozniosły się daleko poza jego granice. Zewsząd odezwały się głosy, żądające gruntownej i wszech- stronnej reformy.

Reformę tę podjął i przeprowadził dyrektor Romer z tą rozwa- gą, konsekwencją i bystrością umysłu, z tem zupełnem poświęceniem i oddaniem się sprawie, które go cechowały zawsze i wszędzie w peł- nieniu obowiązków publicznych.

Zanim przystąpimy do skreślenia obrazu prac podjętych w po- szczególnych działach instytucji, wspomnieć musimy przedewszystkiem o reformie statutu ogólnego Towarzystwa.

Była to jedna z najpierwszych i najważniejszych reform.

Już w listopadzie 1897 roku wybrała Rada nadzorcza specjalną komisję statutową, złożoną z 9 członków, której opracowanie nowego statutu polecono. Referentem komisji był obecny namiestnik Eksc. hr. Andrzej Potocki, a w pracach jej brał również gorliwy i wybitny udział dyrektor Romer.

Dawny statut Towarzystwa był wynikiem jego historycznego roz- woju. Pierwszym działem ubezpieczeń, który powstał, był dział ogniowy, dla tego też właściwy statut, stanowiący o organizacji Towarzystwa, o Zgromadzeniu ogólnem, Radzie nadzorczej, Dyrekcji itd., złączony był z warunkami ubezpieczeń od ognia. W miarę jak powstawały inne działy : gradowy i życiowy, wstawiano do warunków ubezpieczeń tych działów także pewne postanowienia do właściwego statutu należące, jak n. p. o cenzusie wyborczym. Nowy statut ogólny połączył wszystkie posta- nowienia organizacyjne a nadto zasadnicze postanowienia co do fun- duszów rezerwowych, rozdziału zysków, pokrywania niedoborów w je- dną całość. Każdy dział ma nadto osobne swoje warunki ubezpieczeń, które stanowią osnowę umowy o ubezpieczenie w odnośnym dziale.

Nie wchodząc bliżej w określenie i ocenę postanowień nowego statutu, nadmienić jednak musimy, że do najważniejszych zmian wpro- wadzonych do organizacji Towarzystwa należą postanowienia o składzie

Zgromadzenia ogólnego. Według dawnego statutu do bezpośredniego udziału w Zgromadzeniu ogólnym uprawnieni byli wszyscy członkowie Towarzystwa, ubezpieczający pewne sumy, przez co skład każdorazowego Zgromadzenia stawał się czysto przypadkowym. Członkowie dalej od siedziby Towarzystwa, tj. od Krakowa zamieszkali, stanowili w Zgromadzeniach tylko znikomą mniejszość i nie mogli wywierać żadnego wpływu na uchwały. Według nowego statutu natomiast Zgromadzenie ogólne składa się z delegatów wybieranych przez wszystkich członków Towarzystwa w Galicyi, na Bukowinie i w Księstwie Cieszyńskim, ubezpieczających pewne w statucie określone sumy, wskutek czego i najdalej od siedziby Towarzystwa zamieszkałym członkom równomierny wpływ na sprawy Towarzystwa zapewnionym został. Ponadto określa nowy statut ściśle atrybucye poszczególnych władz Towarzystwa, zawiera szczegółowe postanowienia co do kontroli funduszy i rachunków, a jako nową władzę kontrolną wprowadza komisję rewizyjną bezpośrednio przez Zgromadzenie ogólne wybieraną.

Przechodząc do określenia działalności G. Romera w poszczególnych działach Towarzystwa zaznaczyć musimy, że cała wewnętrzna biurowa organizacja, cały tok i sposób urzędowania w Dziale og ni o w y m (jak zresztą i w innych działach) nie były określone żadnymi pisemnymi normami i instrukcjami, wskutek czego wytwarzała się coraz większa niejednorodność w załatwianiu spraw w poszczególnych biurach i reprezentacjach Towarzystwa. Nadto wskutek ciągłego szybkiego przyrostu ubezpieczeń og ni o w y ch wzmożła się była ilość czynności w niektórych biurach do tego stopnia, że utrzymanie ścisłości i szybkości w załatwianiu stawało się coraz trudniejszym. W następstwie tego stanu rzeczy powstawały znaczne zaległości, wkładał się coraz większy nieład, ułatwione były smutne wypadki defraudacyi.

Najpilniejszym zadaniem okazała się przeto ścisła rewizya organizacji biurowej, którą też dyrektor Romer niezwłocznie zarządził. Zbadano w tym celu urządzenia kilkunastu pierwszorzędnych instytucyi austriackich i zagranicznych, zgromadzono obfity materyał i dopiero na podstawie tych studyów przedwstępnych przystąpiono do szczegółowej reorganizacyi, posługując się przytem w znacznej mierze zebranymi wzorami. Praca ta miała następujące wytknięte cele: jak

najdalej idące uproszczenie wszelkich czynności manipulacyjnych i osiągnięcie przez to zmniejszenia kosztów administracji, zapewnienie dokładności i szybkości w załatwianiu spraw, wprowadzenie jak najściślejszej kontroli i ujęcie całego urzędowania i wszelkich czynności biurowych wogóle w pewne stałe, szczegółowo określone normy. Dla osiągnięcia tego celu wydano naprzód szereg prowizorycznych, a po ukończeniu reorganizacji, definitywnych, nader dokładnych i szczegółowych instrukcji.

Szczególną uwagę poświęcono urzędzeniu odpowiedniej celowi swemu statystyki, jako jednej z najważniejszych podstaw instytucji ubezpieczeń. Jak bowiem ścisła kalkulacja cen towarów jest niezbędną dla każdego większego przedsiębiorstwa kupieckiego, tak samo niezbędną dla każdej instytucji asekuracyjnej jest kalkulacja cen za ubezpieczenia czyli racjonalna konstrukcja taryf, a ta z konieczności w pierwszym rzędzie na statystyce opierać się musi. Podstawy tej wówczas zupełnie zabrakło działowi ogniowemu Towarzystwa, gdyż w ostatnich latach przed objęciem urzędowania przez dyrektora Romera statystyka w zupełne popadła zaniedbanie. Urządzono ją więc na nowo, głównie według wzorów towarzystw niemieckich, które celują w tym kierunku starannością i praktycznością urzędzeń.

Rewizya urzędzeń wewnętrznych działu ogniowego wykazała zarazem konieczną potrzebę innej organizacji biur. Pierwszy krok w tym kierunku zrobiony był już za dyrektora H. Kieszkowskiego. Już wówczas bowiem, w r. 1893, rozdzielono biura ubezpieczeń ogniowych w Krakowie i we Lwowie na dwie części, tak zwane sekcye A. i B. Wskutek ogromnego przyrostu ubezpieczeń i zwiększenia się w następstwie tego agend, podział ten okazał się nie wystarczającym i dlatego przystąpiono do dalszego podziału, rozdzielając istniejące wówczas 4 sekcye na 7 sekcyj. Rozdziału tego dokonano w ten sam sposób, jak to uczyniono już przy pierwszym rozdziale w roku 1893, tj. przydzielono każdej sekcji załatwianie ubezpieczeń z pewnej części kraju. Już w roku 1893 istniał był zamiar przeniesienia sekcyj, załatwiających sprawy ubezpieczeń powiatów od Krakowa i Lwowa oddalonych, na prowincję i utworzenia z nich filii prowincjonalnych na wzór istniejących już reprezentacyj w Bernie (od roku 1868) i w Czerniowcach (od roku 1877). Obecnie myśl ta musiała się na nowo nasunąć, tem więcej, że za takim przeniesieniem przemawiały liczne względy, jak łatwiejsza kontrola agencji, szybsza likwidacja

cya szkód, a przedewszystkiem lepsza znajomość stosunków miejscowych. Z tych powodów dyrekcyja przedstawiła odpowiednie wnioski Radzie nadzorczej, a po uzyskaniu jej aprobaty utworzyła najprzód na próbę sekcję w Przemyśle w r. 1899, a następnie, gdy próba wypadła dobrze, przeniosła trzy zorganizowane już poprzednio w Krakowie i we Lwowie sekcye do Rzeszowa, Tarnopola i Stanisławowa w r. 1900. Ta reorganizacyja biur spotkała się w szerokich kołach z zupełnie mylnem tłumaczeniem, sądzono bowiem po części, że utworzone na prowincyi filie są czemś zupełnie nowem, że składają się z urzędników świeżo przyjętych, a zatem spowodować musiały znaczne zwiększenie kosztów; po części zaś sądzono, że czynności filii mogłyby być załatwiać agencye. Tak jednak nie było. Cała rzecz polegała bowiem tylko na innem rozgrupowaniu istniejących już czynności i urzędników, lokale opróżnione w Krakowie i we Lwowie bądź wynajęto, bądź na rozszerzenie zbyt szczupłych lokalów innych biur użyto, a cały koszt utworzenia filii prowincjonalnych ograniczał się do jednorazowych kosztów przeniesienia urzędników i woźnych, urządzenia biurowego i aktów. Co zaś do spełniania czynności, załatwianych przez sekcye, w agencyach, to zauważyć należy, że agencye pośredniczą tylko między stronami a dyrekcyą Towarzystwa względnie jej filiami (reprezentacyami, sekcjami). Zadaniem agencji jest przyjmowanie zgłoszeń od stron i sporządzanie wniosków na ubezpieczenia, odsyłanie tychże do biur centralnych i prowincjonalnych Towarzystwa i pobieranie od stron należitości za police w zamian do inkassa nadesłane. Zadaniem zaś sekcji jest obliczanie należitości za ubezpieczenia, kontrasekuracya, wystawianie polic, rozrachunek z agencyami i cały szereg czynności techniczno-asekuracyjnych, z którymi agenci nie mają nic do czynienia; wreszcie kontrola nad agencyami. Są to więc zadania zupełnie odmienne i odrębne.

Wielką troskliwość poświęcił dyrektor Romer racjonalnemu urządzeniu kontrasekuracyi ogniowej, przygotowaniu i przeprowadzeniu rewizyi taryfy oraz rozwinięciu interesu pośredniego.

Dla każdej Instytucyi asekuracyjnej, która ubezpiecza bądź pojedyncze większe przedmioty, jak n. p. fabryki, teatry itp., bądź też zbiorowiska takich przedmiotów, które wskutek jednego nieszczęśliwego wypadku zniszczeniu ulegz mogą, jak n. p. miasta, gęsto zabudowane wsie, kontrasekuracya jest potrzebą niezbędną, gdyż chroni instytucję od katastrof, które mogłyby zachwiać jej bytem lub przy-

najmniej przyprowadzić ją o nagłą stratę mozolnie uzbieranych rezerw. Wiadomą jest rzeczą, że katastrofy takie niejednokrotnie już się zdarzały i zdarzają. Dość przypomnieć słynne pożary w Aalesund w Norwegii i w Baltimore w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, obydwie w r. 1904, z których pierwszy dał Towarzystwom asekuracyjnym przeszło 31 milionów koron szkody, drugi przeszło 60 milionów dolarów! Nie brakło i w naszym kraju katastrof pożarowych, jakkolwiek nie osiągnęły nigdy tak wielkich rozmiarów. Mieliśmy jednak w dawniejszych czasach szereg pożarów wielkich, wśród których pamiętnym jest pożar Stryja w r. 1886, nie brak niestety i w najświeższych czasach całego szeregu podobnych wypadków, jak pożary w Boryslawiu, w Złoczowie, Brzesku i t. d. To też Towarzystwo nasze od początku swego istnienia w szerokiej mierze z kontrasekuracji korzysta. Wobec ważności kontrasekuracji z jednej strony, a poważnych sum z drugiej, które na ten cel poświęcać trzeba, odpowiednie jej zastosowanie tam, gdzie tego istotna potrzeba wymaga, a ograniczenie tam, gdzie ona nie zachodzi, uzyskanie o ile możliwości najlepszych warunków kontraktowych, słowem, wyciągnięcie jak największych korzyści kosztem jak najmniejszych ofiar, wielkie ma znaczenie dla pomyślności instytucji. Dość powiedzieć, że obecnie każdy jeden procent mniej lub więcej w prowizji kontrasekuracyjnej, pobieranej przez nasze Towarzystwo, stanowi już dziesiątki tysięcy koron.

Zorganizowanie kontrasekuracji rozpoczęto od ujęcia jej w system oparty na danych statystycznych i obliczeniach, wydano odpowiednią instrukcję, wprowadzono kontrolę nad jej wykonaniem i zarządcono, według sposobu od dawna praktykowanego we wszystkich dobrze urządzonych instytucjach asekuracyjnych ogniowych, zdjęcie planów wszystkich miast i miasteczek i podzielenia ich na grupy czyli t. zw. „bloki“ celem skonstatowania wielkości i jakości ryzyka ponoszonego przez Towarzystwo i zastosowania do tego stopnia reasekuracji. Przy licznych pożarach, które nawiedziły Towarzystwo w ostatnich latach, pomyślne rezultaty tej pracy, która miała zresztą i inne cele, już niejednokrotnie się okazały, a koszta wyłożone opłaciły się sowicie. Istniejące kontrakty reasekuracyjne poddano rewizji, przeprowadzono żmudne układy z odnośniami instytucjami i zdołano uzyskać dogodniejsze warunki. Nowe umowy weszły w życie przeważnie w r. 1902 i dały Towarzystwu w 2 tylko latach administracyjnych t. j. w r. 1902|3 i w r. 1903 w samym polepszeniu prowizji zysk w kwo-

cie blisko 90.000 kor. Wogóle lata administracyjne 1902/3, z końcem którego zaszedł znany pożar w Boryslawiu, oraz 1903 i bieżący r. 1904, tak obfitujące w pożary i tak niepomysłne dla Towarzystwa, były najlepszym probierzem dla nowych urządzeń kontrasekuracyjnych, którym zawdzięczyć należy, że straty poniesione przez Towarzystwo znacznego doznały zmniejszenia.

Plany miast i miasteczek, o których poprzednio wspominaliśmy, miały także cele taryfowe. Podział miast i miasteczek, oraz poszczególnych ich dzielnic na kategorie taryfowe, na którym to podziale opiera się ustopniowanie taryfy, okazał się zupełnie przestarzałym i stosunkom nieodpowiadającym. Niektóre miasta lub ich dzielnice, przedstawiające niegdyś najgorsze ryzyko, przebudowały się były zupełnie i zmieniły na korzyść, w innych przeciwnie zaszły zmiany na gorsze. Nieuwzględnienie tych licznych i znacznych zmian w układzie taryfy miało ten skutek, że tam, gdzie zaszły zmiany na korzyść, taryfa stała się za drogą, tam zaś, gdzie zmiany były niekorzystne, za taną, a w następstwie tego traciło Towarzystwo najlepsze ubezpieczenia na korzyść konkurencyi, natomiast garnęły się do niego najgorsze. Na podstawie planów i opisów miast, przeprowadzono stopniowo nowe ugrupowanie i zastosowano taryfę do rzeczywistego niebezpieczeństwa. W r. 1902 przystąpiono do rewizyi całej taryfy, która w ciągu lat uległa była licznym zmianom i uzupełnieniom, i wprowadzono po osiągnięciu (w styczniu 1903 r.) zatwierdzenia Rady nadzorczej taryfę nową, opartą na starannie zebranych danych statystycznych i na podziale miejscowości odpowiadającym obecnym stosunkom.

Szczególną uwagę poświęcał dyrektor Romer rozwojowi interesu pośredniego (przyjmowania reasekuracyi od innych Towarzystw). Dział ten uprawiało Towarzystwo już od dawnych lat, ale w dość szczupłych rozmiarach, ograniczając się do przyjmowania reasekuracyi od jednej tylko instytucyi. Tymczasem rozszerzenie granic działalności Towarzystwa okazywało się coraz potrzebniejszym. W miarę tego, jak stosunki na głównym terenie działalności Towarzystwa t. j. w Galicyi i na Bukowinie coraz się pogarszały, wypadło dla utrzymania równowagi szukać kompensaty gdzieindziej. Postępując z wielką rozwagą i ostrożnością, rozszerzając i ulepszając dotychczasowy stosunek, a nawiązując nowe z najsolidniejszymi instytucjami, powiodło się dział pośrednich interesów ogniowych dość znacznie rozwinąć i uzyskać stąd

dla Towarzystwa pokażne zyski, które w ciągu lat 6 od r. 1898/9 do r. 1903 inclusive doszły do sumy przeszło 800.000 kor. Z zysków tych część zarezerwowano na pokrycie możliwych strat jako osobny fundusz specjalny, wykazany w bilansie za rok 1903 w sumie koron 136.509.

Baczną uwagę poświęcał dyrektor Romer kosztom administracji. W okresie jego dyrektorstwa zaszyły liczne okoliczności, które na rozwój kosztów administracji nie mogły pozostać bez wpływu. Prócz przejściowych lub jednorazowych wydatków, spowodowanych uporządkowaniem licznych czynności, wyrobieniem zaległości, przeprowadzeniem reorganizacji, zmianą waluty z guldenowej na koronową, opracowaniem i wydaniem w druku nowego statutu, nowych warunków ubezpieczeń, instrukcji, taryf, przeniesieniem sekcji na prowincję, przybyły i wydatki stałe z powodu zorganizowania ścisłej i wszechstronnej kontroli, urządzenia biura technicznego dla przeprowadzania oszacowań i rewizji ryzyk, a głównie z powodu przemiany licznych posiadłości prowizorycznych na stałe i podniesienia pensji urzędników. Pomimo to z porównania bilansów za lata 1897—8 i 1903 przekonać się można, że stosunek procentowy kosztów zarządu działu ogniowego w tym okresie nie tylko się nie zwiększył, lecz przeciwnie i to dość pokaźnie się zmniejszył. Gdy bowiem według bilansu za r. 1897—8 koszta zarządu działu ogniowego wraz z emeryturami wynosiły 14·48 proc. w stosunku do zebranej premii, a bez emerytur 13·47 proc., to w r. 1903 wynosiły one łącznie z emeryturą tylko 12·58 proc., a bez emerytur 11·86 proc. Rezultat ten osiągnięto przez oszczędność, przez ścisłą kontrolę, a głównie przez przeprowadzenie reorganizacji wewnętrznej i znaczne uproszczenia manipulacyjne.

Nie możemy tu wyliczać szczegółowo wszystkich dokonanych prac, wspomnieć jednak jeszcze musimy, że opracowano i wprowadzono także nowe ogólne warunki ubezpieczeń od ognia, oraz zorganizowano nowy dogodny dla rolników sposób stałych, rocznych, tak zwanych „ciągłych ubezpieczeń ziemiopłodów“.

Pomimo wszelkich starań jednakże i usilnej pracy wyników bilansowych działu ogniowego w okresie, o którym mówimy, zwłaszcza w porównaniu z dawniejszymi latami wysokich zwrotów nie można nazwać pomyślnymi.

Powodem tego były jednak li tylko i jedynie wysokie szkody.

Podczas, gdy w sześcioleciu 1892—3 do 1897—8 incl. szkody bilansowe w stosunku do bilansowej premii wynoszą 58·65 proc., to w sześcioleciu 1898—9 do 1903 podnoszą się one do 67·13 proc.

Na ten wzrost stosunku szkód a równoczesny spadek zwrotu złożył się szereg przyczyn.

Bardzo wybitny wpływ wywarło przedewszystkiem kilkakrotne znaczne obniżenie taryf, jak w r. 1886, 1893.

Obniżenie taryf, przeprowadzone w r. 1886, odbija się odrazu bardzo wyraźnie na spadku zwrotu, który w sześcioleciu 1890—1 do 1885—6 wynosi jeszcze przeciętnie 30·16 proc., a w następnem sześcioleciu 1886—7 do 1891—2 spada na 22·83 proc.

Z drugiej strony, w miarę rozszerzania się idei ubezpieczeń na coraz szersze i uboższe warstwy mieszkańców, zwiększa się stan ryzyk drobnych a niebezpiecznych.

Zyski na lepszych kategoriach, pomimo znacznego podniesienia się sum ubezpieczonych, nie wzrastają wskutek obniżenia taryf na tyle, aby zrównoważyć mogły ujemny wpływ przyrostu ryzyk drobnych a niekorzystnych, — pomimo, że przyrost tychże ryzyk, jakkolwiek co do liczby ubezpieczeń bardzo znaczny, z powodu drobnych wartości ubezpieczanych, w ogólnych sumach ubezpieczeń był znacznie mniej szym od takiegoż przyrostu w kategoriach ubezpieczeń korzystnych.

Stosunek szkód na głównym terenie działalności Towarzystwa, t. j. w Galicyi, wzrasta w ogóle w latach ostatnich w przerażający sposób, a odczuwa to nie tylko nasza instytucja, ale także i wszystkie inne w kraju naszym działające.

W miarę rozpowszechnienia się ubezpieczeń, poszczególne pożary, które wobec sposobu zabudowania w naszym kraju i braku środków ochronnych tak często niestety ogromne przybierają rozmiary, pochłaniają coraz większe sumy wynagrodzeń, do czego przyczynia się również coraz częściej zauważyć się dające zmniejszanie się dbałości o bezpieczeństwo ogniowe i o skuteczny ratunek ubezpieczonego mienia. Liczba wypadków podpalenia, najczęściej własnego mienia w celach spekulacyjnych, jest bardzo znaczna. Coraz liczniejsze pożary, zwłaszcza po wsiach, powstają wskutek rozpowszechnienia się zapalek i papierosów. Statystyka przyczyn pożarów, prowadzona w Towarzystwie, wykazuje w Galicyi, na Bukowinie i na Śląsku cieszyńskim razem w r. 1901—2: 326 wypadków podpalenia w 9-miesięcznym roku administracyjnym 1903: 377 takich wypadków. Wskutek bawienia

się dzieci zapalkami powstało w r. 1901—2: 148 pożarów, w r. 1902—3: 94, w 9 miesiącach roku 1903: 128 pożarów.

Wśród ubezpieczeń wielkiej własności natomiast, młócenie zboża za pomocą lokomobil parowych staje się często powodem ciężkich szkód ogniowych.

Najważniejszej jednak przyczyny przerażającego wzrostu szkód ogniowych szukać należy w zupełnem zaniedbaniu policyi ogniowej i budowlanej przy coraz gęstszym zabudowaniu się naszych miasteczek i wsi, w niedostatecznej ilości straży ogniowych, w braku narzędzi ratunkowych, a przede wszystkim w zwyczajnym u nas braku najważniejszego środka ratunkowego, t. j. wody.

Następstwem tego są pożary masowe. Wskutek przeniesienia się pożaru na sąsiednie budynki, wypłaciło Towarzystwo w Galicyi, na Bukowinie i Śląsku cieszyńskim w r. 1901²: 2,026.490 kor. wynagrodzeń, w r. 1902—3: 1,848.905 kor., a w 9 miesiącach r. 1903: 2,439.285 k., z czego lwią część przypada na Galicyę.

Piszący te słowa zwracał niejednokrotnie uwagę na te kardynalne braki naszych stosunków co do bezpieczeństwa ogniowego, a mianowicie w rozprawie wydanej przez krakowski Klub konserwatywny pod tytułem: „Przymusowe ubezpieczenie od ognia“ w r. 1896 i w artykułach ogłoszonych w „Czasie“ w r. 1901.

Smutne te stosunki nie tylko krakowskiemu Towarzystwu, ale i wszelkim innym w kraju działającym instytucjom dotkliwie uczuć się dają. Dowodem tego zbiorowe podanie wszystkich Towarzystw asekuracyjnych, wniesione do Namiestnictwa w czerwcu 1900 r., dowodem szereg trafnych artykułów, ogłoszonych przez p. Juliusza Tennera, lwowskiego Reprezentanta Towarzystwa „Fonçiere“ w „Słowie Polskiem“ w październiku b. r., dowodem podanie Związku Towarzystw asekuracyjnych, wniesione do Sejmu w listopadzie b. r. Najdobitniejszym wreszcie dowodem bardzo znaczne podniesienie taryf u Towarzystw akcyjnych.

Ujemne działanie skreślonych powyżej połączonych przyczyn nie mogło pozostać bez wpływu na wyniki bilansowe Towarzystwa. Już w r. 1895—6 szkody bilansowe dochodzą do 70·83 prc., a zwrot spada na 8 prc., w roku zaś administracyjnym 1903 dochodzą do niebywałej wysokości 83·55 prc.

Ostatni okres sześćoletni był okresem ciągłych, wszechstronnych usiłowań, aby złemu zaradzić. We wszystkich instrukcjach, licznych

okólnikach, pouczeniach ustnych, wydawanych w ciągu sześcioletniego dyrektorstwa Romera, powtarzają się ciągle stanowcze polecenia jak największej ostrożności przy przyjmowaniu nowych ubezpieczeń, unikania wszelkich dążeń do powiększenia stanu ubezpieczeń kosztem pogorszenia tegoż. Wzrosła wskutek tego liczba ubezpieczeń odrzuconych lub wypowiedzianych do niebываłych rozmiarów, powstały liczne reklamacje i skargi, ale konieczna troska o byt instytucji inaczej postąpić nie pozwalała.

Usiłowania o pozyskanie nowych ubezpieczeń skierowane były do starań o ryzyka dobre, ze wszechmiar pożądane, a suma wartości ubezpieczonych takich ryzyk w samej rzeczy bardzo poważnie wzrosła.

Statystyka Towarzystwa, zaraz w pierwszym roku dyrektorstwa Romera starannie urządzona pozwala nam osiągnięte rezultaty z całą ścisłością stwierdzić. Porównanie przeprowadzić jednak możemy tylko między rokiem 1898—9, w którym statystykę zorganizowano, a rokiem 1902—3, rok bowiem administracyjny 1903, jako obejmujący tylko 9 miesięcy, do porównania się nie nadaje.

W ciągu 4 lat od r. 1898—9 do r. 1902—3 zwiększyła się w Galicyi i na Bukowinie wartość ubezpieczona kościołów i budynków mieszkalnych i gospodarczych miejskich pod twardem pokryciem oraz ruchomości w takich budynkach pomieszczonych okrągło o 58 milionów koron, czyli o 33 prc., a wartość ubezpieczona wiejskich kościołów, szkół, budynków parafialnych i dworskich budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz ruchomości w takich budynkach pomieszczonych o 45 mil. kor., czyli o 18 prc. Bardzo licznie wpływały jednak również i ubezpieczenia drobne, zwłaszcza włościańskie — a najdzielniejszymi ich akwizytorami były luny pożarów i widok nędzy nieszczęśliwych pogorzalców. Zamknąć tym licznym rzeszom wstęp do krajowej wzajemnej instytucji, która od początków swego istnienia zawsze dobro ogółu i rozpowszechnienie idei ubezpieczenia wśród wszystkich bez różnicy najszerzych warstw mieszkańców kraju za cel sobie stawiała, znaczyłoby było sprzeniewierzyć się tej idei i to właśnie w chwili, gdy ona szybszym krokiem urzeczywistniać się zaczęła; znaczyłoby to było stanąć w rażącej sprzeczności z postulatem przymusowego ubezpieczenia, powtarzanym tak stanowczo i wytrwale nie tylko na licznych wiecach i w całym dziennikarstwie, nie tylko w Sejmie i Kole polskiem, lecz popieranym także na Zgromadzeniach ogólnych Towarzystwa. Do tego

Towarzystwo posunąć się nie mogło i nie posunęło się. Jakkolwiek więc — jak to już wspomnieliśmy — zaostrzono znacznie ostrożność w przyjmowaniu nowych ubezpieczeń, to jednak przyrost ubezpieczeń drobnych, miasteczkowych, a zwłaszcza włościańskich, był znaczny. Wartość ubezpieczona kościołów oraz budynków mieszkalnych i gospodarczych miejskich pod miękkiem pokryciem oraz ruchomości w takich budynkach złożonych zwiększyła się w Galicyi i na Bukowinie w czasie od roku 1898—9 do roku 1902—3 okrągło o 16 milionów koron czyli o 14 proc., a wartość ubezpieczona budynków i ruchomości włościańskich o 36 milionów koron czyli o 23·6 proc.

Ażeby uchronić się od spekulacyjnych pożarów i ograniczyć ryzyko Towarzystwa, zarządzono systematyczne rewizye najgorszych miasteczek celem sprawdzenia ubezpieczonych tamże wartości, zredukowania ich do sprawiedliwej miary i usunięcia tem samem podniety do spekulacji, przyczem podejrzane ubezpieczenia zupełnie unieważniano. Takie rewizye przeprowadzono za dyrektora G. Romera w 20 miejscowościach. Zarazem podniesiono w nowej taryfie, wydanej w r. 1903, jakkolwiek tylko w bardzo skromnych rozmiarach, stopę premiiową od ubezpieczeń największe strąty przynoszących.

Skutki tych wszystkich usiłowań oczywiście tylko stopniowo, w miarę dalszego prowadzenia rozpoczętej akcji z biegiem lat uwidocznić się mogą. Mogą one być jednak zupełnie udaremnione, jeżeli zaniedbanie policyi ogniowej i budowlanej dalej trwać będzie.

Co do niebywałych katastrof roku 1903 i bieżącego roku 1904 zauważyć należy, że miały one bądź co bądź charakter wyjątkowy. Każda instytucja ubezpieczeń jest instytucją losową. Zadaniem jej chronić od ekonomicznych następstw nieszczęśliwego przypadku, przypadku pożaru, gradobicia i t. d. Ilość i rozmiary takich przypadków w stosunku do składu i rozmiarów ubezpieczonych jednostek wykazują pewną regularność, którą uchwycić winna właściwie urządzona statystyka, a do której zastosowuje się konstrukcja taryf. Z tej regularności zdarzają się jednak i zdarzać się muszą pewne wychylenia, mniejsze częściej, rzadziej większe, są one nieuniknione i leżą w samej istocie i naturze asekuracji. Rzeczą jest właściwej techniki asekuracyjnej zapomocą licznych środków, między którymi poważne miejsce zajmuje reasekuracja, zneutralizować o ile możności wpływ tych

wychyleń na finansowe wyniki instytucji. W nadzwyczajnych jednak wypadkach środki te nie wystarczają, a wówczas nie pozostaje nic innego, jak uciec się do rezerw. Właśnie ponieważ takie nadzwyczajne wypadki się zdarzają i ponieważ w zupełności zapobiedz im niepodobna, każda instytucja asekuracyjna musi gromadzić znaczne rezerwy bezpieczeństwa, które w przeciwnym razie byłyby zupełnie niepotrzebne i zbyteczne. Im ryzykowniejszym jest dział ubezpieczeń, który instytucja uprawia, im mniej korzystny skład ubezpieczonych jednostek u danej instytucji, tem większe i tem częstsze będą wychylenia poza normalne granice, tem większe stosunkowo rezerwy są konieczne. Nie wynika z tego oczywiście, aby nie badać przyczyn takich nadzwyczajnych wychyleń, nie starać się im, o ile możności, zapobiedz i zneutralizować, względnie skompenzować je, lecz z góry powiedzieć sobie trzeba, że cel ten w zupełności osiągnąć się nie da.

Nie należy wreszcie zapominać o tem, że zadanie wzajemnego Towarzystwa leży w pierwszym rzędzie nie w dążeniu do wysokich zwrotów, lecz w zapewnieniu członkom swoim skutecznej ochrony i że zbawienne społeczno - ekonomiczne znaczenie instytucji ubezpieczeń wogóle uwydatnia się najwybitniej właśnie w chwilach najcięższych katastrof, gdy ratuje ona tysiące poszkodowanych od ekonomicznego upadku, a częstokroć od najsroższej nędzy.

Pomimo tak ciężkich i niepomyślnych warunków, w jakich, głównie z winy długoletnich zaniedbań administracyjnych w naszym kraju, znalazł się dział ogniowy, stosunki majątkowe tego działu bynajmniej się nie pogorszyły. Przeciwnie, majątek ten wzrósł i to bardzo poważnie, a wszelkie pozycje bilansowe są ściśle realne, przeprowadzano bowiem corocznie skrupulatną, jak najdokładniejszą rewizję wszystkich pozycji i usuwano, odpisywano i redukowano wszystko, co tylko mogło być wątpliwem lub za wysoko ocenionem. Zmieniono nadto system obliczania rezerwy premii na ryczałtowy, który jest od dawniej praktykowanego sposobu indywidualnego obliczania rezerwy przy każdej policy, powodującego częste a szkodliwe pomyłki, nietylko o wiele prostszy i łatwiejszy do skontrolowania, ale nadto wszelkie pomyłki wyklucza. Przy tej sposobności podniesiono rezerwę z 37·08 proc. w stosunku do zebranej premii, na 40 proc. Utworzono wreszcie zupełnie nową rezerwę specjalną na pokrycie możliwych strat z interesu pośredniego.

Jeżeli porównamy bilanse działu ogniowego za rok 1897/8 i za r. 1903 to otrzymamy następujący rezultat :

Własne fundusze rezerwowe Towarzystwa wykazane w bilansie działu ogniowego wzrosły, jak wykazuje porównanie poniżej umieszczone, według bilansów za rok 1897—8 i 1903 o sumę 3,750.974 koron, a mianowicie :

	1897—8	1903	Wzrost
Fundusz rezerwowy	K. 5,532.769	6,370.829	838.060
„ wyrównawczy	—	390.525	390.525
„ na różnicę kursu	„ 92.397	328.313	235.916
„ specjalny	—	136.509	136.509
„ emerytalny	„ 1,127.656	1,919.202	791.546
Rezerwa premii	„ 1,964.238	3,031.513	1,067.275
„ szkód	„ 418.515	709.658	291.143
	K. 9,135.575	12,886.549	3,750.974

Porównanie dochodów przeprowadzić możemy tylko między rokiem 1897—8 a 1902—3 ze względu, że rok administracyjny 1903 obejmował tylko 9 miesięcy.

Z porównania bilansów działu ogniowego za lata 1897—8 i 1902—3 okazuje się, że dochody zwiększyły się w tym czasie o kor. 2,524.930, mianowicie :

	1897—8	1902—3	Wzrost
Premia	K. 7,325.698	9,638.078	2,312.380
Dochody z lokacji			
kapitałów	„ 248.922	279.882	30.960
inne przychody	„ 87.186	212.293	125.1071
Wpływy do funduszu rezerwowego	„ 124.827	181.310	56.483
	K. 7,786.633	10,311.563	2,524.930

Dział gradowy w czasie objęcia urzędowania przez dyr. Romera w niezbyt pomyślnych znajdował się warunkach. Ostatni raz wypłacono w tym dziale zwrot w r. 1889, a od r. 1890 ciągną się ustawiczne niedobory, które częściowo splacane, znów uporczywie do dawnego lub wyższego jeszcze stanu powracają. Kilkakrotne reformy, zmiany warunków ubezpieczeń i zasad taryfowych nie osiągnęły pożądanego skutku.

Nieporządki, o których wspomnieliśmy, w równej mierze i w tym dziale uczuć się dawały.

I tu konieczną była reforma.

Przystąpił do niej G. Romer ze zwykłą rozważą i gruntownością.

Zbadano więc przedewszystkiem urządzenie najznakomitszych instytucji ubezpieczeń od gradu tak w Austrii jak i po za jej granicami, w pierwszej linii zaś tych, które w trudnych warunkach zdołały sobie pomyślny rozwój zapewnić. Przystąpiono następnie do gruntownego sprawdzenia i zestawienia dat statystycznych z długiego szeregu lat i do opracowania taryf wedlug zasad techniki asekuracyjnej. Zarazem wprowadzono nowe warunki ubezpieczeń, również według wzorów najwybitniejszych instytucji opracowane.

Usiłowania te wydały rezultat nader pomyślny. Nietylko bowiem podniósł się znacznie stan ubezpieczonej wartości i zebranych premii, ale także i stan funduszków działu gradowego, a to pomimo kilku ciężkich klęsk gradowych, jakie w tym czasie Towarzystwo spotkały. Rok 1898 dał czystej straty koron 380.228, a rok 1903, w którym wszystkie dawniejsze niedobory były już spłacone, dał ponownie stratę kor. 397.440, zredukowaną wskutek pięcioprocentowych potrąceń z wynagrodzeń za szkody do sumy kor. 332.801; ale już pomyślny wynik bieżącego roku 1904 pozwoli nareszcie uwolnić fundusz rezerwowy gradowy od wszelkich ciążących na nim długów i przystąpić znowu do wypłaty zwrotu.

Do osiągnięcia tych pomyślnych rezultatów, pomimo tak ciężkich klęsk roku 1898 i 1903, przyczyniło się nie mało także lepsze ukształtowanie reasekuracji, która wskutek zastosowania systemu ekscedentowego i uzyskania lepszych warunków prowizyjnych stała się skuteczniejszą, a tańszą.

Koszta zarządu w dziale gradowym utrzymały się w niezmięnionej prawie wysokości, gdy bowiem w r. 1897 wynosiły one 4·4 proc., to w r. 1903 wynoszą 4·25 proc. w stosunku do premii.

Porównanie roku 1897 z ostatnim zamkniętym rokiem administracyjnym w dziale gradowym daje następujące rezultaty:

	1897 kor.	1903 kor.	Wrost kor.
Fundusz rezerwowy po potrą- ceniu ciężących na nim nie- doborów	1,509.041	1,776.268	267.227
Fundusz specjalny	—	16.965	16.965
Fundusz na różnicę kursu	—	112.956	112.956
	1,509.041	1,906.189	397.148

Fundusz rezerwowy, który według bilansu za rok 1903 wynosił nominalnie kor. 2,109.069 pozbędzie się, jak już wspomnieliśmy, w roku bieżącym reszty ciężących na nim niedoborów tak, że po uwzględnieniu wpływów tego funduszu za r. 1904 czysty stan jego przekroczy kwotę kor. 2,150.000.

Porównanie dochodów działu gradowego za lata 1897 i 1903 daje następujące wyniki:

	1897 kor.	1903 kor.	Wzrost kor.
Premia	697.078	911.050	213.972
Dochody z lokacji kapitałów	12.538	71.641	59.103
Inne przychody	16.103	36.299	20.196
Wpływy do funduszu rezerwów.	108.792	28.963	— 79.829
	834.511	1,047.953	213.442

Najtrudniejsze niemal zadanie miał G. Romer w Dziale życiowym. Wprawdzie strata wyrządzona przez defraudację pokrytą została dzięki ofiarności Rady nadzorczej i Dyrekcyi, oraz Kuratora Henryka Kieszkowskiego, który przez szereg lat najważniejszą część swojej emerytury temu celowi poświęcił, ale oprócz tego okazała się potrzeba znacznego zredukowania wartości niektórych pozycji bilansowych i przeprowadzenia w tym celu bardzo znacznych odpisów. Ponadto wypadło wprowadzić porządek wśród istniejącego nieładu, spowodowanego po części niedbalstwem, po części rozmyślnie celem ułatwienia defraudacyi. Należało wreszcie odzyskać mocno zachwiane zaufanie publiczności.

Przystąpiono przedewszystkiem do szczegółowej rewizyi bilansu. Przy ocenianiu poszczególnych pozycji bilansowych zastosowano się ściśle do surowych postanowień wydanego w roku 1896 regulatywu

ministeryjalnego, równocześnie poczyniono starania o sprzedaż dóbr podhajeckich, którą też rzeczywiście w ciągu kilku lat szczęśliwie do skutku doprowadzono.

Przeprowadzono stopniowo z jak największą ścisłością wszelkie potrzebne odpisy. Z samej tylko bilansowej wartości „dóbr Podhaje“, odpisano, w przeważnej części jeszcze przed ich sprzedażą, blisko 400.000 koron. Ze względu na spadek stopy procentowej przerobiono tablice premiove według stopy $3\frac{1}{2}$ procentowej, przyczem wprowadzono także nowe tablice XV, XVR i XVI, przedstawiające bardzo dogodnie dla ubezpieczonych kombinacje. Wzmocniono zarazem rezerwę premii tak, że wystarcza ona obecnie dla obliczenia rezerw wszystkich dawniejszych ubezpieczeń wedle stopy 4 procentowej pomimo, że poważna część ubezpieczeń, z dawniejszych lat pochodzących, opiera się na tablicach na podstawie 5 procentowej, a nawet 6 procentowej stopy obliczonych.

Przy wszystkich, bądź na nowo obliczonych, bądź zupełnie nowych tablicach premiowych zastosowano tablice śmiertelności 23 towarzystw niemieckich (M. W. I.) o wiele lepiej odpowiadające stosunkom naszego kraju niż dotąd stosowane tablice śmiertelności Departieux'go, które okazały się za niskimi.

W stanie pożyczek hipotecznych zmniejszono zaległości i uregulowano wątpliwe sprawy.

Zawiązano nową instytucję pod firmą „Spółka kredytowa Członków Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie“, która, dostarczając swym członkom dogodnego kredytu na spłaty miesięczne, dostarcza zarazem Towarzystwu trwałych ubezpieczeń i daje możliwość dobrej lokacji kapitału.

Co do dotacyi wszelkich funduszów zastosowano się ściśle do przepisów statutu, wskutek czego wzrost ich szybko postępuje, zapewniając Towarzystwu coraz większy dochód z oprocentowania tych funduszów.

Założono nadto osobny fundusz emerytalny dla akwizytorów, który według bilansu wynosił z dniem 31 grudnia 1903: 47,178 koron.

W ten sposób wzmocniono podstawy finansowe instytucji i zapewniono jej pomyślny rozwój na przyszłość.

Równie, jak w działach ogniowym i gradowym przeprowadzono, po odpowiednich studyach i zbadaniu urządzeń pierwszorzędnych instytucji, gruntowną wewnętrzną reorganizację w kierunku uproszczenia

manipulacyi, wprowadzenia jak największej przejrzystości wszelkich spraw i jak najściślejszej kontroli. W tym celu zreformowano cały system rachunkowy tak, że daje on obecnie szybkie, pewne i grunto-
wnie sprawdzone wyniki.

Zaufanie ogółu do instytucyi powróciło. Najlepszą tego wska-
zówką wzrost rocznej sumy ubezpieczonych kapitałów, czyli tak zwa-
nej produkcji brutto. Podczas gdy w r. 1897 produkcya brutto wy-
nosiła . . . . . 7,064.374 koron
to w roku 1903 wzrosła ona do sumy . . . . . 20,732.789 „
zwiększyła się przeto o . . . . . 13,668.415 koron.

Znaczny wzrost okazuje się również w dochodach działu życio-
wego i w stanie jego majątku.

D o c h o d y:

	1897	1903	Wzrost
	koron	koron	koron
Premie	2,263.536	3,752.764	1,489.228
Przychód z lokacyi kapitałów	813.698	1,261.217	447.519
Inne przychody	26.402	56.317	29.915
Razem	3,103.636	5,070.298	1,966.662

S t a n f u n d u s z ó w:

	1897	1903	Wzrost
	Kor.	Kor.	Kor.
Rezerwy i przeniesienia premi	16,621.951	22,271.651	5,649.700
Rezerwa i przeniesienie premi wojennej	167.265	519.475	352.210
Fundusz rezerwowy	739.250	1,216.031	476.781
„ specjalny	189.810	217.093	27.283
„ nadzwyczajny	33.687	96.964	63.277
„ amort. realności	5.477	5.685	208
Fundusz na różnicę kursu	215.809	264.401	48.592
„ dywidendowy	77.608	187.978	110.370
„ szkód	119.107	368.135	249.028
„ emerytalny akwizytorów		47.178	47.178
Stan czystego majątku działu życiowego	18,169.964	25,194.591	7,024.627

W porównaniu z rokiem 1897/8 względnie 1897 wzrosły ogółem dochody Towarzystwa jak następuje :

W Dziale ogniowym w r. 1902—3	o Kor.	2,524.939
„ gradowym „ 1903	„	213.442
„ życiowym w r. 1903	„	1,966.662

Razem o Kor. 4,705.044
i dosięgły

W Dziale ogniowym w r. 1902—3 sumy	Kor.	10,311.565
„ gradowym „	„	1,047.953
„ życiowym w r. 1903 „	„	5,070.298

Razem Kor. 16,429.816

Majątek Towarzystwa wzrósł w r. 1903 w porównaniu z r. 1897 :

W Dziale ogniowym	o Kor.	3,750.974
„ gradowym	„	397.148
„ życiowym	„	7,024.627

Razem o Kor. 11,172.749

i dosięgnął z dniem 31 grudnia 1903 :

W Dziale ogniowym sumy	Kor.	12,886.549
„ gradowym „	„	1,906.189
„ życiowym „	„	25,194.591

Razem Kor. 39,987.329

W czasie od 1 kwietnia 1898 do 31 grudnia 1903 wypłacono wynagrodzeń w dziale ogniowym . . . . . K. 32,272.436

wynagrodzeń w dziale gradowym . . . . . K. 4,908.820

Od stycznia 1898 do 31 grudnia 1903 wypłacono sum ubezpieczonych w dziale życiowym K. 10,853.939

Razem K. 48,035.195

Na sprawy Towarzystwa wzajemnego kredytu, złączonego pod jednym zarządem z Towarzystwem wzajemnych ubezpieczeń, wywierał dyrektor Romer również wpływ znaczny, zawsze pożyteczny.

Pomimo ogólnej depresji ekonomicznej, jaka w ubiegłym stuleciu w kraju naszym panowała, Towarzystwo wzajemnego kredytu

postąpiło w swoim rozwoju znaczny krok naprzód, zwłaszcza pod względem wzmocnienia swej finansowej sytuacji. Tak samo, jak we wszystkich działach Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń, przeprowadzono i tu nader ścisłą rewizję aktywów i odpisano stopniowo na straty poważną sumę K. 376.724 Z jaką zaś sumiennością rewizji dokonano, dowodzi fakt, że z odpisanych strat odzyskano napowrót K. 83.842. Fundusz rezerwowy Towarzystwa wzrósł do kwoty K. 102.031, a nadto utworzono osobny fundusz pod tytułem „Rezerwy strat“ w sumie K. 60.333. Obrót kasowy zwiększał się w ubiegłym tześcioleciu przeciętnie o K. 2,000.000 rocznie.

Wielką troskliwością i szczerem, prawdziwie ojcowskim uczuciem otaczał dyrektor Romer losy funkcjonaryuszów Towarzystwa.

W chwili, gdy objął urzędowanie, więcej jak połowa urzędników składała się z praktykantów i dyetaryuszów nie posiadających stałych posad. Wskutek wznagającej się coraz więcej drożyzny, pobory urzędników tak etatowych jak i nieetatowych coraz mniej, nawet na pokrycie najskromniejszych potrzeb, wystarczać mogły. Wypadało co prędzej przyjść im z pomocą, aby ci, którzy ciężką, mozolną pracę poświęcają instytucyi, nie potrzebowali walczyć z nędzą. Z drugiej strony stan instytucyi, straty poniesione, klęski niezwykle licznych i ciężkich pożarów i gradobić, konieczność oszczędności, nie pozwalały tak szybko i w tak szerokiej mierze zadość uczynić usprawiedliwionym żądaniom poprawy bytu, jak tego serce dyrektora Romera, gorącą, szczerą życzliwością dla swoich podwładnych przejęte, pragnęło. Zdołał on jednak zdziałać dla ich dobra bardzo wiele, choć nie tyle, ile pragnął.

Już wkrótce po objęciu urzędowania przez dyrektora Romera, bo w listopadzie 1897, utworzyła Rada nadz. 17 nowych posad etatowych. W maju utworzono ponownie 1 posadę etatową i przyznano wszystkim funkcjonaryuszom Towarzystwa dodatki drożyzniane.

W r. 1899 przeprowadzono regulację całego etatu urzędników Towarzystwa. Regulacja ta polegała na podniesieniu pensyi etatowej urzędników o 20 prc., na wprowadzeniu 2 kategorii urzędników tj. ukwalifikowanych i manipulacyjnych i na ustanowieniu w etacie manipulacyjnym 40 nowych posad asystentów III klasy. Przez wprowadzenie rozróżnienia etatu zamierzono zapewnić Towarzystwu przyływ kandydatów inteligentnych i wykształconych, otwierając im lepsze warunki awansu.

Ponieważ jednak niejednokrotnie i funkcjonariusze nie posiadający studyów wyrabiają się przy pilności i wrodzonej inteligencji na bardzo użytecznych i wszechstronnie uzdolnionych współpracowników, zapewniono urzędnikom manipulacyjnym możliwość przejścia na etat urzędników ukwalifikowanych. Nowe posady asystentów manipulacyjnych III klasy utworzono jako równorzędne posadom praktykantów egzaminowanych w tym celu, aby znacznej liczbie dyetaryuszy, których Towarzystwo w czasie regulacji etatu posiadało, dać możliwość prędszego uzyskania posad stałych i związanych z tem praw emerytalnych.

W dalszym ciągu tworzono kilkakrotnie nowe posady etatowe różnych stopni. Ogółem utworzono w czasie dyrektorstwa G. Romera: 78 nowych posad etatowych, w tem 44 posad asystentów manipulacyjnych III klasy.

W r. 1900 uregulowano również etat woźnych.

Pomimo znacznych ofiar, poniesionych przez Towarzystwo dla swoich pracowników w okresie, o którym piszemy, los ich, a zwłaszcza urzędników najniższych stopni i funkcjonariuszy nieetatowych pozostał nader ciężkim i smutnym. Przyczynił się do tego w pierwszym rzędzie ogromny wzrost cen najpotrzebniejszych w gospodarstwie domowym artykułów, który zrównoważył, a nawet przewyższył podniesienie płac. Stosunek posad etatowych do nietatowych był w chwili objęcia urzędowania przez dyrektora Romera bardzo niekorzystny, gdyż, jak to już wspomnieliśmy, więcej jak połowa funkcjonariuszy Towarzystwa składała się z nieetatowych praktykantów i dyetaryuszy. Nadto, w miarę szybkiego wzrostu instytucji musiała się także zwiększać, jakkolwiek w mniejszym stopniu, i liczba funkcjonariuszy, a ponieważ liczba otwierających się posad etatowych, zwłaszcza wyższych i średnich stopni była w stosunku do tego wzrostu zbyt małą, więc stosunki awansu dla młodszych funkcjonariuszy coraz się pogarszały. Pragnąc temu smutnemu stanowi rzeczy choć częściowo zaradzić, przedłożyła dykcja Radzie nadzorczej z inicjatywy dyrektora Romera jeszcze na parę dni przed jego śmiercią projekt utworzenia szeregu nowych posad etatowych, celem umożliwienia licznym funkcjonariuszom uzyskania dawno upragnionej posady etatowej, względnie awansu. Niestety, ciężkie klęski nadmiernych pożarów i gradobić, które właśnie w ostatnim roku życia Romera dotknęły Towarzystwo i dotkliwie odbiły się na finansowych wynikach jego operacji,

nie pozwoliły ś. p. Romerowi przeprowadzić słusznych i szlachetnych zamiarów.

Wspomnieliśmy na wstępie, w jak trudnych warunkach dyrektor Romer objął zarząd Towarzystwa. Staraliśmy się przedstawić w krótkości wszechstronną reorganizację instytucji, której dokonał, przyczem nie mogliśmy się wdawać w szczegóły tej trudnej i niezmiernie mozolnej pracy, dostępne tylko dla osób ściśle fachowych, z organizacją instytucyj asekuracyjnych dokładnie obznajomionych. Wskazaliśmy na klęski, jakie w okresie dyrektorstwa Romera spadły na kraj i na instytucję. Wykazaliśmy wreszcie, że pomimo wszystko majątek instytucji potężnie wzrósł, dochody jej znakomicie się zwiększyły, wzmocniły się jej podstawy, a wszechstronne i systematyczne usiłowania nad polepszeniem jej wyników finansowych muszą wydać w przyszłości owoce.

Ile potrzeba było pracy żmudnej, a przykrej, ile energii, wytrwałości, zaparcia się siebie, ile bystrości umysłu i niezwykłych zdolności, aby nadużycia wypełnić, szkody naprawić, zachwiane zaufanie odzyskać, wprowadzić ścisłą kontrolę i ład, — pomimo nieprzyjaznych okoliczności, pomimo klęsk, które niweczyły owoce najlepszych usiłowań, nic z mienia nie uronić lecz przeciwnie instytucję wzbogaconą i wzmocnioną następcom przekazać — o tem tylko nie wielu najbliższych świadków ciężkiej, wytrwałej, a niewdzięcznej pracy ś. p. Romera dokładnie wiedzieć może.

Najwybitniejszą cechą charakteru ś. p. Romera, było zamiłowanie prawdy we wszelkich jej objawach, dążenie do niej zawsze i wszędzie, do prawdy ścisłej i surowej, bez ozdób i upiększeń, nieubłaganej i niezłomnej. Ten dominujący rys jego charakteru uwydatniał się w całym jego postępowaniu, w całej jego działalności. Wiadomą jest rzeczą, jak silną pokusę dla kierownika instytucji finansowej stanowi chęć wykazania pomyślnych wyników, popisania się tak zwanym świetnym bilansem. Pokusie tej nitylko nigdy nie uległ ś. p. Romer, ale nawet nigdy jej nie zaznał. Przeciwnie, zawsze zalecał jak najostrożniejsze i najsurowsze bilansowanie i ściśle przeprowadzenia tej zasady w każdym kierunku przestrzegał, bo pragnął przede wszystkim, by bilans był prawdziwym, wolał, by raczej rzeczywistość była lepszą od pozorów, jak przeciwnie. Kontrolę nigdy nie unikał, przeciwnie, pragnął jej i prosił o nią, bo celem jej wykrycie i stwierdzenie prawdy. Dlatego przy

układaniu nowego statutu popierał wszelkie postanowienia, skierowane do zapewnienia kontroli jak najskuteczniejszej. Dlatego, ilekroć pojawiały się zarzuty przeciw zarządowi instytucji, starał się zawsze o to, by słuszość ich jak najstaranniej stwierdzono. Charakterystyczny szczegół, świadczący dobitnie o sposobie myślenia i zapatrywaniach Romera, podniesiono we wspomnieniu pośmiertnym, ogłoszonym w „Czasie“ z 10 grudnia 1903 r. Ktoś przyszedł do dyrektora-referenta z wiadomością, iż ukazać się ma broszura przeciw Towarzystwu ubezpieczeń i z radą, by starał się temu przeszkodzić. „Przeszkodzić — odparł dr. Romer — czemu? Raczej zapłaciłbym za to, by wykazano mi braki w naszym towarzystwie takie, o jakich nie wiem! Jeśli zaś zarzuty bezpodstawne, nic nam nie zaszkodzą“. Gdy zapowiedziana broszura, przepelniona najcięższymi zarzutami przeciw zarządowi Towarzystwa rzeczywiście wyszła, pierwszym krokiem dyrektora Romera było, zażądać rewizji z łona departamentu ubezpieczeń ministerstwa spraw wewnętrznych, jako dającej zupełną rękojmię fachowości, ścisłości i bezstronności. Komisya ministeryalna złożona z 4 urzędników praktycznie i teoretycznie wykształconych przez czas blisko pół-trzecia tygodnia, przeprowadziła istotnie rewizję nader szczegółową, zbadała wszelkie zarzuty — a rezultat jej badań streścił się dobitnie w słowach wypowiedzianych w parlamencie dnia 12 grudnia 1902 r. przez prezydenta ministrów dra Koerbera w odpowiedzi na wniesioną w tej sprawie interpelację: „Auf Grund des Ergebnisses der gepflogenen Untersuchung kann ich die Gesamtgebarung als eine durchaus correcte bezeichnen“.

Niejednokrotnie podnoszono niezwykłą siłę argumentacji w przemówieniach Romera. Pochodziła ona z nader gruntownego zbadania i bystrego ujęcia przedmiotu, przedstawienia go w sposób nadzwyczaj jasny, treściwy, pozbawiony wszelkiej frazeologii i krasomówczych zwrotów, prosty i dobitny.

Dyrektor Romer nie należał do ludzi szukających szerokiej popularności, ale u wszystkich, którzy go poznali, budził głęboki szacunek, a u tych, którzy mieli szczęście zbliżyć się do niego, uwielbienie, miłość i gorące przywiązanie. Ten człowiek na pozór zimny i nieprzystępny przy bliższem poznaniu wywierał niezrównany urok dobrocią i szczerością serca, stałością przyjaźni, niezłomnej i pewnej w każdej próbie i w każdej sytuacji, prostotą w obejściu, szlachetnością, nie-

zwykłą bystrością, przenikliwością i jasnością umysłu, głęboką i rozległą wiedzą.

Na zakończenie niniejszego szkicu nie możemy nie wspomnieć o pewnym charakterystycznym fakcie. Wśród pism kondolencyjnych, które uadeszły do Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń po śmierci ś. p. Romera, wyróżniało się jedno niezwykle ciepłym, szczerem uznaniem zasług i szacunkiem dla zmarłego... Pochodziło ono od pewnego cudzoziemca, wybitnej powagi fachowej w sprawach asekuracyjnych, człowieka, cieszącego się wielkim poważaniem tak ze względu na swój charakter, jak i znakomitą naukową działalność — człowieka, któremu zbiegiem okoliczności danem było zetknąć się kilkakrotnie z dyrektorem Romerem, poznać dokładnie działalność jego w Towarzystwie w różnych fazach i zbadać wszystkie podnoszone przeciw niej zarzuty...

Zasługi dyrektora Romera dla Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń ocenić będzie można w całej pełni dopiero później, po latach, gdy uwydatnią i odsłonią się lepiej rezultaty jego działalności, gdy dojrzeją owoce jego pracy nierozgłoszonej lecz skutecznej, pracy, której dewizą było zawsze: „salus rei publicae suprema lex“.

Kraków, w jesieni 1904 r.

E. G. Piotrowski.

LEON PASZKOWSKI

† Leon Paszkowski.

1847—1904.

Śmierć wyrwała z grona pracowników na niwie ekonomicznej jednego z najpracowitszych i jednego z najskromniejszych. Ś. p. Leon Paszkowski urodzony w Warszawie odbył studia ekonomiczne zagranicą, w Niemczech, Belgii i Francji, a powróciwszy do kraju, z zapałem oddał się studjom nad poznaniem potrzeb kraju, który po długich zaniedbaniach rządu centralistycznego dopiero w erze autonomicznej zabrał się do naprawy starych błędów i wkroczył na drogę czynnej polityki ekonomicznej.

Do najtrudniejszych zagadnień ekonomicznych w Galicyi należało zbadanie związku między polityką taryf kolejowych a racjonalnem gospodarstwem krajowem. Drogi żelazne w Galicyi były w skutku nieodżałowanego zaniedbania kraju i jego obywateli posiadających kapitały ruchome w ręku obcych prywatnych towarzystw akcyjnych. Kapitałiści obcy, posiadając całą ilość akcji głównych kolei żelaznych w Galicyi Karola Ludwika i Tow. kolei Lwowsko-Czerniowiecko-Jaskiej wykonywali faktyczny monopol przewozowy w Galicyi na szkodę kraju i jego gospodarstwa publicznego. Obcy kapitałiści wyzyskiwali ten monopol i kraj rok rocznie tracił olbrzymie wartości ekonomicznie przez opłacanie haraczu taryfowego obcym towarzystwom kolejowym.

Ten stan rzeczy trwał tak długo, aż nareszcie dzięki umiejętnej polityce Koła polskiego w Wiedniu sprawa upaństwowienia kolei żelaznych w Galicyi pod koniec ósmego dziesiątka

ubiegłego wieku stanęła na porządku dziennym. Stało się to, co prawda, więcej dzięki strategicznym wymogom kół wojskowych w Austrii, niż w skutku zrozumienia ekonomicznej doniosłości wpływu polityki taryfowej na rozwój i kierunek wytwórczości krajowej. Niemniej jednak w skutku tego przewrotu w polityce kolejowej państwa uczyniono w części zadość najpilniejszym potrzebom i interesom społecznym kraju naszego. Równocześnie okazała się konieczność uzupełnienia sieci dróg żelaznych w Galicyi i potrzeba systematycznego zbudowania sieci dróg żelaznych drugorzędnych, uwzględniających potrzeby i interesy zaniedbanych części kraju. Wówczas to zabrał się do wyczerpującej pracy nad kolejami żelaznymi w Galicyi i polityką taryfową ś. p. Leon Paszkowski. Całe lata przepędził na sumiennych studiach w Wiedniu, a owocem tych prac było ogłoszone w r. 1889 w Wiedniu dzieło p. t. „Statystyczno - ekonomiczne studia o drogach żelaznych“ Wiedeń 1889, t. I., str. 410. Dzieło doniosłe (w skutku tego, że wyłoczone w drukarni wiedeńskiej nie wolne od błędów drukarskich), dzieło, które godnie stanąć może obok najlepszych prac monograficznych w naszej ubogiej ekonomii politycznej. Obok ogłoszonego dziesięć lat przedtem znakomitego dzieła Jana Blocha p. t. „Wpływ dróg żelaznych na stan ekonomiczny Rosyi“ (Warszawa 1877—1879, tomów pięć in 4-to). Książka ś. p. Leona Paszkowskiego pozostanie na zawsze trwałym dorobkiem w naszej literaturze ekonomicznej.

Obie te prace w dziedzinie komunikacyjnej są podstawowe, wzajemnie uzupełniają się przez to, że jedna wyłącznie sprawom komunikacyjnym Królestwa Polskiego, druga sprawom dróg żelaznych Galicyi poświęconą została.

Obie na bieg wypadków wywarły silny wpływ, obie przeto nietylko teoretyczne lecz i praktyczne miały znaczenie.

Prócz tej doniosłej pracy ś. p. Leon Paszkowski ogłosił w „Ekonomiście Polskim“ wiele cennych prac monograficznych, z pomiędzy których prace o budżecie krajowym i konwersyi długów krajowych na szczególne zasługują uwzględnienie.

Wiele studyów ekonomicznych Paszkowskiego ogłosił „Przegląd Polski“ i „Czas“ krakowski, wiele rozrzuconych jest po innych czasopismach. Wypadałoby zrobić szczegółowe ich zesta-

wienie, pracę której tu nie mając żadnych materyałów i zbioru galicyjskich czasopism podjąć się nie mogę.

Po rozpoczęciu akcji krajowej na polu budowy dróg żelaznych z pomocą funduszu krajowego i pod jego gwarancją Wydział krajowy zorganizował osobne biuro kolejowe. Nikt nie był bardziej powołany od śp. Leona Paszkowskiego, aby stanął na czele administracyjnego oddziału tego biura. To też kiedy Wydział krajowy przed laty 10 powołał go na stanowisko referenta biura kolejowego — a w Warszawie powiedzielibyśmy referendarza kolejowego — śp. Paszkowski oddał się z zapałem pracy organizatorskiej wraz z znakomitym niezapomnianym dyrektorem biura śp. Zaleskim. Odtąd setki kilometrów nowych dróg żelaznych lokalnych pokryło siecią kraj, a praca dalej idzie rażno pod energicznym kierunkiem marszałka Badeniego — lecz ciężka — a może i nie najwdzięczniejsza praca w biurze kolejowym wymagała zaparcia się i zupełnego oddania. Obaj główni pracownicy i inicjatorowie śp. Zaleski i Leon Paszkowski poszli już do grobu.

Niechaj tych słów kilka wspomnienia uratuje ich nazwiska od zapomnienia.

Lot człowieka o własnej jego sile.

1.

Legendy.

Rozdział między światłem a ciemnością był uczyniony. Ziemia rodziła ziela wydawające nasienia, a drzewa czyniły owoce według rodzaju swego. Wtedy Bóg stworzył płazy czolgające się po ziemi, ptactwo latające, i wszelki zwierz ziemski.

Stał się zaranek dnia szóstego. Na ten dzień zwołano w niebie posiedzenie aniołów. Na porządku dziennym, stało stworzenie człowieka.

Bóg rzekł: „Uczyńmy człowieka na wyobrażenie nasze, według podobieństwa naszego, a niech panuje nad rybami morskimi, i nad ptactwem niebiańskim i nad zwierzęty i nad wszystką ziemią, i nad wszelkim płazem płazującym się po ziemi“.

Wniosek ten przyjęło zgromadzenie bez dyskusyi, odradzano jednak, aby człowiek miał dostać skrzydła.

Bóg, który posiedzeniu przewodniczył, zgodził się z poprawką aniołów z tym jednak zastrzeżeniem, że poeta skrzydła dostać musi, a to dla tego, aby w chwilach zachwyty, bujać mógł po błękicie niebios.

Włodzimierz Wysocki — jeden z tak wyposarzonych poetów — opowiada, że pan Mateusz z Wołynia, miał skrzydła krągłe jak dynia, brzuch pękaty, żonę i dzieci kilkoro, a apetyt za czworo.

Był to szlachcic do szpiku, posiadający cnót bez liku, była tam jednak i usterka — bardzo bowiem lubił preferka.

Raz, było to we żniwa, gdy największy skwar bywa, kiedy muchy tną wciąż brzęcząc nad uchem, pan Mateusz z obiadu poszedł sobie do sadu, pod cień drzewa i do góry legł brzuchem.

I gdy senno wznosił oczy, w błękit nieba przeźroczy, na ten widok dostał niby zdziwienia, czuł, że pierś się rozszerza, a duch jakby był z pierza, rwie się gwałtem pod te niebios sklepienia.

Gdy tak sapie, wygrywa nosem różne motywa imitując tony fletni, fagotu. Na ten koncert szlachecki, nagle Eol — bóg grecki, zleciał cicho i przystanął u plotu.

Eol przeląkł się prawie, obaczywszy na trawie, okazałą tęgą postać olbrzyma, który leżąc jak długi, różne nosem gra fugi, i to wciąż brzuch, to w górę wydyma.

Eol ciekawy, przychodzi doń bliżej; to się chwilkę zatrzyma, bacznie śledząc oczyma, to się skrada jak do zwierza myśliwiec, aż gdy zbadał dokładnie, pusty śmiech nim owładnie. Na Jowisza! wszak to jakiś poczwięc, cha, cha! a jam był w strachu. Poczekajże mój lachu, który leżysz nieruchomy jak drewno, trzeba figła ci wypłatać — zmuszę kłodę tę latać, zaraz będzie jak motylek powiewny.

Więc dla czczonego bawidła, łotr z ramion zdiął swe skrzydła i szlalcica w nie uzbroid jak szpaka, a stanąwszy w oddali, patrzał hultaj, ażali pan Mateusz wyżej frunie od ptaka.

Oho! cóż to u kata! drewno leży nie lata? Snadź za ciężkie i do lotu nie w sztosie — ale mam na niego sposoby. I spiącej osoby nieszanując, muzgnął słomką po nosie.

Pan Mateusz zło składając na muchy, spędzić ję chciał stowsnemi ruchy. Ledwo ręką nieborak machnął, — staje się czworak! — Sytuacya dla szlalcica niemiła — krzyknął: Jezus Maryja! — a ze strachu wywija dwojgiem skrzydeł, których wznosi go siłą.

I gdy macha, wciąż wyżej leci, wyżej a wyżej, już na łokieć, dwa, od ziemi oddalon, darmo czepia się drzewa pot go zimny oblewa, a brzuch mocno się wzdyma jak balon!

Ratuj! kto w Boga wierzy!! ryknął głosem stu zwierzy, aż psy dworskie zaskomlały gromadnie. Na ten alarm wnet staje, pani, kucharz, lokaje — a najpierw Srul arendarz wypadnie. Ledwo rzucił ten okiem, aj waj! — krzyknął, i skokiem już w ogrodzie, na ratunek pospiesza.

Pani w rozpacz i mdłości, a lud zbiega się z włości. — Cud! cud! — krzyczy tysiącem ust zresza.

Rozprawiają z hałasem. Pan Mateusz tymczasem coraz wyżej leci sobie i leci — już jak szczygiel jest prawie, ledwo słyhać, że łzawie woła: Bywaj zdrowa żono... dzieci.

Gdy go pierwszy strach rzucił, nasz szlachcic się ocucił, powróciły doń rozważa i zmysły, więc rozpoczął z tej racji przegląd własnej postaci, przegląd bardzo szczegółowy i ścisły. Najpierw spytał: czym we śnie? Więc się uszczypnął boleśnie. Nie! — rzekł — niema tu sennych mamideł. Obmacał się — „zdrów przecie“! wszystkie członki w komplecie, a u ramion jeszcze dwoje ma skrzydeł! Ledwie oczom swym uwierzył, że się jak ptak spierzyl. Skąd u licha — pyta — skrzydła te wzięłem? Aż się w muzgu mi kręci, bo roztrząsa w pamięci, czy szlachcicem jest, czy może aniołem?

Lecz nie myśląc już dłużej — myślenie zbyt nuży — o tem kto jest po co i czego? rozpogodził swe czoło i gapił się wokoło, i z własnej już ochoty latał w kręgi we zwroty, doświadczając swoich skrzydeł i siebie, a tak jakoś mu było i przestronnie i miło i tak lekko na przejrzystem niebie.

Wzniósłszy oczy i nosy, wszyscy patrzą w niebiosy, śledząc w jakim szlachcic leci kierunku. A choć dużo głów w tłumie, żadna radzić nie umie, każda inny daje sposób ratunku.

Jedni głoszą rozkazy: z chat wynosić obrazy. Większość posłać po znachora doradza. Wójt, co głębiej w rzecz wnika, radzi wezwać sprawnika w którym „ad hoc“ moc spoczywa i władza. A klucznica jejmości rzecze: Będzie najprościej posłać Martę, bo to wiedźma jest znana. Co tu radzić inaczej? niech łopatę kulbaczy i przez komin zaraz leci po pana! Lecz ją pani napędza, i zwraca się do księdza który również patrzył w niebo zdziwiony.

Ratuj ojczyznę Gaudenty! Wszakżeś człowiek jest święty, zarządzaj modły, śpiewy, rozkaż bić w dzwony! Wszak masz wodę, kropidła, egzorcyzmy, kadzidła!

Lecz ksiądz machnął tylko ręką i rzecze: — Łatwiej duszo pobożna dzisiaj zjeść z rożna, niż cudami skruszyć serce człowieka. Przytem wyznam Ci szczerze, ja sam najmniej dziś wierzę w siłę dzwonów, egzorcyzmów, kadzideł — mam ja inne narzędzia.

dzie, skuteczniejsze to będzie dla podcięcia jegomości tych skrzydeł.

I to mówiąc z rękawa, kart dwie kłody dostawa, i porządnie ułożywszy, w sekwencie asy, młódki, figury, wznosił pobożnie do góry i zaintonował głośno w tym sensie:

Spojrz no stamtąd, oto trzymam te karty... na te króle na asy, wisty karty i pasy. Zaklinam: zleć! lub niech porwą cię czarty!

I... zagrzmiało, runęło
 Że aż wszystko jękło
 Pan Mateusz zleciał w księdza uściski
 Ze łzami go witano
 Bał z tej racyi wydano
 Na którym był daleki i bliski.

Pan Mateusz zleciał na ziemię szczęśliwie, bo skrzydła bożka lekko w dół go sprowadziły.

Czarnoksiężnik Szymon, który za czasów Nerona wznosić się miał w powietrze, spadł, bo miał skrzydła wyrobu ludzkiego, a zabił się, bo św. Piotr wyprosił u Boga dla niego karę, że zagarnąć chciał dla siebie to, co tylko świętym przynależy.

Podania o ludziach, latających na skrzydłach ludzkiego wyrobu, mają zawsze koniec tragiczny.

W chwili gdy Troja upadła, Dedal, twórca owego drewnianego konia, który się przyczynił do jej upadku, przemyślał, jakby się wydostać z więzienia, w którym Minos, król na stumiestowej Krecie za jakieś przewinienie wraz z synem, go trzymał.

Z więzienia otoczonego z trzech stron morzem a z czwartej niedostępną skałą, wyjścia nie było, jedynie tylko niebo pozostało otworem.

„Niechaj zamknie przedemną i wody i lądy“
 Rzekł Dedal, „niebo dla mnie wolnem się zostanie,
 Niech ma świat, lecz powietrza nie wziął w panowanie!“

Mistrz sztuczne skrzydła na ręce zawija
 I poruszając niemi w powietrze się wzbija.

Uczy syna: „byś nie był przyczyną twej zguby,
Średniej trzymaj się drogi, Ikarze mój luby!“

Lecz młodzian niecierpliwy, że tak nisko lata,
Żądzą nieba przejęty, ojca porzuciwszy
Wzniósł się w przestrzenie wyższe. Słońca promień żywszy,
Skoro spojenia skrzydeł, wonny воск rozgrzeje,
Spadły pióra; nagiemi ramionami chwieje,
Już się dłużej w powietrzu utrzymać nie zdoła
Spadający, zapóźno ojca w pomoc woła.
Legł w morzu, które odtąd imię jego wzięło“.

Wieland, syn króla Wilkinusa panującego niegdyś nad dzisiejszą Danią i Szwecyą, przybył razu jednego do Nidunga, króla Iutlandu. Tu musiał jednak coś zdrożnego splecać, bo na rozkaz króla, poprzecinano królewiczowi mięśnie w nogach.

Wieland mając talent do mechaniki, zrobił sobie, kiedy nogi już niedopisują, skrzydła, by za ich pomocą, móc wydostać się z więzienia.

Wiedząc, że lepiej jest na cudzej brodzie uczyć się golić, aniżeli na swojej, przypiął owe skrzydła swemu bratu Egilowi który wówczas był dworzaniem, celem wypróbowania ich mechanizmu.

Egil przywiązawszy do swych ramion skrzydła, wzbił się w powietrze, spadł jednak łamiąc nogę, gdyż nie umiał stósować się do prądu wiatru.

Podopieństwo tej germańskiej Zagi do mitu greckiego, jest uderzające.

De dal miał syna, który lecąc, zanadto zbliżył się do słońca, które воск jego skrzydeł stopiło. Wieland miał brata, który lecąc, nieumiał się przystosować do praw lotu. Spadając, Ikarzy ginie, Egil zaś się kaleczy.

Różnica polega w tem, że Ikarzy miał skrzydła wadliwej konstrukcyi, Egil zaś, dobrymi skrzydłami, władać nie umiał.

Różnica w opowiadaniu, zdradza wielką przestrzeń czasu, dzielącą jedno wydarzenie od drugiego.

W opowieści greckiej uderza naiwność zapatrywania się na przestrzeń świata. W opowieści niemieckiej, czegoś podobnego niema, bo młodszą jest o całe 10 wieków.

Aristot — pierwsza powaga świata pogańskiego — opowiada, że 400 lat przed Chrystusem Arhytras zbudował z drzewa gołębia, który w powietrzu tak dobrze frugał, jak gołąb żywy.

W Stambule produkował się w 12-tym stóleciu w obec cesarza Comnena jakiś Arab, obiecując, że będzie latał, jak ptak lata.

W długiej szacie o szerokich rękawach zjawił się on w oznaczonym czasie na wieży tamtejszego hyppodromu, zapewniając cesarza i ówczesnego jego gościa, sultana tureckiego, że hyppodrom obleci dokoła. Stojąc na wierzy, rozkładał i stulał ramiona, celem uchwycenia powietrza, koniecznego do lotu. Usiłowania jego nie musiały jednak być skuteczne, bo Arab długi czas z miejsca się nie ruszał.

Lud, zniecierpliwiony czekaniem, wołał:

„Saracenie, nie machaj ustawicznie rękami, lecz leć już raz przecie!“ Saraceni machał jednak ciągle, aż nareszcie zawiął upragniony wiatr. Saraceni wzniósł się w górę, lecz niedługo potem trupem padł na ziemię.

W kaplicy kościoła w Orvieto widzieć można jeszcze dzisiaj fresk malarza Signorelli przedstawiający stracenie Antychrysta przez Anioła. Antychryst wzniósł się na skrzydłach do nieba anioł zdruzgotał je, czart spada do piekła.

2.

Latać się mu zachciało!

Dnia 6. października 1499 zalewały tłumy ulice Mediolanu. W kościołach bito w dzwony, na ulicach surmy grzmiały.

Szła procesya! Na jej czele dwóch aniołów machało pozłaczonymi skrzydłami, których mechanikę Leonardo da Vinci właśnie co naprawił. Procesya witała Ludwika XII. króla francuskiego, oswobodziciela miasta.

Z największego ścisku wśród zagłuszającej wrzawy, przedostaje się na ulicę boczną, garstka ludzi niosących na żelaznym skrzydle, krwią zbroczonego człowieka.

Był to Astro pomocnik Leonarda, który bez wiedzy i wbrew woli mistrza, chciał próbować skrzydeł, które da Vinci zbudował, jednak jako nieodpowiednie, na bok odłożył.

Leonardo pomagał nieść konającego, i wziął go do swego domu. — Złożywszy go na pościeli nachylił się ku niemu celem opatrzenia ran. Astro oprzytomniawszy, odezwał się do Leonarda głosem błagającym: Wybacz mistrzu! nie mogłem inaczej! — i chwilę potem, skołał.

Leonardo da Vinci, największy mistrz epoki odrodzenia i najpotężniejszy geniusz owych czasów — był pierwszym inżynierem, który kwestye lotu naukowo studyował i z podziwienia godną znajomości rzeczy — traktował.

Leonardo pozostawił przeszło 100 rysunków odnoszących się do mechaniki lotu a większa ich część jest tak dobrze i z takimi szczegółami oddana, że szkice owe podziw wzbudzają.

Leonardo miał zdrowe pojęcia o mechanice skrzydeł, o opozie powietrza i umiał mechanikę skrzydeł przygotowywać do warunków ich ruchu w powietrzu.

Leonardo brał rzecz poważnie! Inaczej czynił równocześnie jego, Rafael. Wbijał on wszakże skrzydełka swych aniołków do ich karku. — Później przyczepiano skrzydła nawet do koszuli aniołów.

A dzisiaj?

Anioł zlatujący na granitową kolumnę, na której kapitelu ogień prawdy płonie, a u stóp której, Mickiewicz stoi, dźwiga skrzydła swe na plecach, zamiast mieć je u ramion.

Przyglądając się szkicom Leonarda, spostrzegamy, że skrzydła, zawsze anatomicznie z ciałem latalca są związane. Czujemy, że człowiek taki, mógłby swemi skrzydłymi władać, gdyby je miał, i posiadał na tyle siły, ile do władania niemi trzeba.

Leonardo, wiedział dobrze, że pracę mechaniczną, potrzebną do zawisania w powietrzu, dostarczyć muszą mięśnie ramion ludzkich, gdyż człowiek, najsilniej rękami pracuje. Latalce Leonarda mają więc skrzydła przytwierdzone do ramion, a nie do grzbietu lub do okrywającej go koszulki.

Do rzeczywistych prób wzbijania się w powietrze, Leonardo nie przyszedł, bo miał przeświadczenie, że siła masykularna człowieka, do zawisania w powietrzu nie wystarcza.

Mimo to uważano lot człowieka o własnej sile, nie tylko za rzecz możliwą, ale nadto za nader prostą. Widzimy wszakżeż tyśiące machin latających i podziwiamy gracyę ich ruchów.

Jeżeli więc ptak lata, to i człowiek naśladowając jego ruchy, mógłby latać.

Besnier brał w r. 1768 na ramiona skrzydła ustawione na drążkach. Trzymając drążki rękoma, poruszał skrzydła nogami za pomocą sznurków. Skrzydła, były to ramy obciążone płótnem, które podobnie do zawiasów, na drążkach otwierać i zamykać się dawały. Besnier nie zamierzał wcale wykonywać lotów dłuższych, próbował on bowiem zlatywać kolejno z krzesła, stołu, okna, a nareszcie z dachu. Wychodząca wówczas w Paryżu gazeta „Journal des savants“ stwierdza, że próby dosyć się udawały, o czem świadczy także okoliczność, że Besnier swój aparat sprzedał linoskokom, którzy się na nim produkowali.

W cztery lata później (r. 1772) wynalazł mnich Desforge w Etamps, wóz do latania, za pomocą którego obiecywał przebywać 300 mil dziennie. Gdy wóz był ukończony, mnich wsiadł do niego i wprowadził skrzydła w ruch, lecz im dłużej skrzydłami machał, tem silniej wóz Ignął do ziemi. Pojazd, który miał przebiegać dziennie po 300 mil, z miejsca się nie ruszył.

Markiz Baccuelli w Paryżu, widząc niepowodzenie mnicha, mniemał, że zbuduje przyrząd lepszy i sporządził skrzydła, za pomocą których swobodnie w przestrzeni latać zamyślał. Lecz i jego próby latania się nie udały, bo zamiast przelecieć Sekwanę jak zamierzał, spadł, wylatując z okna swego na Quai Malaquais stojącego pałacu, między baby piorące na tratwie bieliznę i złał rękę.

Ostatnim z eksperymentatorów, którzy latać chcieli za pomocą skrzydeł, był Blanchard. Zbudował on bowiem w r. 1782 maszynę, która zwróciła na siebie uwagę całego Paryża. Bracia Ludwika XVI., księżęta Chartres i Bourbon, zajmowali się nią bardzo i dostarczali Blanchardowi środków do jej udoskonalania.

Dnia 3. maja 1782 miał Blanchard popisać się swym wynalazkiem, ponieważ jednak deszcz padał, Blanchard zamiast wznieść się w powietrze, przeczytał publiczności dawno przygotowaną mowę, wyliczając zalety i braki swej maszyny. Próbę odłożono na

później i powtarzano to parę razy — aż wreszcie sprawa spelzła na niczem.

Blanchard zamiast *machiną*, wznosił się bowiem, w powietrze *balonem*, który właśnie co wynaleziono.

Jan Milleyer młody amerykańczyk, mniemał, że niema nic łatwiejszego jak latać w powietrzu. Wystarczy najzupełniej trzymać się rączki rozpiętego parasola i dać się wiatru unosić.

Pożyczył więc parasol od postyliona, który podczas niepogody nakrywał kariolkę i udał się do farmy Thornbesa, by z wiatraku tam ustawionego, przy pomocy parasola spuścić się na dół.

Dnia 23. listopada 1889 wyszedł Milleyer na 20 metrów wysoką wieżę wiatraku, i nienamysłając się wiele, rozpinając parasol, odważnie z wieży skoczył. Podczas spadu, wiatr przegiał jednak parasol tak, że wyglądał jak miska u której dna patyk zawisał. Nierozważny śmiałek z gruchotanemi kośćmi dostał się na ziemię.

„Piękna to rzecz latać gdy się komu godzi,

„Bezpieczniej jednak, kto po ziemi chodzi“.

Ostatnim reprezentantem usiłowań, latania w powietrzu własną siłą, był niemiecki inżynier Otto Lilienthal w Berlinie, człowiek najlepszych zamiarów, robiący próby ze świadomością celu, przeprowadzając je zawsze umiejętnie i odważnie zarazem.

Zbiegając z rozprostartemi skrzydłami z pagórka usypanego sztucznie w pobliżu Berlina, unosił go wiatr czasami do 300 metrów daleko, oprzeć się jednak wiatru — siła Lilienthala niewystarczała. Dnia 12. sierpnia 1896 uderzył wiatr o skrzydła Lilienthala tak silnie, że biedak jak kula spadł na ziemię, a stało się to z takim impetem, że złamał kark na miejscu.

Jak tedy próby stósowania do lotu siły człowieka zawiodły całkowicie. Z długiego szeregu niezliczonych eksperymentów począwszy od mglistych czasów starożytnych wieków, aż do odkrycia balonu, żaden się nie udał!

Lecz i próby latania, poczynione po odkryciu balonu, niepowiodły się. Albo skrzydła były tak ciężkie, że człowiek nie miał na tyle siły ile potrzeba do władania niemi, albo gdy były tak lekkie że je unieść było można, wiatr, uderzający w nie z nienacka miotał niemi tak straszliwie, że rozszałych ruchów siła ludzka żadną miarą poskromić nie zdołała.

3.

Jak lata ptak ?

W obec nieudanych prób latania, obejmujących prawie trzysta lat, nasuwa się pytanie, dlaczego właściwie owe próby zawiodły. Wszakżeż problem lotu przyroda dawno rozwiązała, nieukrywając mechaniki swej wcale.

Codzień mamy przed oczyma tysiące żywych machin, które w powietrzu latają, a skelety ich muzea napełniają.

Podpatrując lot ptaków, dostrzeżono, że ptaki latają poruszając swe skrzydła, ale latają także, nieruszając skrzydłami wcale.

Lot pierwszego rodzaju, studyował M a r e y w Paryżu i doświadczenia jego są obecnie własnością świata cywilizowanego. Lot skuteczniejszy, bez poruszania skrzydeł, jest do chwili mniej zbadany. Wiemy tylko, że rozróżnić wypada cztery rodzaje takiego lotu: ślizganie się w powietrzu, zawisanie, żaglowanie i krążowanie.

Zamiast wdawać się w szczegółowe opisy rozmaitych sposobów latania, zmierzmy lepiej — mówią optymiści — skrzydła orła, zważmy ciężar jego ciała, a znajdziemy stosunek obszaru skrzydeł do ciężaru ich właściciela. Zważmy człowieka i dajmy mu skrzydła, stojące do jego ciężaru w tym samym stosunku — a człowiek będzie latał.

Orzeł waży 3 kilogramy a ma pół metra kwadratowego wielkie skrzydła. Na kilogram jego wagi, wypada przeto obszar skrzydeł, wynoszący $\frac{1}{6}$ metra kwadratowego. Człowiek waży 80 kilo. Jeżeli ma dostać na każdy kilogram swej wagi $\frac{1}{6}$ metra kwadratowego wielkie skrzydła, natenczas potrzebuje do lotu skrzydeł o obszarze 13 metrów kwadratowych.

Każde skrzydło miałoby więc po $6\frac{1}{2}$ metra kwadratowego. Jeżeli szerokość skrzydeł przyjmiemy na $\frac{1}{2}$ metra, natenczas długość jednego skrzydła wynosić by musiała 13 metrów.

Ponieważ takie skrzydła są stanowczo za wielkie, więc porównajmy człowieka skrzydlatego z innym ptakiem n. p. z bocianem.

Bocian waży 4 kilogramy, oba jego skrzydła mają razem $\frac{1}{2}$ metra kwadratowego. Na kilogram wagi bociana wypada przeto obszar skrzydeł $\frac{1}{8}$ metra kwadratowego. Chcąc człowiekowi wa-

żącemu 80 kilo nadać skrzydła, których obszar na każde kilo jego wagi wynosi $\frac{1}{8}$ metra kwadratowego, sprawić mu trzeba skrzydła, mające razem 10 metrów kwadratowych.

Gdyby skrzydlaty człowiek zadowolił się lotem kaczki, natenczas skrzydła jego, wypadłyby jeszcze mniejsze.

Kaczka waży $\frac{3}{4}$ kilo, a ma skrzydła $\frac{1}{20}$ metra kwadratowego. Na kilogram wagi kaczki wypada przeto obszar skrzydeł wynoszący $\frac{1}{15}$ metra kwadratowego. Gdyby człowiek miał otrzymać podobne skrzydła, mogłyby one mierzyć razem, już tylko 5 metrów kwadratowych.

Ależ czy w obec rowerów, automobil, statków i kolei żelaznych, lot kaczki, wystarczałby człowiekowi?

Gdyby latający człowiek miał skrzydła tak ukształtowane jak je ma wrona, natenczas rachunek przedstawia się jak następuje:

Wrona waży $\frac{1}{2}$ kilo, skrzydła jej mierzą razem $\frac{1}{5}$ metra kwadratowego. Na 1 kilo wagi wrony, wypada przeto obszar skrzydeł wynoszący $\frac{2}{5}$ metra kwadratowego. Chcąc ten sam stosunek zatrzymać dla człowieka, trzeba mu dać skrzydła, mające razem 32 metrów kwadratowych.

Na czyjeż więc podobieństwo wypada zrobić skrzydła dla człowieka, czy na podobieństwo wrony, orła, bociana, czy może kaczki?

Z tych przykładów wypada, że otrzymamy najmniejsze skrzydła dla człowieka, skoro je zbudujemy w tym samym stosunku jaki zachodzi u kaczki.

Z tego jednak wcale jeszcze nie wynika, że człowiek, dodawszy takie skrzydła, będzie niemi mógł tak władać, jak kaczka włada.

Chcąc tę kwestyę rozstrzygnąć, trzeba wiedzieć ile mechanicznej pracy potrzeba do zawisania w powietrzu, jakoteż, jak wielką jest praca muskularna człowieka.

Jeżeli praca muskularna człowieka jest tak wielką, lub większą jak praca mechaniczna, potrzebna do zawisania, natenczas istnieje prawdopodobieństwo, że człowiek o własnej sile będzie mógł latać.

4.

Miara pracy mechanicznej.

Na uniwersytetach średniowiecznych powszechnie uczono, że wszelka wiedza pochodzi od Chrystusa, jakoteż, że obejmuje ona sprawy ducha i sprawy świeckie.

W sprawach ducha (łaski) poprzednikiem Chrystusa był Jan Chrzyciel, w świeckich zaś, uczony grecki: Arystot.

Podobnie jak w sprawach duchownych wiedzę uważano za objawienie, tak i naukę Arystota trzymano za bezwzględną prawdę. Powątpiewanie w naukę Arystota, było tak samo kacerstwem, jak powątpiewanie nauki Chrystusa. Mędrkowanie co do jednej i drugiej nauki, było zakazane a dosyć często — śmiercią karane.

Nauka poganina była wyrocznią, nietylko w chrześcijaństwie, ale także i w świecie islamskim, greckim i rzymskim i trwała niezachwianie przez 30 długich wieków! Niejeden stos zapłonął, by zgubić tych, którzy w naukę Arystota wierzyć nie chcieli lub wierzyć nie mogli.

Otóż Arystot uczył, że ciężarki zawieszane na końcach, drążka podpartego lub zawieszzonego, pozostają wtedy ze sobą w równowadze, jeżeli stoją do siebie w odwrotnym stosunku odległości od punktu podparcia drążka.

Było to faktem o prawdziwości, którego nikt nie wątpił, gdyż najprostsze doświadczenie, powątpiewającego uspokoić mogło. Zrozumienie tego faktu, sprawiało jednak myślicielom świata starego, wiele trudności. Nie można było bowiem wytłómaczyć, dlaczego skutek działania jednej i tej samej siły (tego samego ciężarku) miał być zależnym od oddalenia punktu jej zaczepienia od punktu podparcia drążka.

Przez przesunięcie ciężarka, przez zmianę oddalenia punktu zaczepienia siły od punktu podparcia drążka — przecież wielkość siły się nie zmienia. Dlaczegoż więc równowaga się burzy?

Doświadczenie uczy, że iloczyny ciężaru i odległości jego punktu zaczepienia, od punktu podparcia drążka, po obu stronach tego punktu, muszą sobie być równe, skoro równowaga ma istnieć.

Równość owych iloczynów, jest więc koniecznością, cechującą równowagę. Czyli innymi słowy: Warunkiem równowagi, jest równość owych iloczynów.

Twierdzenie to znano w starożytności bardzo dobrze i z nim się liczone. Dlaczego jednak iloczyn ciężaru i jego odległości od punktu podparcia drażka, odgrywa tak znamienne rolę co do równowagi, — tego niewiedzano aż do roku 1600.

Galileusz badając warunki równowagi na równi pochyłej, sprawę tę wyjaśnił.

Uczony ten — rozumował mniej więcej w sposób następujący:

Pomyślny pulpit, jakiego muzykańci do trzymania nut używają. Pulpit taki, składa się z dwóch płaszczyzn, jednej pionowej drugiej do poziomu nachylonej.

Tam gdzie obie te płaszczyzny ze sobą się schodzą, a więc na kalenicy owego dachu, osadzono rolkę, przez którą przerzucono sznurek tak, że jedna jego część wisi pionowo, druga zaś, leży na płaszczyźnie pochyłonej. Na obu końcach sznura zawieszono nierówno ciężkie ciężarki.

Galileusz zauważył, o czym przedtem nie wiedzano, że równowaga obu ciężarków zawsze nastąpi, gdy ciężarek poruszający się w kierunku pionu, stanie tak wysoko po nad poziomem, że iloczyn jego wagi i owej wysokości, będzie tak wielki, jak iloczyn wagi drugiego ciężaru i jego wysokości po nad poziomem.

Galileusz spostrzegł więc, że iloczyny ciężarów i ich dróg w kierunku pionu a więc w kierunku działania siły ciężenia, zawsze były jednakie skoro równowaga miała miejsce.

Wysokości w których ciężarki stanęły w razie równowagi, niebyły więc jednakowo wielkie tak samo jak i wagi obóich ciężarków różniły się od siebie. Iloczyn jednego ciężaru przez jego drogę pionową, równa się jednak zawsze iloczynowi drugiego ciężaru przez jego drogę pionową.

Pod wpływem wrażenia, jaki fakt ten na niego wywarł, powiedział sobie Galileusz, że równowaga nastąpi, gdy natężenia muszkułów ręki wznoszącej ciężar do jego wysokości, po obu stronach pulpitu będą jednakowe.

A ponieważ doświadczenie uczy, że równowaga następuje, gdy wspomniane już iloczyny, są sobie równe, więc miarą na-

tężenia mięśni dźwigających ciężary, musi być iloczyn wielkości ciężaru, przez wysokość do której ciężar się wznosi.

Ciężar jest siłą, wysokość do której go wznoszę, jest drogą wziętą w kierunku działania owej siły. Miarą natężenia mięśniowego, jest więc iloczyn siły przez drogę wziętą w kierunku jej działania.

Iloczyn ciężaru i drogi jego pionowej, nazwano później momentem wirtualnym, która to nazwa przechowała się aż do roku 1825. W tym bowiem roku, Coriolis w Paryżu, wspomnianemu iloczynowi dał nazwę „praca“. Navier zaś, kolega Coriolisa, przyjął (1830) za jednostkę pracy, meterkilogram.

Niestety, jednostka ta, nieotrzymała żadnego miana. Mówimy tylko, że jednostką pracy mechanicznej, jest meterkilogram.

Jeżeli 75 takich jednostek pracy, wydamy w ciągu jednej sekundy, natenczas sekundowa nasza praca, nazywa się siłą konia.

To co nazywamy siłą konia, nie jest więc siłą, ale raczej pracą i to pracą niewykonaną w czasie dowolnym, lecz pracą wydaną w ciągu sekundy.

Siła konia, równa się więc 75 meterkilogramów, wydanych w ciągu sekundy.

Skąd przychodzi mechanika do tak dzikiej nazwy?

Watt, twórca maszyn parowych, wprowadził w roku 1784 tę nieszczęsną nazwę, błędną co do wyrazu, a niefortunną co do myśli. Porównywał on bowiem prace swych maszyn z pracą koni, których prace maszyny parowe zastąpić miały.

Ażeby móc określić jak silnej maszyny, konsumentowi dostarczyć trzeba, musiał tenże oznaczyć, ile maszyna parowa, której dostawy on żąda, zastąpić winna koni.

5.

Jak pracuje organizm zwierzęcy.

Pytanie: w jaki sposób pracuje organizm zwierzęcy, przypomina mi odpowiedź, jaką dał uczone Pio na pytanie: „co to jest honor?”

„Honor — rzekł Pio — honor wydaje mi się być czemś podobnym do oznaki honorowej. Mówią o honorze sztandaru, ho-

norze broni, o długach honorowych, o honorach w kartach, nieboszczykom oddają ostatni honor, dajemy słowo honoru, honorujemy czynność urzędnika i t. p. — Muszę przyznać, że niewiem dobrze, czem właściwie honor jest“.

W podobnym kłopotcie jak Pio znajduje się ten, który wyjaśnia jak organizm zwierzęcy pracuje.

Mam liter ciepłej wody. Termometer wstawiony do wody, wskazuje 50° C. Do ogrzania tej wody wydałem pewną ilość ciepła. W drugim naczyniu, mam także liter tak samo ciepłej wody. Do ogrzania tej drugiej wody, potrzebowałem przeto tyle samo ciepła co w pierwszym razie.

Jeżeli obie wody zleję razem, to będę miał w naczyniu 2 litry wody, zawierającej w sobie dwa razy więcej ciepła aniżeli w jednym litrze. Termometer wstawiony do tego trzeciego naczynia nie wskazuje jednak dwa razy wyższej temperatury, nie wskaże więc $2 \times 50 = 100^{\circ}$ C, lecz wskaże tylko 50° C bo przez zlanie dwóch wód letnich, nie otrzymałem wody wrzącej.

Temperatura dwóch liter wody pozostała więc niezmienioną, ciepło ich, jednak się zdwoiło.

Między ciepłem, a temperaturą, istnieje więc różnica. Tych dwóch pojęć nie można przeto ze sobą mieszać.

Machiny ciepłne (machiny parowe i maszyny gazowe) wydają prace mechaniczną kosztem ciepła i kosztem jego temperatury.

Stosunek różnicy temperatur między ciepłem wchodzącem do maszyny ciepłnej, a ciepłem z niej uchodzącem, do absolutnej temperatury ciepła wchodzącego, — jest miarą dzielności machin ciepłnych.

Pod temperaturą absolutną, rozumiemy zwykłą temperaturę mierzoną termometrem Celjusza, zwiększoną o 273.

Temperaturze 27° C odpowiada przeto absolutna temperatura $273 + 27 = 300^{\circ}$.

Mechaniczna teoria ciepła uczy, że maszyny ciepłne (machiny parowe lub gazowe), przeobrażają w pracę, tylko pewną część tego ciepła, którego otrzymały. Część ciepła przeobrażoną w pracę mechaniczną, znajdziemy, dzieląc różnicę temperatur między ciepłem wchodzącem do maszyny, a ciepłem z niej uchodzącem, przez absolutną temperaturę ciepła wchodzącego.

Jeżeli np. para wchodzi do cylindra maszyny parowej, mając temperaturę 180° C, para uchodząca z cylindra, posiada zaś temperaturę 120° Celzjusza, natenczas wynosi różnica temperatur $180 - 120 = 60^{\circ}$. Absolutna temperatura pary uchodzącej, wynosi zaś $180 + 273 = 453$. Machina parowa przeobraziła przeto

$$\frac{60}{453} = 0.14$$

czyli 14% otrzymanego ciepła w pracę mechaniczną. Reszta ciepła wynosząca 86% dostarczonej maszynie ilości, nie została wyzyskaną na cele pracy, uszła więc marnie.

Praca maszyn ciepłych, powstaje więc nie tylko kosztem ciepła uzyskanego spalaniem paliwa, ale także i kosztem jego temperatury.

Praca organizmu zwierzęcego, powstaje także kosztem ciepła powstałego przez spalanie strawy, ale powstaje prawie bez wydatku temperatury.

Różnica temperatur między ciepłem wchodzącym do maszyny żywej, a ciepłem z niej uchodzącym, jest bowiem bardzo nieznaczną, wynosi zaledwie 2 do 3 stopnie termometru C. Absolutną temperaturę ciepła wchodzącego do maszyny żywej, podają fizjologowie na 300 stopni.

Dzielność maszyny żywej, obliczana podług mechanicznej teorii ciepła, wynosiłaby przeto:

$$\frac{3}{300} = \frac{1}{100}$$

Co znaczy, że machina żywa, przeobrażałaby tylko jeden procent otrzymanego ciepła, przez utlenianie się strawy. Reszta t. j. 99% tego ciepła, uchodziłaby bezużytecznie.

A przecież wiadomo powszechnie, że machina żywa, jest daleko dzielniejszą od najlepszej maszyny martwej!

Tak np. człowiek konsumuje na dobę:

białka	100	gramów
węglowodorów.	600	"
tluszczu	100	"

Spalając 1 gram:

białka otrzymujemy	3.0	kalorye
węglowodorów otrzymujemy	3.8	"
tluszczu	8.5	"

Dzienna strawa człowieka, utleniając się w jego ciele, produkuje przeto następujące ilości ciepła:

Ciepło powstałe przez uplenie się			
białka	wynosi . . .	100×3	$= 300$
węglowodorów	„ . . .	600×3.8	$= 2280$
tłuszczu	„ . . .	100×8.5	$= 850$
	Razem .		<u>3430</u> kaloryi.

Tyle więc ciepła dostaje się w ciągu 24 godzin, do maszyny żywej. Rozchodzi się teraz o to, ile z tego ciepła, maszyna taka przeobraża w pracę mechaniczną?

Fizjologia uczy, że rozchód ciepła człowieka niepracującego wcale, wynosi na dobę:

promieniowanie	1260	kaloryi
parowanie przez skórę	880	„
„ „ płuca	225	„
ogrzewanie oddechu	85	„
„ mocz i kału	50	„
Razem .	<u>2500</u>	kaloryi.

Ciepło potrzebne do utrzymania życia, wynosi więc na dobę 2500 kaloryi.

Na cele pracy mechanicznej pozostaje przeto człowiekowi już tylko:

$$3430 - 2500 = 930$$

kaloryi.

Stosunek ciepła przeobrażonego w pracę, do ciepła organizmowi dostarczonego, czyli dzielność maszyny żywej, jest więc:

$$\frac{930 \times 100}{3430} = 27\%$$

Gdyby maszyna żywa, pracowała tak jak pracuje maszyna cieplna, wynosiłaby dzielność jej w najlepszym razie tylko 1%, podczas gdy rzeczywiście dzielność maszyny żywej, wynosi 27% i więcej.

Fizjologia uczy bowiem, że dzielność muszkułów często wynosi 34—55%.

Praca maszyny żywej obliczana według mechanicznej teorii ciepła, niezawodzącej nigdy przy maszynach cieplnych (maszynach martwych), byłaby więc — biorąc rzecz okrągło — 50 razy mniejszą, jak jest w rzeczywistości.

Dzielności machin żywych niemożna przeto obliczać według metody wypróbowanej dla machin martwych.

Wnioskujemy stąd, że machina żywa wytwarzać musi pracę swą inaczej, jak to czyni machina martwa. Mechanika wytwarzania pracy ze strawy, musi się więc różnić od mechaniki wytwarzania pracy z paliwa. Strawa nie odgrywa więc w maszynie żywej tego, co w maszynie martwej, odgrywa paliwo.

Machina martwa, przeobraża w pracę, ciepło i temperaturę, żywa zaś, tylko ciepło, niezmieniając prawie temperatury.

Porównanie maszyny żywej z maszyną martwą, jest więc niestósowne. Rozumowania na podstawie tworzenia się pracy w maszynach żywych i martwych li tylko kosztem ciepła nie są więc uzasadnione.

Chemia uczy, że połączenie się z sobą dwóch ciał, produkuje zazwyczaj ciepło, podczas gdy rozkład ciała złożonego, zazwyczaj ciepło konsumuje.

Jeżeli ciało rozpadło się na te same składowe z których powstało, natenczas konsum ciepła potrzebny do rozkładu, wynosi tyle co produkcya ciepła przy tworzeniu się ciała.

Jeżeli zaś ciało złożone, rozpada się na inne części składowe, jak były te, z których powstało, natenczas ciepło konsumowane nie bilansuje się z ciepłem produkowanym.

Przez utlenianie się strawy, powstaje w organizmie zwierzęcym pomiędzy innymi, także i cukier, który znów później rozpada się w dwutlenek węgla i wodę.

Woda, dostając się do mięśnia sprawia — tak sobie to wyobrażamy — że tenże pęcznieje (staje się grubszym) skutkiem czego skurczyć się musi. Skurcz jego, może zaś być tak silnym, że skrócający swą długość mięszkuł, — ciało przyczepione do jego końca, pociągnie ku sobie.

Gdy woda wyparuje, mięszkuł, wracając do pierwotnego stanu, wydłuży się, skurczy się zaś ponownie, skutkiem nowego napływu wody. Jeżeli przyływ i odparowanie wody odbywa się kolejno po sobie, mówimy, że mięszkuł pracuje.

Do pracy mięszkularnej potrzeba przeto podług tego zapatrywania, wody. Praca tej wody nie jest jednak proporcjonalną do ciepła wydanego na jej powstanie — (wydanego na rozkład cukru).

Rozkład cukru, nie odbywa się jednak w całym ciele człowieka, gdyż cukier nie jest w ciele ludzkim rozsiany, lecz gromadzi się tylko miejscami, przeważnie w mięśniach (mięśniach). Rozkład cukru nie odbywa się ustawicznie, lecz tylko w przezwach, zależnych od woliczłowieka,

Impuls do rozkładu cukru wychodzący z mózgu dostaje się do mięśni przez nerwy, w sposób dla nas jeszcze nie zrozumiały.

Dostawszy się do miejsca w którym cukier jest nagromadzony, wyzwala tam akcję chemiczną, która przeobraża się w akcję mechaniczną.

Każda komórka mięśniowa, jest niejako miniaturka motoru, każda z osobna, jest misterną maszynką dla siebie, maszynką, która żyje. Mięsień jest zbiorowiskiem niezliczonej ilości takich maszynek, z których każda pracę mechaniczną wydaje.

W takim łańcuchu żywych motorów, przeobraża się energia chemiczna, bezpośrednio w energię mechaniczną, a nie jak to się dzieje, w machinach cieplnych — najpierw w ciepło, a potem w pracę.

Mechanizm tej przemiany, jest dla nas nierozumiały, znamy tylko rezultat jego pracy, nie zaś sposób jego funkcjonowania.

Wiemy tylko tyle, że praca ludzka jest w mięśniach niejako uspioną, i że dopiero się ujawnia, gdy zostaje zbudzoną — z pęt swych wyzwoloną. Do wyzwolenia zaś pracy uspionej, wystarcza bardzo mała różnica temperatury.

Mówimy, że mięśnie organizmu zwierzęcego posiadają pewien zapas energii potencjalnej, do wyzwolenia której mała różnica temperatury już wystarcza.

W ten niedołążny sposób tłómaczymy sobie pracę mięśni.

Trywialny przykład może przyczyni się do mniej ciemnego poglądu na sprawę.

W kadzi ustawionej na strychu, znajduje się woda. Gdy woda spłynie na dół, może obrócić koło młyńskie, które znów zmiele mąkę.

W kadzi znajdująca się woda, może więc pracować, gdy się jej da sposobność ku temu. Jeżeli tej sposobności niema, woda nie pracuje, zapas pracy jednak mimoto posiada.

Mówimy w takim razie, że woda posiada energię potencjalną. Chcąc spowodować aby woda pracowała, wystarcza wytrącić czop, który odpływ jej tamował. Do wytrącenia czopa wystarcza mała tylko praca. Wydatkiem małej pracy można więc, wyzwalać energię potencjalną, uzyskać dużo pracy.

Praca uzyskana nie będzie jednak pozostawać w stałym stosunku do pracy potrzebnej do jej wyzwolenia, bo czop może wysuwac się trudno lub łatwo, niezależnie od ilości, w kaźni nagromadzonej wody.

6.

Wielkość pracy mięśniowej człowieka.

Pracę człowieka mierzono wielokrotnie, i znaleziono na podstawie wielkiej ilości pomiarów, że skoro człowiek ma:

ciężar ciągnąć, wynosi praca jego	. 110 000
ciężar dźwigać w górę	. 117 204
pracować w deptaku	. 119 551
dźwigać ciężar na plecach	. 122 168
zabijać pale	. 122 215
wyrzucać w górę ziemię	. 126 000
obracać wał	. 136 428
chodzić po schodach	. 140 000
poruszać dźwignię	. 146 954

meterkilogramów na dobę.

Przeciętna praca człowieka wypadająca na dobę, wynosi podług tego ogrągło 127 500 meterkilogramów. Na sekundę wypada przeto okrągło $1\frac{1}{2}$ meterkilograma mechanicznej pracy.

Jeżeli człowiek pracuje przez 12 godzin, natenczas przyjmujemy, że sekundowa jego praca wynosi 5 meterkilogramów. Jeżeli dzienna jego praca trwa 8 godzin, natenczas przyjmujemy, że sekundowa jego praca wynosi 7 meterkilogramów. Jeżeli w tych ośmiu godzinach dziennej pracy, jest dwugodzinna przerwa, natenczas szacujemy sekundową pracę człowieka nawet na 50 meterkilogramów.

Największą pracę wykonuje człowiek, gdy energicznie wiośluje, natenczas sekundowa jego praca wynosi 25 meterkilogramów. Jeżeli się rozchodzi o pracę trwającą kilka minut tylko, natenczas szacować można sekundową pracę człowieka nawet na 50 meterkilogramów.

Podczas bicyklowych wyścigów urządzonych dnia 8. maja 1894 przebiegł Sa uli zwycięzca premiiowany, drogę z Mediolanu do Turynu w ciągu 24 godzin. Ponieważ długość przebytej drogi wynosiła 500 kilometrów, więc szybkość jazdy była 5·8 metrów na sekundę, praca mechaniczna zaś 879 860 meterkilogramów na dobę. Praca owego matadora przewyższała więc przeciętną pracę człowieka

$$\frac{879\ 860}{127\ 500} = 7$$

razy. Wynosiła więc 42 meterkilogramów na sekundę.

W afektach, n. p. w przestrachu, dochodzić może sekundowa praca człowieka do 75 moterkilogramów a nawet i wyżej. W takich razach, równa się więc praca człowieka „sile konia“.

Konik polny, waży 0·6 grama, i skacze $\frac{1}{3}$ metra wysoko. Mechaniczna jego praca, wynosi przeto:

$$\frac{0\cdot6 \times \frac{1}{3}}{1000} = \frac{1}{5000} \text{ część}$$

meterkilograma.

Człowiek ważący 75 kilo przeskoczy parkan $\frac{1}{2}$ metra wysokości. Mechaniczna jego praca wynosi przeto

$$\frac{1}{2} \times 75 = 37$$

meterkilogramów, jest więc 185.000 razy większą.

Jeżeli zaś sprowadzimy pracę konika polnego i pracę człowieka do jednego i tego samego ciężaru, natenczas przekonamy się, że praca konika wynosi $\frac{1}{3}$ tysięcznych meterkilograma.

Człowiek jest więc tylko półtora razy silniejszym od polnego konika. Praca mrówki jest 17 razy większą od pracy takiego konika. Praca mrówki przewyższa przeto pracę człowieka 11 razy!

W obec tego wszystkiego, nasuwa się pytanie, jakże wielką pracę człowiek wydawać może co sekundy? jeżeli się rozchodzi o latanie w powietrzu.

Jeżeli przypuścimy, że sztuczne skrzydła człowieka poruszane będą jego rękami, natenczas tylko praca muszkułów przytwierdzonych do piersi człowieka, na cele władania skrzydłami wyzyskaną być może.

Podług Bisc h o f a ważą piersiowe muszkuły, człowieka średnio $\frac{3}{4}$ kilograma. A ponieważ Fیزیologia uczy, że kilogram muszkułu wydaje na sekundę przeciętnie 7 meterkilogramów mechanicznej pracy, więc praca człowieka, jaką wyzyskać można na cele sztucznego lotu, wynosiłaby :

$$\frac{3}{4} \times 7 = \frac{21}{4}$$

lub okrągło 5 meterkilogramów.

Jeżeli człowiek waży 75 kilo, natenczas sekundowa jego praca dająca się wyzyskać na cele lotu, wynosiłaby :

$$\frac{5}{75} = \frac{1}{15}$$

ciężaru człowieka.

Gdyby się rozchodziło o lot trwający kilka minut tylko, możeby można przyjąć, że praca człowieka dająca się wyzyskać na cele lotu, wynosi $\frac{1}{10}$ jego ciężaru.

Jeżeli rachować chcemy optymistycznie, natenczas właśnie tę sekundową pracę, w rachunek wprowadzać przyjdzie.

7.

Praca mechaniczna, potrzebna do zawisania w powietrzu.

Na łańcuchu wisi wiadro napelnione wodą. Łańcuch jest wyprężony w kierunku pionu. Jeżeli w ścianie wiadra wywiercę dziurę, tak że woda przez nią może wypływać, natenczas obaczę, że wiadro zbczy z pionu odchylając się w odwrotnym kierunku wpływu wody.

Z wiadra na zewnątrz wydostająca się woda, wywiera więc widocznie siłę, działającą w odwrotnym kierunku prądu wypływającej wody. Siłę tę, zowiemy Re a k c y ą i mierzymy ją przez wielkość nacisku jaki ona na ścianę naczynia wywiera.

Jeżeli reakcyja wynosi kilogram, to znaczy, że ściana naczynia zostaje pod naciskiem kilograma.

Siła reakcji zawisała od ilości w sekundzie wypływającej wody i od szybkości jej wypływu.

Zwiększając ilość wody, przedostającej się z naczynia, t. j. robiąc w naczyniu większy otwór i zwiększając szybkość wypływu, przez wywarcie odpowiedniego nacisku na powierzchnię wody znajdującą się w naczyniu, sprawić mogę reakcję dowolnie wielką.

Gdybym nie ścianę, ale dno wiaderka nawiercił, natenczas woda wypływałaby pionowo w dół, reakcja jej, działając zawsze w odwrotnym kierunku wypływu cieczy, objawiłaby się przeto jako siła działająca z dołu i góry. A więc w odwrotnym kierunku działania siły ciężenia.

A gdybym sprawił, że siła reakcji równałaby się ciężarowi zawsze pełnego wiaderka, natenczas miałbym dwie, w kierunku pionu przeciw siebie działające, jednakowo wielkie siły.

Siły te, zniosłyby się więc wzajemnie, nie pozostałaby żadna siła. Wiadro napelnione wodą, nie miałoby ciężaru. Gdybym więc łańcuch przeciął, wiadro na dół by nie spadło, bo niema żadnej siły, któraby spadek jego powodowała.

Rozumie się, że wiadro zawisałoby tak długo w przestrzeni, jak długo reakcja będzie równą jego ciężarowi t. j. jak długo szybkość wypływu wody przez otwór w dnie wiadra się nie zmienia.

Gdybym zamlał wiadra zawsze pełnego wodą, miał naczynie napelnione powietrzem, i nacisk na zamknięte w naczyniu powietrze pozostawał niezmienny, a powietrze mogło z utworu w dnie naczynia wypływać tak szybko, aby reakcja jego wypływu, równą była ciężarowi naczynia (zawsze powietrzem napelnionego) natenczas naczynie takie, w przestrzeni zawisać by musiało.

Do zawisania w przestrzeni, nie potrzeba przeto nic więcej, jak z naczynia mającego zawisać, wyciskać w dół tyle powietrza, i wyciskać go tak szybko, aby jego reakcja, równała się ciężarowi naczynia.

Do wytłaczania odpowiedniej ilości powietrza, odpowiednią szybkością, potrzeba jednak pracy mechanicznej. Pracę tę, zowiemy pracą zawisania.

Mechanika uczy, że praca zawisania, wynosi na sekundę, zawsze połowę iloczynu reakcji i początkowej szybkości wypływu cieczy.

Gdyby n. p. reakcja wypływającego powietrza, wynosiła 10

kilogramów, a powietrze wypływałoby szybkością 30 metrów na sekundę, natenczas iloczyn reakcyi i szybkości wynosiłby $10 \times 30 = 300$. Połowa tego iloczynu jest 150. Praca zawisania w przestrzeni pustej, wynosi przeto 150 meterkilogramów na sekundę, czyli równałaby się pracy dwóch koni.

Tak by się rzecz miała, gdyby naczynie zawierające w sobie powietrze, znajdowało się w próżni.

Sprawa zawisania w powietrzu, zmienia się o tyle, że reakcyja z naczynia wypływającej cieczy (wody, powietrza, gazu etc.) przewyższać musi ciężar zawisać mający w powietrzu, dwa razy; a szybkość wypływu cieczy równać się musi szybkości spadania tegoż ciężaru w powietrzu.

Praca zawisania w powietrzu, wyraża się w takim razie iloczynem ciężaru mającego zawisać, przez szybkość jego spadania w powietrzu.

Jeżeli ciężar mierzymy w kilogramach, szybkość spadu w powietrzu, w metrach na sekundę, natenczas iloczyn tych dwóch liczb, przedstawi sekundową pracę zawisania w powietrzu, mierzoną w meterkilogramach.

W powietrzu spada kamień inaczej jak w próżni. W próżni szybkość spadu nie zależy ani od ciężaru ciała spadającego ani od jego kształtu. W powietrzu zaś, szybkość spadu zawisłą jest od obu tych okoliczności. W próżni spadają wszystkie ciała jednakowo szybko, w powietrzu, zaś spadają tylko takie ciała jednakowo szybko, dla których stosunek ciężaru do ich rzutu poziomego, jest 1.

W próżni, szybkość spadającego ciała wzrasta w miarę czasu przez który ono spada, w powietrzu zaś, szybkość spadu w bardzo krótkim czasie staje się jednostajną.

Praca zawisania w powietrzu, wynosi przeto, biorąc rzecz okrągłą, tyle meterkilogramów na sekundę, ile wynosi iloczyn ciężaru ciała spadającego wyrażony w kilogramach i jego jednostajnej szybkości spadu, wyrażonej w metrach na sekundę.

Gdyby np. poziomo ułożona płyta mająca 2 metry kwadratowe obszaru, a ważąca 8 kilogramów, spadała w dół, natenczas rzut jej poziomy wynosiłby 2 metry kwadratowe. Stosunek ciężaru do rzutu poziomego, wynosiłby przeto:

$$\frac{8}{2} = 4$$

Otóż mechanika lotu uczy, że kwadrat trzeciej części owej jednostajnej szybkości, o której właśnie co mówiono, równa się zawsze owemu stosunkowi ciężaru do jego rzutu poziomego.

Płyta nasza, leżąc poziomo, spadać przeto będzie jednostajną szybkością wynoszącą 6 metrów na sekundę, gdyż trzecia część tej szybkości wynosi 2, a liczba ta podniesiona do kwadratu daje 4, a więc właśnie tyle, ile wynosi stosunek ciężaru płyty, do jej rzutu poziomego.

Jeżeli tę płytę położę na stół przed siebie i przetnę ją prostą linią, leżącą w płaszczyźnie stołu ustawioną pod prostym kątem do ich poziomych kantów, na dwie równe części, następnie rozsunę te dwie połowy, tak daleko od siebie, aby między nie zmieścił się człowiek leżący, i do ramienia jego, połówki płyty odpowiednio przymocuje, to całość przedstawi człowieka leżącego na stole z rozpartymi skrzydłami.

Gdybym z pod tego latalca wysunął tablicę stołu, a latalec mimo tego nie miał spadać, lecz miał zawisać w powietrzu, to musiałby władając swemi skrzydłami, wyciskać powietrze w dół tą samą szybkością, jakąby on spadał, gdyby skrzydła miał rozwarłe, a niemi nie władał. Ilość co sekundę wyciskanego powietrza, musiałaby się równać jego ciężarowi.

W takim bowiem razie wynosiłaby praca zawisania tyle metrekilogramów na sekundę, ile wynosi iloczyn ciężaru latalca, mierzonego w kilogramach, i szybkości jego spadu w powietrzu, wyrażonej w metrach na sekundę, a więc właśnie tyle, ile do zawisania potrzeba.

Rozumie się, że człowiekowi trzeba dobrać skrzydła tak, aby praca potrzebna do odpowiedniego niemi władania, wypadła możliwie jak najmniejszą.

Dotyczący rachunek prowadzi do tego ciekawego wyniku, że w takim razie, oba skrzydła razem, winne ważyć tyle, co waży połowa ciężaru człowieka.

Całkowity ciężar, mający zawisać w powietrzu, a więc ciężar oskrzydłonego latalca, będzie przeto półtora raza większym od ciężaru człowieka.

Jeżeli jednostajna szybkość spadania w powietrzu, niema przekraczać 4 metrów na sekundę, natenczas meter kwadratowy skrzydeł nie mógłby więcej ważyć jak dwie trzecie kilograma. Obszar zaś skrzydeł wyniesie w takim razie trzy czwarte tyle me-

trów kwadratowych, ile kilogramów człowiek waży, nie licząc ciężaru jego skrzydeł.

Człowiek ważący 80 kilo, potrzebuje przeto do zawisania w powietrzu skrzydeł, mających razem

$$\frac{3}{4} \times 80 = 60$$

metrów kwadratowych. A ponieważ meter kwadratowy skrzydeł więcej jak dwie trzecie kilo ważyć nie może, więc ciężar skrzydeł wyniesie

$$\frac{2}{3} \times 60 = 40$$

kilogramów, czyli połowę ciężaru człowieka, a więc tyle, jak być powinno, aby praca zawisania była możliwie najmniejszą.

Mając takie skrzydła, człowiek, chcąc się utrzymać w powietrzu, wydawać musi na każdy kilogram swej wagi, co sekundę półtora raza tyle meterkilogramów mechanicznej pracy, ile metrów na sekundę wynosi jego jednostajna szybkość spadu; a więc

$$\frac{3}{2} \times 4 = 6$$

meterkilogramów.

Gdyby sprawić chciano, aby w razie niedopisania mechaniki skrzydeł, latalec trzymając rozpostarte skrzydła poziomo, nie spa-
dał ku ziemi szybciej, jak szybkością 10 centymetrów, a więc $\frac{1}{10}$
metra na sekundę, natenczas sekundowa praca zawisania wynosi-
łaby już tylko $\frac{3}{2} \frac{1}{10} = \frac{3}{20}$ lub okrągło $\frac{1}{7}$ meterkilograma na
każdy kilogram wagi człowieka.

Jeżeli człowiek waży 70 kilo, natenczas musiałby, chcąc za-
wisać w powietrzu, wydawać na sekundę $\frac{70}{7} = 10$ meterkilo-
gramów mechanicznej pracy.

Przeprowadzając rachunek ogólnikowo, przychodzimy do następujących rezultatów:

1. Wielkość skrzydeł, mierzoną w metrach kwadratowych, wypadającą na kilogram ciężaru człowieka, znajdzie, dzieląc liczbę 12 przez kwadrat szybkości spadu.

2. Ciężar metra kwadratowego skrzydeł, mierzony w kilogramach, otrzymam, biorąc 24 tą część kwadratu szybkości spadu.

3. Pracę zawisania, wyrażoną w meterkilogramach na sekundę, otrzymam, biorąc szybkość spadu półtora razy.

Widzimy więc, że wielkość i ciężar skrzydeł, jakoteż praca zawisania zależą od szybkości spadu w powietrzu. Szybkość tę obliczać trzeba w sposób już opisany.

Jeżeli zaś praca mechaniczna jest z góry daną, natenczas wyrazić się dadzą: szybkość spadu, wielkość i ciężar skrzydeł przez tę daną pracę. W takim razie prowadzi rachunek do następujących recept:

1. Wielkość skrzydeł wypadająca na kilogram ciężaru człowieka mierzona w metrach kwadratowych znajdę, dzieląc liczbę 27 przez kwadrat sekundowej pracy zawisania, mierzonej w meterkilogramach, odniesionej do kilograma wagi człowieka.

2. Część 54-ta pracy zawisania daje mi ciężar metra kwadratowego skrzydeł, wyrażony w kilogramach.

3. Szybkość spadu wyrażoną w metrach na sekundę, otrzymuję biorąc $\frac{2}{3}$ pracy zawisania.

Przykład. Mam do dyspozycji pracę 4 koni, pracę tę użyć mam do utrzymania w powietrzu ciężaru 100 kilo. Zachodzi pytanie, jak wielkich skrzydeł nato będzie trzeba, ile one będą ważyły i jak szybko ciężar na dół spadać będzie, gdy poziomo rozpostarte skrzydła z jakiej bądź przyczyny, funkcyonować przestaną.

Rozwiązanie. Praca konia wynosi 75 meterkilogramów na sekundę. Sekundowa praca jaką mam do dyspozycji, wynosi przeto $4 \times 75 = 300$ meterkilogramów. Ponieważ ciężar, mający zawisnąć w powietrzu, waży 100 kilo, więc sekundowa praca wypadająca na kilogram jego wagi, wynosi $\frac{300}{100} = 3$ meterkilogramy.

Gdyby mechanika skrzydeł zawiodła, natenczas ciężar mający w powietrzu zawisnąć, spadałby ku ziemi z szybkością $\frac{2}{3} \times 3 = 2$ metrów na sekundę, a skrzydła podczas spadu były poziomo rozpostarte.

Wielkość skrzydeł wypadająca na każdy kilogram wagi ciężaru, mającego w powietrzu zawisnąć, wynosiłaby podług recepty pierwszej:

$$\frac{27}{3 \times 3} = 3$$

metrów kwadratowych. A ponieważ dźwigać mam w powietrzu 100 kilo, więc do zawisania tego ciężaru, potrzeba skrzydeł o wielkości

$$100 \times 3 = 300$$

metrów kwadratowych.

Meter kwadratowy takich skrzydeł niemógłby podług recepty drugiej ważyć więcej jak :

$$\frac{3 \times 3}{54} = 1/6$$

kilograma, czyli nie więcej jak 167 gramów.

8.

Czy będziemy o własnej sile latać w powietrzu?

Jeżeli człowiek ma zawisać w powietrzu, natenczas musi powietrze bić skrzydłami tak silnie, aby reakcja w dół wyrzucanego powietrza, po dwakroć przewyższała całkowity ciężar latalca.

Jeżeli człowiek wydawać ma taką pracę z najmniejszym wysiłkiem, natenczas ciężar jego skrzydeł, ich obszar i szybkość spadania w powietrzu, nie będą już dowolne, lecz zależeć będą w podany już sposób, od pracy człowieka, jaką on na cele zawisania wydawać może.

Odpowiedni rachunek daje trzy reguły, a mianowicie :

1. Obszar skrzydeł wypadający na 1 kilogram ciężaru człowieka, wynosi tyle metrów kwadratowych, ile otrzymam, dzieląc liczbę 27 przez kwadrat jego pracy muskularnej.

2. Meter kwadratowy skrzydeł waży tyle kilogramów, ile znajdę, dzieląc kwadrat muskularnej pracy, przez 54.

3. Jeżeli mechanika skrzydeł zawiedzie, to człowiek rozpościerając swe skrzydła i trzymając je rozpostarte w poziomie, spadać będzie ku ziemi szybkością tylu metrów na sekundę, ile otrzymam, biorąc $\frac{2}{3}$ pracy muskularnej.

Te trzy przepisy muszą koniecznie być dotrzymane, jeżeli praca zawisania w powietrzu, odbywać się ma z możliwie najmniejszym wysiłkiem.

Chcąc się przekonać czy lot człowieka o jego własnej sile jest możliwy, trzeba więc zastanowić się, czy owe trzy warunki zawisania w powietrzu, są, lub mogą być spełnione.

Widzimy, że wszystkie trzy warunki zawisania w powietrzu opierają się na wielkości muskularnej pracy człowieka, dającej się wyzyskać na cele władania skrzydłami.

Wspomniałem już, że praca ta wynosi $\frac{1}{10}$ meterkilograma na każdy kilogram wagi człowieka.

Obszar skrzydeł potrzebnych do zawisania, wyniesie przeto stosując regułę pierwszą:

$$\frac{27}{\frac{1}{10} \times \frac{1}{10}} = 2700$$

metrów kwadratowych na każdy kilogram wagi człowieka.

Meter kwadratowy skrzydeł człowieczych ważyć musi podług recepty drugiej:

$$\frac{\frac{1}{10} \times \frac{1}{10}}{54} = \frac{1}{5400}$$

kilograma, czyli niespełna $\frac{1}{5}$ grama.

Człowiek, rozpościerając swe skrzydła poziomo, nie władając nimi wcale, spadać będzie ku ziemi podług recepty trzeciej szybkością:

$$\frac{2}{3} \times \frac{1}{10} = \frac{1}{15}$$

metra, czyli szybkością $6\frac{2}{3}$ centymetrów na sekundę.

Teraz wypada się zastanowić, czy warunki te są wykonalne.

Co się tyczy szybkości spadania ku ziemi w razie zawodu mechaniki skrzydeł, to rzecz przedstawia się nader korzystnie.

Człowiek gdyby stulił skrzydła, spadałby ku ziemi bardzo szybko, już w pierwszej sekundzie spadłby bez mała 5 metrów niżej, po upływie dwóch sekund przebyłby już przez przestrzeń wynoszącą okragło 20 metrów. Droga po 3 sekundach spadania, wynosiłaby 45 metrów. Szybkość spadu wzrastałaby więc co sekundę prawie o 10 metrów.

Spadając zaś z poziomo rozłożonymi skrzydłami szybkość

spadu prawie się nie zwiększa, lecz przez całą drogę pozostaje jednakowo wielką, wynosi wszakże tylko 6 i dwie trzecie centymetrów na sekundę.

Jeżeli człowiek z tak małą szybkością uderza o ziemię, to mu to absolutnie nic stać się nie może, bo siła uderzenia jest taka sama, jakby spadł z wysokości jednej czwartej milimetra!

Człowiek skacząc ze stołu, nic sobie nie robi. Szybkość, z jaką człowiek uderza o ziemię spadając ze stołu 80 centymetrów wysokiego, wynosi okragło 4 metry na sekundę. Spadając z rozpostartemi poziomo skrzydłami, wynosi szybkość przy ziemi $\frac{1}{15}$ metra, jest więc 60 razy mniejsza, aniżeli szybkość końcowa bez skrzydeł.

Sądę, że szybkość spadu jednostajnego (z rozpostartemi poziomo skrzydłami) wynosząca 4 metry na sekundę, uważać można za ostatnią granicę dozwolonej jeszcze szybkości. Czyli innemi słowy: skrzydła człowiecze muszą być tak urządzone, aby szybkość spadu przy nieruchomo trzymanyh, poziomo rozpostartych skrzydłach nie przerosła nigdy 4 metry na sekundę.

Warunek co do szybkości spadu, jest więc bardzo korzystny i dotrzymanie go, najmniejszych trudności nie sprawia.

Przypatrzmyż się teraz warunkowi co do wielkości skrzydeł potrzebnych człowiekowi do zawisania w powietrzu.

Wspomniano już, że obszar obu skrzydeł razem wzięwszy, wynosić winien 2700 metrów kwadratowych na każdy kilogram wagi człowieka.

Skrzydła człowieka ważącego 60 kilogramów musiałyby więc mieć każde po kilomerze długości i 81 metrów szerokości!

Ten warunek jest jednak absolutnie nie do spełnienia. Człowiek takich skrzydeł żadną miarą mieć nie może!

Co do ciężaru skrzydeł wspomniano już, że każdy ich meter kwadratowy nie śmie więcej ważyć jak $\frac{1}{5}$ grama. Ponieważ obszar skrzydeł wynosi 2700 metrów kwadratowych na każdy kilogram wagi człowieka, w całości wynosi więc $60 \times 2700 = 162000$ m², czyli 16 hektarów, więc skrzydła takie, zaważą 32400 gramów czyli 32·4 kilogramów.

Człowiek będąc zmuszony dźwigać skrzydła ważące razem

32·4 kilogramów nie mógłby nimi władać, skoro się zważy, że każde skrzydło ma 8 hektarów obszaru.

Zastanović się także wypada, z jakiego właściwie materiału skrzydła człowiecze mają być wyrobione, aby meter kwadratowy ich obszaru nie ważył więcej jak jedna piąta grama?

Tabliczka wyrobiona z najlżejszego metalu, a więc tafelka glinu, mająca jedną piątą milimetra grubości, waży na 1 meter kwadratowy 490 gramów. Meter kwadratowy:

jedwabiu chińskiego waży	400	gramów
perkalu zwykłego	260	„
skrzydełka muchy	210	„
najcieńszego perkalu	100	„
skrzydeł motyla	50	„

Misterne skrzydło wężego motylka waży na meter kwadratowy obszaru, 50 gramów, meter kwadratowy skrzydeł człowieczych, nieśmie zaś więcej ważyć jak jedna piąta grama.

Materiał, z którego by wypadało wyrabiać skrzydła człowiecze musiałby więc 250 razy być lżejszym od delikatnej tkanki skrzydełek motyla!

Rzecz jasna, że nie mamy tak lekkiej materii, z którejby wypadało sporządzić skrzydła dla człowieka, że człowiek niema na tyle siły, aby mógł dźwigać skrzydła wyrobione nawet z najlżejszej materii jaką posiadamy, a na koniec, że gdyby nawet znaleziono stósowną materię do wyrobu skrzydeł, to ustrój muskularny człowieka nie jest po temu, aby człowiek władać mógł odpowiednio nawet temi skrzydłami, które unieść zdoła.

Życzenie więc:

„Podaj mi skrzydła, niech nad martwym wleczę światem“ dla człowieka na zawsze pozostać musi niedoścignionem marzeniem.

9.

Dlaczego ptak lata, a człowiek latać nie może.

Pusta beczka uwięziona na dnie stawu, wypłynie na jego powierzchnię, gdy pęta, które ją przykuwały, zostaną zwolnione.

Beczka wznosi się dlatego w górę, że woda przez nią wyparta, cisnąc na zwierciadło stawu, zmusza jego wodę do usuwa-

nia się w dół. Usuwająca się woda, natrafia na miejsce, gdzie leży beczka, zajmując to miejsce, wyciska beczkę w górę.

Rozumie się, że taka gra sił nastąpić może jedynie wtedy, gdy woda wyparta przez beczkę, waży więcej aniżeli wypierająca ją beczka.

Mówimy: Beczka wznosi się we wodzie dlatego, że jest lżejszą od wody, którą wypiera.

Podobnie ma się rzecz w powietrzu. Balon wzbija się w górę dlatego, że jest lżejszy od powietrza, które wypiera. Jeżeli wyparte powietrze waży tyle co balon, to w takim razie balon w nim zawisnie. Waży zaś balon więcej jak powietrze, które wypiera, natenczas spadnie on w dół tak samo, jak kamień spada ku ziemi.

Wrona postrzelona spada w dół, jest więc widocznie cięższa od powietrza, które wypiera. — Dlaczegoż wznosi się w górę, gdy żyje? Przecież przez to, że żyje, nie staje się lżejszą od powietrza, które wypiera!

Jest więc rzeczą widoczną, że przy locie, stosunek ciężaru latalca do ciężaru powietrza przez niego wypieranego żadnej nie wywiera decydującej roli. I ołowiana wrona mogłaby latać, gdyby ruchem swych skrzydeł sprawić mogła siłę, działającą z dołu do góry (siłę wzlotu), któraby była większą od siły ciągnącej ją w dół (od jej ciężaru).

Chcąc latać w powietrzu, trzeba więc koniecznie ruchem skrzydeł stwarzać siłę, działającą w odwrotnym kierunku działania siły ciężenia i sprawić, aby ta siła była większą od ciężaru latalca.

Ptak unosząc się w niezaburzonem wiatrem powietrzu, musi widocznie ruchem swych skrzydeł wytwarzać taką siłę, i wytwarzać ją w odpowiedniej wielkości, skoro lata.

Więc i człowiek gdyby miał skrzydła, musiałby ruchem ich wytwarzać siłę działającą w odwrotnym kierunku działania siły ciężenia i wzbudzać ją zawsze w odpowiedniej wielkości, gdyż i on waży więcej od powietrza, które wypiera.

Ponieważ człowiek, jak wykazałem, niema na tyle siły, aby ruchem swych skrzydeł mógł wytwarzać potrzebną do lotu siłę, więc latać nie może. Ptak zaś lata, więc siła jego, musi być stosownie większą od siły człowieka.

Siła zwierzęca powstaje w jego mięśniach. Sądzone przeto,

że mięśnie ptaków muszą pracować silniej aniżeli pracują mięśnie człowieka.

Zadawalając się tą hipotezą, uważano za rzecz zrozumiałą, że człowiek latać nie może, podczas gdy ptak lata.

Rzecz jednak się zmieniła, gdy dr. Muillenhoff wykazał, że mięśnie zwierząt nie pracują silniej od mięśni człowieka.

Badania tego uczonego, obaliły więc hipotezę o nadzwyczajnie wielkiej sile mięśni ptaków, wznawiając tem samem dawne pytanie: dlaczego ptak lata, a człowiek latać nie może?

Jak długo na to pytanie nie otrzymamy odpowiedzi ze wszech stron zadowalającej, tak długo umysł ludzki spokoju nie znajdzie, tak długo człowiek, wobec kwestyi lotu bezradnym będzie.

Na szczęście mamy odpowiedź na poruszone pytanie, odpowiedź ze wszech stron zadowalającą.

Rzecz ma się bowiem tak:

Ptak porusza swe skrzydła zapomocą mięśni przyczepionych jednym końcem do klatki piersiowej, drugim zaś, do szkieletu skrzydła. Praca tych mięśni wystarcza widocznie do lotu, bo widzimy, że ptak lata.

Ponieważ praca mięśni jest proporcjonalną do jego ciężaru, więc ptak posiada na tyle mięśni (mierzonych na wagę), ile mu do lotu potrzeba, posiada więc co najmniej tyle kilogramów mięśni, ile potrzeba do zawisania w powietrzu, jego własnego ciężaru.

Do zawisania w powietrzu, jest więc potrzebnym pewien stosunek ciężaru mięśni piersiowych, do całkowitego ciężaru, mającego zawisnąć.

Niechaj m wyraża ów, do zawisania w powietrzu niezbędny stosunek.

Jeżeli więc człowiek zawisnąć chce w powietrzu własną swoją siłą (siłą swych mięśni piersiowych) natenczas między ciężarem tych mięśni a całkowitem ciężarem człowieka, zachodzić musi ten sam stosunek, jaki między analogicznymi ciężarami zachodzi u ptaka.

Liczba m musi więc być ta sama dla człowieka, jaką jest dla ptaka.

Weźmyż więc ptaka, na wzór którego człowiek ma latać, wydobądźmy z jego ciała mięśnie piersiowe, zważmy je i zważmy całego ptaka. Natenczas stosunek jednego ciężaru do drugiego bę-

dzie m , ten sam stosunek zachować więc trzeba i dla człowieka, jeżeli ma latać tak, jak ów ptak lata.

Następująca tabelka uwidoczni całkowity ciężar niektórych ptaków, ciężar ich mięśni piersiowych, a w ostatniej kolumnie pionowej, stosunek m .

p t a k	c i ęż a r		m
	całkowity	mięśni piersiowych	
	g r a m ó w		
Wróbel	34	8·74	0·26
Kaczka	606	165· 0	0·27
Wrona	575	121· 9	0·21
Kruk	565	140· 0	0·25
Bocian	3300	857· 0	0·26
Orzeł	3055	744· 0	0·24

Powyższa tabelka uczy, że stosunek m potrzebny do lotu, jest dla ptaków liczbą stałą i że wynosi $m = \frac{1}{4}$. To znaczy, że mięśnie potrzebne do lotu, stanowią co najwyżej $\frac{1}{4}$ ciężaru latalca.

Jeżeli więc ptak ma latać, natenczas mięśnie jego piersiowe ważyć muszą co najmniej $\frac{1}{4}$ tego, co on sam waży.

Więc i człowiek, chcący utrzymywać się w powietrzu własną swoją siłą, musi posiadać tyle mięśni piersiowych, aby ich ciężar stanowił $\frac{1}{4}$ ciężaru człowieka i jego skrzydeł, a więc aby stanowił $\frac{1}{3}$ ciężaru człowieka.

Człowiek waży 80 kilogramów, chcąc latać, musiałby więc posiadać $\frac{1}{3} \times 81 = 27$ kilogramów mięśni piersiowych.

Wspomniałem już, że mięśnie piersiowe dorosłego człowieka ważą okragło $\frac{3}{4}$ kilograma, a ponieważ do zawisania w powietrzu potrzeba 27 kilogramów, więc człowiek posiada tylko $\frac{1}{36}$ część tych mięśni, jakich mu do lotu potrzeba.

Człowiek, któryby chciał latać własną swoją siłą, musiałby więc sprawić sobie 36 razy więcej muszkułów, jak mu przyroda dała!

Mięśnie piersiowe człowieka, nie wystarczają więc do utrzy-

mania jego ciała w powietrzu, starczą one zaledwie do zawisania ciężaru wynoszącego $2\frac{1}{4}$ kilogramów. Albowiem w takim razie ciężar jego mięśni piersiowych stanowiłby $\frac{1}{3}$ jego własnego ciężaru, a więc istniałby stosunek $m = \frac{1}{3}$, tj. stosunek potrzebny do lotu.

A ponieważ fizjologia uczy, że organizm zwierzęcy 36 razy cięższy, potrzebuje do życia $36^{\frac{2}{3}} = 11$ razy więcej stawy, więc człowiek mający tyle mięśni ile do lotu mu potrzeba, musiałby mieć żołądek, któryby trawił 11 razy tyle pokarmu, ile zazwyczaj trawi.

Jeżeli pokarm ludzki konsumowany na dobę waży $1\frac{1}{2}$ kilograma, natenczas człowiek latający, musiałby 16 kilo pokarmu strawić na dobę.

Ptak, ważący tyle co człowiek, musiałby więc znaleźć w powietrzu co dzień około 16 kilo pokarmu. A ponieważ prawdopodobnie tyle pokarmu na dobę nie znajdzie, więc ptak taki, nie mógłby żyć. Jeżeli istoty latające, tak ciężkie jak człowiek, kiedyś istniały, to były one z góry już, na wymarcie skazane, bo nie było zadosyć dla nich pożywienia. Odciski w glinie zwierząt przedpotopowych ucza, że wówczas żyły latające istoty (zaury), które były większe od człowieka. Czyż wówczas miało być w powietrzu więcej pokarmu jak jest dzisiaj? Może być! Bo stworzenia służące jaszczurom latającym za pokarm, były również cięższe, były więc pokarmem obfitszym. Ale gdyby i tak nie było; to przecież tłamać można istnienie ciężkich istot latających, w sposób następujący:

Jak długo rozchodzi się o zawisanie w powietrzu, musi ciężar mięśni piersiowych stanowić koniecznie $\frac{1}{4}$ ciężaru latalca. W medium gęstszym zawisa się łatwiej, praca potrzebna do zawisania jest mniejsza. Do zawisania wystarczy przeto mniejszy ciężar mięśni piersiowych. Do podtrzymywania ich funkcji, wystarczy mniejsza ilość stawy. Że zaś atmosfera otaczająca ziemię naszą, niegdyś była gęstszą jak jest dzisiaj, zdaje się nieulegać wątpliwości, bo wówczas było cieplej, a ciepłe powietrze zawiera w sobie więcej pary wodnej aniżeli chłodne, przez co ciężar jego się wzmagą.

Ptak może latać, bo trawi tyle pokarmu, ile potrzeba do wytworzenia pracy potrzebnej do zawisania w powietrzu jego ciała. Człowiek własną siłą latać nie może, bo żołądek jego nie trawi tyle pokarmu, ile potrzeba do produkeyi pracy mechanicznej, ko-

niecznej do utrzymywania w powietrzu jego ciężaru. Lot o własnej sile człowieka, jest dla fizyologa tem, czem jest dla chemika kamień mądrości, dla astronoma, niebios sklepienie, dla geometry trisekcya łuku, dla mechanika perpetuum mobile, dla matematyka kwadratura koła.

Sądzę, że to co powiedziałem, wystarczy do nabrania przekonania, że człowiek o własnej sile nigdy latać nie będzie.

Gostkowski.

Požarnictwo, jego historyczny rozwój, organizacye i uposażenie straży ogniowych w naszym kraju.

Ogień, — który wedle pięknego podania greckiego bogom z Olimpu przez Prometeusza został wykradziony, — był i jest najpotężniejszą dźwignią w rozwoju kultury wszystkich ludów. Ale jak Prometeusz mistyczny za czyn swój odważny i śmiały na wieczne przez bogów skazany był męki, tak też i człowiek, odkąd żywił ten tak dobroczynny dla celów swych opanował, nieustannie ma z nim kłopoty i troski jako z najstraszniejszym i bezwzględny wrogiem rękodzieł ludzkich i doszczętnym ich niszcycielem.

Ta obawa i zabezpieczenie się przed niebezpieczeństwem ognia zmusiło ludzi do więcej odpornej budowy swoich siedzib przeciw żadnemu płomieniowi, do zabudowywania się w pobliżu wody, unikania bliskiego sąsiedztwa, otaczania swoich domostw drzewami, wreszcie do czuwania nad oględnym używaniem ognia. Z czasem też z postępem cywilizacyi powstały osobne u narodów ustawy budownicze, policyjno-ogniowe, mające właśnie na celu zabezpieczenie się przed ogniem i rozszerzeniem się pożogi.

Z drugiej zaś strony potrzeba ratunku i niesienia spiesznej a skutecznej pomocy w razie wydarzonego pożaru musiały skłonić ludność do wzajemnego łączenia się w celach obrony, do obmyślenia odpowiednich narzędzi ratunkowych, do wynalezienia środków tłumiących i gaszących ogień, wreszcie do urządzenia strażnic pożarowych i aparatów sygnałowych.

I znowu z postępem cywilizacji powstały różne organizacje, mieniające się „strażami pożarnymi“, wynaleziono różne praktyczne przyrządy do gaszenia ognia, wprzęgnięto do służby alarmowej telegraf i telefon, jednym słowem w trosce o zabezpieczenie się przed klęskami ognia prześcignięto obecnie narody wszystkich czasów.

Historję rozwoju pożarnictwa podzielić można na trzy okresy:

- 1) od najdawniejszych czasów aż do wprowadzenia w życie sikawek t. j. do końca XVI. wieku;
- 2) od wprowadzenia sikawek do ich wydoskonalenia i powszechnego zaprowadzenia straży pożarnych, więc do połowy XIX. wieku, — wreszcie
- 3) od wprowadzenia w życie straży ogniowych do dzisiejszych czasów.

Wiadomość o pożarnictwie w pierwszym jego okresie, jakie ze źródeł historycznych zaczerpnąć możemy, sięgają zaledwie do III. wieku. przed Nar. Chrystusa, a dotyczą one przeważnie najwyższej stojących podówczas cywilizacją ludów Europy jak Greków i Rzymian, a w późniejszej dobie narodów środkowej i zachodniej Europy.

U Greków i Rzymian używano do gaszenia pożaru wiader, drabin, koców, koszy i mioteł. Byli nawet w Rzymie rzemieślnicy wyrabiający koce, które maczano w wodzie i pokrywano dachy, aby je od zapalenia uchronić. Nie małą usługę w czasie pożaru w Rzymie oddawały wodociągi, dziś jeszcze podziw znawców swoją architekturą budzące.

Nie znajdujemy jednak nigdzie wzmianki w historii, aby przed Chrystusem istniała jaka instytucja do obrony pożarnej.

Później nieco instytucja taka utworzyła się, ale nie z poczucia ochrony bliźniego lecz dla zysku.

Przedsiębiorczy obywatel rzymski, Rufus, pierwszy kształcił do obrony niewolników i wyzwolenców, a skoro się wszczął pożar układał się o zapłatę za ratunek z właścicielami domów pożarem zagrożonych i biegł ze swoją zgrają na pomoc najczęściej spóźnioną.

Dopiero w 6 roku po narodzeniu Chrystusa cesarz August zaprowadził w stolicy państwa, liczącej podówczas 2 miliony

mieszkańców, na sposób wojskowy zorganizowaną straż bezpieczeństwa, składającą się z 7 kohort po 1000 ludzi. Straż ta była ćwiczoną do obrony pożarnej, pełniła jednakże obok tego służbę policyjną we dnie i w nocy. Cała ta obrona jednak ze względu na jakość narzędzi ratunkowych i stosunki miejscowe była niedostateczną. W braku policji budowlanej budowano domy z drzewa, gontem kryte, bardzo wysokie dla wyzyskania drogich placów budowlanych, w ulicach bardzo wązkich z tychże samych przyczyn i nieregularnych. Jeżeli przeto gdzie pożar się wydarzył, przybierał w krótkim czasie straszliwe rozmiary tak, że całe dzielnice miasta padały ofiarą pożogi.

Tem się tłumaczy, że organizacja straży pożarnych przez cesarza Augusta zainicjowana nie postąpiła w swym rozwoju i nie została przez inne miasta ówczesnego rozległego imperyum rzymskiego przyjęta.

Po upadku państwa rzymskiego przez kilkanaście wieków, bo aż do XIV. wieku po Chrystusie, żadnych wiadomości o pożarnictwie historycy nie podają. Pochodzi to z braku cywilizacji z jednej strony, z drugiej zaś strony z powodu częstych wojen i nieprzyjacielskich napadów, które wszelką obronę pożarną czyniłyby i tak niemożliwą. Mieszkańcy miast i wsi, żyjąc zawsze w obawie przed napadami i wojnami, budowali umyślnie licho, aby w razie pożaru wiele nie tracić, a że drzewo wówczas było bardzo tanim materiałem, więc powszechnie używano drzewa na budowę, a dachy kryto słomą. Ognisk, jak dzisiaj, ani kominów nie znano; ogień utrzymywano stale przez cały dzień w dołku, osłaniając go tylko z góry drewnianą nakrywą. Miasteczka zbudowano tak, jakby umyślnie dla umożliwienia pożarom łatwiejszego łupu. Domy były w nich wysokie, szalowane deskami, dach pokryty słomą, ulice bardzo wązkie, ścięśnione balkonami, gankami, i przybudówkami. Drogi bez bruku zanieczyszczone nawozem, pełne błota, wyboi, a o oświetleniu miast nikt wtedy nie myślał.

W takich przeto warunkach nic dziwnego, że pożary były częste i straszne w skutkach, a szczególnie od XII. do XIV. wieku. Wypalały się całe miasta, traciły życie setki ludzi, a miliony wartości w towarach i ruchomościach marnie szły z dymem.

Dopiero w końcu XIV. wieku po wielu klęskach zaczęto myśleć o poprawie i tak, zamiast słomy i gontów na dachy wpro-

wadzono cegłę, wprowadzono i nakazano budowę kominów i zaczęto więcej murować. Zaostrzono przepisy obchodzenia się z ogniem, zaprowadzono narzędzia do gaszenia ognia, jak: wiaderka, kowewki, oseki, drabiny latarnie, a nawet beczki na taczkach i zaczęto przestrzegać, aby te przybory należycie były utrzymane. Obronę powierzono cechom pod komendą cechmistrzów, zwłaszcza cieślom, kowalom, ślusarzom, mosiężnikom, bo ci z drzewem i ogniem najlepiej się znają i umią obchodzić.

Nie należy jednak zapominać i o tem, że wieki te były jeszcze czasami zabobonów, pochodzących z czasów pogańskich, w których ogień czczono, jako istotę wyższą. Tradycje zaś o dawnych zwyczajach głęboko utkwily w naturze narodów. Wyobrażano sobie więc stosownie do dawnych legend, że ogień jest to potwór, gatunek smoka, który jeżeli przed wodą nie chce uciec, to go można odpędzić starą znoszoną odzieżą. Używano też różnych formuł do zaklinania ognia; prześcieradeł z ołtarzy, które na drągach wkładano do ognia. A było też i mniemanie, że pożar jest zrzędzeniem bożem, musi więc zniszczyć to, co mu wola boska nakazała, zaczem grzechem jest tej woli bożej sprzeciwiać się. Te słowa wypowiadano nawet w kazaniach kościelnych, ale zarazem poświęcano przy pewnych ceremoniach dzwony w tym celu, aby ich dźwięki uśmierzały pożary.

Przesady te i inne również przyczyniały się do tego, że obrona pożarna nie mogła długie czasy należycie się sformułować i rozwinać.

Dopiero u schyłku XIV. stulecia, zaczęły powstawać w tej dziedzinie przyrządy i ulepszenia, a z niemi, jakkolwiek powolny, ale zawsze postęp, przygotowujący grunt dla rozwoju pożarnictwa w drugim okresie jego istnienia.

Jak to na wstępie zaznaczono epokowym wypadkiem w dziejach pożarnictwa jest wynalezienie najważniejszego przyrządu t. j. sikawki cylindrowej.

Przyrządy, noszące miano sikawek, znane już były na 250 lat przed Chrystusem. Niejaki Ktesibios z Aleksandryi skonstruował przyrząd podobny do sikawki tłoczącej. Według podania pisarza rzymskiego, Witruwiusza, była to maszyna złożona z dwóch cylindrów i dwóch tłoków, oraz wentyli, a służyła do podnoszenia wody do pewnej wysokości. Nie wspomina jednak ani o rurze

skrętniej czyli prądowej, ani o używaniu tego przyrządu do gaszenia ognia.

W 50 lat później, a więc około 200 lat przed narodzeniem Chrystusa, Hero, również z Aleksandyi, opisuje przyrząd, syfonem zwany, do sikawki jeszcze więcej podobny, z rurą prądową bez skrętu, widocznie dla celów pożarnych już możliwych, niemniej też opisuje przyrząd znany w fizyce pod nazwą „bani Herona“, który niczem innym nie jest, jak kotłem wietrznym.

Czy w praktyce używano tego rodzaju przyrządów do gaszenia ognia, nie ma żadnych o tem wiadomości, ani też nie znaleziono nigdzie szczątków takiego przyrządu, coby niewątpliwie miało miejsce, gdyby sikawki takie w praktyce były używane.

Bardzo długą lukę, jak o pożarnictwie samem w ogólności, tak i w szczególności o sikawce przerywa wiadomość datująca się z połowy XV. stulecia, że po raz pierwszy w tym czasie wprowadzono ręczne sikawki drewniane w Norymbergii do gaszenia ognia, a stąd rozeszły się one po całych Niemczech, Francyi i Anglii.

Wynalazcą w właściwem tego słowa znaczeniu „sikawki ogniowej“ był około r. 1518 złotnik Antoni Platner w Augsburgu. Opisu ani rysunku wynalazionej przez tegoż sikawki niestety nie posiadamy. Z wysokości jednak wystawionego za nią rachunku wnosić można, że była to większa sikawka na kołach, za których wykonanie kołodziejowi osobna przypadała należyłość.

Skąd Platner przyszedł na pomysł zbudowania sikawki, nie wiadomo; zdaje się jednak, że odnalazł on opis wynalazku Herona o co nie było mu trudnem, gdyż Augsburg jako miasto bardzo handlowe miało stosunki z Włochami i wschodem i popierało nauki, a nadto Platner żył w przyjaźni z słynnym podówczas historykiem i kartografem, Konradem Pentingerem, który właśnie jako badacz starożytności mógł Platnerowi dostarczyć opisów Witruwiusza i Herona.

Z powodu wynalazku Platnera powstały w Augsburgu 4 warsztaty sikawek w XVI. wieku; dziwna jednak rzecz, że się nie rozpowszechniły wtedy, i przez lat 100 znowu prawie nic o nich nie było słycać.

Dopiero w r. 1602 spotykamy się z wiadomością, że ślusarz Aschhausen radzie miejskiej w Norymbergu przedstawił do kupna:

„nowo wynalezioną a dziwną sikawkę, z której dosięgnie szczytu domu, choćby nie wiedzieć jak był wysoki, która może się w różne strony zwracać i wystarczy do niej dwóch ludzi do roboty, a jeden koń do pociągu“.

Po odbyciu pomyślnej próby z tą sikawką Aschhausen zażądał 2000 florenów, na owe czasy bardzo wysoką sumę, jednakże po targu przyjął za nią — jak to mówią, krakowskim targiem — 600 florenów.

Odtąd z każdym niemal dziesiątkiem lat pojawiają się coraz to nowe ulepszenia sikawek aż wreszcie przy końcu XVII. stulecia wystąpił w Amsterdamie najznakomitszy, w nowszych czasach wynalazca w tej dziedzinie Jan von der Heyde, holenderczyk z zastosowaniem do sikawek wynalezionych przez się węży ssących i tłoczących. Wynalazek ten pchnął sprawę pożarnictwa na nowe tory.

Po wynalazku v. d. Heyde'go nastąpiły już prędzej dalsze ulepszenia, bo sikawką praktyczną i tak widocznie bardzo pożyteczną zaczęto się więcej interesować. Ulepszono tłoki, wprowadzono gumowe węże tłoczące (1847) i ssące (1850) w miejsce pierwotnych skórzanych lub płóciennych.

Wszystkie od końca XIV. wieku datujące się zdobycze na polu obrony pożarnej nie zmniejszyły wcale zabobonnych pojęć i przesądów o naturze pożaru i sposobach jego gaszenia. Jeszcze w roku 1798 wyszło dziełko napisane przez niejakiego Krügelsteina, który każe pewne figury, słowa, przysłowia na pewnych miejscach wypisywać i wyrzywać, pewne papierki, talerze, obrazki, figurki, koronki i zioła do ognia rzucać, aby od pożaru dom ochronić lub pożar uśmierzyć.

Interesującym jest nie mało pod tym względem rozporządzenie, które książę Ernest August wydał w r. 1737 dla swoich urzędników w Weimarze:

„My z Bożej łaski książę Ernest August uwiadamy łaskawie poddanych nam urzędników książęcych, że w ojcowskiej troskliwości o dobro poddanych naszych rozporządzamy co następuje:

„Ponieważ przez pożary wiele poddanych popada w ubóstwo, przeto, aby tym nieszczęściom zapobiedz, rozkazujemy, aby w każdym mieście i wsi znajdowały się w zapasie talerze drewniane, na których już jedzono, pomalowane i popisane figurami i literami według dołączonego rysunku, w piątek, w czasie zmniejszania się księżycy o południu między godziną 11-tą a 12-tą, świeżym atramentem i no-

wemi piórami. Skoro pożar wybuchnie, przedczem kraj ten niech Bóg ochroni, wtedy talerz tak pomalowany ze słowami: „W imię Boże“ do ognia ma być rzucony, a gdyby się pożar dalej rozszerzał, ma to być powtórzone do trzeciego razu, przez co pożar stanowczo uśmierzonem zostanie. Talerze takie utrzymywać mają w miastach burmistrze, a we wsiach wójtowie, o czem nie należy obywateli i włościan uwiadamiać, ale zarządzenie to zatrzymywać w tajemnicy. W ten sposób wykonujemy naszą najlaskawszą wolę. Dan w naszej rezydencyi w Weimarze dnia 24. grudnia 1742.

Ernest August ks. m. p.“

Wobec tego rodzaju w najwyższych nawet sferach, bo rządzących krajami, panujących przesądów rozwój pożarnictwa, o ile dotyczył organizacyi straży pożarnych, doznawał aż do połowy XIX. wieku nie małych trudności i obojętności.

Używanie sikawek z węzami wymagało wyćwiczonej obsługi.

Pierwszy początek zrobiło Drezno, które już od r. 1686 płaciło ludzi i zarządziło regularne ćwiczenia pożarne. Miasto Paryż założyło straż narodową w roku 1705. Hamburg w r. 1750 miał już straż umundurowaną. Pierwsza straż ochotnicza pożarna w Europie powstała w mieście Barmen w Niemczech, prowincyi reńskiej, między rokiem 1745 a 1748 po wielkim pożarze w Lenep. Następnie w r. 1761 założono ją w Lubece, jednakże wogóle zakładanie ochotniczych straży pożarnych doznawało jeszcze trudności, wynikających z ówczesnych politycznych stosunków, gdyż władze na swobodne zgromadzenia się członków i narady niechętnie się godziły.

Z końcem XVIII. wieku poczęły rządy dbać nieco więcej o lepsze ustawodawstwo pożarne i budownicze i stąd poczęto także wykonywać kontrolę nad pogotowiem pożarnem gmin. Wojny napoleońskie powstrzymały znowu dobrze rozpoczętą pracę nad poprawą sprawy pożarnictwa i dopiero około r. 1830 odżyła na nowo upadła akcja. Odtąd datuje się właściwie rozwój straży ogniowych tak zawodowych jak i ochotniczych. Po założeniu i znakomitem uorganizowaniu straży zawodowej ogniowej w Hamburgu powstają od roku 1845 coraz liczniej instytucje strażackie w Niemczech, Austrii, Francyi, Anglii i we Włoszech. I kraj nasz wobec ościennych tak doniosłego znaczenia wypadków nie pozostał długo w tyle.

Promienie idei humanitarnej, na chrześcijańskiej miłości bli-

źniego opartej, idei bezinteresownej, łącznej a czynnej pomocy w nieszczęściu krzewionej na zachodzie, dotarły i do kraju naszego. Poznano i u nas, że jednostka w oporze klęsce pożaru, sama sobie zostawiona, nie wiele zaważy, że tylko zorganizowana a umiejętna pomoc skuteczną być może tam, gdzie wróg napada nagle, gwałtownie, a bezwzględnie niszczy wszystko co znajdzie przed sobą.

U nas przed powstaniem narodowym (1863-1864) nie istniała jeszcze żadna ochotnicza straż pożarna. Dopiero po upadku powstania w r. 1865 na niwie pogromu, krwią i łzami przesiąkniętej, gdy naród polski doszedł do smutnego przeświadczenia, że na obcą pomoc liczyć nie można, że zbrojne powstania mogą być tylko manifestacją protestu i rozpaczki, ale nie mogą mieć widoków wywalczenia niepodległości, wyłoniło się w narodzie hasło organicznej pracy narodowej, którą niejako pierwszą próbą była myśl organizacji ochotniczych straży pożarnych, podniesiona przez wielce zasłużonego ś. p. Adama hr. Potockiego, ówczesnego prezesa Rady nadzorczej Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

W Krakowie bowiem zawiązano pierwsze towarzystwo ochotniczej straży pożarnej. Zatwierdzenie statutów doznawało wielkich utrudnień ze strony ówczesnego Rządu i całe dwa lata upłynęło na kilkakrotnych przeróbkach, zastosowywanych do życzeń krakowskiej dyrekcyi Policji.

Sprawa ta, kto wie jak długo jeszcze byłaby się bez skutku wlokła, gdyby nie wykorzystano sposobności uroczystego wjazdu ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego, ówczesnego namiestnika Galicyi, któremu prezydent miasta Krakowa przedstawił ustawiony przed frontem Bramy Floryańskiej korpus krakowskiej ochotniczej straży pożarnej i wówczas dopiero uprosił Namiestnika o zatwierdzenie kilkakrotnie odrzucanych statutów.

Dobry przykład podziałał.

Poczucie obywatelskiej, bezinteresownej służby, obudziło się wśród sfer inteligencji jak i mieszczaństwa miast innych i oto po kilku latach, bo już w r. 1872 widzimy dobrze zorganizowane straża pożarne.

Młodzież ochoczo garnęła się w szeregi strażackie, mnożyły się strażackie placówki, lecz prócz szlachetnej wspólnej myśli która je ożywiła i do bytu powołała, nic tych luźnych towarzystw

ze sobą nie łączyło. Luźnie istniejąc obok siebie, bez opieki i poparcia, mogły straże pożarne ochotnicze tylko z trudnością rozwijać się i to zupełnie odrębne od siebie i bez żadnej wspólnej organizacyi. Każdy komendant lub zarząd gminy decydował o wszystkim, co służby, umundorowania i wewnętrznej organizacyi korpusu strażackiego dotyczyło; to też ile było w kraju korpusów strażackich, tyle rozmaitych mundurów, odznak starszeństwa, komend, przyborów pożarnych i t. p.

W takich warunkach nie mogło być też mowy o rozwoju i postępie technicznej sztuki pożarnictwa o udoskonaleniu przyrządów ratunkowych i o zaopatrywaniu się w wszelakie potrzeby u swoich — w własnym kraju.

Najdzielniejsi poznali wkrótce, że hasło: „W jedności siła“ i do luźnych organizacyi straży ogniowych zastosować należy. Myśl tę przyjęto najpierw i usiłowano w czyn zamienić w łonie krakowskiej ochotniczej straży pożarnej. Dzięki zabiegom energicznych i niczem niezrażonych jednostek ówczesnego korpusu strażackiego w Krakowie powiodło się urządzić pierwszy zjazd galicyjskich straży ogniowych w Wieliczce dnia 25. sierpnia 1872 roku.

Zjazd ten, uroczyście i świetnie odbyty, stał się podwaliną do utworzenia krajowego Związku ochotniczych straży pożarnych, o którym ze względu na jego dotychczasowe niespożyte i bardzo dla kraju doniosłego znaczenia zasługi obszerniej pomówić wypada.

W miesiąc po zatwierdzeniu statutów Związku przez ck. Namiestnictwo we Lwowie tj. w dniu 31 października 1875 zainaugurował „krajowy Związek ochotniczych straży pożarnych w królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem krakowskiem“ pierwszą swoją działalność przez urządzenie I. krajowego Zjazdu strażackiego we Lwowie. Jak powszechnie zainteresowanie zjazd ten obudził, dość przytoczyć, że reprezentowanych było na nim 57 towarzystw ochotniczych straży pożarnych i 4 straże pożarne większych miast kraju.

W peryodycznych odstępach czasu urządził związek po dzień dzisiejszy XI krajowych Zjazdów strażackich w różnych częściach kraju. Ostatni odbył się w Sanoku w dniach 23 i 24 lipca 1904.

Sprawy, które były przedmiotem obrad tychże Zjazdów, posiedzeń Rady zawiadowczej i komitetu wykonawczego, dotyczą

strażactwa i pożarnictwa krajowego, a w szczególności z rozlicznych prac i działalności Związku przypadły mu w udziale:

1. *Organizacja straży pożarnych.*
2. *Tworzenie Związków okręgowych.*
3. *Zaprowadzenie jednolitości w umundurowaniu i uzbrojeniu strażackiem.*
4. *Udzielanie wskazówek i materialnej pomocy.*
5. *Nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej.*
6. *Urządzanie kursów pożarnictwa.*
7. *Wydawnictwo czasopism, podręczników i broszur w przedmiocie pożarnictwa.*
8. *Utworzenie strażackiej kasy zapomóg.*
9. *Urządzanie wystaw i prób narzędzi ratunkowych, oraz pośrednictwo w zakupie przyrządów i przyborów pożarniczych.*

Odnośnie do organizacyi straży pożarnych warto nadmienić, że w roku 1875, kiedy Związek krajowy ochotniczych straży pożarnych utworzonym został, obowiązywały aż do roku 1891 w gminach kraju naszego oprócz miast Lwowa i Krakowa dwie ustawy o policyi ogniowej z ustawą budowniczą, ogłoszone patentem cesarskim z dnia 28 lipca 1876. Ustawy te :

a) dla miast i miasteczek,

b) dla gmin wiejskich nie zakazywały gminom organizacyi straży pożarnych, lecz tylko rozporządzeniami władz naklaniano Zwierzchności gminne do zakładania straży pożarnych. To zaś zależało rzecz prosta od dobrej woli naczelników gmin, burmistrzów, następnie jednostek ofiarnych i chętnych sprawie pożarnictwa ; tudzież od lepszego usposobienia członków rad gminnych, zwłaszcza gdy „wypadało przeznaczyć coś na organizację obrony pożarnej“.

Tworzono w miastach i miasteczkach dzielnice pożarne z komisarzami ogniowymi i przydzielano im mieszkańców, obowiązanych do służby na wypadek pożaru. Organizacyi strażackich ujętych w pewną formę było bardzo mało.

Pomimo tak niekorzystnych warunków działalność Związku była wydatną, albowiem — jak to z poniżej przytoczonego porównawczego zestawienia za 15 stoletni okres czasu (1875—1890) widzimy — liczba straży w czwórnasób przeszło się zwiększyła.

I tak :

Z końcem roku 1875 istniało:	Z końcem roku 1890 było już:
a) Towarzystw ochotniczych straży pożarnych w miastach i miasteczkach 62	136
b) Towarzystw ochotniczych straży pożarnych w gminach wiejskich 1	18
c) Straży pożarnych zawodowych wiejskich 8	13
d) Pogotowi pożarnych w gminach wiejskich 6	172
e) Straży pożarnych fabrycznych i kolejowych 4	20
Razem 81	Razem 359

Liczniejsza organizacja straży pożarnych w miastach i miasteczkach, tudzież w gminach wiejskich rozpoczęła się dopiero po wydaniu ustawy o policji ogniowej dla miast i miasteczek, oraz po wydaniu regulaminu dla obrony pożarnej w gminach wiejskich.

Cenne wskazówki — jak o tem czyni wzmiankę komisya administracyjna Sejmu — udzielił w petycyi swojej krajowy Związek ochotniczych straży pożarnych. Petycyje te wnosił Związek aż czterokrotnie do Sejmu, aż wreszcie po kilkuletnich studyach w Wydziale krajowym nowa „ustawa o policji ogniowej dla miast i miasteczek“ uzyskala najwyższą sankcyę w dniu 10 lutego 1891 i zamieszczoną została w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych pod nr. 18.

Rozdział IV tej ustawy p. t. „Straże pożarne“ mieści przepisy o straży pożarnej gminnej i ochotniczej i wyraźnie postanawia, że w każdym mieście i miasteczku musi być zorganizowaną straż pożarna, czego w dawnej ustawie nie było, a co teraz stało się ustawowo określonym obowiązkiem wszystkich gmin i to pod rygorem użycia środków przymusowych.

Celem wprowadzenia w życie tej ustawy odbyła się w dniu 6 czerwca 1891 w gmachu Sejmowym ankieta, która poruczyła krajowemu Związkowi Straży pożarnych opracowanie w myśl § 3 powołanej ustawy „miejscowego regulaminu ogniowego“. Zarazem zatwierdzono wypracowany przez Związek „wzorowy statut dla ochotniczych straży pożarnych

po miastach i miasteczkach", przyjmujących na siebie obowiązki straży pożarnej gminnej, zatwierdzono dalej podane przez Związek minimum przyrządów pożarnych, w które każda gmina miejska i małomiejska ma być zaopatrzoną, wreszcie powzięto uchwałę względem nadzoru nad wykonywaniem nowej ustawy.

Z poruczonego sobie zadania wywiązał się Związek strażacki, przedkładając dnia 11 października 1891 Wydziałowi krajowemu wzór miejscowego regulaminu ogniowego dla miast i miasteczek, poczem rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 31 października 1891 nowa ustawa o policji ogniowej dla miast i miasteczek weszła w życie.

Związek krajowy pokusił się również o wypracowanie projektu ustawy o policji ogniowej dla gmin wiejskich i już w następnym roku (1892) projekt ten przedłożony został Sejmowi.

Projektowana ustawa zmuszała do obrony pożarnej w gminach wiejskich wszystkich mężczyzn w wieku od 18—42 lat, lecz niestety nie została uchwalona, bo w sferach rządowych widocznie przestraszono się tego rodzaju „pospolitego ruszenia“ i z góry zapowiedziano, że ustawa sankcyi nie otrzyma.

Nie pozostawało nic innego, jak wziąć się do organizacyi obrony pożarnej w gminach wiejskich, określonej starą ustawą z r. 1876. Na podstawie tej ustawy istniały w kilku powiatach naszego kraju wiejskie pogotowia pożarne. Za wzór tej organizacyi służył powiat Sokalski, gdzie dzięki zabiegom prezesa powiatowego, ś. p. Stanisława Polanowskiego, wszystkie gminy wiejskie takie pogotowia pożarne posiadały.

Śp. Polanowski wydał do wszystkich gmin powiatu sokalskiego okólnik, wzywający gminy te do zakupna sikawek, beczkowozów, konewek blaszanych, do budowania magazynów i do ustanawiania pogotowi pożarnych. Potrzebnych na zakupno rekwizytów dostarczyło na drodze nizko oprocentowanych pożyczek *) Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

---

*) Rada nadzorcza Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie wyznaczyła do dyspozycyi Dyrekcji fundusz w wysokości 60.000 koron na pożyczki tak dla Członków Towarzystwa, jakoteż dla gmin miejskich i wiejskich, tudzież dla korporacyj i stowarzyszeń, jak np. Straży ogniowych i t. p. Na zabezpieczenie pożyczki wymaga się od członków poręki wekslowej, zaś od gmin skryptów notaryalnych, których wzór na żą-

Z każdego 50 numerów domów w gminie wybierano dziesięciu z młodzieży wiejskiej, którzy pod komendą jednego dziesiętnika, obowiązani byli w dzień i w nocy być pierwszymi dla gaszenia pożaru.

Na tym wzorze i skutkiem interwencji krajowego Związku ochotniczych straży pożarnych, który wszystkim wydziałom powiatowym w kraju sposób organizacji obrony pożarnej w gminach wiejskich zakomunikował, tudzież przy pomocy okólnika ck. Namiestnictwa z dnia 6 października 1888 do ck. Starostw, omawiającego sprawę organizacji obrony pożarnej w gminach wiejskich do roku 1897 istniało w kraju naszym 434 wiejskich pogotowi pożarnych na przeszło 5000 gmin.

To stanowczo za mało, organizacja powyższa zbyt powolnie postępowała!

Związek krajowy nie ustaje w swych usiłowaniach i w roku 1896 przedkłada Wydziałowi krajowemu opracowany przez Dra Ludwika Cwiklicera, zasłużonego strażactwu pioniera, projekt organizacji obowiązkowych straży pożarnych w gminach wiejskich. Do projektu dołączonym był także odpowiedni regulamin.

Wydział krajowy przyjął cały projekt z regulaminem i okół-

---

danie Dyrekcyja dostarczy. Pożyczka może być wypłaconą stosownie do życzenia bądź do rąk pożyczkę biorącego, bądź też do rąk fabrykanta lub firmy, gdzie przedmioty zakupione być mają.

Pożyczki takie wypłacane są li tylko na zakupno narzędzi ogniowych ratunkowych. Od pożyczki, której spłata rozłożoną być może na szereg lat 3 — 6 zależnie od wysokości sumy pożyczkowej, pobiera Towarzystwo po 4 od sta. Raty mogą być roczne, półroczne lub kwartalne.

Towarzystwo pośredniczy również bezinteresownie w nabywaniu gotowych wyborowych sikawek u firm krajowych, które członkom Towarzystwa i wogóle nabywcom za pośrednictwem Towarzystwa przyznają opust od cen katalogowych.

Firmami, które doborowe i trwale sikawki za pośrednictwem Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń dostarczają są:

Antoni Rożen, ulica Długa l. 29 w Krakowie i I krajowa fabryka wagonów i maszyn w Sanoku.

Sikawki w Krakowie zakupione podlegają przed ich wysłaniem na miejsce przeznaczenia dokładnej i gruntownej próbie w obecności organów Towarzystwa.

Cenniki sikawek, oraz bliższych wyjaśnień w poruszonych tu sprawach udzieli chętnie na żądanie Dyrekcyja Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

nikiem z dnia 5. marca 1897 odnosi się do Wydziałów powiatowych z wezwaniem, aby w dobrze zrozumiałym interesie gmin i całego kraju gorliwie zaopiekowały się tą sprawą i ażeby na zasadzie § 21 ustawy o reprezentacji powiatowej wydały Zwierzchnościom gminnym wiejskim zarządzenia w klierunku powzięcia uchwał, postanawiających wprowadzenie tej obowiązującej obrony pożarnej i wykonanie tych zarządzeń dopilnowały.

Obowiązkowa obrona pożarna w gminach wiejskich zasadza się na tem, że każdy mężczyzna w wieku od 18 do 42 lat, zamieszkały w gminie, o ile nie jest dotknięty kalectwem, musi nieść pomoc na wypadek pożaru. Obrona ta obowiązuje w gminie wszystkich zarówno i nie naraża funduszów gminy na zbytne obciążenie jej członków kosztami, a względnie nie obciąża jednych więcej od drugich.

W roku 1899 wydał krajowy Związek ochotniczych straży pożarnych podręcznik dla obowiązkowych straży pożarnych w gminach wiejskich. Nakład wynosił 6000 egzemplarzy w dwóch językach polskim i ruskim. Mozolne te zabiegi i usiłowania Związku nie były bezowocne, do połowy bowiem roku 1900 zorganizowano w kraju naszym obowiązkowych straży pożarnych w 692 gminach wiejskich.

Jedną z bardzo doniosłego znaczenia działalności krajowego Związku jest zaprowadzenie i urządzenie kursów pożarnictwa.

Mają one na celu zawodowe, praktyczne i teoretyczne wyrobienie sił strażackich. Jak w każdym rękodziele ludzkim wprawa i nabyte doświadczenia wybitną gra rolę, tak samo i w zawodzie strażackim przygotowanie się do walki ze strasznym żywiołem jest ze wszech miar wskazanem i koniecznem.

Do roku 1891 praktykowany był taki zwyczaj, że do nowo zawiązującej się straży pożarnej sprowadzano z większego miasta instruktora; który straż tę zaznajamiał z najpotrzebniejszymi zasadami pożarnictwa. Instruktor taki, mając ściśle wyznaczony czas ograniczał się na objaśnienie najogólniejszych zasad i najpotrzebniejszych ćwiczeń, które rychło uleciały z pamięci.

Związek krajowy i o tem pomyślał, wprowadzając kurs nauki pożarnictwa. Zadaniem tych kursów jest teoretyczne i praktyczne wykształcenie strażników i udzielanie wiadomości potrze-

bnych do porządnego i systematycznego prowadzenia obrony pożarnej.

Kto takim kursom miał możliwość przypatrzeć się i przysłuchać następnie po ukończeniu ich egzaminowi, ten bezsprzecznie przyznać musi, że są one bardzo doniosłego dla strażactwa znaczenia, że uczestnicy tych kursów wynoszą dużo wiadomości fachowych, z pomocą których mogą skutecznie poprawiać u siebie braki i wadliwości, aby stanąć na wyżynie swego zadania.

Nie zależnie od ogólnych krajowych kursów pożarnictwa urząda także Związek kursa powiatowe, lokalne, z nauczycielstwem, z pisarzami gminnymi i w szkołach rolniczych.

Jednem słowem wyteżę Związek wszystkie siły, aby jak najszersze koła i masy do organizowania straży pożarnych poniekąd zmusić, a już zorganizowane otaczać należytą opieką, rozwijać i kształcić.

Dzielnymi i skutecznymi środkami do osiągnięcia tego celu są również czasopisma, podręczniki i broszury wydawane przez krajowy Związek ochotniczych straży pożarnych.

Dalszem niespożytem dziełem Związku krajowego jest założenie w własnym łonie strażackiej kasy z pomocą w styczniu 1897.

Instytucya to wielkiej wagi tak dla całego krajowego strażactwa, jak i poszczególnych korpusów. Za jej to pomocą osiągnięto tak upragnioną dla każdej pracy zbiorowej łączność i wspólność interesów, tudzież zadzierzgnięto silny łańcuch zespolonych dłoni pod hasłem: „Pomagaj sobie samemu“.

Za 40 groszy rocznie mają czynni członkowie straży pożarnych, należących do Kasy Zapomóg, prawo do następujących świadczeń w razie uszkodzenia przy wszelkiego rodzaju służbie strażackiej:

- a) po 2 korony dziennie w razie przejściowej nieudolności do pracy, nie dłużej wszakże jak przez 90 dni :
- b) 1000 koron jednorazowo w razie zupełnej nieudolności do pracy,

W razie śmierci członka straży pożarnej, który należy do Kasy Zapomóg, otrzymuje jego rodzina jednorazowe wsparcie w kwocie 500 koron.

Aby podnieść stan strażacki również na duchu i niejako wy-

nagrodzić tych gorliwych i wytrwałych, którzy dla dobra społeczeństwa i kraju poświęcają swe zdrowie i życie, którzy oprócz własnego zadowolenia i świadomości spełniania dobrego czynu nie rzadko z innem spotykają się uznaniem, wprowadził Związek krajowy odznaki honorowe za nieprzerwaną służbę w korpusie strażackim przez lat 20, 25, 30 i t. d. Odznaki w formie medalu, opatrzone w środku rzymską liczbą, odpowiadającą ilości wysłużonych lat, noszone są na piersiach, a przyznaje je Rada zawiadowcza krajowego Związku ochotniczych straży pożarnych na wnioski i za uchwałą Wydziału dotyczącej ochotniczej straży pożarnej.

Z pośród licznych jeszcze innych działalności i prac Związku zasługuje na wzmiankę prowadzenie w biurach Związku krajowego statystyki straży pożarnych, oraz statystyki pożarów.

Pod kierunkiem wytrawnego i niestrudzonego fachowca w technice sztuki pożarnictwa, sekretarza Związku krajowego Antoniego Szczerbowskiiego, zaprowadzoną została od r. 1898 jak najdokładniejsza statystyka, a to na podstawie nadsyłanych kwestyonaaryszy przez gminy naszego kraju i na podstawie sprawozdań o pożarach, przedkładanych za pośrednictwem Wydziałów powiatowych. Statystyka obejmuje zarówno zestawienia przyrządów i przyborów pożarnych.

Tej też statystyce zawdzięczamy, że posiadamy wiadomości o rodzajach i stanie straży pożarnych w naszym kraju w ostatnim czasie. Stan krajowego strażactwa i jego organizacya w świetle cyfr przedstawia się następująco :

Rodzaje Straży pożarnych :	Organizacya na podstawie :	Ilość		U w a g a
		Towarzystw	Członków	
<i>I. Ochotnicze straże pożarne w miastach i w miasteczkach — które nie przy- jęły na się obo- wiązków gmin- nej straży po- żarnej.</i>	ustawy o Sto- warzyszeniach z dnia 15 listo- pada 1867 Dz. p. p. nr. 134.			Istnieją w miastach liczą- cych wyżej jak 10.000 mie- szkańców, tudzież w mniej- szych miastach i miaste- czkach obok straży pożar- nych gminnych.
		40	1.109	
	Do przeniesienia	40	1.109	

Rodzaje Straży pożarnych:	Organizacya na podstawie:	Ilość		U w a g a
		Towarzystw	Członków	
Z przeniesienia		40	1.109	W gminach, gdzie ochotnicza straż pożarna przyjęła na siebie obowiązki straży pożarnej gminnej, odpada potrzeba organizowania osobnej straży pożarnej gminnej.
<i>II. Ochotnicze Straże pożarne w miastach i miasteczkach, które przyjęły na siebie obowiązki straży pożarnej gminnej.</i>	na podstawie ustawy o policji ogniowej dla miast i miasteczek z dnia 10 lutego 1891 Dz. u. kr. nr. 18 oraz na podstawie ust. o Stowarzyszeniach j. w. l.	221	5.203	
<i>III. Straże pożarne gminne (zawodowe, zwane także miejskimi, płatnymi, etatowymi).</i>	na podstawie ustawy o policji ogniowej z 10 lutego 1891 Dz. u. kr. nr. 18 i na podstawie uchwał Rad miejskich w poszczególnych gminach. we Lwowie i Krakowie obowiązują osobne ustawy ogniowe.	26	413	Wedle rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 31 października 1891 liczba 44204 stały korpus straży pożarnej gminnej składać się ma z 12 ludzi, zaś wyjątkowo w miastach niezamożnych z mniejszej liczby, lecz w każdym razie nie mniej jak 6 ludzi i stójek konnych o 2przynajmniej zaprzęgach.
<i>IV. Pomocnicze straże pożarne w miastach i miasteczkach.</i>	na podstawie ustawy z 10 lutego 1891 Dz. p. p. nr. 18 (§§ 7 i 26)	99	21.048	Na wezwanie naczelnika gminy lub delegata gminy obowiązany jest każdy mieszkaniec pod karą nieść pomoc przy gaszeniu pożaru.
<i>V. Ochotnicze straże pożarne w gminach wiejskich,</i>	na podstawie ustawy o stowarzyszeniach z dnia 15 listopada 1867 Dz. p. p. nr. 134.	130	2.871	
<i>VI. Obowiązkowe straże pożarne w gminach wiejskich.</i>	na podstawie ustawy gminnej z r. 1866 i postanowień patentu cesarskiego z dnia 28 lipca 1876.	682	41.566	Należą wszyscy mężczyźni w wieku od 18 do 42 lat, zamieszkali w gminie, o ile nie są dotknięci kalectwem i których gmina nie uwolniła od tego obowiązku.
Do przeniesienia		1.198	72.210	

Rodzaje straży pożarnych:	Organizacja na podstawie:	Ilość		U w a g a
		Towarzystw	Członków	
Z przeniesienia		1.198	72.210	Z każdego 50 numerów domów wybiera Zwierchność gminna dziesięciu młodych mężczyzn, a każda taka dziesiątka jednego dziesiętnika.
VII. Wiejskie pogotowia pożar- ne.	d-to jak wyżej.	434	15.890	
VIII. Straże pożarne fabrycz- ne, dworskie, kole- jowe, zakłado- we, szkolne, woj- skowe.	organizowane ze służby fa- brycznej, dwor- skiej, kolej- wej, zakładów szkolnych i w garnizonach wojskowych.	72	1.268	
Razem		1.704	89 368	

Na sumę powyższą składa się:

a) Towarzystwa ochotnicze straży pożarnych . . . . . 391 liczących 9.183 członków

b) Inne organizacje
pożarne . . . . . 1.313 „ 80.185 „

Ogółem 1.704 liczących 89.368 członków*)

Stan przyborów i przyrządów pożarnych podanych wyżej Straży ogniowych jakościowo i ilościowo przedstawia się, jak następuje:

Wspinalni	82	
Strażnic pożarnych	167	
Magazynów na przyrządy	470	
Wieży obserwacyjnych	23	
Sikawek	parowych	2
	4-o kołowych ssąco-tłoczących	572
	2-u „ „ „	390
	4-o „ bez ssącego węża	139

*) Podane cyfry sięgają po rok 1900 i opierają się na zestawieniach w „Bibliotece strażackiej“ nr. 25 p. t. „Krajowy Związek ochotniczych Straży pożarnych w Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskim 1875—1900“.

Sikawek	⎧	2-u kołowych bez ssącego węża	105
		przenośnych	456
		małych ręcznych	23.715
		Węży tłoczących w metraczn	40.856
		4-o kołowych beczkowozów	867
		2-u " " " " " "	1.652
		Wiaderka na wodę	27.282
D r a b i n	⎧	mechanicznych	43
		wysuwalnych przenośnych	65
		składanych	185
		zwykłych pojedynczych	34.651
		kolcowych do okien	550
		dachowych	2.468
		Oseki	34.149
		Bab ogniowych (do tłumienia iskier)	3.075
		Latarni do oświetlania pogorzelska	9.165
		Linewek ratunkowych	1.466
		Wielkich worów ratunkowych	29
		Koców ratunkowych	28
		Pomostów gzymsowych	11
		Przyrządów dymowych i oddechowych	72
		Apteczek strażackich	36
		Noszy dla rannych	91
		4-o kołowych wozów rekwizytowych osobowych	58
		4 o " " " " " "	44
		2-u " " " " " "	6
		Czołen ratunkowych	132

Chcąc dać kompletny obraz taboru ratunkowego pożarniczego w kraju naszym, wypada nam jeszcze podane podane wyżej daty uzupełnić ilościami przyrządów w gminach, które nie posiadają straży pożarnych. W tym samym czasie dotyczące gminy były w posiadaniu następujących rekwizytów:

		Magazyny	24
S i k a w k i	⎧	4-o kołowe ssąco-tłoczące	75
		2-u " " " " " "	142
		4-o " " bez węża ssącego	22
		2-u " " " " " "	69
		przenośne	338

sikawki małe ręczne	44.633
Węże wylotowe (tłoczące)	2.019
Beczkowozy czterokołowe	3.236
„ dwukołowe	434
Wiaderka na wodę	34.147
Drabiny zwykłe	56.015
Oseki	45.195
Baby ogniowe (tłumieńce)	1.677
Latarnie	12.434

To, co powyżej skreślono, przedstawia nam historyczny rozwój straży pożarnych, ich organizację i uposażenie taborów ratunkowych. Na zakończenie tego szkicu niech wolno będzie dorzucić słów kilka co do stanowiska, jakie w życiu społecznym straże ogniowe zajmują. Stanowisko to bezsprzecznie jest ze wszelkich miar zaszczytne i wzniosłe, a jeżeli w najnowszym czasie spotykamy się z głośno i często wypowiedzanym zarzutem, że społeczeństwo nasze wyłącznie, albo za wiele pielęgnuje dobro materialne — to twierdzenia tego niczem chyba bardziej nie można osłabić i obalić, jak błogą w skutki nietylko ekonomicznego ale i w wysokim stopniu moralnego znaczenia działalnością straży pożarnych.

Czyż nie jest to znamieniem wzniosłego sposobu myślenia, moralnego hartu woli i czy nie zasługuje na najwyższą pochwałę, jeżeli grono mężów, ożywionych wspólną ideą, aby bliźniemu w godzinę nieszczęścia nieść skuteczną pomoc, aby oddalić od niego niedolę i cierpienia — na barki swoje bierze wszystkie trudy i znoje, czyni nieraz nadludzkie wysiłki, ba nawet naraża się na niebezpieczeństwo własnego zdrowia i utratę życia!

Pragnąć tylko należy, aby ta wzniosła idea znalazła wśród społeczeństwa naszego jak najliczniejszych nietylko wyznawców, ale i gorliwych i dzielnych wykonawców.

L. G.

Kronika asekuracyjno-ekonomiczna.

Co przyniósł rok ubiegły ?

Znów mamy bardzo ciężki rok za sobą. Nadzieje, jakie żywiono przed rokiem, że może przecie w parlamencie wiedeńskim nastaną normalne stosunki i że przeto wprowadzenie na nowo w ruch maszyny ustawodawczej wyjdzie na korzyść przemysłu i handlu i wogóle wszelkiej pracy wytwórczej, do tej pory jeszcze się nie ziściły, a ta bieda ogólna przybiera coraz większe rozmiary i pomoc państwowa dla ludności pracującej jest coraz konieczniejszą.

Uchwalone przed trzema laty kilkusetmilionowe kredyty na inwestycje kolejowe, któremi okupiono, niestety, chwilowe tylko, zawieszenie obstrukcyi parlamentarnej, są już w całości wyczerpane i rząd nie chce robić żadnych innych wydatków, prócz takich, które dadzą się pomieścić w ramach zwykłego budżetu, a stąd pochodzi brak możności zarobku dla biednej ludności, która właśnie bardziej, niż kiedykolwiek, w tym roku go potrzebuje, bo drożyzna w całym kraju jest niesłychana.

Budowy kanałów, która miała się rozpocząć w r. 1904, dotychczas nie rozpoczęto i dobrze będzie jeśli przynajmniej z wiosną 1905 ją rozpoczną. Zarządzono dopiero czynności wstępne, t. j. reambulacye trasy z projektowanego kanału Dunaj-Odra na przestrzeni od Wiednia do Przerowa, a na skutek energicznego upomnienia się posłów polskich także na przestrzeni z Krakowa do Zatora, bo zachodziła obawa, iż budowa owej zachodniej części od Wiednia ku Przerowowi rozpocznie się wcześniej, a część galicyjska będzie musiała czekać na lepsze

czasy. Temu na szczęście zapobieżono i upewniono się, że budowa kanału Dunaj - Odra rozpoczętą zostanie równocześnie na obu końcach, t. j. od Wiednia i od Krakowa. W Krakowie ustanowiono już kierownictwo budowy galicyjskiej części projektowanego kanału i na czele jego postawiono starszego inżyniera melioracyjnego Wydziału krajowego p. Franciszka Vetulaniego, który przez szereg lat był naczelnikiem ekspozytury krajowego biura melioracyjnego w Tarnowie i dał się poznać jako dzielny fachowiec w swym zawodzie. Dotychczas jednak nie powołano do życia krajowej dyrekcji budowy dróg wodnych przy namiestnictwie lwowskiem i Sejm upomniał się o to w drodze właściwej.

Budowa kolei Lwów - Podhaje jeszcze się nie rozpoczęła, pomimo, że potrzebny na nią 15-milionowy kapitał jest już w całości zapewniony, gdyż Sejm dwukrotnie podwyższył subwencję krajową z 1,500.000 na 2,150.000 koron. Zdaje się jednak, że z wiosną 1905 budowa tej dla wschodnich powiatów i dla Lwowa tak ważnej linii stanowczo już się rozpocznie.

Słowem dorobek ekonomiczny roku ubiegłego jest bardzo niewielki i niema innej rady, jak tylko pocieszać się nadzieją, że może przecie zmieni się to wkrótce na lepsze. Pewną podstawę do tej nadziei daje ta okoliczność, że Czesi, jak się zdaje, zaprzestaną obstrukcyi w najbliższej sesji parlamentarnej i pozwolą Radzie państwa pracować.

Zmiany w gabinecie austriackim.

W łonie gabinetu dr. Koerbera zaszły w ciągu października bardzo ważne zmiany. Oto obsadzono nowymi ludźmi dwie teki ministeryalne i to właśnie takie, do których zakresu wchodzi sprawy ekonomiczne pierwszorzędnej wagi. Minister finansów dr. Boehm-Bawerk ustąpił, a miejsce jego zajął dyrektor pocztowych Kas oszczędności dr. Mansuet-Kosel, ustąpił także minister rolnictwa Giovanelli, a miejsce jego zajął hr. Ferdynand Buquoy, uchodzący za pierwszorzędną powagę w sprawach rolnictwa, podczas gdy poprzednik jego bar. Giovanelli był dobrym jurystą, ale kwalifikacyi na rolnika nie miał wcale. Nadto powiększono liczbę członków gabinetu o nowo powołanego ministra - rodaka

dla Czech prof. dr. Randę. Posada ta nie była obsadzona przez dwa lata, od ustąpienia dr. Rezeka, z tego więc, że obecnie na nowo powołano przedstawiciela Czechów do gabinetu, wnoszą, iż klub czeski w Radzie państwa nie będzie robił obstrukcji.

Kłęska posuchy.

Takiej posuchy, jak była w roku ubiegłym nie tylko w naszym kraju, ale w całej środkowej Europie, nie pamiętają najstarsi ludzie. Przez trzy miesiące, od czerwca po koniec sierpnia, nie było prawie wcale deszczu, a skutkiem tego rolnicy ponoszą nieobliczalne straty. Największą zaś kłęską jest brak paszy dla bydła, wywołany tą długotrwałą posuchą. Kłęska ta przybrała tak wielkie rozmiary, że zarówno Austria i Węgry, jak i Rumunia widziały się zmuszone wydać zakazy wywozu wszelkich wogóle roślin pastewnych, otrębów i makuchów, gdyż w przeciwnym razie zachodziła obawa, że rolnicy nie będą mieli czym wyżywić inwentarza przez zimę. I tak wielu gospodarzy, zwłaszcza włościan, musiało pozbyć się za bezcen znacznej części swego bydła, przez co cena jego ogromnie się obniżyła.

Nie tylko rolnictwu, ale także i przemysłowi dała się tegoroczna posucha srodze we znaki. Woda w rzekach wyschła bowiem tak, że można było przejść przez nią suchą nogą, nawet tak wielkie i głębokie rzeki jak Łaba, Odra i inne. Musiano tedy wstrzymać na długi czas żeglugę na tych rzekach, przez co wiele fabryk utraciło możliwość sprowadzania surowców drogą wodną za opłatą taniego frachtu i wogóle eksport i import dla celów przemysłowych został znacznie podrożony. Na Łabie i Odrze przez przeszło dwa miesiące nie kursowały żadne statki, zamknięto także żeglugę na Cisie, a nawet w znacznej części i na Dunaju, przez co zatamowany został cały kolosalny ruch zbożowy na tej rzece.

Dopiero we wrześniu spadły upragnione deszcze, a jakkolwiek nie zdołały już one powetować strat zrzędzonych trzymiesięczną posuchą, to przecież złagodziły je bodaj o tyle, że poprawiły trochę stan roślin okopowych, buraków i kartofli.

W każdym razie straty, jakie ponoszą rolnicy w Austrii w tym roku skutkiem posuchy, idą w setki milionów i dlatego

pierwszą czynnością, do której zabrać się musi Rada państwa, powinno być obmyślenie środków przyjsia z pomocą nawiedzalnemu tak często, a tak dotkliwie stanowi rolniczemu.

Odroczenie upaństwowienia kolei Północnej.

Jednym z głównych postulatów, jakie Koło polskie imieniem kraju naszego postawiło rządowi, było jak najrychlejsze upaństwowienie kolei Północnej. Kolej ta bowiem wbiła się jakby klinem między Galicyę a zachodnią Europę i swemi drogami taryfami transportowemi wyrządzała Galicyi znaczne szkody, gdyż utrudniała eksport jej płodów na zachód, natomiast na każdym kroku faworyzowała ona import zachodnio-austriackich wyrobów przemysłowych do Galicyi.

Podobno po długich rokowaniach między Kołem polskiem a rządem udało się Kołu uzyskać pozytywne przyrzeczenie, że kolej ta zostanie w ściśle określonym a niedługim terminie upaństwowiona. Ostatnimi czasy jednak zaszły jakieś zakulisowe, a szerszemu ogółowi nieznane bliżej wypadki, skutkiem których sprawa upaństwowienia kolei Północnej pójdzie znów w odwłokę. Być może, że rację mają ci, którzy utrzymują, że stało się to dlatego, iż rząd uznał, że gdyby spełnił żądanie Koła polskiego i przystąpił do upaństwowienia kolei Północnej, wówczas byłby wystawiony na ogromny nacisk ze strony posłów czeskich, którzy oddawna domagają się upaństwowienia prywatnych linii kolejowych w Czechach, a więc towarzystwa Statsbahnu, kolei północno-zachodniej i kolei nadłabskiej. Upaństwowienie zaś tych linii czeskich dałoby się uskuteczyć tylko kosztem bardzo znacznych ofiar finansowych ze strony państwa. Dlatego też postanowił rząd wybrnąć z tego dylemmatu przez to, że na razie nie myśli upaństwić ani kolei Północnej, ani też kolei czeskich.

Jakkolwiek odroczenie upaństwowienia kolei Północnej jest dla nas przykrym zawodem, to jednak uzyskano dla Galicyi bodaj to, że pod naciskiem rządu musiała kolej Północna przedsięwziąć t. zw. przeliczenie (Durchrechnung) swych taryf towarowych w obrocie z Galicyą i zrównać je z odnośnemi taryfami, obowiązującemi na kolejach państwowych. Jest to bądź co bądź

zdobycz nie do pogardzenia, bo skutkiem tego jednym zamachem obniżone zostają bardzo znacznie koszty transportu naszych płodów rolniczych na zachód. W niektórych artykułach wynosi to obniżenie trzecią część dotychczasowej taryfy.

Mimo to jednak nie powinno się żadną miarą dopuścić do tego, ażeby temi ustępstwami kolej Północna okupiła się od wiążącego nad nią upaństwowienia — przeciwnie, starać się należy o to, aby ta zwłoka w jej upaństwowieniu była jak najkrótszą.

Stosunki procentowe.

Przez cały rok ubiegły znów ani razu nie zmieniał Bank austro-węgierski swej stopy procentowej, wynoszącej 3 i pół procent. Inaczej było w Niemczech, gdzie skutkiem ogromnego odpływu złota ze skarbcza banku państwowego i zmniejszenia się rezerw, musiał zarząd tego banku podwyższyć stopę procentową aż na 5 procent.

Znów tedy jesteśmy świadkami tego niecodziennego zjawiska, że pieniądze w Austrii są o półtora procent tańsze, niż w Niemczech.

Nadzwyczajna taniość pieniędzy w Austrii i nagromadzenie się ogromnych zapasów gotówki w bankach wiedeńskich zrodziło wszakże także i niezdrowe objawy, a mianowicie zbyt lekkomyślne szafowanie kredytem. Chcąc koniecznie jakoś fruktyfikować olbrzymie masy nagromadzonej gotówki, zaczęły niektóre banki wiedeńskie rozpożyczać ją także takim firmom, które stały na słabych podstawach i na kredyt nie zasługiwały. Nastęstwem zaś tego był szereg bankructw na rynku wiedeńskim z milionowymi passywami. Najbardziej sensacyjne były bankructwa dwóch starych firm z dziedziny przemysłu tkackiego, a mianowicie firmy Taussiga i Geiringerów.

Suma długów obu tych upadłych firm wynosi przeszło 8 milionów koron, aktywa zaś są cztery razy mniejsze.

Traktaty handlowe.

Sprawa odnowienia traktatów handlowych posunęła się na przód bodaj o tyle, że udało się zawrzeć z Włochami prowizo-

ryczny traktat, obowiązujący po koniec roku 1905. Do tego czasu powinien przyjść do skutku nowy definitywny traktat. W owym prowizorycznym uzyskały Włochy tylko tyle, że mogą wprowadzić do Austro-Węgier za opłatą dawnego niskiego cła (3 zł. 20 ct. w złocie od 100 kilo) 400.000 hektolitrów wina, zbioru 1904, pod warunkiem jednak, że wino to wprowadzone zostanie drogą lądową, a nie wodną do Wiednia lub Budapesztu i tam pod kontrolą austriackich lub węgierskich organów skarbowych użyte zostanie do rozcieńczenia win krajowych. Po tem ustają już wszelkie specjalne przywileje celne dla win włoskich.

W ten sposób właściciele winnic w Austrii i na Węgrzech uzyskali spełnienie swego najważniejszego postulatu, gdyż konkurencja tanich win włoskich była dla nich bardzo niewygodna.

Austro-Węgry zaś w zamian uzyskały to, że eksport koni i drzewa do Włoch jak dotychczas tak i nadal nie będzie podlegał żadnej opłacie celnej.

Rokowania o nowy traktat handlowy z Niemcami idą bardzo oporem i do tej pory nie są jeszcze ukończone. Rząd niemiecki mało skłonny jest do ustępstw, gdyż potężne stronnictwa agrarne w Niemczech chcą co się zowie wyzyskać korzyści płynące dla nich z kolosalnego podwyższenia ceł rolniczych w nowej niemieckiej taryfie celnej. Np. cło od jęczmienia podwyższono w niej z półtora na 4 marki od 100 kilogramów, a właśnie jęczmienia eksportowano z Austrii do Niemiec kolosalne ilości.

Sprawy nowych niemieckich ceł od bydła i konwencji weterynarskiej, które to sprawy najbardziej obchodzą nasz kraj, dotychczas jeszcze wcale nie poruszano w rokowaniach, jakie się toczą między pełnomocnikami obu państw.

Projekt nowej austro-węgierskiej autonomicznej taryfy celnej dotychczas nie został parlamentarnie uchwalony, a podobno rząd austriacki zdecydowany jest na wypadek, gdyby żadną miarą nie udało się przeprowadzić tej sprawy przez Radę państwa, zawrzeć i wprowadzić w życie nowe traktaty handlowe na mocy paragrafu czternastego konstytucyi.

Kartele.

Na odbytem w ciągu ubiegłego lata w Insbruku kongresie jurystów niemieckich, w którym wzięli udział najwybitniejsi prawnicy nietylko z Austrii ale także z cesarstwa niemieckiego, podniesiono konieczność, aby państwa w odpowiedni sposób, czy to w drodze ustawodawczej, czy też za pomocą zarządzeń administracyjnych wystąpiły przeciw szkodliwej działalności kartelów przemysłowych, które zamiast regulować produkcję odpowiednią do zapotrzebowania konsumpcji wyzyskują tylko ludność w sposób niegodny i stają się prawdziwymi szkodnikami organizmu społecznego.

Kraj nasz najbardziej umie odczuwać zgubną działalność karteli, gdyż przemysł u nas niestety jest mało rozwinięty i dlatego stanowimy pole eksploatacji dla zachodnio-austriackich związków przemysłowych. W roku ubiegłym skreśliłem na tem miejscu po krótkce, jak zgubną rolę odegrał w naszym kraju kartel zachodnio-austriackich fabrykantów cukru i jakich wysiłków ze strony całego społeczeństwa potrzeba było, aby nie dać mu zdławić zupełnie naszego młodego przemysłu cukrowego. Obecnie zanotować należy, że niedawno zawiązany na lat dziesięć kartel producentów żelaza i wyrobów z żelaza podwyższył ceny wszystkich artykułów żelaznych i dopuszcza się tak niesłychanego zdzierstwa, iż sam prezes gabinetu dr. Koerber uznał za właściwe w mowie wygłoszonej na zgromadzeniu austriackiego związku przemysłowców napiętnować tę zdzierczą politykę kartelową. Przedsiębiorstwa bowiem, należące do kartelu żelaznego, płacą swoim akcyonaryuszom kolosalne dywidendy, dochodzące do 30 procent, a mimo to wciąż podwyższają ceny i domagają się od państwa ochrony.

W sferach rządowych panuje takie oburzenie na kartel żelazny, że w rokowaniach o nowy traktat handlowy z Niemcami decyduje się podobno rząd zgodzić się na niżenie dotychczasowego cła ochronnego na żelazo, wynoszącego 1 kor. 55 hal. od 100 kilo żelaza surowego, ażeby w ten sposób ułatwić import niemieckiego żelaza do Austrii i odebrać austriackiemu kartelowi monopol dalszego wyzysku.

Niestety z powodu opłakanych stosunków, panujących wciąż w Radzie państwa, nie można było wdrożyć żadnej akcji usta-

wodawczej przeciw kartelom. Natomiast chcą ją wdrożyć na Węgrzech i rząd tamtejszy przygotował już projekt ustawy, wedle której zaprowadzony ma być państwowy rejestr kartelowy, do którego wciągnięty być musi każdy kartel, chcący uchodzić za instytucję prawną i doznawać opieki prawa. Rząd może zarządzić wykreślenie kartelu z rejestru w razie, jeżeli on widocznie wychodzi na zabicie przedsiębiorstw, stojących poza kartelem. Jeżeli dopuszcza się jawnego wyzysku lub za wiele zarabia. W razie wykreślenia z rejestru kartelowego obowiązany jest kartel do wynagrodzenia szkód tym, którym je wyrządził.

Włości rentowe.

Sejm nasz w ciągu tegorocznej sesji uchwalił niezmiernie doniosłą ustawę o włościach rentowych, mającą na celu zachowanie już istniejących i tworzenie nowych gospodarstw rolniczych średnich rozmiarów o obszarze od 3 do 60 hektarów, a więc od 5 do 100 morgów. W tym celu udzielać będzie powstać mająca przy Wydziale krajowym komisja dla włości rentowych właścicielom lub nowonabywcom takich gospodarstw pożyczek hipotecznych w gwarantowanych przez kraj i państwo listach rentowych do wysokości trzy czwartej odnośnego gospodarstwa. Pożyczki takie udzielane będą na bardzo dogodnych warunkach, bo na oprocentowanie i amortyzację ich płacić będzie zaciągająca także pożyczkę roczną rentę, wynoszącą 4 i pół proc. pożyczonej sumy, jeżeli pożyczka udzielona została w 4-procentowych listach, a 5 proc. jeżeli pożyczka była w listach 4 i pół procentowych. Obciążone taką pożyczką rentową gospodarstwo pozostaje niepodzielne przez cały czas trwania stosunku pożyczkowego, wolno wszakże po upływie lat dziesięciu właścicielowi takiej włości rentowej spłacić ciążącą na niej pożyczkę rentową, a wtedy odzyskuje on swobodę rozporządzania nią, a więc sprzedawania jej lub dzielenia na części.

Na cele akcji tworzenia włości rentowych wyznaczył Sejm na razie sumę 5 milionów koron, gdyż upoważnił Wydział krajowy do tej wysokości wypuszczać listy rentowe.

Podwyższenie gwarancyi kraju za wkładki galicyjskiej Kasy oszczędności.

Z powodu kolosalnego napływu wkładek, lokowanych w galic. Kasie oszczędności, uznał Sejm za właściwe podwyższyć gwarancję kraju za te wkładki z 80 na 90 milionów koron.

W ogóle zauważyć można — jak to stwierdziła sejmowa komisya bankowa — że publiczność nasza ma jakiś pociąg do rentyerstwa, we wszystkich bowiem instytucjach, przyjmujących pieniądze na książeczki wkładkowe, panuje niesłychany nadmiar gotówki. Publiczność zadowolnia się byle jakim oprocentowaniem swych pieniędzy, do lokowania ich jednak w przemyśle czuje jakiś dziwny lęk. To też jest jednym z powodów, dla których uprzemysłowienie kraju tak małe robi postępy.

A jednak jest to sprawa dla nas najżywotniejsza, bo tylko rozwój przemysłu może poprawić stosunki kraju naszego.

OGŁOSZENIA.

CUKIERNIA

KAZIMIERZ
SOTSCHEK

LWÓW, PLAC MARYACKI L. 5
(HOTEL FRANCUSKI)

OTWARTA OD 7 RANO DO 12 W NOCY.

Wiedeński Bank Związkowy

☪ FILIA WE LWOWIE ☪

we własnym gmachu przy ulicy Jagiellońskiej liczba 3

Telefonu nr. 57 Dyrekeya

Telefonu nr. 358 Kantor wymiany

Zakład centralny: Wiedeń.

File: Aussig n. Ł., Berno, Budapeszt, Czerniowce, Grac, Prościejów,
W. Neustadt i St. Pölten.

12 kantorów wymiany i kas depozytowych we Wiedniu.

Kapitał akcyjny kor. 80.000.000. Fundusze rezerwowe kor. 28.027.428.13.

Zadawia wszelkie interesa bankowe oraz transakcyjne w zakresie kantorów wymiany wchodzące

a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym.

Przyjmuje wkładki na 3.6% książeczki wkładkowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki, a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy.

Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych.

Przeprowadza wszelkie obroty **gieldowe** na targach krajowych i zagranicznych.

Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje.

Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe.

Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych.

Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi.

Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania.

Rewiduje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu.

Najkorzystniejsze warunki. — Pilne czuwanie nad interesami klienteli.

Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwione doświadczeniem i rozgależonymi stosunkowo w całym świecie kupieckim.

Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń

„DNISTER”

Lwów, Rynek 10, Dom Proświty, założone w r. 1892

Ubezpiecza budynki, ruchomości, zboże i paszę od szkód ogniowych; taryfa premii umiarkowana, a czysty zysk, t. j. nadwyżkę dochodu rozdziela się między członków jako zwroty.

Dnister wypłaca szkody bezzwłocznie, a likwidację przeprowadza razem z delegatami i miejscowymi członkami. Za 11 lat wypłacił 7.820 odszkodowań w sumie 4,161.668 koron.

Police Dnistra przyjmują przy udzielaniu pożyczek hipotecznych Bank krajowy oraz Kasy Oszczędności.

Dnister pośredniczy przy ubezpieczeniach życiowych w Krakowskim Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń.

Fundusze Dnistra wynoszą z końcem roku 1903 1,012.200 koron i są ulokowane w wartościowych papierach z pupilarnem bezpieczeństwem.

Dnister nadaje chętnie agencje wieśniakom, zwłaszcza w tych okolicach, gdzie nie ma blisko agencji.

Agenci Dnistra otrzymali już 537.815 koron prowizyi.

Towarzystwo Wzajemnego Kredytu

„DNISTER“

Stowarzyszenie zarejestr. z ogr. poręką we Lwowie.

Pożyczki udziela swoim członkom na 5% i 1% dodatku na koszt administracji.

Splata pożyczek rozkłada na raty do lat 15. Suma pożyczek wynosi 1,330.822 koron, z tego 2.076 skryptów w kwocie 1,172.330 koron zainstalowanych na pierwszym miejscu w sposób pupilarny.

Członkiem Towarzystwa może być tylko członek Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń „Dnister“.

Udział członka wynosi 50 koron, wpisowe 2 korony. Członków liczy Towarzystwo 2.831, którzy deklarowali 2.963 udziałów na kwotę 148.150 koron.

Wkładki oszczędności przyjmuje „Dnister“ na 4%. Suma wkładek wynosi 1,444.589 koron.

Czysty zysk przypada w części członkom tytułem dywidendy, w części na publiczne dobroczynne cele, na które rozdano do tej pory 18.385 koron.

Informacji w sprawach pożyczkowych udziela Dyrekcja i agencje.

Galiczyjska
Kasa Zaliczkowa

we Lwowie, ul. Reńska 12

Stowarzyszenie zarejestrowane z ogranicz. poręką
udziela

Pożyczki na skrypta

splacalne w 5 i 10 latach

eskontuje weksle

i przyjmuje

Wkładki oszczędności

oprocentowując je

po 4 i 4 $\frac{1}{2}$ procent od sta rocznie.

AGENCYA

Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń

w Krakowie

(w dziale ubezpieczeń na życie).

AKCYJNY
BANK ZWIĄZKOWY

WE LWOWIE

= ulica Trzeciego Maja liczba 7 =

założony

w celach samopomocy dla stow. zarobkowych i gospodarczych

udziela

Pożyczki na skrypta i weksle

==== **po 5 i 5¹/₂ procent** ====

oraz przyjmuje

lokacye gotówki

==== w 1⁰/₀ rachunku bieżącym. ====

Rok założenia 1831.

Telefon Nr. 468.

Ces. król. uprzyw. Powszechna Asekuracja

Assicurazioni Generali w Tryeście

Generalna Agencya dla Galicyi i Bukowiny

we Lwowie ulica Słowackiego l. 6

Fundusze gwarancyjne z końcem roku 1903	227,329.923-25 kor.
Stan ubezpieczeń działu życiowego wynosi	657,787.581-31 „
Stan ubezpieczeń działu rent. wynosi	1,030.227-81 „
Kwity premiowe działu ogn. z końc. r. 1903	86,523.237-41 „

Zapłacone szkody:

W 1903 r.: 26,668.093 31 kor. — zaś od zawiązania Towarzystwa, według corocznych urzędowych wykazów 768,682.165-96 koron.

Urzędowy bilans wysyła się na żądanie.

Generalna Agencya we Lwowie przyjmuje pod nader korzystnymi warunkami ubezpieczenia na wypadek śmierci i dożycia, ubezpieczenia posagów i rent dożywotnich, oraz ubezpieczenia od kradzieży przez włamanie.

Szczególne korzyści.

W dziale ubezpieczeń życiowych przynaję się ubezpieczonym, prócz innych korzyści, następujące koncesye:

Po pięcioletniem trwaniu ubezpieczenia pozostaje **polica w mocy** niezmiennie, nawet w razie, gdyby ubezpieczony wskutek **samobójstwa, pojedynku itp.** utracił życie.

Po trzechletniem trwaniu ubezpieczenia **nie przepada polica** w razie zaprzestania wpłaty dalszych rat premiowych, lecz kapitał zabezpieczony **redukuje się** w miarę wpłaconych premii.

Pożyczki na police po trzechletniem trwaniu ubezpieczenia w wysokości przez Radę dyrekcyjną ustanowionej.

Natychmiastowa wypłata ubezpieczonej sumy, chociażby nawet wypadek ubezpieczeniem przewidziany zdarzył się wkrótce, albo zaraz po pierwszej opłacie premiowej.

Ubezpieczonym przynaję Towarzystwo jeszcze w przeciągu dalszych trzech miesięcy **bez względu na stan zdrowia prawo reaktywowania** polic zgaśniętych, z powodu nieuiszczenia premii w terminie.

Towarzystwo przynaję **należącym do pospolitego ruszenia**, w razie ich powołania do czynnej służby, ważność zabezpieczenia do sumy 30.000 koron **bez dopłaty** jakiegokolwiek premii.

Ubezpieczenie pozostaje w mocy za dopłatą małej nadwyżki do premii **w czasie wojny** dla należących do czynnej armii lub obrony krajowej.

Zezwala się na opłatę rocznych premij także w ratach półrocznych, względnie kwartalnych, doliczając do premii 2% za raty półroczno, 3% za raty kwartalne.

BANK ZALICZKOWY

WE LWOWIE

ulica Hetmańska liczba 10

————— (we własnym gmachu) —————

Udziela pożyczki

na skrypta i weksle

Eskontuje promesy pożyczek hipotecznych

dla członków

i przyjmuje

Wkładki oszczędności

oprocentowując je

po 4 procent od sta rocznie.

Dyrekcya.

ROK 1905.

Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń

W KRAKOWIE

Dział ubezpieczeń na życie

(rozpoczął czynności w roku 1896).

CEL:

Ubezpieczenie życia człowieka we wszelkich kombinacjach, a mianowicie:

- Zabezpieczenie kapitałów płatnych natychmiast po śmierci ubezpieczonego (tabl. I. i II).
- Zabezpieczenie kapitałów pośmiert. z opłatą premii przez pewien naprzód oznaczony przeciąg czasu (t. III.).
- Zabezpieczenie czasowe kapitałów pośmiertnych (tabl. IV.).
- Zabezpieczenie kapitału płatnego przy osiągnięciu naprzód oznaczonego wieku — a w razie wcześniejszej śmierci sukcesorom lub okazitełowi policy (tabl. V.).
- Zabezpieczenie kapitału na dożycie za zwrotem premii złożonych (tabl. VI. i VII.).

Wzajemne zabezpieczenie kapitału pośmiertnego, płatnego po śmierci jednego z dwóch zabezpieczonych temu, który przy życiu pozostaje (tabl. VIII.).

Zabezpieczenie kapitału na przeżycie (tabl. IX.).

Zabezpieczenie renty natychmiastowej, renty od pewnego terminu i wzajemnej renty na przeżycie (tabl. XI., XIII. i XIV.).

Zabezpieczenie kapitału, płatnego bezwarunkowo w umówionym z góry terminie bez względu, czy zabezpieczony podówczas żyje czy nie (tabl. XV.). Kombinacya ta nadaje się do ubezpieczenia posagów.

Zabezpieczenie kapitału z ewentualną podwójną wypłatą. Wedle tej kombinacji zabezpieczony kapitał wypłaca Towarzystwo w razie wcześniejszej śmierci zabezpieczonego natychmiast (ale tylko raz); jeżeli zaś zabezpieczony dożyje wieku oznaczonego, natenczas wypłaca Towarzystwo ubezpieczony kapitał **dwa razy**, t. j. pierwszy raz samemu ubezpieczonemu w oznaczonym terminie, a drugi raz po śmierci zabezpieczonego osobie do odbioru kapitału uprawnionej (tabl. XVI.).

Nowa tablica XV. B. Zabezpieczenie kapitału płatnego bezwarunkowo w umówionym z góry terminie, połączone z zabezpieczeniem t. zw. datku wychowawczego. Zabezpieczony kapitał wypłaca Towarzystwo w umówionym terminie, bez względu na to, czy zabezpieczony wtenczas żyje lub nie. Jeżeli zabezpieczony umrze wcześniej, opłata premii ustaje, a okoliczności policy pobierać będzie nadto t. zw. datek wychowawczy w wysokości 10 procent zabezpieczonej sumy, aż do czasu wypłaty zabezpieczonego kapitału.

Zabezpieczeni wedle tablic I, II, III, V, VIII, IX, XIII, i XIV. Poddani monarchii aust.-węg. w wieku od 19 do 42 r. życia, obowiązani do służby wojskowej lub w pospolitem ruszeniu, zabezpieczeni są obligatorycznie bez opłaty dodatkowej premii także na wypadek wojny do maksimum kwoty K. 10,000.— kapitału lub 5% renty. Osoby natomiast w czynnej służbie wojskowej pozostające lub wyższe kapitały nad wymiennie wyżej sumy, mogą być zabezpieczone na wypadek wojny tylko za uiszczeniem dodatkowej opłaty.

Towarzystwo ubezpieczeń na życie oparte jest na wzajemności; na pokrycie wydatków służą premie składane przez Członków; na nieprzewidziane straty istniejące rezerwy nadzwyczajne, t. j. fundusz rezerwowy, rezerwa zysków, rezerwa specjalna i fundusz wojenny, które z końcem roku 1903 wynosiły K. 2,507,628.—

§ 5. Czyska nadwyżka po zamknięciu rachunków każdego roku rozdziela się pomiędzy stowarzyszonych w myśl art. 7 statutu. Wedle rachunków zamkniętych z końcem roku 1903 wynosiła czysza pozostałość w dziale ubezpieczeń na życie K. 234,821 h. 96, z której przypadło członkom w dziale kapitałów posmiertnych 70% zwrotu, a w dziale ubezpieczeń na dożycie 4% zwrotu od wpłaconych premii.

Do końca r. 1903 stan ogólny ubezpieczeń kapitałów posmiertnych na dożycie i rent zabezpieczonych 33,085 policiami wynosił K. 100,100,187 h. — **Wpłacone** kapitały posmiertne, posagi i renty w czasie 34-letn. istnienia działu ubezpieczeń na życie wynosiły K. 22,114,782.—, a wypłacona w tym czasie dywidenda Członkom działu życiowego wynosi K. 1,827,899.

Fundusze gwarancyjne działu ubezpieczeń na życie z końcem roku 1903 składają się jak wyżej z fundusów rezerwowych nadzwyczajnych w kwocie

oraz z rezerwy premii wynoszącej z przeniesieniem premii	• • • • •	K. 2,507,628.—
	• • • • •	„ 23,633,517.—
Ogólne fundusze gwarancyjne działu życiowego wynoszą przeto	• • • • •	K. 26,141,145.—

Dyrekcya i jej reprezentanci, oraz agenci Towarzystwa udziela na żądanie wszelkich wyjaśnień w sprawach ubezpieczeń na życie i od wypadków i dostarcza prospektów, statutów i obowiązujących warunków tychże ubezpieczeń.

TOWARZYSTWO WZAJEMNEGO KREDYTU

w Krakowie (ulica Basztowa l. 8)

FILIA WE LWOWIE

(ulica Trzeciego Maja l. 16)

założone przez Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie w roku 1874 na podstawie ustawy o stowarzyszeniach z d. 9. kwietnia 1873 roku. Polega ono na zasadzie wzajemności — odpowiedzialność członków jest do podwójnego udziału ograniczoną — a kredyt osobisty jest najważniejszą podstawą tego stowarzyszenia.

Celem Towarzystwa jest dostarczanie członkom swoim, **szczegól-
nie trudniącym się rolnictwem**, potrzebnych im kapitałów obrotowych.

Na książeczki wkładkowe wolno jest nietylko członkom, ale wszystkim osobom, nie będącym nawet Członkami Towarzystwa, oszczędności swoje lokować. Wkładowi przynoszą stale z góry oznaczony procent, tak zwany składany (obecnie $3\frac{3}{4}\%$). Najniższa wkładka jest 2 korony.

Rachunek bieżący

otworzonym być może tylko dla członków Towarzystwa na podstawie w zastaw oddanych papierów wartościowych, lub także dla osób, nie będących Członkami Towarzystwa, na podstawie złożonej gotówki.

Jako zastaw przyjmowane być mogą tylko te papiery, które Bank Austro-Węgierski lombarduje, zaś zaliczki udzielane być mogą do 70% na niepupilarne, a do 75% kursowej wartości na pupilarne efekta, tudzież listy zastawne Królestwa Polskiego, listy zastawne miasta Warszawy i listy likwidacyjne Królestwa Polskiego.

Obecnie Towarzystwo płaci $3\frac{3}{4}\%$ za wkładki.

Do 2.000 koron wypłaca się bez wypowiedzenia.

GALICYJSKA

RASA OSZCZĘDNOŚCI

WE LWOWIE

— — — — — przyjmuje — — — — —

wkładki oszczędności (także pocztą za pośrednictwem pocztowej kasy oszczędności), oprocentowuje je po 3'60°/_o bez potrącenia podatku rentowego i zwraca takowe do 1000 Koron bez wypowiedzenia.

Udziała

pożyczek na zastaw papierów wartościowych, papierne bezpieczeństwo mających, na giełdzie wied. notowanych, do wysokości $\frac{3}{4}$ wartości giełdowej,

eskontuje

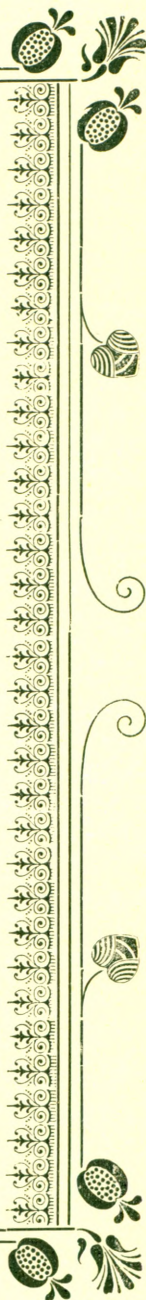
kupony i wylosowane efekta wartościowe, tudzież weksle z terminem płatności nie dalszym, niż cztery miesiące,

udziela

pożyczek hipotecznych na dobra ziemskie i na realności czynszowe we Lwowie i w innych miastach, będących siedzibą Sądów krajowych, lub obwodowych,

udziela

pożyczek komunalnych powiatom i gminom¹⁾ i pożyczek Spółkom systemu Raiffeisena.

GALICYJSKIE

Towarzystwo Kredytowe Ziemskie

we Lwowie, ulica Karola Ludwika l. 1.

WYDAJE:

cztero - procentowe listy zastawne z okresem 56-letnim; oraz kupuje
i sprzedaje takowe po kursie dziennym.

NADTO PRZYJMUJE:

depozyty prywatne do przechowania za opłatą miesięczną 5 ct. od 1000 zł.

Na rachunek Towarzystwa wypłacają wylosowane listy zastawne i zapadłe kupony następujące domy bankowe:

W Berlinie: Bank niemiecki.	W Poznaniu: Hartwig, Mam- roth i Sp.
„ „ „ drezdeński.	„ Przemysłu: Towarzystwo zaliczkowe rolne.
„ Czerniowcach: Dom bank. i kantor wym., Pańska 1.	„ Rzeszowie: Matzner & Hol- zer.
„ Frankfurcie nad Menem: Erlanger i Synowie.	„ Stanisławowie: S. Korn- blüh & Kaner.
„ Kolomyi: Spółka handlowa rolniczo-przem.	„ Warszawie: L. Kronenberg.
„ Krakowie: Aug. Raczyński.	„ Wiedniu: C. k. uprz. austr. Bank dla kraj. koron.
„ „ Blau & Epstein.	„ Wiedniu: Niższo-austrya- ckie Towarz. eskontowe.
„ Poznaniu: Bank rolniczo- przemysłowy: Kwilecki, Potocki i Spółka.	

ROK 1905

TOWARZYSTWO

Wzajemnych Zbezpieczeń

W KRAKOWIE

ZAKŁÓŻONE W R. 1860.

Wyniki operacji w dziale ogniowym i gradowym za czas od 1. kwietnia do 31. grudnia 1903, oraz wyniki operacji w dziale życiowym za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1903 r.

	Dział ogniowy	Dział gradowy	Dział życiowy
Wystawiono polic	418,294	7,838	33,805
Wartość ubezpieczona . Kor.	1,307,420,696	43,618,444	99,822,500
Zebrana premia	8,481,767	911,050	3,868,150
Szkody wypłacone	7,120,019	1,508,166	2,445,526
" nieuregulowane	939,107	3,540	407,631
Fundusze rezerwowe po zamknięciu bilansu	6,370,890	2,109,070	2,507,628
Rezerwa premii	4,190,839	—	23,663,517
Fundusz emerytalny	1,919,203	—	294,822
Czysta pozostałość	—	—	pośm. i miesięz. 7% na dożycie 4 ¹ / ₆
Przyznana dywidenda dla członków	—	—	21,421,782
Od czasu istnienia Towarzystwa			2,663,562
Wypłacono szkód . . . Kor.	118,313,155	27,776,577	1,827,899
" rent	—	—	—
" dywidendy	28,110,817	440,011	—

C. k. uprz.

Towarzystwo ubezpieczeń
„*Riunione Adriatica di Sicurta* w Tryeście“

(ZAŁOŻONE W ROKU 1838)

przyjmuje pod najprzystępniejszymi warunkami:

ubezpieczenia od szkód

wyrządzonych przez **pożar, piorun i eksplozję**, ubezpieczenia **transportu na wodzie i lądzie** — oraz

ubezpieczenia na życie

w rozmaitych kombinacjach, jako to: **kapitały i renty**, płatne przy dożyciu lub na wypadek śmierci, **wyprawy** (posagi) itp.

Generalna Agencja we Lwowie

jakoteż Agencje w kraju przyjmują również ubezpieczenia pojedynczych osób od **wypadków w podróży lądowej i morskiej**, ubezpieczenia wspólne urzędników, stowarzyszeń, korporacyj i robotników, dalej ubezpieczenia przeciw skutkom ustawowej odpowiedzialności (Haftpflichtversicherung), przemysłowców i t. p. na rachunek

Międzynarodowego Tow. akcyjnego

ubezpieczeń od wypadków w Wiedniu,

jak również

ubezpieczenia ziemiopłodów od gradobicia

na rachunek

Towarzystwa dla ubez. gradowego i reasekuracyjnego
„**MERIDIONALE**“ w Tryeście.

ROK ZAŁOŻENIA 1864.

FONCIÈRE

Peszteński Zakład Ubezpieczeń

Pełnowpłacony kapitał akcyjny:

≡ **Trzy Miliony Koron** ≡

Ogólny fundusz gwarancyjny:

Trzydzieści sześć milionów Koron.

W uprawianych przez Zakład działach asekuracyjnych zasługują na wyszczególnienie:

I. W dziale ogniowym: Ubezpieczenia budynków, maszyn, rekwizytów, zapasów i materiałów, towarów, urzędów domowych, ziemiopłodów, inwentarza żywego i martwego od ognia, piorunu lub eksplozyi.

II. W dziale życiowym: Ubezpieczenia mieszane (na wypadek śmierci i dożycia), jakoteż ubezpieczenia posagowe z trzyletnim rozdziałem zysku. Dywidenda za r. 1899 wyniosła $68\frac{2}{3}$ proc., za r. 1900 zaś $70\frac{3}{10}$ proc. **premii rocznej.** Police zakładu są po latach pięciu niezaprzeczalne i ważne na wypadek samobójstwa, pojedynku i wojny.

III. W dziale wypadkowym: Ubezpieczenie od wypadków kolejowych, ważne na całą kulę ziemską i na całe życie. **Jednorazowa** premia wynosi $3\frac{3}{100}$, t. j. od 10.000 koron ubezpieczonego kapitału 30 koron.

IV. W dziale ubezpieczeń od kradzieży z włamaniem: Ubezpieczenia urzędów domowych, klejnotów, pieniędzy, papierów wartościowych w domach czynszowych i willach izolowanych, magazynów towarowych, jubilerskich i zegarmistrzowskich, banków, zakładów zastawniczych, kas oszczędności, kantorów wymiany, urzędów podatkowych, pocztowych i t. p.

Ubezpieczenie kompletnego urzędu domowego w domach czynszowych kosztuje rocznie $1\frac{5}{100}$, t. j. jedną **koronę i 50 hal.** od 1000 kor. wartości ubezpieczonej.

Wszelkich bliższych objaśnień udziela chętnie ustnie i pisemnie **Generalna Agencja Zakładu** przy ul. Akademickiej l. 28, która przyjmuje zarazem zgłoszenia osób nieposzlakowanych na objęcie agencji zakładu we Lwowie lub na prowincyi.

BANK KRAJOWY

Królestwa Galicji i Łodomeryi z W. Ks. Krakowskiem

przyjmuje

LOKACYE GOTÓWKI

na

Książeczki Oszczędności

na 3·6⁰/₀ rocznie.

==== 1000 Koron wypłaca Bank bez wypowiedzenia. ====

Asygnaty kasowe

- a) z 14-dniowem wypowiedzeniem na 3¹/₂⁰/₀ rocznie
- b) z 8 „ „ „ 3⁰/₀ „

Rachunek czekowy.

- a) bez wypowiedzenia na . . . . . 3⁰/₀ rocznie
  - b) za 10-dniowem wypowiedzeniem na 3¹/₂⁰/₀ „
- (z 3¹/₂⁰/₀ rachunku wypłaca Bank 2.000 Kor. bez wypowiedzenia).

Conto-Corrente

- a) bez wypowiedzenia do 40.000 Kor. rocznie na 3⁰/₀ rocznie
- b) za 3-dniowem wypowiedzeniem całej kwoty na 3¹/₂⁰/₀ „
- c) fundusze zakładów dobroczynnych, składkowe
i t. p. na . . . . . 3·6⁰/₀ „

W oddziale hipotecznym

udziela pożyczki do połowy wartości hipoteki w 4 i 4¹/₂⁰/₀ listach zastawnych, bezpośrednio na dobra tabularne, spłacalne w latach 57, 44, 39, 34¹/₂, 29, 22, 18, 15 i 13; na domy czynszowe w miastach, przez Wydział krajowy wskazane, spłacalne w latach: 39, 34¹/₂, 29, 22, 18, 15 i 13; za pośrednictwem zastępstw na posiadłości gruntowe więksie w księgach hipotecznych zapisane, spłacalne w latach: 24, 21, 17¹/₂, 14¹/₂ i 13; udziela pożyczki gotówkowe za ubezpieczeniem hipotecznem spłacalne najwyżej w 19 latach.

W oddziale komunalnym

udziela pożyczki gminom i powiatom w $4\frac{1}{2}\%$ i 4% obligacjach komunalnych, a mianowicie:

powiatom i gminom miast, mających własne statuty, Towarzystwom zaliczkowym opartym na ustawie z 9. kwietnia 1873 Dz. u. p. Nr. 70. Kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucjom za poręką gmin lub powiatów, przyjętą zgodnie z ustawą, wreszcie spółkom wodnym utworzonym na mocy ustawy z 30 maja 1869 r. Nr. 63. Dz. p. na lat 44, $39\frac{1}{2}$, $34\frac{1}{2}$, 29, 2., $19\frac{1}{4}$, 15 i 10.

W oddziale bankowym

eskontuje weksle, warranty i remesy z biegiem do 120 dni, za opłatą 4% i $4\frac{1}{2}\%$ rocznie,

przyjmuje w lombard na czas i w rachunku bieżącym walory o pupilarnem bezpieczeństwie za opłatą 5% i $5\frac{1}{2}\%$ rocznie,

eskontuje za zwrotem $4\frac{1}{2}\%$ kupony i wylosowane efekta własne i krajowe, udziela zaliczki na produkta naftowe za opłatą 6% rocznie,

udziela poręki podatku spożywczego od olejów mineralnych za opłatą 1% i $3\frac{1}{4}\%$ prowizji od kwoty poręczonej, od wódki i piwa, za opłatą $3\frac{1}{4}\%$ i $1\frac{1}{2}\%$ od kwoty poręczonej,

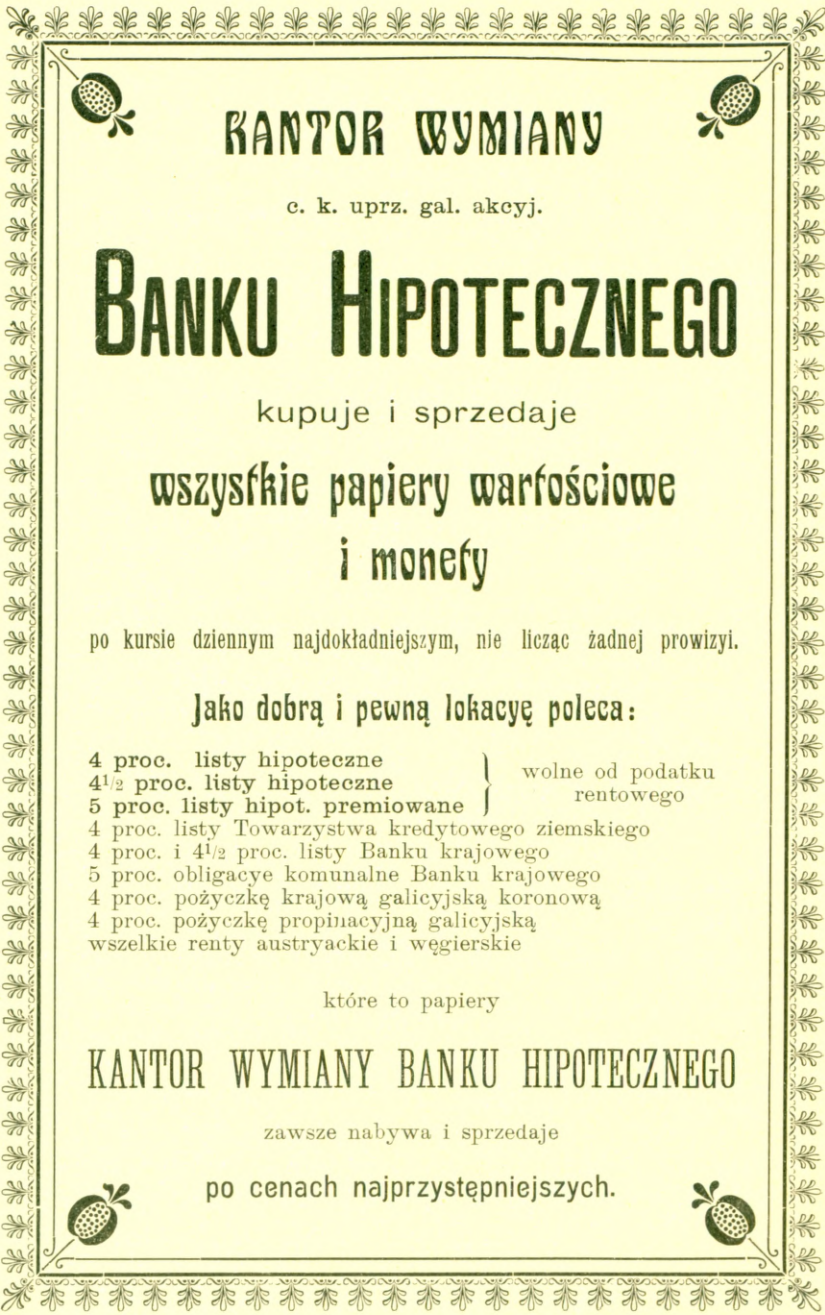
przyjmuje w przechowanie depozyta za opłatą $\frac{1}{4}\%$ rocznie.

Sprzedaje i kupuje po kursie dziennym

4% obligacje funduszu propinacyjnego, 4 i $4\frac{1}{2}\%$ obligacje pożyczki krajowej, 5 , $4\frac{1}{2}$ i 4% obligacje komunalne Banku krajowego, $4\frac{1}{2}\%$ i 4% krajowe listy zastawne i 4% obligacje kolejowe,

wydaje przekazy na wszystkie znaczniejsze miasta w kraju i zagranicą za opłatą $\frac{1}{2}\%$,

zalatwia wszelkie komisa bankowe, kupno i sprzedaż efektów, incasso wszelkich należności, domicile obcych weksli i t. d. za opłatą prowizyi $\frac{1}{10}\%$ do $\frac{1}{8}\%$.

KANTOR WYMIANY

c. k. uprz. gal. akcyj.

BANKU HIPOTECZNEGO

kupuje i sprzedaje

wszystkie papiery wartościowe
i monety

po kursie dziennym najdokładniejszym, nie licząc żadnej prowizji.

Jako dobrą i pewną lokację poleca:

4 proc. listy hipoteczne	}	wolne od podatku rentowego
4 ¹ / ₂ proc. listy hipoteczne		
5 proc. listy hipot. premiovane	}	
4 proc. listy Towarzystwa kredytowego ziemskiego		
4 proc. i 4 ¹ / ₂ proc. listy Banku krajowego		
5 proc. obligacje komunalne Banku krajowego		
4 proc. pożyczkę krajową galicyjską koronową		
4 proc. pożyczkę propinacyjną galicyjską		
wszelkie renty austriackie i węgierskie		

które to papiery

KANTOR WYMIANY BANKU HIPOTECZNEGO

zawsze nabywa i sprzedaje

po cenach najprzystępniejszych.

BANK ROLNICZY WE LWOWIE

kupuje i sprzedaje wszelkie produkta rolne
dostarcza

z gwarancją za siłę kiełkowania pod kontrolą Stacji botan.-roln. we Lwowie

Nasiona

Koniczyny, lucerny, tymotkę, wolne od kaniarki, trawy, buraki, kukurudzę, rośliny pastewne, oraz zboża jare i ozime;

z gwarancją za minimalną zawartość składników pokarmowych

Nawozy sztuczne

Żuźle Thomasa, superfosfaty kostne, mineralne i amoniakalne, mączki kostne, specjalny nawóz pod kartofle, saletrę chilijską, kainit i t. d.;

z pierwszorzędných fabryk i tylko najnowszych systemów

Maszyny rolnicze

Pługi Eberhardowskie, siewniki do nawozów „Westfalia“, siewniki do zboża „Przyszłość“, maszyny żniwne, młocarnie i lokomobile, młynki, centryfugi i tryery, parowniki „Reforma“ i wszelkie inne maszyny rolnicze.

DRUKARNIA I STEREOTYPIA SŁOWA POLSKIEGO

WE LWOWIE, PRZY ULICY CHORAŻCZYŃNY L. 17-19

POSIADA:

Maszyny drukarskie, rotacyjne i pospieszne. Maszyny do gładzenia, perforowania i cięcia. Kompletną stereotypię, płaską i okrągłą.

Wielki wybór czcionek dziełowych, ozdobnych, ornamentów, pism plakatowych i t. p.

Wykonywa: Dzienniki. Czasopisma. Dzieła. Ilustracje. Broszury. Cenniki. Wszelkie druki dla handlu, przemysłu i rolnictwa — w najkrótszym czasie po możliwie niskich cenach.

PIERWSZE GALICYJSKIE AKCYJNE TOWARZYSTWO

BUDOWY WAGONÓW I MASZYN

~~~~~  
W SANOKU
~~~~~

odznaczone medalami i dyplomem we Lwowie, Bukareszcie,
Pradze i na wystawie powszechnej 1900 roku w Paryżu.
Medal srebrny w Pradze 1903 roku. Nagroda Państwa na
wystawie spirytusowej we Wiedniu 1904 roku.

Wykonywa:

Wagony wszelkiego rodzaju dla kolei normalno- i wąsko-torowych;

Specyalne wozy kolejowe dla przewozu mięsa, piwa i t. p.;

Cysterny dla przewozu nafty, spirytusu, kwasu siarczanego etc.;

Wozy do tramwayów elektrycznych i konnych;

Wózki dla kolejek polowych i leśnych;

Kotły parowe wszelkich systemów;

Kotły lokomobilowe;

Maszyny parowe;

Narzędzia wiertnicze i wyłącznie przez nas wykonywany taran wiertniczy, patentu inż. W. Wojskiego;

CENNIKI, SPECYALNE KOSZTORYSY I RYSUNKI posyła się na żądanie odwrotnie i bezpłatnie.

Zamówienia przyjmuje: Zarząd fabryki w Sanoku i Biuro we Lwowie: Bank kraj., ul. Kościuszki.

Zastępstwo sprzedawcy narzędzi wiertniczych ma: Towarzystwo dla handlu, przemysłu i rolnictwa — Lwów, Chorażczyzna 17.

Zastępstwo sprzedawcy sikawek ma: 1) Związek Kółek rolniczych — Lwów i 2) Kraków i 3) Biuro handlowe — Lwów.

Liczne uznania.

Na plantacyach placu Halickiego.

KOPERNICKI i SYN

OPTYCY i MECHANICY

we Lwowie, plac Halicki I. I

naprzeciw Banku hipotecznego

(na plantacyach placu Halickiego)

polecają

w wielkim wyborze okulary, cwikiery, lornety, binokle, dalekovidze, barometry, ciepłomierze, różne Aräometry, mikroskopy, lupy, kom-pasy, rajscajgi, taśmy miernicze, piony, libele, manometry, oczy sztuczne, dzwonki elektry-czne, aparaty elektryczne itp.

po cenach najtańszych.

Wszelkie reperacye uskutecznia się najry-chlej i najtaniej.

Stacya tramwaju elektrycznego.

Pl. Halicki 1, naprzeciw Banku hipot.

Najtańsze źródło towarów optycznych.

FERDYNAND GÜTTLER

Lwów, ul. Halicka l. 20 — pl. Halicki l. 3

MAGAZYN

TOWARÓW MODNYCH, PRZYBORÓW
DO KRAWIECZYZNY I DO HAFTU

poleca w wielkim wyborze:

GORSETY w najmodniejszych fasonach siatkowe, batystowe, jedwabne i dreliszkowe. HAFTY SZWAJCARSKIE na perkalu i batyście. — KORONKI w najnowszych deseniach, prawdziwe niciane, do całych wypraw. WSTAŻKI, PIÓRA, KWIATY. — KREPE oryginalną angielską. — GAZY. — CREPE DE CHINE, FULARY, SURAH. — SATIN MERVELLEUX, AKSAMIT, PLUSZ, WELWET. — POŃCZOCHY SASKIE damskie i dziecięce. — BLUZKI i HALKI wełniane i jedwabne. — RĘKAWICZKI „DIANA“. — WACHLARZE z piór strusich i fantazyjne.

Na sezon zawsze najmodniejsze parasolki.

Perfumerya, prawdziwa woda kolońska.

== Zamówienia z prowincyi uskutecznią się odwrotną pocztą. ==

JAN LEWIŃSKI

koncesyonowany budowniczy
we Lwowie, ulica Krzyżowa l. 42

poleca:

Kaflowe piece i kominki
kolor. i białe różnych stylów.

Kuchnie i wanny kąpielowe

**Terrakota i majolika
budowlana**

Dachówki (karpiołki)
glazurowane

CEGLY SZAMOTOWE

lepsze od zagranicznych z fabryki hr. Potockich w Krzeszowicach

Płytki glazurowe na ściany
własnego wyrobu

Płytki szamotowe na posadzki
z największej fabryki czeskiej
w Pradze, Barta & Tichy

Rury kamionkowe
(steingutowe)

Płytki kamionkowe
kolorow. na posadzki, trotu-
ary, podłogi i cegły kamion-
kowe na drogi

Podłogi sosnowe maszynowe
heblowane na pióro i wpust
 $\frac{3}{4}$ i $1\frac{1}{2}$ cala grube

Listwy drewniane profi-
lowane

Materyały drzewne

impregnowane przeciwko za-
paleniu się i przeciwko grzy-
bowi

Ścianki gipsowe własnego
wyrobu

Materyały budowlane:

kamień łamany i ciosowy,
stopnie, płyty balkonowe, pły-
ty na chodniki i podwórza

Papa dachowa „Duresco“

Cement i wapno hydrauliczne

GIPS prażony własny pa-
tentowany

Na sprzedaż

parcele pod wille i kamie-
nice

na Kastelówce, ul. Kurkowej
l. 37 i Pańskiej l. 5

Adres dla telegramów: **Lewiński, Lwów.**

Telefon Nr. 199.

Konto żyrowe w austr.-węgiersk. Banku we Lwowie.

Konto pocztowej kasy oszcz. Nr. 837.615.

BIURO ELEKTROTECHNICZNE
SOKOLNICKI & WIŚNIEWSKI

— L W Ó W —

**ZAKŁAD DLA BUDOWY WSZELKICH
URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH**

Lwów, ulica Akademicka I. 18.

GENERALNE ZASTĘPSTWA: AKCYJNEGO TOW.
ELEKTR. DAWNIEJ KOLBEN I SP. W PRADZE

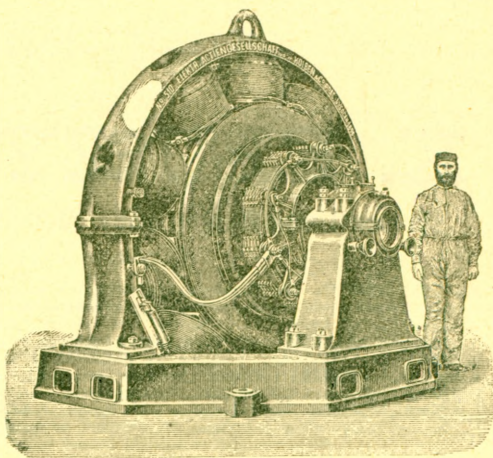
AKCYJN. TOW. DLA WYROBU KABLI ELEKTR.
FELTEN & GUILLEAUME W WIEDNIU ETC.

Adres telegr.:

Grom-Lwów.

Telefon Nr. 665.

Stacje centralne i
całkowite urzą-
dzenia oświetle-
nia elektryczne-
go i przeniesie-
nia siły. ♣ ♣ ♣
Koleje elektryczne.
Wyciągi. ♣ ♣ ♣
Telegrafy, Telefo-
ny, Gromochrony

Specjalność:

Wyzyskanie sił wodnych do celów elektrycznych.

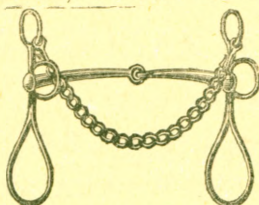
ANTONI HAŁSKI

HANDEL WYROBÓW ŻELAZNYCH

Lwów, plac Maryacki 9.

poleca:

Kompletne urządzenia do kuchni i domu. — Narzędzia gospodarcze: Wagi decymalne. Klódki różnych systemów. Maszynki do strzyżenia bydła zł. 2.—, do koni złr. 2:20 i 3:50. — Ocyple H stalowe i zwykłe. — Ufnale. — **Latarnie gospodarcze** graniaste, znakomite złr. 2:40. — **Latarnie powozowe** od złr. 5:50. —

Dzwony metalowe. — Szatkownice tyrolskie. Mundsztuki, trenzle i t. p. — **Narzędzia ogrodnicze.** — **Okucia do budowy** do drzwi, okien, pieców, kuchni. — **Kasy ogniotrwałe** od złr. 65. — **Kasetki żelazne** od złr. 3:50. — **Meble żelazne.** — Łóżka składane złr. 5:50 i zwykłe. Umywalnie, Bidety. — **Kłozety.** — **Drut kółczasty**, podwójny, cynkowany, kolce co 6 cm., gruby 2 i pół mm. 100 metrów złr. 3:50. — **Wyroby nożownicze** znakomite, angielskie i Henckelsa w Solingen.

CUKIERNIA

pod firmą

K. KRUSZYŃSKI

we Lwowie, przy ulicy Jagiellońskiej l. 5

poleca:

MAZURKI I TORTY: marcypanowe, nugatowe, makarankowe, daktylowe, kamienne, linckie, kruche, czekoladowe (suche), mięsane (Alliance), kasztanowe, grylazowe, jabłkowe i a la Reine, czekoladowe a la Sacher, migdalowe, pulchne, chlebowe pulchne, ponczowe pulchne, warszawskie skaliste, ryżowe, Duchesse Marientort, kremowe (de Prowenc), wafłowe. — **CZEKOLADA** w paczkach własnego wyrobu i Massona. — **LIKIERY I COGNAC** francuski wprost sprowadzane, jakoteż **ROSOLISY** i **WÓDKI** krajowe. — **CHEODNIKI** Sherry Cobler, Grenadina, Dejardina, Oranżada, Limonada, Orszada, Kawa mrożona, Mazagran. — **LODY** w kilku gatunkach przez cały rok w porcyach, cegielkach i na salaterkach z forem.

Czytelnia zaopatrzona w pisma polityczne i ilustrowane polskie, francuskie, niemieckie i angielskie.

Magasin „Au Bon Marché“.

Magazyn specjalny biżuterii i towarów galanteryjnych

pod firmą,

KÉSMARKY & ILLÉS NASTĘPCA

Władysław Ciecchulski

we Lwowie, róg pl. Maryackiego i ul. Teatralnej — dom Kapituły.

Największy skład wyrobów skórzanych

a mianowicie: **Portemonnais** damskie i męskie, **Portemonnais** do podróży (patentowe). **Woreczki** na pieniądze w rozmaitych wielkościach i gatunkach. **Pularesy** na bilety wizytowe i pieniądze papierowe z notatkami lub bez tychże, z zamczkami lub tylko składane dwu i trzy działowe — również z haftem jedwabnym wewnątrz, jakoteż z przedziatką na fotografie. **Pularesy** na pieniądze i papiery większych rozmiarów z przeróżnymi podziałami. **Portefeuille** kasowe na papiery wartościowe, akta, weksle i przeróżne pisma, **Mapy** skórzane na biórka, **Etui** na cygara, papierosy, cygara włoskie. **Tytonierki** itp. zamykane lub do zasuwania.

Wielki wybór biżuterii damskiej i męskiej

jakoto: Broszek, kółczyków, branzoletek, spinek, szpilek, łańcuszków, tak z prawdziwych koralu, ametystów, granatów w oprawie srebrnej i złoczonej, jak również biżuterii z prawdziwego srebra złoczonego, następnie imitacji brylantów), imitacji złotych rzeczy, z brązu, czarnego dżetu i t. p.

Wszelkie artykuły do podróży

jakoto: Kuferki ręczne, Torbeczki damskie, mniejsze i większe. Torby ręczne. Torbeczki na rzemykach. Torby z urządzeniem toaletowem (Necessaire). Worki podróżne, Paski do pleców. Flaszki podróżne. Czapki wełniane podróżne. Necessaire toaletowe i stołowe i wiele innych rzeczy w ten zakres wchodzących.

Wielki skład krawatów męskich wszelkiego rodzaju. **Albumy** i **Parawanki** na fotografie. **Wachlarze**. **Paski** damskie. **Ramki** na fotografie. **Teki** do pisania. **Książki** na poezję oprawne w skórę, plusz lub płótno. **Torby** i **Teki** do noszenia książek szkolnych. **Papiery listowe**. **Wszelkie** artykuły toaletowe. **Prawdziwe** francuskie i angielskie perfumy i mydła. **Prawdziwa** woda kolońska.

Wyroby z brązu, niklu, cynku

i imitacje tychże — jakoto: Garnitury do pisania, kalamarze, lichtarze, kasetki na biżuterie i garnitury do palenia, zegarki, podstawki na bilety itp.

Wyroby z pluszu, drzewa, skóry

jako to: kasetki, necessary, stoliki salonowe, stoliki do palenia, etażerki, garnitury do gry w karty i szachy.

Wielkie składy prawdziwych japońskich i wschodnich towarów

jakoto: z drzewa kasetki w rozmaitych kształtach. Etażerki ścienne i w rodzaju stolików. Stoliki i krzeselka z drzewa bambusowego z majoliką. Wazy porcelanowe i metalowe w rozmaitych wielkościach. Figurki z drzewa i metalu. Wachlarze, parasolki, parasole duże, parawany, lampiony. Serwisy do kawy i herbaty. Zasłony z trzciny bambusowej i wiele innych artykułów dekoracyjnych.

Magazyn utrzymuje zawsze bogaty skład wszelkich artykułów na wiązania okolicznościowe, jakoto: **Podarunki** na urodziny, imieniny i wesela, **święta** i **podarunki noworoczne**. **Ceny** stale i nadzwyczaj umiarkowane, których niskie obliczenie osiągnięto jedynie przez zakupno wszelkich towarów w znacznej ilości. — **Spis towarów na żądanie odwrotnie i franco.**

Słynne z dobroci **WYROBY ZE STALI SZWEDZKIEJ** poleca, jakoto: scyzoryki, brzytwy i rozmaite noże do krajania chleba, tortów, szynki i użytku w kuchni.

5.000 do 10.000 koron

wynosi czynsz roczny za lokal w śródmieściu Lwowa; przy ulicy Kopernika płacić tylko 1.000 kor. rocznego czynszu, przeto sprzedają taniej jak wszędzie a to **Koldry** na wełnianej wacie po zlr. 3·50, 4·50, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 do 1.

Koldry jedwabne, atlasowe po zł. 12·50, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 28 do 32.

NOWOŚĆ, **koldry podwójne**, obustronnie do użytku, bardzo praktyczne i ładne, tylko o 1 do 2 zł. drożej od cen powyższych.

NOWOŚĆ, **koldry na puchu podwójne** nadzwyczajnie lekkie i ciepłe wełniane i satynowe po zł. 16, 18, 20 i 22; jedwabne atlasowe po zł. 25, 25, 28, do zł. 40.

MATERACE czysto włosienne po zł. 14, 16, 18, 20, 22, 24 do 32 Materace z morskiej rośliny po zł. 6·50, 7, 8 do zł. 10. Materace sprężynowe, sienniki, poduszki, poszewki, prześcieradła i t. p.

NOWOŚĆ, maszyna parowa odczyściła poduszki pierzane najzupełniej po 30 ct. za klg. Tylko 2 zł. kosztuje przerabianie materaców za 3 poduszki. **DRELICHY** na materace metr po 50, 60, 80, 90 i zł. do 1·50. Największy wybór tylko w specjalnej pracowni koider i materaców

Józefa Szustera

Lwów, ulica Kopernika liczba 5.

ZESZYTY NORMALNE - - - -
GIMNAZYALNE,
RYSUNKOWE, BLOKI WŁASNEGO WY-
ROBU Z MARKĄ OCHRONNĄ - - - - -

== „PSZCZOŁKA“ ==
OŁÓWKI MAJEWSKIEGO. — PIÓRA WA-
SILEWSKIEGO. — ATRAMENT „TLEN“,
== ORAZ WSZELKIE PRZYBORY SZKOLNE ==

POLECA:

KRAJOWA WYTWÓRCZO-HANDLOWA SPÓŁKA

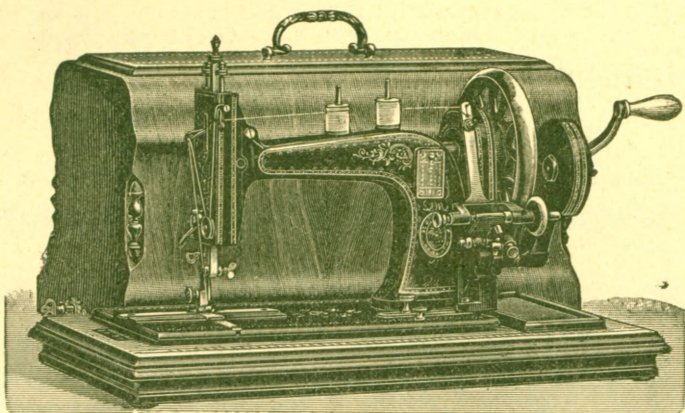
--- PRZYBORÓW SZKOLNYCH ---

== STOWARZYSZENIE ZAREJESTROWANE Z OGRANICZONĄ PORĘKĄ ==

WE LWOWIE.

Maszyny do szycia i haftu

czółenkowe i obręczkowe z pierwszorzędnych fabryk
najdokładniej uregulowane

Singera ręczne po 56, 64, 72, 80, 96, 100 i 120 koron. — Singera
nożne po 60, 76, 100, 130, 140, 180 koron. ręczno-nożne po 110
140 i 170 koron. — Pięcioletnia gwarancya. Bezpłatne kursa szycia
i haftu. Na raty po 8 koron miesięcznie, gotówką 10 procent
opustu. Cenniki na żądanie gratis i franco — Polecam również
brzytwy, scyzoryki, maszynki do strzyżenia włosów i t. p. w wiel-
kim wyborze

JAN LAURUK

mechanik, Lwów, ulica Halicka l. 6.

JAN SELTENREICH

zegarmistrz c. k. kolei państwowej

we Lwowie pl. Maryacki l. 8, naprzeciw składu lamp Dittmara
poleca w wielkim wyborze zegary i zegarki tylko z pierwszorzę-
dnych fabryk genewskich Patek Philippe i Spółka w Genewie,
„Longines“, „Mermod“, „Omega“, „Roskopf“ patent. i w. i.

Największy wybór zegarków

„Roskopf patent.“ metalowe po 10 zł. 50 ct. dawniej 14 zł.
srebrne, stalowe i złote Roskopyfy zawsze na składzie.

Tak w drodze sprzedaży jak i za każdą reperacyę udzielam rze-
telnej dwuletniej gwarancyi.

Szczególniejszą uwagę zwracam na zegarki nikłowe po
3 zł. 75 ct. i budziki po 2.50 z dwuletnią gwarancyą.

Nowość. Mały elegancki przyrząd, który chroni przed
wykradzeniem zegarka z kieszeni, patent na
całą Europę.

Wedle umowy udzielam na częściowe spłaty.

Cenniki na żądanie wysyłam bezpłatnie.

Niesłychanie niskie ceny!

Stoliki do umywalni żelazne, mar-
murowe i mosiężne przeróżne od
złr. 3 do złr. 100. — Łóżka żelazne
orzechowego koloru dla dorosłych
zł. 12.50, 15—, 16.50. — Łóżko do
składania na szarnirach po zł. 7—,
7.50 i 8.50. — Łóżko uniwersalne
z materacem rośliny morskiej do
składania, jak stolik (Kastenbett)
po zł. 15.50, 17.— i 18.50.

Łóżeczka dziecięce w kilku kolo-
rach Meble ogrodowe przeróżne

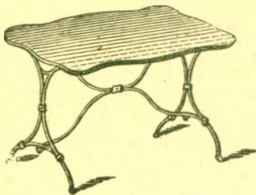

poleca tylko firma:

ARTUR BARTOŚZ

fabryczny skład mebli żelaznych, chińskiego
srebra, tudzież wleki wybór nowości, porce-
lany, szkła i t. p.

Lwów, pl. Maryacki l. 7
(obok handlu Szkowrona).

JEDYNY RZECZYWISTY IMPORTER HERBATY!

HANDEL HERBATY CHIŃSKIEJ EDMUNDA RIEDLA, LWÓW

ul. Teatralna l. 3, druga kamienica od pl. Maryackiego
poleca **HERBATĘ** zbioru majowego bezpośrednio
z Chin sprowadzoną, ciemno naciągającą z wyborym
smakiem i aromatyczną wonią 1/2 kilo:

Congo czarna	Nr. 1	Zlr. 1.60
Souchong czarna	2	2.—
„ zbior majowy	3	3.—
Kaysow czarna	4	4.—
Melange de Londres	5	4.—
Pecco kwiatowej	6	3.—
„ karawanowej	7	4.—
„ najprzedniejszej	8	6.—
Gumpowder ziel. perl.	9	3.—
„	10	4.—
Wysiewki herbaciane		1.30

z najlepszych herbat 1.60
poleca najlepsze gatunki **KAWY** o smaku czystym
i aromatycznym, które rozsyła franko, opłacone do ka-
żdej stacyi poczt. 4³/₄ klg. w woreczku:

Z centralnej Ameryki	Zlr. 6.—	1/2 klg. —.60
Jamaica	7.—	— .70
Mexico grubo ziarnista	7.50	— .80
Portorico	8.85	— .96
Cuba grubo ziarnista	9.20	— .90
Ceylon zielona	9.50	1.—
„ „ przednia	10.—	1.04
„ „ grubo ziarnista	10.50	1.08
„ „ perlowa	10.50	1.08
Mocca arabska aromatyczna	10.50	1.08
Jawa złota	10.50	1.08

Opakowanie nie liczy się. —
Zamówienia z prowincyi wysyła
się odwrotną pocztą.

Ceny herbaty oznaczają się na 1/2 kilo w paczkach po 1/2, 1/4, 1/8 kilo.

Kazimierz Joczyski

ZAKŁAD TAPICERSKO-DEKORACYJNY

WE LWOWIE, UL. PAŃSKA L. 11.

poleca w wielkim wyborze:

Urządzenia salonów i buduarów w różnych stylach i fasonach. — Meble kilimowe bardzo praktyczne i gustowne dla urzędzeń gabinetowych. — Tapetowanie i dekoracje pokoi. — Materace włosienne i sprężynowe. — Przyjmuje również zamówienia na roboty w zakres tego zawodu wchodzące tak w miejscu jak i na prowincyi.

==== Ceny przystępne. ====

Krajowy Związek przemysłowy i Krajowa Agencya handlowa.

Przyjmuje do czterech Bazarów swoich: we Lwowie, Krakowie, Nowym Sączu, Przemyślu, wszelkie wyroby przemysłu krajowego do sprzedaży komisowej za umówioną prowizją i udziela tym Wytwórcom, którzy są członkami Związku, na towary komisowe zaliczki.

Prowadzi ewidencye wszystkich wytwórczych Towarzystw i zawodowych szkół krajowych oraz fabryk.

Pośredniczy w nabywaniu surowych materyałów, we wszelkich czynnościach handlowych i przemysłowych do rozwoju przemysłu krajowego przyczynić się mogących, oraz w zakładaniu Spółek i Towarzystw mających na celu ułatwienie wytwórstwa i zbytu w poszczególnych miejscowościach kraju.

Adres Związku: Lwów, Chorążczyzna 17.

Założona w roku 187

Pierwsza krajowa fabryka korków katalońskich

L. J. Malewski

we Lwowie

ul. Ormiańska 12

poleca

wyrabiane w swej fabryce

KORKI

do beczek i butelek

w lepszej jakości od zagranicznych, jakoteż drzewo korkowe, koła do mielenia jagieł, oraz podeszwy i koreczki damskie.

Pierwsza krajowa fabryka korków katalońskich

Założona w roku 1877

GŁÓWNY SKŁAD
NASION I ROŚLIN

Jana Klimowicza

we Lwowie, ul. Akademicka l. 2.

(Hotel George'a)

poleca po niskich cenach bukiety ślubne, imiennowe i balowe, wieńce grobowe i teatralne, dekoracje na śluby i bale, drzewka owocowe, róże i krzewy, nasiona traw i warzywne.

Telegram:

JAN KLIMOWICZ — Lwów.

Telefon 334.

J. NEUMANN

rytownik

Lwów, ulica Sykstuska l. 13.

wykonywa wszelkie grawury na złocie, srebrze, wszelkich metalach, stampilij, i części metalowych i kauczukowych, marek pieczętkowych i cęg do plombowania. Drukarnie „Perfekt“, farby do stampilij i „NUMERATO RY“ po najumiarkowańszych cenach.

DROGUERYA

pod „Czerwonym krzyżem“

LĘSZKA SŁADOWSKIEGO

Lwów, plac Kapitulny 1 i Teatralna 4

poleca następujące środki niezawodne:

PŁYN DO FARBOWANIA WŁOSÓW SIWYCH Dra Durra, flaszka 2 korony.

PŁYN NA POROST WŁOSÓW (wyciąg z roślin rosnących w Alpach) „Piloin“, flaszka 2 korony.

MARCELLO-CREM na wszelkie wypryski na twarzy, jak piegi, wągry i liszaje, słoik 1 korona.

PUDER „MARCELLO“ nieszkodliwy puder dla pań, pudełko 1 kor. i 2 kor.

PROSZEK DO ZĘBÓW „ODOLINA“ pudełko 40, 60 hal. i 1 korona.

PUDER ANTYSEPTYCZNY „HYGEA“ dla dzieci i do golenia 70 hal.

KAROL DOMICZEK

elektro - technik - mechanik

we Lwowie, ul. Sykstuska 23

Zakład elektro - mechaniczny

pędzony motorem elektrycznym wykonywa telefony, dzwonki elektryczne, gromochrony, aparaty indukcyjne etc. etc.

Wyłączne zastępstwo na Galicyę i Bukowinę

SPRZEDAŻY ROWERÓW

„ADLER“ marki, cieszącej się światową sławą

oraz znakomitej marki

Janą PUCHA w Gracu.

Części składowe i przybory do rowerów tylko najlepszej jakości. — Wzorowy warsztat dla naprawy, emalowania i niklowania rowerów.

Cenniki ilustrowane gratis i franco.

SZYMON BOJANOWSKI

we Lwowie, ul. Pijarów I. 64.

DOM WŁASNY

PRACOWNIA WYROBÓW STOLARSKICH, SNYCERSKICH I TOKARSKICH, ORAZ WYKONUJE ROBOTY BUDOWLANE

!! NOWOŚĆ !!

!! NOWOŚĆ !!

Kawa palona

z własnego parowego palenia
codziennie świeżo palona!

KAWA PALONA

ściśle podług zasad higieny, za pomocą gorącego powietrza, znakomita w smaku i aromacie — codziennie świeżo palona!

1/2 kilo kawy palonej	Melange	Nr. I.	—	Zlr. 70 ct.
" " " "	"	Nr. II.	—	" 90 "
" " " "	"	Nr. III.	1	" 10 "
" " " "	"	Nr. IV.	1	" 20 "
" " "	Melange cesarska	Nr. V.	1	" 40 "

Kawa palona za pomocą gorącego powietrza posiada zalety, iż: **zachowuje znakomitą aromę, czysty delikat. smak, największą wydatność**, z tej przyczyny znacznie tańsza w użyciu, aniżeli kawy palone w inny sposób. Kawa palona pakowana w woreczkach pergaminowych w wadze 1, 1/2, 1/4 i 1/8 kilo.

Poleca handel herbaty i kawy

EDMUNDA BIEDLA

ulica Teatralna 3, naprzeciw Katedry.

LEON HESZELES
WE LWOWIE
 SKŁAD WYKOZYCZALNIA
 FORTEPIANÓW I PIANIN

ULICA SYKSTUSKA 11
 DOM
 "SZOPEŃSKA"

ZNAK
 FABRYCZNY

ZNAK
 FABRYCZNY

Arnold Werner

we Lwowie

ul. Sienkiewicza (pasaż Mikołascha)

Nr. Telefonu 29.

Właściciel fabryki wyrobów
 ceramicznych w Glińsku

i zastępcą firmy

B. LIBAN i SKA w PODGÓRZU

dostarcza Portland - Cement,
 cegły ogniotrwałe. Piec ka-
 fłowe li tylko z materiału
 ogniotrwałego, oraz urządzenia
 kuchnie i wanny kaflowe.

Katalogi na żądanie darmo i oplatnie.

REIM i SPÓŁKA

KRAKÓW

Rynek I. 37, Linia A.-B.

polecają:

Farby, lakiery i pokosty do
 wszelkich użytków. Artyku-
 ły gospodarcze, techniczne
 i budowlane. Linoleum, ce-
 raty, chodniki i rogózki. Wy-
 roby szczotkarskie.

Artykuły dla potrzeb domo-
 wych, toaletowe, podróżne
 i kąpielowe. Środki do czy-
 szczenia sukien z płam. La-
 kieri do bucików i kapelu-
 szy. Gry towarzyskie, przy-
 łączy gimnastyczne. Przyb-
 ury do rybalołstwa i t. p., i t. p.

Cenniki na żądanie darmo i oplatnie.

Dwa razy dziennie wysyłki pocztowe.

Wydawnictwa Słowa Polskiego

Blicher-Clausen J. STRYJ FRANIO, powieść z życia duńskiego	K. 1'20
CZYTELNIA POLSKA, 14 tomów. Cena znizona	K. 3—
Doyle Conan. CZERWONYM SZLAKIEM, pow. Tł. z ang. Br. Neufeldówna . . .	K. 60
Gąsiorowski Wacław. HURAGAN, powieść hist. z epoki napoleońskiej, w 3 to- mach. Wyd. III. Lwów 1903 K. 6—, w ozdob. opr.	K. 7'80
Gąsiorowski Wacław. ROK 1809, powieść hist. z epoki napoleońskiej, w 2 to- mach. Wyd. II. Lwów, 1903 K. 4—, w ozdob. opr.	K. 4'60
Głabiński St. ZAMACH NA UNIWERSYTET POLSKI WE LWOWIE	K. 1—
Gorkij M. OPOWIADANIA, wolny przekład z rosyjskiego. Treść: Włóczęga, Mał- żeństwo Orłowicie, Zazubrina	K. 60
Gruszecki Artur. WIEKSZOŚCIA, pow. współczesna K. 2—, w ozdob. opr.	K. 2'60
Hauch C. TAJEMNICA PEWNEJ RODZINY POLSKIEJ. Z oryg. duńsk. przeł. J. Klemensiewiczowa. Lwów, 1903 K. 1'20, w ozdobnej oprawie	K. 1'80
Hoffmanowa Klementyna z Tańskich. WYBÓR DZIEŁ, 6 tom., wstępem opatrzył Dr. Piotr Chmielowski, Cena znizona K. 3—, w ozdob. opr. w 3 tom.	K. 4'80
Jeż T. T. (Zygmunt Miłkowski) HRYHOR SERDECZNY, powieść, 2 tomy. Z do- datkiem szkicu: Jeden z wiewu	K. 1'20
Jeż T. T. (Zygmunt Miłkowski). O BYT, powieść histor. na tle dziejów Albanii, 3 tomy, wyd. jubil. z portr. autora. Lwów, 1903	K. 6—
Jeż T. T. (Zygmunt Miłkowski). SYLWETY EMIGRACYJNE. Wielka 8-ka, K. 6—	K. 6—
Koskowski Bolesław. FINLANDYA. Według autorów fińskich i rosyjskich. Z mapą. Cena K. 2'60 dla prenumeratorów	K. 1'80
Krajewski Józef. TAJNE ZWIĄZKI W GALICYI (1833—1841)	K. 1'20
Kraszewski J. I. (B. Bolesławita). DZIECIĘ STAREGO MIASTA, obrazek na tle ost. powstania	K. 60
Maszewski Stanisław. SYCYLIA w latach 1848 i 1849.	K. 60
Panamarjow J. N. WNUCZKA WROZKI, powieść kryminalna w 3 t. (z ros.)	K. 1'50
Prevost Marceli. SZCZĘŚCIE W MAŁŻENSTWIE, tłóm. A. Świderska	K. 60
Przygodny. WARSZAWĄ WSPÓŁCZESNA W 12 OBRAZKACH	K. 1'50
Rod Edward. DAREMNY WYSIŁEK, powieść, Lwów 1903	K. 1'20
Robertson J. HUMANIŚCI NOWOZYTNI. Studya socyologiczne o Carlyle'u, Millu, Emersonie, Arnoldzie, Ruskinie i Spencerze. Z oryginału ang. przełożył, przypi- sami i skorowidzem opatrzył Jan Stecki. Cena K. 2'60, dla prenum.	K. 1'80
Roman K. MUSZKA, powieść, Lwów	K. 3—
Romanowska St. NAD MICHIGANEM. Opowieść z życia wychodźców polskich do Ameryki. Odznaczona I. nagrodą	K. 30
Rosny J. H. DOKTÓR HARAMBÜR. Powieść. Przekład Br. Neufeldówny	K. 1'20
Rossowski Stanisław. MOJA CORKA. Lwów	K. 2'50
Rossowski Stanisław. PSYCHE, poezye, wyd. wytworne na pap. czerpanym	K. 3—
Selawus Wiesław. UGODOWCY, pow. Wyd. III. K. 3—, w ozd. oprawie K. 3'60	K. 3'60
Seignobos K. DZIEJE POLITYCZNE EUROPY WSPÓŁCZESNEJ. Rozwój stron- nictw i form politycznych 1814—1899. 2 t. K. 10'40, dla prenumerat.	K. 7'50
Słowacki Juliusz. MAKRYNA MIECZYŚLAWSKA. Wydał i objaśnił dr. Henryk Biegeleisen. Z portretami przełożonej klasztoru i poety	K. 2—
Sołtan Abgar. PANNA SIEKIERCZANKA. — Szkic. Lwów	K. 2—
Spencer Herbert. INSTYTUCYE ZAWODOWE. Z oryginału angielsk. tłóm. Jan Stecki. Cena K. 2'60, dla prenumeratorów	K. 1'50
Wasilewski Z. NOWY KONRAD. Rozbiór „Wyzwolenia“ St. Wyspiańskiego	K. 1'20
Wazow Jan. KRÓLOWA KAZAŁARSKA. Współczesna powieść bułgarska w 2 czę- ściach. Tłumacz. J. G.	K. 1'80
Wells H. G. CZŁOWIEK NIEWIDZIALNY, przekład z angielskiego	K. 60
Witort Jan. ZARYSY PRAWA PIERWOTNEGO. Cena K. 2.60, dla prenum.	K. 1'50
Zmogas. BARCIKOWSCY, powieść	K. 5—
Zora. DROGAMI ŻYCIA, powieść, Lwów	K. 1'20

do nabycia we wszystkich większych księgarniach
i w Administracji Słowa Polskiego, ul. Chorażczyzna 17-19.

C. k. uprz.

Towarzystwo ubezpieczeń AUSTRYACKI FENIKS WE WIEDNIU

I. Riemergasse 2 (we własnym domu)

Reprezentacya Generalna we Lwowie

przy ulicy Kościuszki liczba 8.

Wpłacony kapitał akcyjny tudzież inne środki gwarancyjne Towarzystwa wynoszą około

Koron 10,000.000

Towarzystwo udziela ubezpieczeń :

a) od szkód zrzadzonych pożarem lub piorunem, eksplozyją pary wodnej lub gazu, tudzież gaszeniem, zrywaniem i wypróżnianiem, na budynkach mieszkalnych i gospodarskich, fabrykach, maszynach, ruchomościach i urządzeniach wszelkiego rodzaju, składach towarów, żywym inwentarzu, gospodarskich sprzętach i zapasach, ziemiopłodach w stodołach i stertach ;

b) od szkód wskutek przypadkowego

zbitcia szyb zwierciadlanych ;

c) od szkód na ziemiopłodach wyrządzonych gradem ;

d) od szkód wyrządzonych przez włamanie, kradzież z miejsc zamkniętych lub otwartych.

Premie są niższe, korzyści zaś, jakie Towarzystwo udziela znacznie wyższe, niż na tem polu praktykowane.

C. k. uprz. Tow. ubezpieczeń na życie

AUSTRYACKI FENIKS WE WIEDNIU

Wpłacony kapitał 2,400.000.

Rezerwa premii i szkód . . . . . 30.000.000 koron

Zabezpieczony kapitał . . . . . 138,500.000 "

Wpływ premii . . . . . 5,200.000 "

Towarzystwo udziela ubezpieczeń na życie człowieka we wszystkich przyjętych kombinacjach, jako to :

ubezpieczenia na wypadek śmierci, płatne natychmiast po śmierci ubezpieczonego tegoż spadkobiercy lub innym obdarowanym ;

ubezpieczenia na wypadek śmierci mieszane ubezpieczenia, z uwolnieniem od płacenia premii, a względnie z udzieleniem rocznej renty w razie nieudolności do zarobkowania ;

ubezpieczenia na dożywocie, zaopatrzenia na starość, wywianowania dzieci, płatne samemu ubezpieczonemu po osiągnięciu oznaczonego wieku ;

ubezpieczenia rent dożywotnich, pensyj dla wdów, rent i wyposażenia dzieci po najtańszych premiach i pod najprzystępniejszymi warunkami, a zwłaszcza przy bezwzględnej ważności polic, również ubezpieczenia na wypadek wojny bez osobnej dopłaty, następnie wolności podróżowania i zatrzymywania się we wszystkich częściach świata i zmianie zawodu bez wszelkiej dopłaty premii.

Reprezentacye Towarzystwa znajdują się w następujących miastach :

Berno, Budapeszt, Czerniowce, Drezno, Genua, Grac, Insbruck, Kraków, Kronstadt, Laidach, Linz, Lwów, Monachium, Praga, Paryż, Serajewo, Strassburg, Tryest, Wiedeń i Zagrzeb. — Oprócz tego znajduje się we wszystkich miastach i znacniejszych miejscowościach austro-węgierskiej monarchii, w Niemczech, Włoszech, etc. Agencye główne i powiatowe, które udzielają chętnie informacji, bezpłatnie blankiety wniosków i prospekta, i przyjmują zgłoszenia do ubezpieczenia.

W. Primus & S. Iglicki

Lwów, ul. Jagiellońska 12

polecają Szanownej P. T. Publiczności swój

MAGAZYN

materyi na meble, dywanów, portyer,
firanek, wszelkich dekoracyj pokojowych,
mebli stylowych secesyjnych i t. p.

oraz własną

pracownię tapicerską

Zaopatrzywszy nasz magazyn w towar
doborowy i najmodniejszy z pierwszorzędných
źródeł, pragniemy umiarkowanemi cenami
i rzetelną usługą zyskać sobie zupełne zaufa-
nie i względy Szanownej Publiczności.

Dziękując za dotychczasowe względy,
prosimy o zachowanie ich nam i nadal

z głębokim szacunkiem

Władysław Primus

były długoletni współpracownik
firmy Filip Haas i Synowie
we Lwowie.

Stefan Iglicki

właściciel magazynu mebli oraz
pracowni tapicerskiej
w Krakowie.

JAN TKACZ i SYN

Zakład artystyczny tapicersko - dekoracyjny

LWÓW, ul. Kopernika I. 18

wykonywa wszelkie roboty w zakres tapicerski wchodzące, jakoteż zupełne urządzenia pomieszczeń, pałaców i dworów podług najnowszych wzorów.

Poleca swój nowo założony

MAGAZYN

który urządzony jest z najnowszych i fantastycznych mebli i wszelkich dekoracyj w najnowszych stylach.

Rok założenia 1860.

Dom bankowy i kantor wymiany

Sokal & Lilien

we Lwowie, ul. Hetmańska I. 12.

kupuje i sprzedaje listy zastawne Towarzystwa kredytowego galicyjskiego Banku krajowego, jakoteż obligacje komunalne Banku kraj. i oblig. galic. pożyczki krajowej, wszelkie renty, losy rządowe i prywatne, akcje kolejowe i obligacje pierwszeństwa, również wszelkie monety krajowe i zagraniczne, pod najkorzystniejszymi warunkami.

Przyjmuje za mierną prowizją wszelkie zlecenia, wchodzące w zakres interesów bankowych.

Zlecenia z prowincyi wykonywa się jak najrychlej.

A. SOBOLEWSKI

we Lwowie, pl. Maryacki l. 5 (Hotel Francuski)

poleca swój **magazyn zegarmistrzowski**. Skład zegarków z najlepszych fabryk genewskich. Zegarów paryskich brązowych — wiedeńskich pendułowych. Zegarów podróżnych, budzików i t. p. Główny skład zegarków fabryki **Patek Philippe i Spka w Genewie** dawniej **zastępca W. Grabiński we Lwowie** po cenach bardzo umiarkowanych.

Wielki wybór łańcuszków damskich, męskich w złocie, srebrze i stalowych.

Wchodzące w zakres zegarmistrzostwa REPERACYE wykonywa punktualnie, sumiennie pod gwarancją.

Pierwsza krajowa siłą elektryczną
pędzona Szlifiernia i tokarnia oraz
pracownia rzeźbiarsko-kamieniarska

pod firmą

LUDWIK TYROWICZ

LWÓW,

ulica Piekarska l. 95.

wykonywa i poleca z wszelkich gatunków granitów labradorów, syenitów, alabastrow, marmurów i kamieni ciosowych, wszystkie roboty cmentarne, budowlane i kościelne, kamieniarskie, rzeźbiarskie i tokarskie.

Główny i najtańszy skład nagrobków.

Najlepsze nasiona

Bukiety imieninowe i weselne
w najgustowniejszem ułożeniu

oraz

wszelkie artykuły w zakres
ogrodnictwa wchodzące

poleca po najniższej cenie

ZAKŁAD OGRODNICZY

Antoniego Klimowicza i Syna

we Lwowie pl. Halicki 14.

Adres dla telegramów: Antoni
Klimowicz, Lwów.

Uprasza się dokładnie adresować.

ARTYSTYCZNY ZAKŁAD RYTOWNICZY
i własna fabrykacja stampilii kauczukowych

A. ZIGMANNA

we Lwowie, ul. Sykstuska l. 14.

wykonywa różne stampilie metalowe i kauczukowe, jakoteż tablice lane i grawirowane, herby, monogramy, marki pieczętkowe i wszelkie roboty w zakres rytownictwa i pieczętarstwa wchodzące po najumiarkowańszych cenach. — Cenniki na żądanie gratis i franko.

PRACOWNIA RZEŹBIARSKO-KAMIENIARSKA

i skład gotowych nagrobków, pomników, figur cmentarnych i tablic pamiątkowych

z wszelkich kamieni ciosowych, granitów, marmurów, labradorów, syenitów i alabastrów, obejmuje powyższe roboty tak w miejscu jak i na prowincyi

JAN WEWIÓRSKI

koncesyonowany majster kamieniarski

Lwów, ul. św. Piotra 1. 25.

Familijne grobowce, pomniki, obramienia sztachetami żelaznemi, postumenty, kaplice, ołtarze, roboty ziemne z betonów i roboty budowlane.

————— Ceny niskie —————

Gwarancya wszelka za czas, dobroć materyałów i sumienne wykonanie.

Na żądanie szkice i kosztorysy.

Kubin, Brich i Korzeniowski

FABRYKA PAROWA PIECÓW KAFLOWYCH

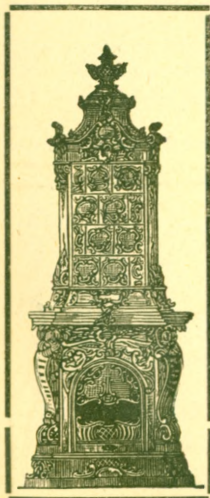
odznaczona zaszczytnie na wystawach

LWÓW, ul. Łukasieńskiego 1. 6.

polecają własne wyroby:

ogniotrwałe, szamotowe piece, kominki, kuchnie i wanny kaflowe z gładkich lub wzorzystych kafli, białe i kolorowe różnych stylów.

Łaskawe zamówienia miejscowe i z prowincyi skuteczniamy najstaranniej i po cenach umiarkowanych.

SEYFARTH & DYDYŃSKI.

Katalog
franko.

Wielki skład papieru, galanteryi i dzieł sztuk pięknych, oraz wszelkie przybory do pisania, rysowania i malowania. Bilety wizytowe litografowane i drukowane. — Księgi handlowe i rejestra gospodarcze układu K. Madejskiego i W. K. Cybulskiego, oraz wszelkie w zakres gospodarstwa wiejskiego wchodzące druki

poleca SEYFARTH I DYDYŃSKI WE LWOWIE, pl. MARYACKI.

ALEKSANDER WEICH

Lwów, ul. Kościuszki l. 6.

PRACOWNIA

WYROBÓW ŚLUSARSKICH

wykonywa

naprawianie i otwieranie zepsu-
tych kas ogniotrwałych, wyrób
wag decymalnych, centymal-
nych na bydło, wozy i na spi-
rytus

w jak najkrótszym czasie i po tanich
cenach.

*****
* **JAN MATUSIEWICZ** *
* konc. majster kamieniarski *
* **WE LWOWIE,** *
* ul. Piekarska l. 73. *
* Poleca laskawym względem *
* swój zakład *
* **RZEŹBIARSKO-KAMIENIARSKI** *
* przyjmuje do wykonania *
* wszelkie roboty w zakres *
* ten wchodzące tak w miej- *
* seu jak i na prowincyi *
* jako: ołtarze, grobowce, po- *
* mniki, nagrobki, balkony, por- *
* tale, cokoly, schody wiszące i *
* blokowe i t. d. z dowolnego *
* kamienia, a także roboty ze *
* sztucznego kamienia. *
* Po cenach możliwie niskich. *
*****

IGNACY RAPS

zegarmistrz

Lwów, pl. Maryacki l. 7.

Poleca swój wielki skład zegarów Szwajcar-
skich kieszonkowych, Wiedeńskich ściennych
i Szwarzwaldzkich, jakoteż wielki wybór
łańcuszków złotych i srebrnych.

Wszelkie reperacye wykonywa najdokładniej i najtaniej.

Premiowany złotym medalem na wystawach Paryża, Brukseli
i Londynu.

Kraków, Rynek główny
(róg Szewskiej)

Jedyny hurtowny Skład

ZABAWEK
dla dzieci

Największy wybór

PERFUM

i przyborów so-
letowych

WILHELM FENZ

PRZYBORY

do

KRAWIECZYŃNY

I HAFTU

Kraków, Rynek główny
(róg Szewskiej)

NAJWIĘKSZY WYBÓR

ubrań męskich, dziecięcych

sz i mundurków dla Pp. Studentów sz sz

własnego wyrobu — polecają

Heilmann Kohn i Synowie

we Lwowie, plac Maryacki liczba 5

(w Hotelu Francuskim)

Ceny stałe, jak najniższe, na każdej sztuce oznaczone.

Włodzimierz Mogiła Stankiewicz i Ska

Lwów, ul. Kochanowskiego l. 8

sz Fabryka maszyn i narzędzi rolniczych sz

Ślusarnia artystyczna oraz zakład mechaniczny

dla instalacji wodociągów, łazienek, klozetów, ogrzewań
różnych systemów, pomp, urządzeń gazowych itp.

urządza też telefony, gromochrony i dzwonki elektryczne.

Dział ślusarsko-artystyczny wykonywa balkony, galerie do
sходów, kandelabry, latarnie grobowe, sztachety etc.

Ceny niskie. — Wykonanie staranne, gustowne i trwałe.

Wszelkie reperacje uskutecznią się szybko i tanio.

Uznane za najlepsze

TUTKI
„PRIMUS“

z najprzedniejszej bibułki fran-
cuskiej

ABADIE

Wszędzie do nabycia!

FABRYKA

we Lwowie, ul. Mickiewicza 1. 2.

PORTRETY

brom. plat. (kredkowe), pastelowe, akwarelowe, olejne oraz na jedwabiu, atlasie itp.
wykonywa

REPRODUKCYA

Lwów, pasaż Mikolascha.

Cenniki bezpłatnie. ===== Ceny niskie.

Obrazy tkane na składzie.

ZAKŁAD ARTYSTYCZNY

LEONA APPLA

Lwów, pasaż Hausmana

odznaczony na wielu wystawach krajowych i zagranicznych

wykonywa: Szyldy malowane, Szyldy szklane, Szyby trawione, Szyby malowane. Tablice i litery cynkowe. Orły i emblemata dla P. T. Urzędów. Szyldy i odznaki dla asekuracyi. Lakiernictwa budowlane i galanteryjne. Tablice nagrobkowe.

Szkice i kosztorysy bezpłatnie.

Koncesyjonowany Zakład instalacyjny dla wodociągów

Specyalna Fabryka c. k. uprz. klozetów

własnego pomysłu różnych systemów t. j.

NADKANALOWYCH i POKOJOWYCH

z patentem na Austryę i Węgry

wyszczególniona najwyższą nagrodą c. k. Ministeryum handlu.

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

Henryka Bogdanowicza

Lwów, ul. Piekarska l. 13.

POKOJOWE LODOWNIE.

LEOPOLD HERRMANN

BIURO TECHNICZNE

Lwów, ul. Gródecka 14 A.

Fabryczny skład maszyn, lokomobil, motorów benzynowych, naftowych i spirytusowych, narzędzi, artykułów technicznych, kas ogniowatych, sikawek i pomp.

Projektuje i urządza

gorzelnie, browary, tartaki, fabryki krochmalu i syropu kartofianego, cegielnie, młyny wodne i parowe, jakoteż wszelkie inne zakłady fabryczne i przemysłowo-gospodarcze. Urządzenia dla elektrycznego oświetlenia i przenoszenia siły

WODOCIĄGI

i ogrzewanie centralne.

Wykonywanie wszelkich dotyczących projektów robót rekonstrukcyjnych.

Specyalność! Młyny motorowe. Motory i lokomobile do poruszania za pomocą benzyny, petroliny, spirytusu i ropy naftowej.

Pracownia rusznikarska SZADKOWSKI & KOPEZYŃSKI

pl. Bernardyński 1. 3.

(zabudowanie OO. Bernardynów).

wyrabia

broń myśliwską

wszelkich systemów, wypróbowaną i ostrzelaną.

Wszelkie reperacje z prowincyi skutecznie w możliwie krótkim czasie po przystępnych cenach.

NA WIOSNĘ I LATO!

wielki wybór bawełnianych, wełnianych i jedwabnych trykotowych towarów.

PLÓTNA STOŁOWĄ BIELIZNĘ

gotową bieliznę dla mężczyzn

pończochy, skarpetki

oraz

pończoszki dla dzieci.

SKŁAD KOMISOWY
Prof. Dra JAEGERA normalnej BIELIZNY
BIELIZNY ZDROWIA
ks. prob. Sebastjana Knaipa,
oraz czysto jedwabnej, higienicznej.

Bieliznę Dra LEHMANN

Bieliznę Dra LEHMANN

poleca handel

P. S. BARDASZA

we Lwowie, Teatralna 9

vis-a-vis kościoła katedralnego.

Towar doborowy. Ceny fabryczne.

Wielki wybór deszczochronów i pleców do podróży.

Najnowsze krawatki, manszety i kołnierzyki.

Wełniane angielskie kamizelki z rękawami i pończochy myśliwskie.

Księgarnia R. Altenberga

we Lwowie

poleca następujące wydawnictwa:

Rocznik trzeci.

Na rok 1905.

Dublański Kalendarz Rolniczy

opracowany przez

Prof. Józefa Mikułowskiego-Pomorskiego

kierownika kraj. stacyi doświadczalnej chem.-roln. w Dublinach.

Książka ta jest niezbędną dla każdego rolnika polskiego.

Cena egzemplarza oprawionego w płótno K. 3.—, w oprawie ze skóry K. 4.—.

Rady sąsiada w chorobach inwentarza

czyli

W jaki sposób ma gospodarz inwentarz chory pilnować i leczyć.

Napisał **L. Steuert**, tłómaczył **Józef Starkowski**.

Cena K. 3.20, z przesyłką K. 3.60.

ENCYKLOPEDIA ROLNICZA

wydana staraniem i nakładem Muzeum przemysłu i rolnictwa w Warszawie. — 11 tomów
w formie leksykonowym w oprawie. —
Cena K. 300 — loco Lwów.

Książka ta, która jest chlubą polskiej nauki rolniczej, stanowi nieoceniony księgozbiór, w którym każdy gospodarz znajdzie wskazówki w zawodzie jego potrzebne, opracowana przez ludzi doświadczonych, znających stosunki krajowe, których radom spokojnie zaufać można.

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ Związku galicyjskich kas
oszczędności

wychodzi w połowie każdego
miesiąca pod redakcją

Dr. ZYGMUNTA GARGASA

Adres Redakcyi i Administracyi :

Prenumerata roczna 5 K.

Lwów, ul. Lelewela l. 5.

KONIE ZE STAJNI - _____
CESARSKIEJ _____

POWOZY NAJPIĘKNIEJSZE I NAJ-
GUSTOWNIEJSZE - - -
NA GUMOWYCH KOŁACH

ZAMAWIAĆ MOŻNA U _____

ANTONIEGO KURKOWSKIEGO

WE LWOWIE, ULICA SOBIESKIEGO L. 10.

Magazyn obuwia

MĘSKIEGO, DAMSKIEGO I DZIECIĘCEGO

poleca własnego wyrobu

Bazyli Chmielik

Ul. Akademicka l. 25. — Róg ul. Fredry.

OJCZYŻNA

jest pismem politycznym. Poucza o sprawach, które każdy prawy Polak znać powinien. Podaje wiadomości o sprawach politycznych, gospodarczych i narodowych. Drukuje powieści i piękne wiersze, napisane przez wielkich poetów lub włościan. Opisuje żywoty sławnych mężów z dziejów Polski, poucza o przeszłości polskiego narodu. Podaje różne wiadomości z kraju i ze świata. Drukuje porady dla gospodarzy i gospodyń, podaje ceny bydła i zboża, daje porady w sprawach podatkowych i prawnych.

Drukuje liczne listy od przyjaciół z całego kraju, nawet z Niemiec i z Ameryki, w których czytelnicy „Ojczyzny“ opisują swoje strony i co się tam dzieje.

„Ojczyzna“ daje obszernie wiadomości z wojny rosyjsko-japońskiej, obrazki z niej, opisy bitw, listy żołnierzy itd.

Kto się chce dowiedzieć, co się dzieje w kraju i w świecie, jak się rządzić w polityce, ten niech zapisze sobie „Ojczyznę“.

Wydawnictwa Ojczyzny

są do nabycia w zarządzie Ojczyzny lub w księgarniach.

Dotychczas wydaliśmy następujące książeczki :

1. (wysprzedane).	11. Książd Augustyn Kordecki. Obrońca Częstochowy, nap. Antoni Sosna.
2. Nawozy kupne i zielone, nap. dr. Józef Pawłowski.	13. Japonia, nap. Wł. Studnicki.
3. Samodzielność Galicyi, nap. Wł. Studnicki.	14. O wychowaniu dzieci, nap. Wanda W.
4. Mieczysław Romanowski (poeta), nap. Kazimierz Wróblewski.	15. Burak cukrowy, nap. J. Pawłowski.
5. Stanisław Zólkiewski, nap. J. L. Popławski.	16. Konstytucya 3-go Maja, nap. Antoni Sosna.
6. Zasady gospodarki narodowej, nap. P. Panek.	17. Na mogile, nap. Jadw. z Łobzowa.
7. Bitwa pod Grunwaldem.	18. O pożytku z łaźni, nap. dr. Pręgowski.
8. Polityczne urządzenia Austryi i Galicyi.	19-20. Ojczyzna nasz, nap. Wanda Wojciechowska.
9. Tadeusz Kościuszko, nap. Bartosz.	21. Pieśni dla dorosłej młodzieży.
10. Pieśni narodowe.	22-23. Powstanie listopadowe, nap. Bartosz.

Każda książeczka osobno kosztuje 10 halerzy. 12 z tych książeczek wraz z opłatą za przesyłkę wyślemy za 1 koronę.

Drukarnia Gisernia Stereotypia
W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI

   W KRAKOWIE

Róg ulic: Straszewskiego i Zwierzynieckiej.

Telefon Nr. 194.   Poczł. K. O. Nr. 844.215.

Drukarnia założona w r. 1875 przy ul. Staro-
wiślnej. Posiadała dwie maszyny i personal
złożony z kilkunastu osób. Obecnie umieszczona
w domu własnym przy ulicy Zwierzynieckiej, po-
siada siedm maszyn pospiesznych, kilkanaście po-
mocniczych, stereotypię, własną gisernię, introlli-
gatornię i personal liczący około 100 osób.

Rożen Antoni, inżynier-technik.

Fabryka narzędzi rolniczych, sikawek, maszyn parowych,
lokomobil. maszyn do czyszczenia dołów kloaczných.

Fabryka założona w roku 1868 — odznaczona i wyszczególniona na wystawach krajowych
medalami i dyplomami honorowymi.

Specjalnością fabryki są wyborne sikawki nader poprawnego systemu. — sikawki wy-
rabiane są w różnych rodzajach dla gmin, obszarów dworskich, miast i miasteczek.

Wszystkie odznaczają się nader pojedynczą a trwałą konstrukcją i obliczone są pod
względem użycia na możliwe wszelkie przypadłości. I tak w braku czystej wody użyć można
wody zanieczyszczonej, jaka jest pod ręką, nawet gnojówki.

Umyślnie wykonane próby z wodą zanieczyszczoną **popiołem, piaskiem, gliną,
trocinami, sieczką itp.** wydały taki sam świetny rezultat jak z wodą czystą.

Ze pod względem dobroci, trwałości i wykończenia sikawki moje zjednały sobie szeroki
rozwłos i popyt, świadczy, że za pośrednictwem Szan. Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń
w Krakowie **stałe, bo od roku 1892** dostarczyłem Szan. Radom powiatowym, obszarom
dworskim, gminom i miastom i różnym stronom

do 1600 sikawek

i otrzymałem zewsząd listy pochwalne i uznania za znakomite fabrykaty.

Cenniki na żądanie wysyłam gratis i franko.

Podjęmuję się także wszelkich reperacyj maszyn, narzędzi rolniczych, maszyn parowych,
lokomobil, młocarni, gorzeln, browarów, młynów, kotłów parowych i wszelkich innych narzędzi
i części składowych fabryk i przedsiębiorstw przemysłowo-fabrycznych.

Antoni Rożen, inżynier-technik.

Fabryka w Krakowie założona w r. 1868. — Ul. Długa.

Odnznaczona na wystawie metalowej w Krakowie w r. 1904 medalem Ministerstwa handlu.

JAN KWIATKOWSKI

SKŁADY WĘGLI I DRZEWA EN GROS

Tel. Nr. 79.

Kraków, Zwierzyniecka 19

Tel. Nr. 79.

poleca swoją firmę zaopatrzoną w najlepsze gatunki węgla tak kra-
jowego jak pruskiego, jakoteż węgla z Królestwa Polskiego po umiar-
kowanym cenach.

Dostawia w Krakowie z odwozem i złożeniem do piwnic,
poza Kraków wysyła wagonami wprost z kopalni pod poda-
nym adresem.

Jako stosunkowo w porównaniu z gatunkami pruskimi
znacznie tańszy o równej dobroci węgiel — poleca węgiel:

„Każmierz“ z Królestwa Polskiego.

„Krystynę“ z okolicy Krzeszowic (krajowy) i

„Kmitę“ (nowy gatunek bardzo dobry).

Gatunki powyższe nadają się również znakomicie do
użytku fabrycznego, pod kotły gorzeln, orowarów i innych
zakładów przemysłowych.

Liczne atesta.

Księgarnia i skład nut Gubrynowicza i Schmid'a

we Lwowie

poleca tanie wydania:

Mickiewicza Adama

Pisma najkompletniejsze

ułożone według wskazówek Dra Maleckiego i uzupełnione.

4 tomy 9 K. 20 h.
w oprawie 13 „ 20 „

Kraśńskiego Zygma.

Pisma (najtańsze wydanie)

z przedmową hrabiego St. Tarnowskiego.

4 tomy 5 K. 20 h.
w oprawie 6 „ 80 „

Księgarnia

dostarcza

**książek szkolnych, map, globusów
i wszelkich podręczników**

dla niższych i wyższych zakładów
naukowych męskich i żeńskich.

Zamówienia wysyłamy odwrotnie.

Największy
skład

NUT

oraz tanie wydanie

NUT na fortepian, do śpiewu i na
wszelkie instrumenta, oraz
partycje z oper, oratorya edycyi Pe-
tersa, Breitkopfa, Litolffa.

Katalogi wysyłamy na żądanie.

Książki do nabożeństwa

w różnych oprawach, w wielkim wyborze.

Książki dla dzieci i młodzieży
w polskim, francuskim i niemieckim języku.

Biblioteka polska

Każdy tom broszurowany 3 K. 60 h.,
w oprawie 4 K. 60 h.

Dotychczas wyszły tomy zawierają-
dzieła: Elego (Asnyka), Romanow-
skiego, Kraśńskiego, Zaleskiego, Sło-
wackiego, Kraszewskiego, Kitowi-
cza, Niemcewicza, Wybickiego i Te-
ofila Lenartowicza pośmiertne poezye
2 tomy.

Największa w kraju

Wypożyczalnia

polska, francuska, niemiecka i angielska

i Wypożyczalnia nut
na fortepian, inne instrumenta i do śpiewu.

Warunki abonamentu bardzo
przystępne.

KSIĘGARNIA

utrzymuje stale i zaopatruje się w nowości dzieł teologicznych, prawni-
czych, lekarskich, gospodarskich i technicznych, powieści w polskim, nie-
mieckim i francuskim języku. — Katalogi na żądanie rozsyła franco.

Główna agencja pism:

Bluszczu, Tygodnika ilustrowanego, Bie-
siady literackiej, Biblioteki Warszawskiej,
Atheneum, Przyjaciela dzieci, Kroniki Rodzinnej, Biblioteki dzieł chrze-
ściańskich.

BIBLIOTEKA KORNICKA

Cz

21520

14
1905

Zakład Introligatorski
K. LEGEŻYŃSKIEGO

zaopatrzony
w maszyny pędzone
motorem elektrycz.

Wykonuje roboty introligatorskie
po cenach przystępnych.

LWÓW

Chorażczyzna 17-19.

